

ISSN 2286-6477 (Print)
ISSN 2465-4213 (Online)

MFU Connexion

Journal of Humanities and Social Sciences

Vol.8 No.2 (July-December 2019)

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒)

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Mae Fah Luang University

โครงการศึกษาแนวทางพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการปฏิรูประบบงบประมาณ**

The Prospect of Developing a Legal Framework for the Budgeting Reform

สรรรค์ ตันติจัตตานนท์¹, อรพิน สบายรูป², วิษณุ วรรณุญ² และเกิดฤดา เกิดลาภผล³

Sann Tantichattanon, Orapin Sabyroop, Visahnu Warunyou and Kayjarana Keadlaapol

Received Aug 3, 2018

Revised Dec 3, 2018

Accepted Dec 4, 2018

DOI: 10.14456/connexion.2019.12

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยแนวทางพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการปฏิรูประบบงบประมาณนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงหลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังที่เกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ และแนวทางการพัฒนากฎหมายในการจัดทำงบประมาณรายรับรายจ่ายเพื่อรับรองการปฏิรูประบบงบประมาณในประเทศไทย ซึ่ง ผลการศึกษาพบว่าระบบงบประมาณภาครัฐแบบดั้งเดิมจะเน้นการควบคุมวินัยทางการคลังด้านรายจ่ายเป็นหลัก โดยมีข้อสมมุติว่ารายได้ของรัฐบาลเป็นตัวแปรคงที่ ระบบงบประมาณแบบนี้เรียกว่า “ระบบงบประมาณขาเดียว” ประสบการณ์ของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยได้ชี้ให้เห็นว่าระบบงบประมาณขาเดียวที่เวลานี้ ทำให้รัฐบาลมีความเสี่ยงที่จะขาดวินัยทางการคลังได้ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ประเทศที่ประยุกต์ใช้ระบบงบประมาณแบบมุ่งผลสำเร็จเพื่อรักษาวินัยทางการคลังของรัฐบาลจึงได้พัฒนาระบบ “งบประมาณสองขา” ขึ้น เพื่อให้รัฐบาลต้องรักษาวินัยทางการคลังทั้งในด้านรายได้และรายจ่ายไปพร้อม ๆ กัน

คำสำคัญ: การคลัง / การจัดทำงบประมาณ / งบประมาณสองขา

Abstract

The objectives of studying the prospect of developing a legal framework for the budgeting reform are to understand principles of finance concerning budget system and to understand the concepts of developing a legal framework for making budget covering revenue and expenditure in order to reform budget system in Thailand. The results show that the traditional government budget

¹ School of Law, Mae Fah Luang University, Chiang Rai, Thailand

² Independent scholar

³ School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University, Bangkok, Thailand

* Corresponding author E-mail: sann.tan@mfu.ac.th

** บทความนี้เป็นบทความคัดย่อจากการทำงานวิจัยเรื่อง “โครงการศึกษาแนวทางพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการปฏิรูประบบงบประมาณ” เสนอต่อสำนักงบประมาณ

system emphasizes fiscal discipline in terms of expenditures under assumption that the government revenue is a constant variable. This budget system is called “one-legged budget system.” The experiences of several countries including Thailand has pointed out that such “one-legged budget system” may leads governments into the risk of lacking of fiscal discipline at all time. For this reason, the countries that apply a successful fiscal system to maintain fiscal discipline have developed a system called the “two-legged budget” in order to maintain proper fiscal discipline of the government in terms of both revenue and expenditure.

Keywords: Finance / Budget system / Two-legged budget system

บทนำ

ระบบงบประมาณภาครัฐแบบดั้งเดิมจะเน้นการควบคุมวินัยทางการคลังด้านรายจ่ายเป็นหลัก โดยมีข้อสมมุติว่ารายได้ของรัฐบาลเป็นตัวแปรคงที่ ระบบงบประมาณแบบนี้เรียกว่า “ระบบงบประมาณขาเดียว” ประสบการณ์ของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยได้ชี้ให้เห็นว่าระบบงบประมาณขาเดียวที่ว่านี้ทำให้รัฐบาลมีความเสี่ยงที่จะขาดวินัยทางการคลังได้ตลอดเวลา เนื่องจากรัฐบาลสามารถตั้งประมาณการรายได้ให้สูงหรือต่ำเกินระดับที่เหมาะสม อีกทั้งอาจปรับเปลี่ยนหรือลดภาษีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารระบบเศรษฐกิจมหภาคในระหว่างปีงบประมาณ ซึ่งมีผลให้รายได้ที่แท้จริงมีความแตกต่างจากประมาณการรายได้เมื่อต้นปีงบประมาณ

ด้วยเหตุนี้ ประเทศที่ประยุกต์ใช้ระบบงบประมาณแบบมุ่งผลสำเร็จเพื่อรักษาวินัยทางการคลังของรัฐบาลจึงได้พัฒนาระบบ “งบประมาณสองขา” ขึ้น เพื่อให้รัฐบาลต้องรักษาวินัยทางการคลังทั้งในด้านรายได้และรายจ่ายไปพร้อม ๆ กัน โดยในระบบงบประมาณสองขา นี้ รัฐบาลจะต้องเสนอรายงานเศรษฐกิจกรอบนโยบายการคลัง และแผนงบประมาณระยะปานกลางในช่วง 3-5 ปีข้างหน้าต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยการประเมินความน่าเชื่อถือได้ของตัวเลขประมาณการก่อนหรือพร้อมกันร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ นอกจากนี้ รัฐบาลจะต้องเสนอเอกสารงบประมาณประจำปีซึ่งประกอบด้วยงบประมาณรายรับและงบประมาณรายจ่ายคู่ขนานกันไป และรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบต่อผลการบริหารงบประมาณรายรับ เช่น การจัดเก็บรายได้จากแหล่งรายได้ต่าง ๆ ได้ตามเป้าหมาย มีภาษีค้างชำระ มีการหลบเลี่ยงหรือหนีภาษี ไม่เกินระดับที่กำหนดไว้ เป็นต้น เช่นเดียวกับที่ต้องรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของการบริหารรายจ่าย ซึ่งในระบบงบประมาณสองขา นี้ อาจมีบทบัญญัติห้ามมิให้รัฐบาลปรับเปลี่ยนนโยบายภาษี เช่น การเพิ่มหรือลดภาษีเพื่อการบริหารเศรษฐกิจมหภาคในระหว่างปีงบประมาณ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเป็นกรณีพิเศษ รวมทั้งระบบงบประมาณสองขา นี้ ทำให้รัฐบาลต้องปรับปรุงระบบประมาณการเศรษฐกิจ และการประมาณรายรับและรายจ่ายที่มีความแม่นยำ เชื่อถือได้ และตรวจสอบได้มากยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทย ในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ที่ผ่านมา รวมถึงพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 บัญญัติหลักการงบประมาณแผ่นดินไว้ โดยกำหนดให้เฉพาะงบประมาณรายจ่ายเท่านั้นที่ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติซึ่งเป็นการเน้นการควบคุมการใช้จ่ายเงินเพียงด้านเดียว โดยมีได้ให้ความสำคัญกับการควบคุมรายรับที่จะนำไปใช้จ่ายในงบประมาณและมีช่องว่างในการใช้อำนาจทางการเงินและการคลังและ การงบประมาณ ทำให้มีการก่อกวนเสถียรภาพและการใช้จ่ายเงินนอกเหนือไปจากที่ได้รับอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีจากรัฐสภา เป็นที่มาให้คณะกรรมการการคลังของรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักการไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีและร่างพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติมต้องแสดงงบประมาณรายรับและงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งแม้ร่างรัฐธรรมนูญจะไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ แต่ก็ทำให้เห็นแนวโน้มว่าหลักการในเรื่องดังกล่าวจะมีการบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญที่จะร่างขึ้นใหม่ นอกจากนี้ในระบบการคลังของประเทศไทยยังเปิดโอกาสให้หน่วยงานของรัฐสามารถเก็บรายรับไว้ใช้จ่ายนอกระบบงบประมาณอย่างกว้างขวาง ซึ่งในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีหลักการที่จะจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณให้ครอบคลุมรายจ่ายภาครัฐทุกประเภท ซึ่งรวมถึงการนำเงินนอกงบประมาณมาพิจารณาร่วมกับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้แผนการเงินและการคลังโดยรวมของภาครัฐมีความสมบูรณ์และถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังไม่ครอบคลุมถึงกระบวนการจัดทำและการนำเสนอของงบประมาณต่อรัฐสภาในประเด็นดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาถึงองค์ความรู้เพื่อพัฒนากฎหมายวิธีการงบประมาณให้รองรับการจัดทำงบประมาณและการเสนอของบประมาณ รวมถึงศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ที่ควรต้องนำมาบัญญัติไว้เพื่อให้การใช้จ่ายเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามกรอบของวินัยการคลังและการงบประมาณที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้นสำหรับประเทศไทย และเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นสิ่งที่องค์ความรู้ในประเทศไทยอาจยังมีไม่เพียงพอในการแก้ไขปรับปรุงระบบและวิธีงบประมาณ รวมทั้งกฎหมายวิธีการงบประมาณ จึงต้องมีการศึกษาเปรียบเทียบจากตัวอย่างของต่างประเทศที่ดำเนินการในแนวทางนี้อยู่และประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาวิเคราะห์การดำเนินงานที่ถูกต้อง และสามารถนำมาปรับใช้งานได้ในทางปฏิบัติอันจะส่งผลให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 และที่แก้ไขเพิ่มเติมและกฎหมายอื่น ๆ ให้สอดคล้องกันด้วย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนากฎหมายในการจัดทำงบประมาณรายรับรายจ่ายเพื่อรับรองการปฏิรูประบบงบประมาณในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. วิธีการศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมเอกสารที่เป็นกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนเอกสารของประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ พุทธศักราช 2475 พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นต้น ส่วนเอกสารของต่างประเทศ ได้แก่ รัฐธรรมนูญของประเทศที่ทำการศึกษารัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายลำดับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณที่ครอบคลุมทั้งรายรับและรายจ่าย รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ส่วนเอกสารที่ไม่ใช่กฎหมาย ได้แก่ ตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทางการคลัง และงบประมาณที่เกี่ยวกับการแสดงรายรับรายจ่าย

2. ขอบเขตของการวิจัย

1) ศึกษาหลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังที่เกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ ได้แก่ หลักความยินยอม หลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังคลาสสิก หลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังสมัยใหม่

2) ศึกษาการจัดทำงบประมาณ โดยศึกษาโครงสร้างของกฎหมายระบบงบประมาณที่ดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด และรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ ให้ครอบคลุมรายรับและรายจ่าย หรือ “งบประมาณสองขา” เพื่อธรรมาภิบาลที่ดีและให้เกิดระบอบการเงินการคลังที่มีความโปร่งใส

ทั้งนี้ในการดำเนินการศึกษาถึงหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณทั้งงบประมาณรายรับและรายจ่ายของต่างประเทศนั้นจะดำเนินการศึกษาข้อมูลจากสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีใต้ ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และสาธารณรัฐตูนิเซีย เพราะเป็นประเทศที่มีระบบการจัดทำงบประมาณสองขาที่มีความก้าวหน้า และมีความโปร่งใส

ผลการศึกษาวิจัย

1. หลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังที่เกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ

การจัดทำงบประมาณให้ครอบคลุมรายรับและรายจ่ายเป็นหลักการสำคัญในการตรากฎหมายด้านการงบประมาณ (Budget Law) ซึ่งหลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังนั้นอาจแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) หลักความยินยอม หรืออำนาจในการอนุมัติงบประมาณ (Authoritativeness) อันเป็นหลักการที่มีความสำคัญมากที่สุดในการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย (Sabyroop, 2014) ซึ่งรัฐธรรมนูญของประเทศเสรีประชาธิปไตยจะกำหนดถึงผู้มีอำนาจในการอนุมัติงบประมาณหรืออำนาจในการตัดสินใจด้านการงบประมาณให้เป็นของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งได้แก่การพิจารณาและอนุมัติทั้งรายรับและรายจ่ายประจำปีของประเทศ อันจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกันกับหลักความยินยอมโดยฝ่ายนิติบัญญัติเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายไว้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการงบประมาณ โดยสาระสำคัญของหลักการนี้ คือ การกำหนดให้อำนาจสูงสุดในด้านการงบประมาณเป็นของฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้รัฐธรรมนูญของประเทศเสรีประชาธิปไตย

จะกำหนดหลักกฎหมายทั่วไปหลักนี้ไว้ โดยเฉพาะอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติในการอนุมัติให้จัดหารายรับ และการนำรายรับไปใช้จ่าย

สำหรับประเทศไทย ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 (พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475) และรัฐธรรมนูญอีกหลายฉบับถัดมาได้ กำหนดอำนาจในการตรากฎหมายงบประมาณโดยบัญญัติใช้คำว่า “งบประมาณแผ่นดินประจำปี ท่านว่าต้องตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติ” อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ได้มีการใช้คำว่า “งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ” และเป็นเช่นนี้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าในพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 นั้น ได้มีการใช้คำว่า “งบประมาณรายจ่ายประจำปี” อยู่แล้ว ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับในขณะนั้น กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 นั้นจะใช้คำว่า “งบประมาณแผ่นดินประจำปี” ก็ตาม นอกจากนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 ได้มีการตราพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้รัฐธรรมนูญกำหนดให้ตรากฎหมายงบประมาณแผ่นดินประจำปีเป็นพระราชบัญญัติ หารือเฉพาะรายจ่ายไม่

2) หลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังคลาสสิก (Classical Principles) ได้แก่ หลักระยะเวลาหนึ่งปีของงบประมาณ (Annual Basis) หลักงบประมาณต้องมีลักษณะทั่วไป (Universality) หลักความเป็นเอกภาพของงบประมาณ (Unity) หลักงบประมาณต้องมีลักษณะเฉพาะเจาะจง (Specify) หลักดุลยภาพของงบประมาณ (Balance) หลักกฎหมายทั่วไปในกลุ่มนี้มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมฝ่ายบริหารโดยฝ่ายนิติบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดหารายรับและการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ ซึ่งในกระบวนการงบประมาณนั้นจะมีบทบัญญัติของกฎหมายให้ภาครัฐยึดถือปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักความยินยอมให้สัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เช่น การกำหนดกรอบของระยะเวลาและเนื้อหาของงบประมาณเพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติได้พิจารณา วัตถุประสงค์ของการจัดหารายรับและการใช้จ่ายของภาครัฐ ส่วนหลักกฎหมายทั่วไปในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะนำไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติ อย่างไรก็ตาม ในส่วนของหลักงบประมาณต้องมีลักษณะทั่วไปนั้น องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) แนะนำให้นำไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

สำหรับประเทศไทยหลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังกลุ่มนี้มีปรากฏอยู่เบื้องหลังบทบัญญัติของกฎหมายงบประมาณทั้งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 และพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491

3) หลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังสมัยใหม่ (Modern Principles) ได้แก่ หลักการตรวจสอบได้ (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักเสถียรภาพ (Stability or Predictability) และหลักประสิทธิภาพ (Performance or Efficiency, Economy and Effectiveness) หลักกฎหมายทั่วไปในกลุ่มนี้เป็น

แนวทางปฏิบัติที่ OECD แนะนำให้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศสมาชิกของ OECD นำไปปฏิรูประบบกฎหมายงบประมาณของตน โดยเพิ่มหลักกฎหมายทั่วไปการคลังสมัยใหม่ข้างต้น เช่น ในปี ค.ศ. 2001 สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ทำการปฏิรูประบบกฎหมายงบประมาณและได้นำหลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังสมัยใหม่ดังกล่าวมาปรับใช้ รวมทั้งประเทศเนเธอร์แลนด์และสาธารณรัฐเกาหลี และล่าสุดคือสาธารณรัฐตุนิเซีย ทั้งนี้ในประเด็นที่ว่าควรบัญญัติไว้ในกฎหมายลำดับใด ทาง OECD แนะนำให้นำเพียงหลักการตรวจสอบได้ให้ไปบัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญ

สำหรับกฎหมายงบประมาณของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 หรือพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 นั้น ไม่ได้มีการกำหนดหลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังสมัยใหม่เอาไว้ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่ได้มีการปฏิรูปกฎหมายงบประมาณอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม มีเพียงแนวความคิดในการปฏิรูปกฎหมายงบประมาณเท่านั้นซึ่งมีการระดมแนวคิดดังกล่าวมาเป็นเวลากว่าสิบปี อย่างไรก็ตาม ความพยายามดังกล่าวได้ปรากฏเป็นรูปธรรมขึ้นบ้างแล้ว เช่น ในมาตรา 167 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และในร่างพระราชบัญญัติการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. . . . รวมทั้งร่างแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. . . . รวมถึงในมาตรา 142 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

2. การจัดทำงบประมาณ

1) การจัดทำงบประมาณในประเทศไทย

ปัจจุบันการจัดทำร่างกฎหมายงบประมาณเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของฝ่ายบริหาร กล่าวคือรัฐบาลมีหน้าที่ในการเสนอร่างกฎหมายงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อพิจารณาอนุมัติ ซึ่งสำนักงบประมาณมีอำนาจหน้าที่ในการวิเคราะห์คำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ แล้วนำผลสรุปจากการวิเคราะห์จัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้พิจารณาและเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติ ร่างกฎหมายงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไป กระบวนการจัดเตรียมงบประมาณของฝ่ายบริหารจะแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

การเตรียมงบประมาณด้านรายรับและรายจ่าย

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการปรึกษาหารือกันระหว่างหน่วยงานที่สำคัญ 4 หน่วยงาน คือ สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทย โดยจะต้องมีการประมาณการรายรับไว้ว่าจะสามารถจัดหารายรับเพื่อใช้เป็นงบประมาณรายจ่ายเป็นจำนวนเท่าใด และควรมาจากทางใดบ้าง วงเงินงบประมาณรายจ่ายควรจะเป็นเท่าใด โดยจะต้องคำนึงถึงสมมุติฐานของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจประกอบด้วย ซึ่งในการกำหนดนโยบายและวงเงินงบประมาณประจำปีนั้นสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้สองขั้นตอน คือ การทบทวนงบประมาณ และการวางแผนงบประมาณ

การทบทวนงบประมาณนั้นมิใช่วัตถุประสงค์หลักเพื่อวางกรอบในการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจและแผนดำเนินงานของหน่วยงานให้สอดคล้องกับลำดับความสำคัญทางนโยบาย ศักยภาพของหน่วยงานรวมถึงสถานการณ์ของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการทบทวนงบประมาณจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่าง ๆ คือ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ความพร้อมและศักยภาพของหน่วยงานที่รับนโยบายไปปฏิบัติ กฎหมายรองรับและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป นโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐบาลใหม่ที่รัฐบาลประกาศในปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน และแนวโน้มและสถิติย้อนหลังของวงเงินที่ได้รับจัดสรร

การวางแผนงบประมาณ เป็นการสร้างความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจในภาพรวม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน เพื่อกำหนดเป็นนโยบายงบประมาณ วงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยในการวางแผนงบประมาณนี้จะประกอบด้วย การคาดการณ์ทางเศรษฐกิจและการคลังมหภาพ การประมาณการรายได้ การประมาณการหนี้สาธารณะ และการกำหนดนโยบายงบประมาณ และวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี

การจัดทำงบประมาณของส่วนราชการและส่วนรัฐวิสาหกิจ

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้อนุมัตินโยบายและวงเงินงบประมาณแล้ว สำนักงานงบประมาณจะแจ้งให้กระทรวงต่าง ๆ ได้ทราบถึงวงเงินงบประมาณของแต่ละกระทรวง และแนวนโยบายงบประมาณที่คณะรัฐมนตรีกำหนดเพื่อให้กระทรวงต่าง ๆ ได้ดำเนินการในรายละเอียด โดยเมื่อกรมได้ทำคำขอของงบประมาณพร้อมทั้งรายละเอียดงบประมาณตามแผนงานมายังกระทรวง ทางกระทรวงจะดำเนินการพิจารณาแก้ไขตามที่กระทรวงเห็นสมควรเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของทั้งกระทรวงและของรัฐบาล จากนั้นจึงจะเสนอต่อสำนักงานงบประมาณต่อไป หากไม่มีการยื่นภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณอาจพิจารณาตั้งงบประมาณให้แก่หน่วยงานนั้น ๆ ตามที่เห็นสมควร

การพิจารณางบประมาณโดยสำนักงานงบประมาณ

สำนักงานงบประมาณจะพิจารณาคำขอของงบประมาณรายจ่ายประจำปีของส่วนราชการและวิสาหกิจรวมถึงประมาณการรายได้ประจำปี หลังจากนั้นคณะรัฐมนตรีก็จะพิจารณาอนุมัติรายละเอียดงบประมาณรายจ่ายประจำปี และส่งกลับมาให้สำนักงานงบประมาณปรับปรุงรายละเอียดงบประมาณรายจ่ายก่อนจัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

การเตรียมเอกสารงบประมาณเพื่อเสนอต่อรัฐสภา

เมื่อกระบวนการในขั้นตอนที่ 3 เสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สำนักงานงบประมาณจะจัดทำร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีพร้อมทั้งเอกสารงบประมาณขึ้น เพื่อผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณจะเสนอขอเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา จากนั้นจึงนำร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีพร้อมทั้งเอกสารงบประมาณเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณา

อนุมัติ โดยขั้นตอนดังกล่าวจะต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาอย่างน้อย 2 เดือน ก่อนวันเริ่มงบประมาณนั้น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 15 ของพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

สำหรับเอกสารงบประมาณที่นำเสนอต่อรัฐสภาตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติมได้กำหนดให้รัฐบาลเสนอคำแถลงของนายกรัฐมนตรี พร้อมด้วยข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ฐานะการเงินการคลังของประเทศ รายรับรายจ่ายเปรียบเทียบกับปัจจุบัน ปีที่ขอตั้งงบประมาณ รายจ่ายและปีที่ล่วงมาแล้ว หนี้ของรัฐบาลที่มีอยู่และที่จะขอกู้ใหม่ เป็นต้น ซึ่งโดยทั่วไปจะนำเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พร้อมเอกสารประกอบประมาณ 12 เล่ม และเรียกเอกสารฉบับนี้ว่าเอกสารงบประมาณ (Budget Document)

2) การจัดทำงบประมาณในต่างประเทศ

รูปแบบการจัดทำงบประมาณและมาตรการอื่นที่นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมาย ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีใต้ ประเทศเนเธอร์แลนด์ และสาธารณรัฐตูนีเซีย

สาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นหนึ่งในประเทศต้นแบบทางกฎหมายวิธีการงบประมาณ เนื่องจากงบประมาณของประเทศฝรั่งเศสนั้นกฎหมายกำหนดให้ต้องทำในรูปแบบกฎหมายและนำเสนอเพื่อขออนุมัติต่อสภาทุกปี อีกทั้งงบประมาณที่นำเสนอจะต้องประกอบไปด้วยทั้งงบประมาณรายรับและรายจ่าย อันสอดคล้องกับลักษณะของงบประมาณที่ดี และสอดคล้องหลักกฎหมายทั่วไปทางงบประมาณ

การงบประมาณของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นจะมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากประเทศอื่น ๆ ประการหนึ่ง กล่าวคือการใช้จ่ายและจัดเก็บรายได้ของประเทศฝรั่งเศสจะถูกจัดให้อยู่ในลักษณะที่เหมาะสมที่สุดและมีความเป็นดุลยภาพ นอกจากนี้ยังมีความสะดวกและง่ายกว่าวิธีการของประเทศอื่น ๆ อีกทั้งสภายังมีอำนาจที่จะแก้ไขรายการในงบประมาณที่รัฐบาลได้เสนอมาได้มากกว่าประเทศอื่น ๆ อีกด้วย

สำหรับมาตรการทางกฎหมายอื่น ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีนั้นจะประกอบด้วยสองส่วนด้วยกัน โดยในส่วนแรกประกอบด้วยบทบัญญัติกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับรายรับและยอดรวมของรายจ่ายดุลงบประมาณของปีงบประมาณที่เกี่ยวข้อง และบทบัญญัติอนุมัติเกี่ยวกับการกู้เงินเพื่อชดเชยงบประมาณ หากงบประมาณในปีขาดดุล หรืออนุมัติการใช้เงินในส่วนที่เกินดุลหากงบประมาณในปีนั้นเกินดุล โดยรัฐสภาจะอนุมัติรายรับ เพดานรวมของรายจ่าย และดุลทางงบประมาณ จากนั้นจึงเริ่มอภิปรายรายงบประมาณประจำปีในส่วนที่สอง ซึ่งประกอบด้วยการจัดสรรงบประมาณในรายละเอียด บทบัญญัติเกี่ยวกับรายจ่ายในปีงบประมาณนั้น ๆ ซึ่งรัฐสภาไม่อาจพิจารณาส่วนที่สองของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีได้ เว้นแต่จะมีการลงมติเห็นชอบบทบัญญัติในส่วนแรกแล้ว โดยการอนุมัติวงเงินงบประมาณขั้นสูงสำหรับรายจ่ายในแต่ละแผนงาน อำนาจในการใช้จ่ายเงินงบประมาณทั้งเพื่อการก่อหนี้ผูกพันและการจ่ายเงินจะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐสภา

สำหรับกรณีรายจ่ายในกรณีฉุกเฉิน หากเป็นรายจ่ายในกรณีฉุกเฉินที่ไม่ร้ายแรงอาจนำรายรับที่เกินงบประมาณมาใช้หรือยกเลิกรายจ่ายในบางรายการได้ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่กระทบต่อดุลทางงบประมาณและได้มีการแจ้งให้คณะกรรมการการงบประมาณของทั้งสองสภาทราบก่อน แต่หากเป็นกรณีที่รายจ่ายฉุกเฉินดังกล่าวเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศ ฝ่ายบริหารสามารถออกกฎหมายลำดับรองเพื่อเพิ่มวงเงินงบประมาณได้ แม้ว่าดุลทางงบประมาณจะได้รับผลกระทบก็ตาม เช่นนี้จะกระทำได้ต่อเมื่อฝ่ายบริหารได้ขอความเห็นชอบจากสภาแห่งรัฐแล้ว

ในด้านการก่อหนี้ผูกพันนั้น รัฐสภาจะอนุมัติวงเงินงบประมาณชั้นสูงที่หน่วยงานของรัฐอาจเข้าทำสัญญาก่อให้เกิดความผูกพันที่จะต้องจ่ายเงินในอนาคต โดยไม่มีการจำกัดระยะเวลาสำหรับการใช้เงินงบประมาณแบบก่อหนี้ผูกพัน ในทางกลับกัน การอนุมัติการจ่ายเงินที่เป็นการอนุมัติวงเงินชั้นสูงอาจแบ่งจ่ายเงินได้ภายใน 12 เดือน การยกยอดของวงเงินงบประมาณของรัฐสภาเพื่อก่อหนี้ผูกพันที่อนุมัติในปีก่อนสามารถกระทำได้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกินร้อยละ 3 ภายในแผนงานนั้น ๆ แต่หากต้องการจะยกยอดเงินงบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่ประเภทค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรที่เกินกว่านั้นต้องได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณใหม่ในพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี

นอกจากนี้ ประเทศฝรั่งเศสยังอนุญาตให้มีการโอนเงินงบประมาณภายในกระทรวงเดียวกันได้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกิน 2% ของวงเงินงบประมาณที่จัดสรรตามแผนงาน ในขณะที่กำหนดให้มีการโอนเงินงบประมาณข้ามกระทรวงระหว่างแผนงานที่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันได้ อย่างไรก็ตามการโอนเงินงบประมาณทั้งสองประเภทจะกระทำได้โดยตราเป็นระเบียบฝ่ายบริหารภายหลังที่กระทรวงการคลังได้ส่งรายงานให้แก่คณะกรรมการการของรัฐสภาพิจารณาแล้ว

ทั้งนี้ โดยมีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Conseil Constitutionnel) เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีของรัฐสภาเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณา โดยอาศัยหลักความสุจริต ซึ่งหากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาเห็นว่าเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ

สาธารณรัฐเกาหลี

สาธารณรัฐเกาหลีได้เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการงบประมาณก้าวหน้า โปร่งใส กฎหมายของประเทศเกาหลีได้กำหนดให้งบประมาณประจำปีต้องอยู่ในรูปกฎหมายเพื่อขออนุมัติจากสภานิติบัญญัติเป็นรายปี อีกทั้งงบประมาณจะต้องประกอบไปด้วยงบประมาณรายได้และรายจ่ายในฉบับเดียวกัน และยังไปกว่านั้นกฎหมายยังได้กำหนดไว้อีกว่างบประมาณประจำปีนั้นจะประกอบไปด้วยบัญชีทั่วไป บัญชีพิเศษ และกองทุน (แต่กองทุนจะอยู่นอกบัญชีงบประมาณ) ในส่วนของสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะมีกฎหมายของตนเอง คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณางบประมาณพิเศษและการชำระหนี้ มีบทบาทในการตรวจสอบและให้ความเห็นชอบร่างกฎหมาย

งบประมาณประจำปีและวางแผนการบริหารจัดการกองทุนสาธารณะประจำปี และยังสามารถกำหนดองค์ประกอบและกระบวนการของคณะกรรมการพิจารณาพิจารณาประจำปี (OECD, 2014)

สาธารณรัฐเกาหลีได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการคลังในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยลดการมีส่วนร่วมของประชาชน และเพิ่มความสำคัญในการตัดสินใจของฝ่ายบริหารให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อปรับปรุงการให้บริการสาธารณะให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในปี ค.ศ. 2008 ซึ่งในการเลือกตั้งประธานาธิบดีเมื่อปี ค.ศ. 2007 และ ปี ค.ศ. 2012 พรรคการเมืองหลักที่ลงสมัครรับเลือกตั้งได้เสนอนโยบายสวัสดิการสังคมรูปแบบใหม่ขึ้น (Lee, 2015) และเมื่อได้รับเลือกตั้งให้เป็นพรรคการเมืองรัฐบาล จึงได้เริ่มมีการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวโดยได้มีการจัดทำแผนการปฏิรูปขึ้นใหม่ ดังนี้

1. การพิจารณาการจัดสรรรายได้ อาศัยวิธีการจัดทำงบประมาณแบบเริ่มต้นจากศูนย์ (Zero Based Review) การลงทุนโดยอาศัยผลการดำเนินงานจากการบริหารงบประมาณที่ผ่านมา การกำหนดวงเงินของแต่ละงบประมาณ การอาศัยเอกชนเป็นผู้ลงทุนและผู้สร้าง

2. การควบคุมรายจ่ายที่ไร้ประสิทธิภาพ รายจ่ายที่ไร้ประสิทธิภาพ ได้แก่ รายจ่ายที่เกินควรในระบบสวัสดิการสังคม รายจ่ายที่เกิดจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง รายจ่ายที่เกิดจากการขาดรายได้ทางภาษี และรวมถึงการปรับปรุงระบบการสนับสนุนทางการเงินในระดับท้องถิ่น

3. การฟื้นฟูความเชื่อมั่นในการบริหารงบประมาณของรัฐ การเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการเสนองบประมาณ และการปฏิรูปทางการคลังในแต่ละกระทรวง

ในส่วนของกระบวนการงบประมาณของสาธารณรัฐเกาหลี ได้นำเอาหลักการทั่วไปทางการคลังมาเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนด เช่น หลักระยะเวลาหนึ่งปีของงบประมาณ (Annuality) หลักคุณภาพของงบประมาณ หลักการตรวจสอบได้ หลักงบประมาณต้องมีลักษณะเฉพาะเจาะจง (Specificity) อย่างไรก็ตามการนำหลักการทั่วไปทางการคลังสมัยใหม่ เช่น หลักความโปร่งใส หลักเสถียรภาพ (Stability) และหลักประสิทธิภาพ (Performance) มาบัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบงบประมาณนั้นยังมีไม่เพียงพอ หลักการต่าง ๆ ปรากฏในกฎหมายฉบับต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักความยินยอม หรืออำนาจในการอนุมัติงบประมาณ (Authoritativeness)

หลักความยินยอมเป็นหลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังที่กำหนดให้เป็นอำนาจหลักเป็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1948 มาตรา 54 มาตรา 58 และมาตรา 59 และยังได้รับรองไว้ในกฎหมายอื่น ๆ อีกด้วย สำหรับการจัดเก็บภาษีประเภทใหม่ (รวมถึงรายได้ที่มีลักษณะกึ่งภาษี) หรือการเปลี่ยนแปลงแก้ไขระดับการจัดเก็บภาษีที่ใช้บังคับอยู่ต้องได้รับการอนุมัติจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติก่อน ฝ่ายบริหารจึงจะมีอำนาจจัดเก็บภาษีและนำรายได้ดังกล่าวไปใช้

2. หลักการตรวจสอบได้ (Accountability)

หลักการตรวจสอบได้ สาธารณรัฐเกาหลีได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (the Board of Audit and Inspection Act) โดยได้

กำหนดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (the Board of Audit and Inspection) เป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดในการตรวจสอบด้านการงบประมาณ โดยองค์กรดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีประจำปีของรัฐบาล และเสนอรายงานการตรวจสอบดังกล่าวเพื่อให้ประธานาธิบดี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา

3. หลักระยะเวลาหนึ่งของงบประมาณ (Annual Basis)

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองหลักระยะเวลาหนึ่งของงบประมาณไว้ด้วยเช่นกัน และได้มีการนำหลักการดังกล่าวไว้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการคลังแห่งชาติ (National Finance Act) มาตรา 2 ทำให้หลักการดังกล่าวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยปีงบประมาณจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม และสิ้นสุดลงในวันที่ 31 ธันวาคม และฝ่ายบริหารต้องจัดเตรียมร่างงบประมาณประจำปี โดยการจัดทำงบประมาณนั้นเป็นการประมาณการงบประมาณสำหรับระยะเวลา 12 เดือนของแต่ละปีงบประมาณ สำหรับเอกสารงบประมาณต้องประกอบด้วยข้อมูลสำหรับปีงบประมาณนั้น ๆ และโดยหลักแล้วงบประมาณที่ได้กำหนดไว้ต้องใช้ภายในปีงบประมาณนั้น ๆ โครงการศึกษาแนวทางพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการปฏิรูประบบงบประมาณ

4. หลักความเป็นเอกภาพของงบประมาณ (Unity)

หลักความเป็นเอกภาพของงบประมาณกำหนดให้ต้องแสดงรายการรายรับและรายจ่ายทั้งหมดในเอกสารฉบับเดียวกัน เป็นหลักการที่ยังไม่ได้รับการปฏิบัติตามเท่าที่ควร เนื่องจากในการจัดทำเอกสารงบประมาณเพื่อเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาตินั้น เอกสารแสดงรายการรายรับรายจ่ายในส่วนของงบประมาณตามบัญชีทั่วไป (General Accounts) งบประมาณตามบัญชีพิเศษ (Special Accounts) และกองทุนสาธารณะ (Public Fund) ได้ถูกจัดทำแยกต่างหากจากกัน

5. หลักงบประมาณต้องมีลักษณะทั่วไป (Universality)

หลักงบประมาณต้องมีลักษณะทั่วไปปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการคลังแห่งชาติ มาตรา 17 ซึ่งวางหลักว่า งบประมาณรายรับให้รวมถึงทุกอย่างที่เป็นรายรับตลอดปีงบประมาณ และงบประมาณรายจ่ายให้รวมถึงการใช้จ่ายทุกประเภท โดยรายรับและรายจ่ายทั้งหมดจะต้องรวมอยู่ในงบประมาณ เว้นแต่ที่กำหนดไว้ในมาตรา 53 เช่น กรณีรายรับที่ได้จากการให้บริการหรือการอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับรายจ่ายที่กำหนดไว้ หรือการลงทุนของรัฐโดยใช้เงินกู้ที่ได้รับมาจากผู้ให้กู้ต่างชาติ หรือเมื่อมีเหตุจำเป็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับหลักการงบประมาณที่ครอบคลุมทั้งรายรับและรายจ่าย เป็นต้น

6. หลักงบประมาณต้องมีลักษณะเฉพาะเจาะจง (Specificity)

หลักงบประมาณต้องมีลักษณะเฉพาะเจาะจงได้ถูกบัญญัติรับรองไว้ในพระราชบัญญัติการคลังแห่งชาติ (National Finance Act) มาตรา 18 ซึ่งกำหนดให้การใช้จ่ายงบประมาณรายจ่าย (Budget Appropriations) ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว และการกำหนดงบประมาณของแต่ละกระทรวงต้องมีการแสดงรายละเอียดโดยต้องมีการจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจและลักษณะงาน

7. หลักดุลยภาพของงบประมาณ (Balance)

พระราชบัญญัติการคลังแห่งชาติ (National Finance Act) ได้บัญญัติถึงหลักดุลยภาพของงบประมาณ โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ใช้งบประมาณแบบสมดุล (Balance Accounting) ระหว่างงบประมาณรายจ่ายกับงบประมาณรายรับ (Budget Revenues and Financing) เงินที่จะนำมาใช้เป็นรายจ่ายประจำปี (Annual Expenditure) ควรมาจากรายได้อื่น ๆ ที่มีใช้จากการขายพันธบัตรและการกู้ยืมพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้สามารถออกพันธบัตรรัฐบาล (Public Bonds) หรือทำการกู้ยืมเงินได้เฉพาะในกรณีที่มีสถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และต้องได้รับการอนุมัติจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งเป็นไปตามหลักเสถียรภาพ

การบริหารราชการของรัฐบาลกลางแห่งสาธารณรัฐเกาหลีต้องอาศัยเงินจากงบประมาณและกองทุนมากมาย โดยงบประมาณของรัฐบาลกลางประกอบไปด้วย งบประมาณตามบัญชีทั่วไป 1 บัญชี งบประมาณตามบัญชีพิเศษ 18 บัญชี และกองทุนทั้งหมด 64 กองทุน

บัญชีทั่วไป โดยหลักแล้วจะนำไปใช้เพื่อการป้องกันประเทศ (National Defense) ความปลอดภัยสาธารณะ (Public Safety) และสวัสดิการสังคม (Social Welfare) เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การลงทุนด้านการศึกษา การลงทุนด้านอาคารสงเคราะห์ การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม สวัสดิการสังคมและประกันสุขภาพ เป็นต้น โดยรายรับจากภาษี รวมถึงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีศุลกากร และรายรับที่ไม่ใช่ภาษี รวมถึงเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายหุ้นในนิติบุคคลของรัฐ และเงินที่ได้รับในลักษณะผลพลอยได้จากการปฏิบัติหน้าที่

บัญชีพิเศษมีความแตกต่างจากบัญชีทั่วไป กล่าวคือ บัญชีพิเศษมีขึ้นเพื่อระดมรายได้เพื่อโครงการเฉพาะอย่างหรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง โดยแหล่งเงินทุนของบัญชีพิเศษนั้นมาจากทั้งรายรับที่เป็นภาษี เช่น ภาษีแอลกอฮอล์ และภาษีพิเศษเพื่อการพัฒนาชนบท เป็นต้น และรายรับที่ไม่ใช่ภาษี เช่น ค่าธรรมเนียมหรือค่าปรับ และการชำระคืนเงินกู้ เป็นต้น ทั้งนี้การนำงบประมาณจากบัญชีพิเศษไปใช้จะกระทำได้เฉพาะเท่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติที่มีอำนาจบังคับเหนือโครงการเฉพาะอย่างหรือวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างดังกล่าวเท่านั้น

กองทุนใช้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างและการบริหารจัดการกองทุนเป็นไปอย่างยืดหยุ่นและแยกต่างหากจากงบประมาณ โดยมีความคล้ายคลึงกับบัญชีพิเศษ โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายรับและรายจ่ายที่ใช้ไปเพื่อโครงการที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง และมีแหล่งเงินทุนหลักมาจากเงินอุดหนุนและค่าธรรมเนียมหรือค่าปรับ ไม่ใช่จากรายรับที่เป็นภาษี ทั้งกองทุนและงบประมาณจะต้องได้รับการอนุมัติจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ อย่างไรก็ตามในกระบวนการบังคับใช้และการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นจะยืดหยุ่นมากกว่ากระบวนการงบประมาณในบัญชีทั่วไปและบัญชีพิเศษ

นอกจากนี้สาธารณรัฐเกาหลียังมีพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องกับการคลังส่วนท้องถิ่นอีกหลายฉบับ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการงบประมาณและการบริหารจัดการทาง

การคลัง ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยความเป็นอิสระของส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัติการคลังส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการแบ่งสรรรายได้จากภาษีอากรกับส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการโอนเงินกองทุนให้ส่วนท้องถิ่น

ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ เป็นประเทศที่มีการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเต็มรูปแบบที่มุ่งเน้นการวัดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของเม็ดเงินที่จ่ายไป โดยหน่วยงานรัฐมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน งบประมาณประเทศเนเธอร์แลนด์เน้นการติดตามผลลัพธ์ว่าเม็ดเงินที่ใช้ไปได้มีประสิทธิภาพเพียงใด ไม่ได้วัดเพียงแคเบิกจ่ายกันได้เท่าไร

การจัดทำงบประมาณของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์คำนึงถึงทั้งด้านรายรับและรายจ่ายซึ่งรัฐจะต้องเสนอรายงานเศรษฐกิจ กรอบนโยบายการคลัง งบประมาณรายรับของรัฐบาล ที่คาดว่าจะดำเนินการในปีงบประมาณ พร้อมทั้งเสนองบประมาณรายจ่ายจำแนกตามส่วนราชการ แผนงาน โครงการ โดยวิธีการงบประมาณที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 105 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ วางกฎสำหรับการอนุมัติและการควบคุมงบประมาณของรัฐ โดยส่วนกฎระเบียบเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการคลังสาธารณะรวมทั้งกฎระเบียบเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรายได้และรายจ่ายมีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการบัญชีภาครัฐ ค.ศ. 2001 (Government Accounting Act: GAA)

ในส่วนของงบประมาณรายรับและงบประมาณรายจ่าย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ มาตรา 105 วางหลักไว้ว่า ค่าแถลงการณ์เกี่ยวกับงบประมาณรายรับและงบประมาณรายจ่ายของประเทศต้องเสนอต่อสภาฐานันดร นอกจากนั้นการประมาณการรายได้และรายจ่ายของรัฐต้องมีการแถลงอย่างเป็นทางการโดยรัฐสภา จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้มีหลักการในการจัดทำระบบงบประมาณให้มีทั้งงบประมาณรายรับและงบประมาณรายจ่ายเป็นรูปแบบการเสนอของงบประมาณของฝ่ายบริหารโดยต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา

ในด้านการงบประมาณราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์เป็นประเทศที่มีการจัดทำงบประมาณแบบครอบคลุมทั้งงบประมาณรายรับและรายจ่าย (Comprehensive Budget) เป็นการปฏิบัติตามกฎระเบียบรัฐบาลกลางประเทศเนเธอร์แลนด์ในการจัดทำงบประมาณโดยคำนึงถึงทั้งด้านรายรับและรายจ่ายปรากฏหลักฐานอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์และพระราชบัญญัติการบัญชี (Government Accounting Act: GAA) ซึ่งบัญญัติถึงงบประมาณแผ่นดินที่ครอบคลุมทั้งรายรับและรายจ่ายโดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือ เพื่อพัฒนาระบบบัญชีและการจัดทำงบประมาณเงินสด เพื่อสร้างความเข้มแข็งของระบบการตรวจสอบภายในโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเงินเพื่อเพิ่มความรวดเร็วของการรายงานทางการเงิน และเพื่อพัฒนาการนำเสนอของงบประมาณ

งบประมาณแผ่นดินจะถูกนำเสนอต่อรัฐสภาเป็นประจำทุกปีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 105 ในปี ค.ศ. 2014 พระราชบัญญัติงบประมาณประกอบด้วยงบประมาณทั้งหมด 23 หมวด ครอบคลุม 13 ด้าน คือ งบประมาณด้านการบริหารงานของรัฐ งบประมาณด้านกลาโหม งบประมาณด้าน เศรษฐกิจ งบประมาณด้านการเงินและหนี้ของประเทศ งบประมาณด้านการต่างประเทศ งบประมาณด้าน สาธารณสุข สวัสดิการ และการกีฬา งบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม งบประมาณด้าน ความมั่นคงและยุติธรรม งบประมาณด้านสังคมสงเคราะห์และแรงงาน งบประมาณด้านมหาดไทยและ ความสงบภายใน งบประมาณด้านการศึกษา วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์ งบประมาณด้านการค้าระหว่าง ประเทศและการพัฒนา งบประมาณด้านการเคหะและชุมชน

ส่วนด้านอื่น ๆ ที่ไม่ถูกจัดรวมอยู่ในด้านที่กล่าวไปแล้วข้างต้นจะถูกยกไปรวมอยู่ในด้าน การต่างประเทศและมหาดไทย ด้านใดด้านหนึ่ง แต่จะไม่มีงบประมาณแยกเป็นของตนเอง

นอกจากนี้ยังมีงบประมาณอีก 4 ด้าน คือ (1) งบประมาณด้านพระมหากษัตริย์ (2) งบประมาณ ของสภาสูง คณะรัฐมนตรี และผู้ว่าการ (3) งบประมาณสถาบันันดร และ (4) งบประมาณด้านความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ และกองทุนงบประมาณ 6 กองทุน คือ กองทุนโครงสร้างพื้นฐาน กองทุนเทศบาล กองทุน จังหวัด กองทุนสุขภาพสัตว์ กองทุนเดลด้า และกองทุนเขตปกครองพิเศษ จะเป็นเงินงบประมาณที่จัดตั้งขึ้นโดย รัฐสภาเพื่อที่จะแยกการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายและรายได้ของรัฐบาลในพื้นที่เฉพาะ งบประมาณแต่ละด้าน ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะบริหารและดำเนินการภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานภายใต้กระทรวงแต่ละ กระทรวง ส่วนกองทุนงบประมาณ หรืองบประมาณในด้านอื่น ๆ จะร่าง บริหาร และนำไปใช้ภายใต้ความ รับผิดชอบของกระทรวงที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย

สาธารณรัฐตูนิเซีย

สืบเนื่องจากการปฏิวัติตูนิเซียที่สำเร็จในปี ค.ศ. 2007 สาธารณรัฐตูนิเซียได้เปลี่ยนผ่านจาก ระบบเบ็ดเตล็ดการมาสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยวัตถุประสงค์หลักของสาธารณรัฐตูนิเซีย ได้แก่ การสร้าง ระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีธรรมาภิบาลที่ดีและมีความโปร่งใส การปฏิวัติตูนิเซียส่งผลให้รัฐบาลชุดใหม่ ที่มาจากการเลือกตั้งพยายามแก้ไขระบบเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้น โดยได้ให้ความสำคัญแก่กระบวนการ จัดทำงบประมาณ กฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณของสาธารณรัฐตูนิเซียที่นั่นจัดได้ว่ามีความก้าวหน้ามาก ประเทศหนึ่ง อีกทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการงบประมาณก็มีการปรับปรุงปฏิรูปขึ้นหลายครั้งก่อนการปฏิวัติ โดย ทาง OECD ได้เคยทำการสำรวจและพบว่าหลักการทางกฎหมายแต่เดิมของตูนิเซียสอดคล้องกับหลัก งบประมาณที่ดีหลายประการ (OECD, 2013) โดยระบบกฎหมายวิธีการงบประมาณของสาธารณรัฐตูนิเซีย นั้นได้กำหนดให้งบประมาณจะต้องอยู่ในรูปแบบกฎหมายให้สภาพิจารณา และจะต้องประกอบไปด้วยรายรับ และรายจ่าย

กฎหมายงบประมาณของสาธารณรัฐตูนิเซียอยู่ภายใต้หลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังคลาสสิก ได้แก่ หลักระยะเวลาหนึ่งปีของงบประมาณ หลักความเป็นเอกภาพของงบประมาณ หลักงบประมาณต้องมี

ลักษณะทั่วไป หลักงบประมาณต้องมีลักษณะเฉพาะเจาะจง หลักคุณภาพของงบประมาณ ในการยึดหลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังดังกล่าว ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถควบคุมการบริหารราชการ รวมไปถึงการจัดเก็บและการใช้จ่ายของฝ่ายบริหารได้

ส่วนรูปแบบในการจัดทำงบประมาณนั้น มาตรา 66 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งตูนิเซีย ค.ศ. 2014 ได้กำหนดให้การงบประมาณเป็นไปตามรัฐธรรมนูญประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการงบประมาณซึ่งได้มีการวางหลักกระบวนการงบประมาณเอาไว้ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งตูนิเซีย ค.ศ. 1959 มีผลใช้บังคับ ทั้งนี้รัฐธรรมนูญประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการงบประมาณดังกล่าวได้กำหนดให้ขั้นตอนการเตรียมจัดทำงบประมาณเป็นความรับผิดชอบโดยลำพังของฝ่ายบริหารโดยผ่านกระทรวงการคลัง

ในส่วนของกระบวนการงบประมาณของสาธารณรัฐตูนิเซียนั้น มาตรา 2 แห่งรัฐธรรมนูญประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการงบประมาณของสาธารณรัฐตูนิเซีย วางหลักไว้ว่า ปีงบประมาณเริ่มต้นวันที่ 1 มกราคม และสิ้นสุดลงในวันที่ 31 ธันวาคม โดยกระบวนการงบประมาณเริ่มต้นจากการที่หัวหน้าของแต่ละหน่วยงานของรัฐประมาณการรายจ่ายของหน่วยงานของตนในแต่ละปีและเสนอประมาณการดังกล่าวต่อกระทรวงการคลังภายในสิ้นเดือนพฤษภาคมของแต่ละปี

กระทรวงการคลังจะดำเนินการตรวจสอบคำขอตั้งงบประมาณของแต่ละหน่วยงานของรัฐดังกล่าว พร้อมทั้งเพิ่มเติมประมาณการรายรับของปีนั้น ๆ และเตรียมร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี

เมื่อร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีแล้ว จะนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี โดยประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐตูนิเซียจะเป็นผู้อนุมัติเอกสารทั้งหมดเป็นคนสุดท้าย หลังจากนั้นจึงดำเนินการยื่นร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีพร้อมทั้งเอกสารงบประมาณอื่น ๆ แก่รัฐสภา (Chamber of Deputies and Chamber of Advisors) ไม่ช้ากว่าวันที่ 25 ตุลาคมของปีก่อนหน้าปีงบประมาณปีใหม่

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการจัดทำงบประมาณทั้งในสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลี ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และสาธารณรัฐตูนิเซีย เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรจัดทำงบประมาณในประเทศไทยพิจารณาได้ว่า แม้การอนุมัติงบประมาณแผ่นดินโดยรัฐสภาของประเทศไทยจะเป็นไปตามหลักความยินยอมในการจ่ายเงินแผ่นดินโดยรัฐสภา ซึ่งการพิจารณาอนุมัติงบประมาณแผ่นดินของรัฐสภานั้น รัฐสภาจะดำเนินการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณตามที่รัฐบาลเสนอซึ่งรัฐบาลได้จัดทำขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาก่อนที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้การพิจารณาอนุมัติงบประมาณของรัฐสภาจะอาศัยกลไกและวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดและสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการควบคุมตรวจสอบงบประมาณของรัฐสภา

แต่โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายว่าด้วยการเงิน การคลังและงบประมาณซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน กระบวนการในการพิจารณาอนุมัติงบประมาณประจำปีงบประมาณยังไม่สามารถดำเนินการเพื่อควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจากการศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดทำและพิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ แล้ว พบว่ายังมีอุปสรรคและข้อขัดข้องบางประการที่ทำให้กระบวนการจัดทำและพิจารณาอนุมัติงบประมาณแผ่นดินของประเทศไทยยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรโดยอาจสรุปได้ ดังนี้

อำนาจในการพิจารณางบประมาณรายรับของรัฐบาล

ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภา ซึ่งประชาชนใช้อำนาจทางการเมืองหรืออำนาจในการปกครองผ่านทางผู้แทนของตนซึ่งแสดงออกทางการเมืองเลือกตั้งเข้าไปเป็นผู้แทนราษฎรฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาจึงมีหน้าที่สำคัญในด้านการตรากฎหมายที่จะใช้บังคับกับประชาชน และการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ตลอดจนในทางการคลังรัฐสภามีภารกิจในการควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณใน 2 ลักษณะ คือ การควบคุมก่อนการใช้จ่ายงบประมาณ และการควบคุมภายหลังการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งการควบคุมก่อนการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีกลไกที่สำคัญ ซึ่งก็คือการพิจารณาอนุมัติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของรัฐสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการกำหนดหลักการเกี่ยวกับการควบคุมงบประมาณแผ่นดินของรัฐสภาดังกล่าวไว้ในมาตรา 141 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า

“งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลางก่อน

...

และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 143 ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐสภา รวมทั้งการกำหนดรูปแบบของการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณซึ่งเป็นหลักการที่ได้ถูกกำหนดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 142 ที่ได้บัญญัติว่า

“ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องแสดงแหล่งที่มาและประมาณการรายได้ ผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจ่ายเงินและความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ”

อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้ต้องมีการแสดงแหล่งที่มาและประมาณการรายได้เพื่อประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณที่คณะรัฐมนตรีต้องเสนอต่อรัฐสภา

เป็นเพียงการแสดงให้เห็นถึงข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาของรัฐสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเท่านั้น โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมิได้บัญญัติให้รัฐสภาใช้อำนาจในการพิจารณาอนุมัติงบประมาณรายรับเพื่อควบคุมการก่อหนี้สาธารณะของรัฐสภาไว้ด้วย การแสดงข้อมูลดังกล่าวในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเพียงแสดงให้เห็น เพื่อให้รัฐสภาได้รับทราบเท่านั้น มิได้ให้อำนาจรัฐสภาในการพิจารณาอนุมัติหรือมีส่วนร่วมในการควบคุมทางการคลังของรัฐ และมีได้เปิดโอกาสให้รัฐสภาสามารถทบทวนรายรับและควบคุมดุลยภาพของงบประมาณได้ ทำให้อำนาจรัฐสภาไม่มีอำนาจพิจารณาทบทวนการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลในแต่ละปีเพื่อให้สอดคล้องกับรายจ่ายและภาระของประชาชนหรือความจำเป็นของประเทศ อันเป็นการทำให้การพิจารณาอนุมัติงบประมาณยังไม่ครอบคลุมภาพรวมรายรับและรายจ่ายของภาครัฐได้ทั้งหมด ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบอำนาจในการพิจารณาอนุมัติงบประมาณของรัฐสภาให้รัฐสภาสามารถพิจารณางบประมาณได้เท่าที่รัฐบาลเสนอมาเท่านั้น

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายงบประมาณของประเทศอื่น ๆ หรือแม้แต่บทบัญญัติกฎหมายงบประมาณในอดีตของไทยเอง อาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันจะเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องรูปแบบของเอกสารงบประมาณที่เสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาเฉพาะงบประมาณรายจ่ายโดยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับงบประมาณรายรับ ทำให้รูปแบบการจัดทำงบประมาณแผ่นดินไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างรายรับและรายจ่ายแต่อย่างใด และแม้ว่าจะมีการกำหนดให้งบประมาณประจำปีที่เสนอต่อรัฐสภาต้องประกอบด้วยค่าแถมงบประมาณงบประมาณแสดงฐานะและนโยบายการคลังและการเงิน สาระสำคัญของงบประมาณ และความสัมพันธ์ระหว่างรายรับและงบประมาณรายจ่ายที่ขอตั้ง และกำหนดให้งบประมาณประจำปีที่เสนอต่อรัฐสภาประกอบด้วยคำอธิบายเกี่ยวกับหนี้ของรัฐบาลทั้งที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันและที่เสนอขอเพิ่มเติมนั้นก็ตาม แต่ในทางข้อเท็จจริงเฉพาะแต่งบประมาณรายจ่ายเท่านั้นที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ส่วนงบประมาณรายรับนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของงบประมาณในรูปของประมาณการรายรับและค่าใช้จ่ายเพื่อให้รัฐสภาได้รับทราบเท่านั้น

จากการศึกษารูปแบบและกระบวนการงบประมาณของต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลี ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และสาธารณรัฐตูนิเซีย พบว่าประเทศดังกล่าวล้วนแล้วแต่มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการควบคุมงบประมาณแผ่นดินของรัฐสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากได้มีการกำหนดให้รัฐสภาทำหน้าที่ต้องพิจารณาอนุมัติงบประมาณทั้งในส่วนของรายรับและรายจ่ายไปพร้อมกัน โดยการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจะใช้ถ้อยคำว่า “งบประมาณประจำปี” ซึ่งหมายถึงทั้งในส่วนของรายได้และรายจ่าย อันเป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่าคำว่า “งบประมาณรายจ่ายประจำปี” ซึ่งหมายถึงเฉพาะงบประมาณในส่วนของรายจ่าย อันเป็นคำที่บัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตั้งแต่มาตรา 140 ถึง มาตรา 144 และนอกจากนี้ในประเทศดังกล่าวเอกสารประกอบงบประมาณมีการกำหนดให้ต้องเสนอต่อรัฐสภาจะมีสาระสำคัญและรายละเอียดครบถ้วนรวมถึงครอบคลุมแผนงาน

การจัดสรรงบประมาณล่วงหน้าในระยะเวลา 3-5 ปี ซึ่งจะทำให้รัฐสภาสามารถควบคุมการบริหารการคลังและการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาล รวมทั้งมีโอกาสได้ทบทวนการอนุมัติประเภทและอัตราการจัดเก็บภาษี และได้พิจารณานโยบายด้านภาษีอากรและความสามารถในการหารายได้ของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อให้การควบคุมงบประมาณแผ่นดินของรัฐสภามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมให้รัฐสภาได้มีโอกาสพิจารณาอนุมัติรายรับและการกอบนี้สาธารณะของประเทศไปพร้อมกับการพิจารณารายจ่ายประจำปีไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย อันจะทำให้เห็นนโยบายภาษีอากรและนโยบายหนี้สาธารณะในแต่ละปีสอดคล้องกับงบประมาณรายจ่ายภาระของประชาชน และความจำเป็นของประเทศเช่นเดียวกับในประเทศฝรั่งเศส ที่รัฐสภามีอำนาจในการควบคุมงบประมาณทั้งรายรับและรายจ่ายของประเทศ และสามารถควบคุมด้านการคลังของรัฐสภาในลักษณะที่เป็นภาพรวม ตลอดจนสามารถครอบคลุมงบประมาณภาครัฐทั้งหมดได้อย่างแท้จริง

References

- Lee, W. (2015, June) *New challenges and ambiguous responses: An update on Korea*, Available: <http://www.fiscaltransparency.net/resourcesfiles/files/20150727121.pdf> [23 August 2018]
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2013) *Introduction, in OECD integrity review of Tunisia: The public sector framework*, Paris: OECD Publishing.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2014) The legal framework for budget systems: An international comparison, *OECD Journal on Budgeting*, vol. 4, no. 3, <https://doi.org/10.1787/budget-v4-3-en>
- Sabyroop, O. (2014) *Finance law (กฎหมายการคลัง)*, Bangkok: Faculty of Law, Thammasat University. (in Thai)

**Local Economic Linkage between Private Enterprises and Local Communities:
A Comparative Case Study of Thailand Tourism Business Developments**

Chachaya Yodsuwan¹, Apisom Intralawan¹, Panate Manomaivibool², Pannipha Dokmaingam³,
Pollavat Prapatpong⁴, Nuttakorn Vititanon⁵, Chadchawan Muongpruan⁶,
Pornpol Noithammaraj⁶ and Jirapa Pradera Diez^{1*}

Received Apr 1, 2019

Revised July 2, 2019

Accepted Aug 7, 2018

DOI: 10.14456/connexion.2019.13

Abstract

Today's sustainable tourism makes optimal use of environmental resources and respects socio-cultural integrity. It also ensures fair and long-term economic benefits to host communities. This study focuses on the economic benefits of tourism to host communities. It examines local strategies, documents the practical experience, and explains how benefits to host communities and linkages with private enterprise have been created. Useful lessons and good practices are identified which can be developed into policies aiming to increase benefits to local communities. This study applied case study strategy using mixed qualitative approach (in-depth interviews, participatory observation, and documentation) to explore 3 businesses with outstanding practices of the economic multiplier effect. They were collaboratively chosen according to the criterion selection. Strategies creating local linkages between host communities and private enterprise for three different types of tourism (health, cultural and business tourism) are discussed. Findings indicate that local alliances, local procurement and use of local labor skills substantially contribute to long-term viable economic development at the community level. Also, developing new business opportunities leads to the improvement of community product and service quality as well as local training and empowerment. Involving local communities demonstrates caring values, reduces business costs, increases employee morale and retention,

¹ School of Management, Mae Fah Luang University, Chiang Rai, Thailand

² School of Science, Mae Fah Luang University, Chiang Rai, Thailand

³ School of Health Science, Mae Fah Luang University, Chiang Rai, Thailand

⁴ School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University, Chiang Rai, Thailand

⁵ School of Law, Mae Fah Luang University, Chiang Rai, Thailand

⁶ DASTA Academy, Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization)

* Corresponding author E-mail: jirapa.won@mfu.ac.th

creates trust and stronger bond, and boosts business visibility. The growth of enterprise profiles will lead to better marketing strategies through an increase of brand awareness, customer loyalty, and stronger business value.

Keywords: Economic linkage / Sustainable tourism / Designated Areas for Sustainable Tourism (DASTA)

Introduction

Tourism has been a key driver of prosperity and socio-economic development in Thailand. The 1st National Tourism Development Plan (2012-1016) envisioned, expanded tourism destinations and competitiveness. This enables the country to generate greater income and wealth on a sustainable basis. By 2036, it is hopeful that Thailand will be a leading quality destination worldwide through balance development. By leveraging local resources to contribute to the nation's sustainable socio-economic development, this can foster increased wealth distribution as acknowledged by the Thai government (The Ministry of Tourism and Sports Thailand, 2017). Thailand has experienced sustainable growth both regarding the volume of international visitors and contributes to the country's GDP. In 2016, the tourism industry contributed \$50 billion to the national GDP, an increase of 11% over the previous year which already accounts for 16% of the GDP. The tourism sector provides more than 4.2 million jobs, equal to 11% of total national employment. The number of international visitors in 2015 increased 20% higher in 2014, also 8% in 2016. The total number of visitors reached 32.6 million in 2016 (Bank of Thailand, 2017, p. 18). Thailand is now ranked ninth in term of international visits and is the third largest tourism revenue earner, second only to the USA and Spain (The World Tourism Organization [UNWTO], 2017).

Various studies have confirmed the contribution of tourism to the economy. Empirical findings show that international tourism is a significant foreign exchange earner, thereby stimulating investment in infrastructure and other industries through direct, indirect and induced effects (Brida et al., 2016). Evidence from the tourism industry in Spain from 1957-2014 showed a strong relationship between tourism development and the country's economic growth (Perles-Ribes et al., 2017). In Ecuador, tourism has a significant multiplier effect and has contributed to a reduction in income inequality (Croes & Rivera, 2015). In Turkey and Jamaica, the economic benefits of tourism far outweigh any negative impacts of tourism. Yet there is also an increase in demand for imported goods, inflation of land prices and an over-dependence on international businesses. The lack of local population involvement usually results in economic leakage which increases social and economic inequality

(Harcombe, 1999). Other top-ten tourist destinations (China, France, Germany, Italy, Mexico, Russia, Spain, Turkey, the United Kingdom, and the United States), have a strong correlation between economic growth and tourism (Shahzad et al., 2017).

In Thailand, however, the results of local linkages creation and economic distribution are the mix. For instance, despite the economic success of a well-known destination for community-based tourism (CBT) in Chiang Mai, Northern Thailand, Mae Kam Pong faces multiple challenges. Income inequality in the community has widened, rural traditions and culture have declined, and greater dependency on tourism development has been observed (Kontogeorgopoulos et al., 2015). In another Sangkhom district, NongKhai Province, community-based ecotourism plan was draft and revised using Participatory Action Research (PAR) approach (Auesriwong et al., 2015). This technique has been successful in bringing different stakeholders together in enhancing the tourism planning process. However, the long-term outcome of sustainable tourism at Sangkhom district, NongKhai province is yet to be seen. In Thailand, empirical findings show that in many cases of eco-tourism and community-based tourism is usually a complicated affair. It could be an origin of a new opportunity or tension and misunderstanding between visitors and localhost. In many cases, they have failed to improve the livelihoods of local communities (Kontogeorgopoulos, 2005; Sin & Minca, 2014). The factors of success depend on external support and leadership. In general, economic leakages, particularly in rural areas of developing countries, persist. This is mainly due to weak engagement of local communities. Local employment, skills, and financial capital are lacking, and the lack of market and bargaining power has led to an exploitive relationship between core and peripheral areas (Lacher & Nepal, 2010; Hrubcova et al., 2016; Ndivo & Cantoni, 2016).

From an environmental perspective, the ecological footprints of solid waste generation and tourism activities correlate negatively. A high percentage of food waste -56% of total consumption - comes from the big luxury hotels (Manomaivibool, 2015). Another study of tourism impact showed a strong relationship between carbon emissions and resource consumption per tourist (Azam et al., 2018). Improvement of supporting infrastructure and sustainable tourism policies, together with the consciousness of tourism impacts is therefore called for (Phumalee et al., 2018). Sustainable tourism, which means the optimal use of natural resources, cultural preservation and distributional benefits to local communities, is now a top priority in Thailand (Dowling & Weiler, 1997; Azam et al., 2018).

To meet these challenges, practical strategies for sustainable tourism development in Thailand have been designed and are being implemented through a public agency established in

2003—Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (DASTA). DASTA's primary role and responsibility is to promote sustainable tourism by coordinating tourism administration with various government agencies and local administrative organizations relating to economic development, tourism environment, and social and community development. Recently, DASTA adopted and followed the Global Sustainable Tourism Council Criteria (GSTC) which has 4 objectives: (1) to manage tourism sustainably, (2) to maximize social and economic benefits and minimize negative impacts for host communities, (3) to maximize benefits for communities, visitors and cultural heritage, and (4) to maximize benefits and minimize negative impacts to the environment.

DASTA is now working with some selected communities on pilot projects to help them to realize their full potential, and to promote best practices for sustainable tourism development. To evaluate these pilot projects, some aspects of DASTA's work, economic impacts and tourism multiplier effects have been quantified and estimated. A previous study showed that tourism designated areas under DASTA supervision which included of (1) Chang Islands and Vicinity, (2) Pattaya City and its Vicinity, (3) the Historical Parks of Sukhothai Sisatchanalai and Kumphaengphet, (4) Loei Province, (5) the Old Nan City, and (6) the Ancient City of U-Thong created a direct economic benefit of Baht 6,253 billion or about USD \$200 billion. The typical multiple effects of tourism expenditure on the local economy is 2.09 (Leemakdej et al., 2016, p. 350)

Literature Review

Sustainable tourism

"Tourism comprises the activities of persons traveling to and staying in places outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purposes not related to the exercise of an activity remunerated from within the place visited" (Geethika & Gnanapala, 2015). Sustainable tourism is gaining much more attention due to its authentic possibility as a valuable economic increase to the tourism industry. According to Pillai (2011) the stake of local communities in tourism of utmost importance because they tend to be the people to tolerate the adverse effects of tourism activities. In a situation in which tourism activities happen in local communities or with a resource that directly involves them they genuinely have a claim to the economy proceed, which every local community usually does (Drum & Moore, 2002).

Tourism sustainability becomes a success when all the relevant stakeholders participated and has been navigated by strong leadership. To achieve a positive, sustainable tourism continuous chain of a process is involved, including continuous monitoring of the effects, presenting the essential

corrective action when the need arises (United Nations Environment Programme [UNEP], 2002). Butler (1993) argued sustainable tourism remains useful for an unlimited period; it should not negatively impact the people involved and the environment in any way (Butler, 1993). According to Tao (2005) sustainable tourism stress on the mutual goals, benefits, and cooperation between the visitors and the local communities.

Sustainable Tourism economic Benefit and Multiplier Effects

Economic gains have been the backbone and major drive for the rapid growth of tourism in countries Thailand. Goodwin (2000) maintained that when tourism was recognized to be a source of generating foreign exchange and employment by both development institutions and national government, that is when the rapid chain of growth happened (Goodwin, 2000). There are negative effects that come with poor administered traditional tourism, economy leakage is one of it, in which sustainable tourism is meant to moderate and rectify. The linkage between the host communities economy and sustainable tourism is very important, the process will share more lights on how both entities are associated with each another and how it is being adopted. Involvement of the local community is an essential factor that defines the failure or success of sustainable tourism. The Local community is encouraged to take part in the process so the socio-economic advantages could be fully utilised. According to Yazdi (2012) sustainable tourism provides a significant scope to increase the possibility of improving the opportunity for entrepreneurs in the destination of more impoverished community and also at the macro level for the national economy (Yazdi, 2012). Sustainable tourism impacts the local community not only through boosting the economy or ensuring money flow but also by a provision of infrastructures and rapid employment in the process (Nana, 2014). Traditional tourism was planned solely by experts and state authorities, the host and local communities were hardly involved in the process, maybe at the hard of the process. The local community has no contribution during the decision making, which generally creates many errors in the whole process.

Stakeholders in Tourism

“The involvement of stakeholders, that is the members of the local society, is crucial for the implementation of the plan, because it is them who will have to obey the rules set in the plan” (Ecological Tourism in Europe, 2009) Sustainable tourism encourages the association of the host communities and the process itself to gain the best out of the process. According to United Nations (2014), to have a sustainable linkage between tourism and the economy, the demand-supply, marketing strategies and factors such as policymakers rules have to be taken into account.

Policymakers play a valuable role in protecting the economy leakage, and one of it is by making sure the local community has a smooth market transition. One of the best ways of ensuring economic linkage is by eliminating the third party and upgrading local goods to international standards.

Methodology

Qualitative method was conducted to gain a more in-depth view of human involvement in activities (Saunders et al., 2009). Data derived through Qualitative research in this study helped in disclosing a more comprehensive interpretable information about the multiplier effect practical experiences, and to explain the creation of economic benefits to host communities. The justification for adopting a case study strategy was because we have to understand the phenomenon in a clear, concise context. The case study allows many sources of proofs and face to examine activities and processes closely. Three businesses were collaboratively chosen according to the criteria selection process by researchers and the Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (DASTA). Having multiple case study has helped in understanding whether the finding in one case study could be replicated on a second and third case study. According to Yin (2009), the information generated in a multi-case study is much more robust.

The interview is used as a primary tool to understand the in-depth view of the people involving in the three cases studies. The interview guideline was developed from the conceptual framework of the study which adopted Global Sustainable Tourism Council Criteria, in particular, from the economic dimension. To fully understand how sustainable tourism, affect an environment it is of utmost importance it has been realized through the view of the people involved, in this case, 15 informants were interviewed They were owner of local businesses, staffs, local communities and key government agencies these cases.

Observation is the last data collection tool used for data collection in this study. Observation is one of the truest and authentic data collection tools; it requires observing people within an environment and the structure of the environment (Remenyi, 2012). Site- visit was the form of observation that has been partaken in this study. Three locations of intend for the multi-case study are the visit to have a better understanding of the effect of sustainable tourism in these environments. The three locations were Risasinee resort and spa in Nan province, Phunacome resort in Loei province, and Banpu resort in Trat province. Observation is used to complement the data collected during the in-depth interview of this study, to see the authenticity and accuracy of the data first hand.

Findings

Case Studies

Risasinee resort and Spa

The name, "Risasinee," is a combination of the owner's daughter first names: "Merisa," meaning a fair maiden with beautiful skin, and "Sineenart" meaning a powerful lady. Ms.Chiranan Pitpreecha, a Southeast Asian Writers Award winning recipient and a regular client, got interested in the name combination and find it deserving –" a powerful maid who has fair and beautiful skin." Shortly after the introduction of the spa to the society, Nan started attracting travelers. However, visitors had to drive a long way to reach Nan. So, Mr. Sajjapong Jindapol saw a business opportunity; a premium spa to relieve traveler fatigue after their long journeys. The attentiveness and perfection of its owner won the affection of their clients. This led to more business as tourism in Nan to grow further. Four rooms were offered for guests to stay. The availability was limited for both physical and legal reasons (as per the Hotel Act, B.E. 2547 and the Ministerial Regulations Prescribing Types and Criteria for Hotel Businesses, B.E. 2551). The resort focused on best service quality to compensate for the limited availability of rooms. The spa service has since been the mainstay of Risasinee. It offers various massage services from Thai to oil to pressure points. A full package takes typically 3hours to 4 hours 30 minutes and costs between THB 2,000 to 3,800. Guests who stay at the resort receive a complimentary one-hour massage, along with other discounts.

Risasinee's masseurs are all collection of local people with experience and good skills. Many gained experiences working in Bangkok and other big cities before moving back to Nan. They are mostly locals to Nan or are married to one. The masseurs have developed a good knowledge of the province, and they can provide customers with travel tips and other useful information. Risasinee also has a good record of retaining its employees, due to fair wages and decent treatment that employees receive. All masseurs have one day off weekly and still get a standby fee of THB 150 a day. When on duty, they get THB 100 per hour. So, each month they can earn between THB 12,000-15,000 excluding tips. The company also ensures that all its employees are in the Social Welfare System, and they can depend on help from the owners in a time of emergency financial situations.

Risasinee relies on products from Nan connect the resort to Nan Province giving it a strong sense of belonging. It is actively involved in the promotion of sustainable tourism. It continuously participates in many of DASTA's projects, including the Low Carbon Tourism program. Rooms are decorated with hand-made material and local handicrafts. Natural massage oil and scrubbing

products are carefully selected from local resources for the spa. Environmentally friendly alternatives are also preferred in order to reduce the use of chemicals that can have adverse effects on guests, employees and the environment. The use of local products not only enhances the brand's identity and value, but it also cuts costs and improves efficiency.

Risasinee is a small enterprise, and a vertical integration strategy might not be a wise strategy to pursue. By networking with other businesses in the vicinity, it can focus on what it does best. One example is the breakfast service. A premium establishment cannot afford not to serve breakfast to guests, but it makes little business sense for Risasinne to invest in a full-service kitchen for the few rooms it owns. However, in the morning, Risasinee offers guests an authentic Nan experience. They can choose from some of Nan's favorite local dishes at their leisure. The choices include Thai Style pork clear soup with organic rice, original Chinese congee cooked in a wood-fired oven, or noodles from locally famous food stands. Food is served with in-season fruits and sweets from local markets. However, there is always a limit to the use of local products. Some cosmetics, for example, must be professionally produced, tested and certified. Although rock salt from the Nan hamlet of Bo Kluea is an ingredient in several personal care products, the salt comes from outside of Nan. With increasing hands-on experience, Mr. Sajjaphong, the owner of Risasinee, is now a sustainable tourism advocate. He is working with DASTA in passing on his knowledge to tourism networks in Nan Province and beyond.

Phunacome Resort

The natural beauty of Loei province in northeast Thailand, and the passion it inspired in her as a university student led Ms. Neeracha Wongmasa, the owner of Phunacome Resort, to return and to build her own home in Dansai, "the land of oaths and goodwill." With the intention of spreading the good life to local people, Ms. Neeracha transformed her home into an environmentally friendly resort where local people could work while preserving their ties to natural resources. That was the beginning of Phunacome Resort, and it was used as a prototype of eco-tourism services for other hotels nearby. The name Phunacome is derived from the combination of location and local culture: The resort is on a hill, or "Nernphu" in Thai, surrounded by rice paddies, or "Na". In ancient times, local people offered their gold, or "Tongcome", to build the Srisongrak pagoda. The Phunacome resort is green, environmentally friendly, and provides a return to the local community. Tourists participate in activities of local people and learn the traditions, culture, and beauty of the Dansai district. Also, tourists learn to appreciate simple life and the value of a self-sufficient economy. The resort has won many

environmental awards for its achievements, foremost 2012-2014 ASEAN Green Hotel Award, and 2014-2015 Thailand best boutique Green hotel.

Upon arrival at Phunacome Resort, one can feel the warm hospitality of the staff. A welcome sign awaits in the reception. In the rooms, one will find a basket of vegetables and fruit grown at the resort and complimentary water. The rooms have an environmentally friendly design, which won the 2014 Thailand Energy Awards for energy conservation. Also, the signs in the rooms invite guests to reduce the consumption of natural resources like water. Decorations and amenities are from local products such as local made natural shampoo and body lotion. Breakfast also comes from produce grown locally. Guests will be able to enjoy biking, swimming, walking around the resort or could participate in local customs like Ton Puoeng making, vegetable planting, and rice cultivation.

The resort staff usually lead the activities since they are local people and know local traditions. Ms. Neeracha, concerned about her staffs' welfare, decided not to lay them off during the low season. The management system of the resort provides a supporting network. In-house training programs improve staff skills, and they can now carry out every task in the resort. The staff can also communicate directly to the management about their ideas. The resort waste provides money which is used for training courses or social activities. For these reasons, the resort has a zero staff turnover rate. The owner also serves as president of Thai Ecotourism and Adventure Travel Association (TEATA). She is a founder of the Hug Dansai network. As a member of the business owners in Dansai district, she helps with social projects in the area. Moreover, Ms. Neerachahas influenced Phunacome Resort to become one of the Green hotel networks.

Banpu Resort

This area was once a crab farm on the eastern seacoast of Thailand. In 1984, the land area was renovated to be a restaurant open on weekends. Banpu restaurant became popular by human recommendation, particularly for its fresh ingredients and scenic views of coastal mangroves on the Thai Gulf coast. The Banpu Resort developed from the original restaurant. It was later upgraded to a hotel in 1994 under the supervision of Ms. Vipha Sunet. She, known as Doctor Vi. She earned her Bachelor degree in Dentistry from Chulalongkorn University. In return for her scholarship, she served as a government officer in Trat province. This work led her to meet Mr. Sakol Sunet, her future husband, who is from the local Laem Hin village. Her husband already had many businesses, such as an ice factory, a garden landscaping service, a photo printing shop, a local transportation service, and a crab farm for export to Taiwan. It was this crab farm that was later converted into the Banpu Resort.

Banpu Resort serves primarily and emphasizes Meetings, Incentives, Conventions, and Exhibitions known as MICE tourism. It has different types of meeting rooms. Its location offers convenient links to travel to neighboring countries—Koh Kong in Cambodia and Southern Vietnam for example. In addition, Banpu Resort can accommodate various types of events, among them, are meetings, seminars, catering, weddings, ceremonies, reunions, and organizational training. Another aspect of Banpu Resorts reputation is its food, especially its selection of fresh local ingredients. Among its most famous dishes are curry with horseshoe crab eggs and pineapple, Pak Kud stir-fried with garlic, fish with sweet and sour peanut sauce, sour and spicy fish soup with rakum palm. Banpu resort also offers a taste of various traditional local deserts and snacks of Trat province, known locally as Kanom Banduk, Kanom Mudtai, Kai Toa Chao Wang, and Kanom Plakrim. Herbal drinks made with basil, mint, or Indian marsh fleabane tea are served with fresh seafood. After each meal, simple local snacks are served; for example, sticky rice with shrimp, crackers, deep-fried banana, and local fruits like pineapple and durian. All of these low-carbon dishes use local ingredients and fruits which are grown nearby.

Result

Based on the GSTC Industry Criteria and qualitative research technic, four aspects of local linkages where tourism businesses create a network of interdependence with other local enterprises and communities were identified. These businesses are reliance on local employment, local goods and services, local entrepreneurs, and local activities. The benefits of working with DASTA are shown clearly in the case of procurement and participation. The network enlarges the business circle of those involved. These benefits companies that work in the MICE business like Banpu Resort. The levels of the other two types of interdependence vary as they depend on the internal policies of the enterprises. Phunacome Resort has an active human resource development program for example. It recruits local people and supports its employees in obtaining new skills and grows as individuals. Risasinee Group has been fostering the strength of local entrepreneurs. Its newest businesses, such as Coffee De Hmong, helped the company to further develop with its local partners. The strategic growth direction learned from the three cases is discussed below by applying the growth strategy from Igor Ansoff's product-market framework. There are market development, product development, and diversification.

Risasinee Spa and Resort

The result shows that Risasinee's forte in forging local linkages is in the area of supporting other local entrepreneurs. Coffee De Hmong, a local coffee shop at Risasinee Spa and Resort is not

just another profit intermediary. The business is built around its specialty coffee and the ethnicity of Hmong farmers. So, it adds value to Risasinee services and creates a platform for a long-term relationship with the community. The fair trade practices lead to trust. Coffee De Hmong bought more than 80% of its coffee beans from the local community—Manee Pruek. Access to the secure and stable market also gives farmers confidence in shifting from swidden farming to shaded coffee cultivation, which in turn, benefits reforestation.

The development of Coffee De Hmong is based on an alliance/product development strategy carefully chosen by Risasinee. Besides revenue from the coffee beans, brand awareness can bring in loyal travelers who fall in love with the coffee. The brand benefits not only coffee farmers but nearby areas. Alliance with the local community can enlarge visitors' choice of activities resulting in more extended stays and more spending. The local tours and souvenirs are then added to the portfolio of Risasinee. This synergy will allow all involved parties to realize their potential fully.

Phunacome Resort

Phunacome with its strong focuses on environmental conservation. The resort building is eco-friendly, designed using natural lighting and local material. The resort also offers various eco-learning activities including rice planting and cultivation, organic vegetable and mushroom farming, also cooking. Including the production of bio-char and natural fertilizer. Not only do guests learn about minimal production and consumption lifestyles in the natural environment, but at nearby communities also benefit from financial social and eco-development guidance. The resort uses local resources that reduce transportation fees thereby keeping money in the local community. This also reduces waste and air pollution from tourist activities. For the community, Phunacome strengthens and supports social activities related to cultural traditions like festivals and local ways of life.

All the activities mentioned above require skilled labor and human resource development has been where Phunacome invested a lot of its efforts and energy. While recruiting local people, it has an uncompromising training scheme for staff to understand and comply with standards in the hospitality industry. Besides, for the various cultural and environmental activities it offers to guests, it reaches out to local communities and has many capacities building training with them. The goal is to have some villagers working for them on a part-time basis in leading these activities. Because they are local people, it is not difficult for them to take the leading role. This reduces costs for the resort by avoiding tourist campaigns that need to vary from time to time. This system allows the local people to maintain their activities and lifestyle without relying on the expectations of their guests. Phunacome

uses a diversification strategy which is in line with current travel trends. The combination of cultural and ecotourism together form the creative tourism which allows visitors to create their own experiences through active participation. Together with strategic alliances, nearby communities also benefit from Phunacome business.

Banpu Resort

In early years, tourism promotion in Trat focused on conventional tourism about 'Sea Sun and Sand.' This led to tourism congestions on the islands. More recent changes under DASTA policy focus on direct experience tourism. Some of the examples are the visits to learn about local food and culture, reforested mangroves, agro-tourism, and fruit orchards. These attractions help tourists appreciate local culture and livelihoods while supporting the socio-cultural development and environmental conservation.

Banpu Resort has gradually adjusted its business to these niche markets and learned the values of niche groups, like elderly tourists and government officers. The resort can offer different services, like reunion parties and training seminars by linking the needs of the customers along with the economic ties to local communities. This market development strategy along with a brand-building increases the visibility of the business as a corporate social responsibility enterprise.

Although the results show that Banpu has not gone as far as the other two cases in terms of local employment and local entrepreneurs (but we have to keep in mind that these three are among the best in terms of local linkages in DASTA's network), its relationship with local communities is by no means any weaker than the others. In addition, it also capitalizes on local products and services through its procurement policy. This points out to two types of local engagement. There are those essential elements that should be necessary conditions for local linkages and the other more specialized strategies that businesses can add on in particular areas to suit their local conditions and targeted market.

Conclusion and Discussion

All three case studies are successful businesses which are profitable and continue to grow.

They were created and developed by three entrepreneurs in different ways and strategies – Riasinee developed from a massage service using a product development strategy, Phunacome developed from a small homestay using a market development strategy and Banpu developed from a crab farm using a diversification strategy. However, all three entrepreneurs demonstrated vision, leadership, strong work ethics and benefited from some good fortune. It is not easy to select a single

strategy for successful business development based on these entrepreneurial qualities, but one common factor was the use of local products and the involvement of local culture and communities to differentiate their businesses. These local links are highly appreciated by resort customers which have helped to develop a solid base of satisfied customers. Based on the GSTC Industry Criteria and qualitative research, four aspects of local linkages were identified. They are local employment, procurement of local goods and services, supporting local entrepreneurs, and participation in local activities.

Local Participation – The Strong Foundation

The private sector-community partnership plays a very crucial, synergistic role in facilitating sustainable tourism development. In all three case studies, private enterprises participated in product and market development. Creating local linkages can be done at different levels from expanding business opportunities at the micro level through developing a policy to support the local community at the macro level. These case studies reveal practical lessons at the local level. It explains how private enterprises together with communities develop products and destinations based on local culture. By investing in business skills, paying attention to expected demand, absorbing business risk, and covering the transaction cost of business marketing strategies, the commercial viability of both private enterprise and community products can be ensured. At the macro level, the community development aspect has also been incorporated into Thailand national policy through the establishment of DASTA. To have a more significant impact at the national level, lessons learned from these case studies should encourage policymakers to be more concerned more about establishing local linkages at all levels. This requires a shift in national policy focus from economic growth through industrialization alone to broader development portfolio of rural community development, environmental protection, and social inclusion and equity issues.

Local Procurement – The Quick Win

It is still easy for enterprises to identify local products and local services that already exist and can enhance its business. An obvious example is using fresh fruit and vegetables from local markets to serve at the resort restaurants. Resort staff can list it on their menus which fruit and vegetables were grown locally and where they were purchased. Resorts located in rural areas can buy rice from local farmers and also buy fish from local fishpond owners. This approach provides fresh produce for resort guests and minimizes economic leakage. Another idea is to hang the carbon or water footprint ranking of different food. This will increase the awareness of the environmental impact of different food source.

Visitors may ask resort staff about these charts which should promote further dialogue between visitors and resort staff.

Local Employment – The Future Investment

This is no longer easy. The successful local enterprise must really commit to the community and invest resources on staff development. Employing local staff at resorts has many advantages (staff likely to stay in the area so less turn-over, provide valuable local knowledge to resort visitors) but local people may require more training (compared to better educated urban candidates) and this costs time, effort and money. This human resource management effort may not have a short-term return but will increase the sustainability and potential of the business in the longer run. Only Phunacome scored well on this.

Local Entrepreneurs – The Wider Horizon

Tourism is a business that relies not only on private enterprises but also on environments which can attract tourists. A private enterprise can work with other local enterprises to create added value in the destination. However, this is not easy to achieve as it may involve activities and projects with shared management and funding by several private enterprises. This approach requires businesses to work together and with external parties outside their direct control. Mishandling other parties can lead to frustrations. Risasinee is good at dealing with these situations.

The three businesses studied in this paper evolved more by entrepreneurial initiative rather than by carrying out detailed feasibility studies and developing formal business plans to achieve their visions and objectives. Nevertheless, the three businesses provide good examples of business development combined with local linkages for the optimal use of local resources. This synergy resulted in successful businesses and many benefits to local communities. Furthermore, the issue of inequality of income distribution among stakeholders is recommended to study more in the future for better sustainable tourism development.

Acknowledgment

This work is based on a project “the Case Study Project: Best Practices in Local Procurement and Employment in the Tourism Industry” funded by DASTA. We would like to express our gratitude to the owners of the three businesses and their staff for their time and inputs into the research. Special thanks to Mr. Randy Durband, CEO of GSTC, and Professor Mingsan Kao-Saard who reviewed early drafts of the project outputs.

References

- Auesriwong, A., et al. (2015) Integrative participatory community-based ecotourism at Sangkhom District, Nong Khai province, Thailand, *Procedia Economics and Finance*, vol. 23, pp. 778-782.
- Azam, M., et al. (2018) Effect of tourism on environmental pollution: Further evidence from Malaysia, Singapore and Thailand, *Journal of Cleaner Production*, vol. 190, pp. 330-338.
- Bank of Thailand. (2017) *Thailand's tourism outlook (March 2017)*, Bangkok: Monetary Policy Report, Bank of Thailand.
- Brida, J. G., et al. (2016) Has the tourism-led growth hypothesis been validated?: A literature review, *Current Issues in Tourism*, vol. 19, no. 5, pp. 394-430.
- Butler, R. (1993) 'Tourism - an evolutionary perspective', in J. Nelson, R. Butler & G. Wall (eds), *Tourism and sustainable development: Monitoring, planning and managing*, pp. 27-43, Waterloo Ontario, Canada: Department of Geography University of Waterloo Ontario.
- Croes, R., & Rivera, M. (2015) Tourism potential to benefit the poor: A social accounting matrix model applied to Ecuador, *Tourism Economics*, vol. 23, no. 1, pp. 29-48.
- Dowling, R. K., & Weiler, B. (1997) Ecotourism in Southeast Asia, *Tourism Management*, vol. 18, no. 1, pp. 51-57.
- Drumm, A., & Moore, A. (2002) *Ecotourism development: A manual for conservation planners and managers, Vol. I: An introduction to ecotourism planning*, Arlington, VA: Nature Conservancy.
- Ecological Tourism in Europe. (2009) 'Introduction to sustainable tourism', in *Sustainable tourism development in UNESCO designated sites in South-Eastern Europe*, pp. 3-12, Bonn, Germany: Author.
- Geethika, N., & Gnanapala, A. (2015) Socio-economic impacts on local community through tourism development with special reference to Heritage Kandalama, *Tourism, Leisure and Global Change*, vol. 2, pp. 57-73.
- Goodwin, H. (2000) Pro-poor tourism: Opportunities for sustainable local development, *Development and Cooperation*, vol. 5, pp. 12-14.
- Harcombe, D. (1999) The economic impacts of tourism, *ABAC Journal, Assumption University*, vol. 19, pp. 10-22.
- Hrubcova, G., et al. (2016) The economic effects of tourism in the group of the least developed countries, *Procedia Economics and Finance*, vol. 39, pp. 476-481.

- Kontogeorgopoulos, N. (2005) Community-based ecotourism in Phuket and Ao Phangnga, Thailand: Partial victories and bittersweet remedies, *Journal of Sustainable Tourism*, vol. 13, no. 1, pp. 4-23.
- Kontogeorgopoulos, N., et al. (2015) Homestay tourism and the commercialization of the rural home in Thailand, *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, vol. 20, no. 1, pp. 29-50.
- Lacher, R. G., & Nepal, S. (2010) From leakages to linkages: Local-level strategies for capturing tourism revenue in Northern Thailand, *Tourism Geographies*, vol. 12, no. 1, pp. 77-99.
- Leemakdej, A., et al. (2016) *Economic assessment of tourism development under designated areas for sustainable tourism administration*, Bangkok: Research and Consultancy Institute, Thammasart University. (in Thai)
- Manomaivibool, P. (2015) Wasteful tourism in developing economy?: A present situation and sustainable scenarios, *Resources, Conservation and Recycling*, vol. 103, pp. 69-76.
- Nana, D. (2014) *The impacts of event tourism on host communities case northwest region of cameroon*, Master's thesis in Tourism, Centria University of Applied Sciences, Finland.
- Ndivo, R. M., & Cantoni, L. (2016) Rethinking local community involvement in tourism development, *Annals of Tourism Research*, vol. 57, pp. 275-278.
- Perles-Ribes, J. F., et al. (2017) Is the tourism-led growth hypothesis valid after the global economic and financial crisis?: The case of Spain 1957–2014, *Tourism Management*, vol. 61, pp. 96-109.
- Phumalee, U., et al. (2018) Touristic ecological footprint in Mu Ko Surin National Park, *Kasetsart Journal of Social Sciences*, vol. 39, no. 1, pp. 1-8.
- Pillai, R. (2011) Benefit of tourism to local community: Result or residue?, *Indian J. of Tourism & Hospitality Management*, vol. 2, no. 2, pp. 149-161.
- Remenyi, D. (2012) *Case study research, the quick guide series*, Reading, England: Academic Conferences and Publishing International Limited.
- Shahzad, S. J. H., et al. (2017) Tourism-led growth hypothesis in the top ten tourist destinations: New evidence using the quantile-on-quantile approach, *Tourism Management*, vol. 60, pp. 223-232.
- Saunders. M., et al. (2009) *Research methods for business students*, New York: Prentice Hall.
- Sin, H. L., & Minca, C. (2014) Touring responsibility: The trouble with 'going local'in community-based tourism in Thailand, *Geoforum*, vol. 51, pp. 96-106.

- TAO. (2005) *Sustainable tourism development*, Athens, OH: Ohio University.
- The Ministry of Tourism and Sports Thailand. (2017) *The second national tourism development plan (2017-2021)*, Bangkok: Office of Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports.
- The World Tourism Organization (UNWTO). (2017) *UNWTO tourism highlights 2017 edition*, Madrid, Spain: Author.
- United Nations Environment Programme (UNEP). (2002) *World economic and social survey 2002*, New York: Author.
- United Nations. (2014) *Enhancing backward linkage between tourism and other sectors in Laos People Democratic Republic*, San Francisco, CA: United Nations Publication.
- Yazdi, S. K. (2012) Sustainable tourism, *American International Journal of Social Science*, vol. 1, no. 1, pp. 50-56.
- Yin, R. K. (2009) *Case study research: Design and methods*, 4th edition, Thousand Oaks, CA: Sage.

นวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมในประเทศไทย

Innovation and Digital Marketing to Firm Performance of Small and Medium Business in Thailand

กฤษติญา มุลศรี¹

Kristiya Moonsri

Received May 5, 2019

Revised Sep 18, 2019

Accepted Sep 23, 2019

DOI: 10.14456/connexion.2019.14

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย (2) วิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย (3) ศึกษารูปแบบการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ โดยการวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพคือ ผู้ประกอบการจำนวน 9 ราย กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณคือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนทั้งสิ้น 500 ราย และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านนวัตกรรม มี 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบด้านการตลาดดิจิทัล มี 3 องค์ประกอบ และองค์ประกอบด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจ มี 2 องค์ประกอบ และมีอิทธิพลเส้นทาง ดังนี้ นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ เท่ากับ 0.377 ปัจจัยด้านนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการตลาดดิจิทัล เท่ากับ 0.801 ปัจจัยการตลาดดิจิทัลมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ เท่ากับ 0.557 และอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยด้านนวัตกรรมต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจมีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.823

คำสำคัญ: ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม / นวัตกรรม / การตลาดดิจิทัล / ผลการดำเนินงาน

Abstract

The purposes of this research were: (1) to study elements of innovation and digital marketing to performance of small and medium business in Thailand (2) to analyze influence of

¹ Faculty of Management Sciences, Phetchabun Rajabhat University, Phetchabun, Thailand, e-mail: kristiya_ripb@hotmail.com

innovation and digital marketing to performance of small and medium business in Thailand and (3) to study development model of small and medium business for the firm performance. This research consisted of a combination of both qualitative and quantitative approach. The samples used in the qualitative research were of entrepreneurs 9 people. The samples for the quantitative research were 500 entrepreneurs of small and medium business. Instruments used to collect the data were questionnaires. The statistics used in data analysis included, percentage, average, standard deviation, frequency, Pearson correlation coefficient analysis, Exploratory Factor Analysis and structural equation modeling. From the results it was found that the element of innovation has 2 factors, digital marketing has 3 factors and firm performance has 2 factors. The model shows that the innovation has a direct influence on firm performance with a value equal to 0.377. The innovation has a direct influence on the digital marketing with a value equal to 0.801. The digital marketing has a direct influence on firm performance with a value equal to 0.557 and the innovation indirect influence to firm performance, with a value equal to 0.823

Keywords: Small and medium business / Innovation / Digital marketing / Firm performance

บทนำ

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญ และถือเป็นกลไกหลักของการพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ โดยก่อให้เกิดรายได้และการจ้างงานเป็นจำนวนมาก รวมถึงการลดความยากจน (Ayyagari et al., 2007; Smit & Watkins, 2012) ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2560 ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเทศไทยสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 6,551,718 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 42.4 ของ GDP ทั้งประเทศ อีกทั้งก่อให้เกิดการจ้างงาน จำนวน 12,155,647 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 82.22 ของการจ้างงานรวมทั้งหมด (The Office of SMEs Promotion, 2018) ซึ่งจากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นพลังสำคัญในการสร้าง GDP ให้กับประเทศ และก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงการสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทย

ปัจจุบันธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต้องประกอบการภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีลักษณะผันผวนสูงและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Dooley & Sullivan, 2003) ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องมีการปรับตัวพัฒนาธุรกิจให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทั้งนี้การที่องค์กรธุรกิจยังคงอยู่รอดภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น การสร้างนวัตกรรมเป็นวิธียุทธศาสตร์หนึ่งที่มีการกล่าวถึง (Dooley & Sullivan, 2003) นวัตกรรมเสมือนปัจจัยหลักที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ (Tsai, 2001) ทั้งนี้ นักวิชาการหลายท่านพบว่า นวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญ

ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และเป็นความได้เปรียบอย่างยั่งยืนระยะยาว (Mensah & Acquah, 2015; Gunday et al., 2011; De Jong & Vermuelen, 2006; Rosenbusch et al., 2011) นวัตกรรมช่วยให้การดำเนินงานทางการตลาดที่ดีกว่า เพิ่มส่วนแบ่งการตลาด สามารถสร้างการตลาดใหม่ (Kuhn & Marisck, 2010; Gunday et al., 2011; Mensah & Acquah, 2015) และสร้างกำไรระยะยาว (Vanhaverbeke & Peerers, 2005) นวัตกรรมมีความสำคัญมากในปัจจุบันเนื่องจากเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง ต้องนำองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทรัพย์สินทางปัญญามาสร้างให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคม นวัตกรรมเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจและสร้างให้ธุรกิจเติบโต (Esichaikul, 2015; khanchanaphong, 2011) อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมในหลายประการ เช่น ขนาดของธุรกิจ วัฒนธรรมของแต่ละชาติ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อประสิทธิภาพของนวัตกรรม (Al-Ansari et al., 2013)

อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านดิจิทัลส่งผลกระทบต่อแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจ และส่งผลให้รูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบดั้งเดิมต้องเปลี่ยนแปลง ธุรกิจจึงต้องมีการคิดค้น ปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ไม่เป็นธุรกิจที่ล้าหลัง หรือต้องยุติการดำเนินงานในอนาคตอันใกล้ (Thetchip, 2018) อนึ่งเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการทำการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภค ทำให้ธุรกิจสามารถรับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและตอบสนองความต้องการได้ดียิ่งขึ้น ธุรกิจมีขอบเขตการตลาดที่กว้างขึ้น สร้างการรับรู้ของลูกค้า สร้างตลาดใหม่ ๆ และให้ลูกค้าเข้าถึงข้อมูลของธุรกิจผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร และโอกาสใหม่ในการทำธุรกิจขององค์กรทุกขนาด ช่วยให้ธุรกิจบรรลุความสำเร็จที่ดีขึ้นทั้งด้านการตลาดและธุรกิจโดยรวม (Kaur, 2017; Mokhtar, 2015; Taiminen & Karjaluto, 2015; Chaffey, 2010) และ Shideler and Badasyan (2012) ให้ทัศนะว่า การตลาดดิจิทัลสามารถสร้างโอกาสให้กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มประสิทธิผลของธุรกิจและสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม Taiminen and Karjaluto (2015) พบว่า ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนมากยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการตลาดดิจิทัลอย่างเต็มที่ ทำให้เสียโอกาสในการทำธุรกิจ สอดคล้องกับ Gallagher and Gilmore (2004) ที่ระบุว่า ธุรกิจขนาดย่อมมีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอินเทอร์เน็ต และธุรกิจขนาดย่อมไม่ได้เป็นผู้ที่ใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าการตลาดดิจิทัลหรือการตลาดอินเทอร์เน็ต จะเป็นประโยชน์และเป็นโอกาสของธุรกิจขนาดย่อมก็ตาม

จากสถานการณ์ข้างต้นเป็นมูลเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบและอิทธิพลของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีผลการดำเนินงานที่ดีและมีศักยภาพการแข่งขัน อันจะเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดัน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้ประเทศไทยเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย
2. วิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย
3. ศึกษารูปแบบการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

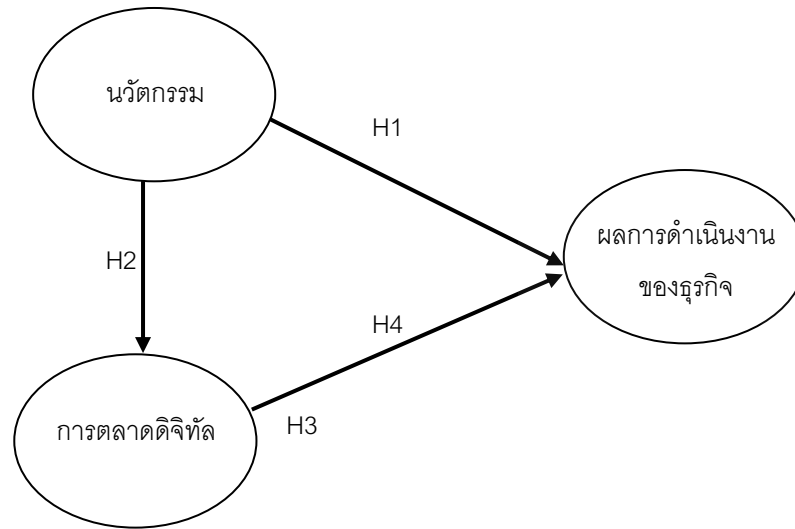
1. **นวัตกรรม (Innovation)** เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเติบโตของระบบเศรษฐกิจ (Bashir & Akhtar, 2016; Birkinshaw et al., 2011) นวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ก่อให้เกิดโอกาสในการประดิษฐ์สิ่งใหม่และการสร้างตลาดใหม่ (Kuhn & Marisck, 2010) นวัตกรรมเป็นที่มาของความเติบโตทางธุรกิจและเป็นแหล่งที่มาของความสามารถในการรักษาไว้ซึ่งความได้เปรียบในการแข่งขัน (khanchanaphong, 2011) นวัตกรรมมีส่วนช่วยในการพัฒนาและเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับส่วนอื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจขององค์กรได้ในระยะยาว (Yuan-Duen & Huan-Ming, 2008) นวัตกรรมมีความสำคัญต่อองค์กร เพราะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรให้สามารถนำความรู้ และทักษะความสามารถด้านเทคโนโลยี และประสบการณ์มาสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งวิธีการและกระบวนการในการสร้าง ผลิต และส่งมอบสินค้าและบริการให้กับลูกค้า (Tidd et al., 2005) นวัตกรรมส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสูงมาก ทั้งด้านรายได้จากการขาย ด้านส่วนแบ่งการตลาด ด้านการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และด้านความภักดี (Mbizi et al., 2013) Cozza et al. (2012) และ Defaria and Mendonca (2011) พบว่า นวัตกรรมส่งผลต่อรายได้และการเติบโตของรายได้ของธุรกิจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดสมมติฐาน ดังนี้ สมมติฐานที่ 1 นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สมมติฐานที่ 2 นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการตลาดดิจิทัลของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสมมติฐานที่ 3 นวัตกรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยผ่านการตลาดดิจิทัล

2. **การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing)** หมายถึงการใช้เครื่องมือสื่อดิจิทัลและโซเชียลทุกชนิดที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าได้ (Jarvinen et al., 2012) การตลาดดิจิทัลเป็นการใช้ช่องทางดิจิทัลเพื่อทำการตลาดโดยมีอินเทอร์เน็ตขับเคลื่อนเป็นสื่อกลางช่วยให้สามารถแลกเปลี่ยนและสร้างมูลค่า (Stokes, 2011) การตลาดดิจิทัล คือ มาตรการและกิจกรรมส่งเสริมผลิตภัณฑ์และบริการ และสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Kotler et al., 2010) การตลาดดิจิทัล หมายถึง การทำการตลาดที่เป็นการนำอินเทอร์เน็ตและสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาทำงานร่วมกันทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถสื่อสารได้สองทางและมีปฏิสัมพันธ์กัน (Ruenrom, 2018) ซึ่งการที่ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถโต้ตอบกันได้อย่างสะดวกนี้

ก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าในแง่ของประสิทธิภาพ ความง่าย ความสะดวกรวดเร็วและลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค รวมทั้งลดต้นทุนในการบริหารจัดการของบริษัทด้วย (Chaffey & Ellis-Chadwick, 2016) เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้รับการยอมรับว่ามีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินงานของธุรกิจ และพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งมีผลต่อความก้าวหน้าและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ สังคม (Lamberton & Stephen, 2016) อินเทอร์เน็ตได้พัฒนาจากเป็นสื่อการสื่อสารไปสู่ช่องทางทางการขายและการจัดจำหน่าย และในที่สุดเป็นแพลตฟอร์มสำหรับการจัดการความสัมพันธ์กับผู้บริโภคและชุมชนเสมือนมีการโต้ตอบซึ่งกันและกัน คุณสมบัติหลักของอินเทอร์เน็ต เป็นมิติใหม่ของการเชื่อมต่อระหว่างผู้เข้าร่วมทั้งหมดในตลาด และมีความสำคัญต่อการตลาด เช่น การวิจัยตลาด การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค การจัดการของเครือข่าย การตลาด และการวัดประสิทธิผลของกิจกรรมทางการตลาด (Batinic, 2015) การตลาดทางอินเทอร์เน็ตช่วยให้ธุรกิจมีขอบเขตการตลาดที่กว้างขึ้น สร้างการรับรู้ของลูกค้า สร้างตลาดใหม่ ๆ และให้ลูกค้าเข้าถึงข้อมูลล่าสุดผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น (Mokhtar, 2015) การตลาดดิจิทัลจะช่วยให้ธุรกิจบรรลุความสำเร็จที่ดีขึ้นทั้งด้านการตลาดและธุรกิจโดยรวม ซึ่งทำให้ธุรกิจสามารถรับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและตอบสนองความต้องการได้ดียิ่งขึ้น (Kaur, 2017) อีกทั้ง Eelko (2002) กล่าวว่า การมุ่งเน้นการส่งมอบคุณค่าที่เหนือกว่าให้กับลูกค้าเป็นกลยุทธ์ที่มีผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดสมมุติฐาน ดังนี้ สมมุติฐานที่ 4 การตลาดดิจิทัลมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3. ผลการดำเนินงานธุรกิจ (Performance) หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจแก่บุคลากรในองค์กร ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานบางท่านเรียกว่า ความเจริญเติบโต (Growth) (Wolff & Pett, 2006) การอยู่รอด ความสำเร็จ หรือศักยภาพการแข่งขัน (Rosli & Sides, 2013) ในการวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจ ผู้ประกอบการสามารถใช้ตัวบ่งชี้หลายประการ เช่น ความสามารถในการทำกำไร ผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) และผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) (Milovanovic, 2014) อย่างไรก็ตาม Pokoma and Castek (2013) ให้ทัศนะว่า การวัดผลการดำเนินงานธุรกิจด้วยตัวบ่งชี้ทางการเงินมีข้อจำกัดคือเป็นการประเมินผลการดำเนินงานในอดีตที่ผ่านมาเท่านั้น ไม่สามารถคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ในอนาคตได้ ดังนั้นการวัดผลการดำเนินงานธุรกิจ จึงนิยมวัดโดยตัวบ่งชี้อื่นร่วมด้วยกับตัวบ่งชี้ทางการเงิน (Valdez-Juárez et al., 2016; Avirutha, 2018) ทั้งนี้ตัวบ่งชี้อื่น เช่น ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ความพึงพอใจของพนักงาน การเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด ผลลัพธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ ผลลัพธ์ทางการตลาด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการ การเรียนรู้และการเจริญเติบโต เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้การวัดผลการดำเนินงานธุรกิจจากตัวบ่งชี้ทางการเงินและตัวบ่งชี้อื่นเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ซึ่งผู้วิจัยนำตัวแปรดังกล่าวมากำหนดเป็นตัวแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ที่ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ (1) ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสร้างข้อคำถาม (2) พัฒนาเครื่องมือการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (3) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์และวิเคราะห์ข้อมูล (4) การยืนยันผลการวิจัยโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีรายละเอียดเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามและการตรวจสอบคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลไปสร้างข้อคำถาม ประกอบด้วย ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคการผลิต จำนวน 6 คน ภาคการบริการ จำนวน 6 คน และภาคการค้า จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน โดยจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเหมาะสมและสอดคล้องตามเกณฑ์แนวคิดของ Macmillan (1971, as cited in Sittichai & Pooripakdee, 2018) และในขั้นตอนการยืนยันผลการวิจัยโดยการสนทนากลุ่ม มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 9 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคการผลิต จำนวน 3 คน ภาคการบริการ จำนวน 3 คน และภาคการค้า จำนวน 3 คน

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 3,000,940 ราย โดยแบ่งออกเป็นภาคการค้า จำนวน 1,268,202 ราย ภาคการบริการ จำนวน 1,206,763 ราย และภาคการผลิต จำนวน 525,975 ราย (The Office of SMEs Promotion, 2018) ทั้งนี้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงความเหมาะสมในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ซึ่ง Hair et al. (2010) และ Vanichbuncha (2012) แนะนำว่า ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างควรมีขนาดตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 10 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ในงานวิจัยนั้น ๆ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ในแบบจำลองจำนวน 46 พารามิเตอร์ ขนาดตัวอย่างที่มีความเหมาะสมและเพียงพอจึงควรมีอย่างน้อย 460 ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 500 ตัวอย่าง และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสัดส่วนประเภทธุรกิจ โดยแบ่งเป็นธุรกิจภาคการค้า จำนวน 211 ราย ภาคการบริการ จำนวน 201 ราย และภาคการผลิต จำนวน 88 ราย ดังตารางที่ 1 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) โดยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างแยกตามประเภทของธุรกิจ

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	N_i	$n_i = \frac{N_i}{3,000,940} \times 500$
ภาคการค้า	1,268,202	211 ราย
ภาคการบริการ	1,206,763	201 ราย
ภาคการผลิต	525,975	88 ราย
รวม	3,000,940	500 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถาม ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้ทราบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องและนำข้อมูลไปใช้ในการสร้างข้อคำถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการและองค์กรธุรกิจ ส่วนที่ 2 คำถามด้านนวัตกรรม ผู้วิจัยได้ข้อคำถามมาจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเป็นหลัก และบางส่วนได้ดัดแปลงข้อคำถามมาจากแนวคิด Gunday et al. (2011), Njeri (2017) และ Hassam et al. (2013) ส่วนที่ 3 คำถามด้านการตลาดดิจิทัล ผู้วิจัยได้ข้อคำถามมาจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเป็นหลัก และบางส่วนได้ดัดแปลงข้อคำถามมาจากแนวคิด Matikiti et al. (2016), Hussan et al. (2015) และ Khan and Siddiqui (2013) และส่วนที่ 4 คำถามด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้วิจัยได้ดัดแปลงข้อคำถามมาจากแนวคิด Karabulut (2015), Njeri (2017) และ Hassam et al. (2013) และการสัมภาษณ์เป็นหลัก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยทดสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และพบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์คือมากกว่า 0.05 (Silpcharu, 2017) และทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try Out) จำนวน 30 ตัวอย่าง และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค พบค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ ด้านนวัตกรรม 0.935 ด้านการตลาดดิจิทัล 0.920 ผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 0.860 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นต้องมากกว่า 0.70 (Hair et al., 2010)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)

สรุปผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 35 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.6 ระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 48 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีกิจการประเภทการค้า คิดเป็นร้อยละ 42.2 มีจำนวนพนักงานต่ำกว่า 15 คน คิดเป็นร้อยละ 90 มูลค่าสินทรัพย์ถาวรต่ำกว่า 10 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 90.6 ระยะเวลาดำเนินกิจการระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.4 และมีวิธีการดำเนินการตลาดดิจิทัลของธุรกิจ มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 คือ เฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 77 รองลงมาคือ ไลน์ คิดเป็นร้อยละ 55.2 และเว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 27.8 ตามลำดับ

2) ผลการศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้วยวิธี Principal Components Analysis และเลือกวิธีการหมุนแกน Varimax พบ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

KMO and Bartlett's Test of Sphericity	องค์ประกอบ นวัตกรรม		องค์ประกอบ การตลาดดิจิทัล			องค์ประกอบผลการ ดำเนินงานของธุรกิจ	
Kaiser-Meyer-Olkin	0.933		0.912			0.920	
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square	3413.847		3156.961			3618.978	
Df	105		120			105	
Sig.	0.000		0.000			0.000	
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	Factor 1	Factor 2	Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 1	Factor 2
IN13	.797						
IN11	.778						
IN14	.711						
IN12	.696						
IN9	.695						
IN10	.679						
IN8	.585						
IN15	.557						
IN4		.813					
IN5		.758					
IN3		.668					
IN2		.668					
IN1		.557					
IN7		.501					
MK1			.801				
MK3			.763				
MK2			.729				
MK4			.691				
MK9			.643				
MK6				.760			
MK11				.709			
MK7				.696			
MK8				.670			
MK13					.729		
MK14					.694		
MK12					.634		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

KMO and Bartlett's Test of Sphericity	องค์ประกอบ นวัตกรรม		องค์ประกอบ การตลาดดิจิทัล			องค์ประกอบผลการ ดำเนินงานของธุรกิจ	
	Factor 1	Factor 2	Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 1	Factor 2
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย							
MK16					.554		
SFI2						.788	
SFI4						.777	
SFI3						.770	
SCO2						.638	
SFI1						.605	
SCO1						.595	
SPR2						.528	
SCO3						.527	
SPR1						.501	
SLD2							.837
SLD3							.777
SLD1							.765
SPR3							.591
SPR4							.531
Eigenvalue	6.903	1.235	6.425	1.560	1.063	7.027	1.208
Cumulative % of variance	46.022	54.254	40.156	49.903	56.547	46.847	54.900
Cronbach's alpha	0.888	0.826	0.846	0.762	0.733	0.883	0.837

จากตารางที่ 2 พบผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้านนวัตกรรม จัดกลุ่มตัวแปรได้ทั้งหมด 2 องค์ประกอบรวม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มากกว่า 0.5 (Hair et al., 2010) ดังนี้ Factor ที่ 1 “นวัตกรรม กระบวนการ” (Process Innovation) ประกอบด้วย 8 ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.557 ถึง 0.797 ค่าไอเกนเท่ากับ 6.903 ค่าความแปรปรวนรวมสะสมเท่ากับ 46.022 หมายถึงองค์ประกอบที่ 1 สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 46.022 ตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ 1 ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.888 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงเชื่อถือได้และเรียงลำดับความสำคัญ (Factor Loading) จากมากไปน้อย ได้แก่ การเปลี่ยนระบบการ จัดการทรัพยากรมนุษย์ (IN13) = .797 มีแนวทางการดำเนินธุรกิจและการดำเนินงานขององค์กรใหม่ (IN11) = .778 วิธีการใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่ ใช้สนับสนุนการตัดสินใจ (IN14) = .711 การเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานเป็นทีม หรือการประสานงาน (IN12) = .696 การเปลี่ยนขั้นตอนและ กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงาน (IN9) = .695 การเปลี่ยนระบบการจัดการข้อมูลภายในและการแชร์

ข้อมูล (IN10) = .679 การเพิ่มคุณภาพผลผลิตในกระบวนการผลิตด้วยเทคนิค เครื่องจักรกล หรือเทคโนโลยี (IN8) = .585 การเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการและควบคุมคุณภาพ (IN15) = .557

Factor ที่ 2 “นวัตกรรมผลิตภัณฑ์” (Product Innovation) ประกอบด้วย 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.501 ถึง 0.813 ค่าไอเกนเท่ากับ 1.235 ค่าความแปรปรวนรวมสะสมเท่ากับ 54.254 หมายถึงองค์ประกอบที่ 2 สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 54.254 ตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ 2 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค ได้ค่าเท่ากับ 0.826 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงเชื่อถือได้และเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ การเพิ่มคุณภาพการผลิตของผลิตภัณฑ์และบริการ (IN4) = .813 การปรับปรุงกระบวนการผลิตและบริการ (IN5) = .758 การพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการใหม่ เพื่อเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า (IN3) = .668 การพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการ ให้สะดวกหรือใช้งานที่ดีขึ้นสำหรับลูกค้า (IN2) = .668 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่/บริการใหม่ ๆ ที่ต่างไปจากเดิม (IN1) = .557 การเพิ่มความเร็วในการจัดส่งสินค้า/บริการ (IN7) = .501

พบผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้านการตลาดดิจิทัล จัดกลุ่มตัวแปรได้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ Factor 1 “ดึงดูดความสนใจ” (Appeal) ประกอบด้วย 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .643 ถึง .801 ค่าไอเกนเท่ากับ 6.425 ค่าความแปรปรวนรวมสะสมเท่ากับ 40.156 หมายถึง องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 40.156 ตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค ได้ค่าเท่ากับ 0.846 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงเชื่อถือได้และเรียงลำดับความสำคัญ (Factor Loading) จากมากไปน้อย ได้แก่ แสดงภาพผลิตภัณฑ์และบริการ คำอธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะ และราคา บนสื่อโซเชียลมีเดียอย่างต่อเนื่อง (MK1) = .801 โฆษณาบนสื่อสังคมออนไลน์ หลายช่องทาง (MK3) = .763 จัดโปรโมชั่นส่งเสริมการตลาด (MK2) = .729 ให้ลูกค้ารีวิว หรือใช้การอ้างอิงจากลูกค้า (MK4) = .691 อัปเดตเนื้อหาใหม่ นำเสนอภาพที่น่าสนใจของผลิตภัณฑ์และบริการอย่างสม่ำเสมอ (MK9) = .643, Factor 2 “ปฏิสัมพันธ์” (Interaction) ประกอบด้วย 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.670 ถึง 0.760 ค่าไอเกนเท่ากับ 1.560 ค่าความแปรปรวนรวมสะสมเท่ากับ 49.903 หมายถึง องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 49.903 ตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค ได้ค่าเท่ากับ 0.762 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงเชื่อถือได้และเรียงลำดับความสำคัญ (Factor Loading) จากมากไปน้อย ได้แก่ ตอบสนองต่อลูกค้ารายบุคคลโดยตรง (MK6) = .760 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง (MK11) = .709 ตอบคำถามของลูกค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการอย่างรวดเร็ว (MK7) = .696 กระบวนการสั่งซื้อที่ชัดเจน (MK8) = .670, Factor 3 “สร้างความมั่นใจ” (Confidence) ประกอบด้วย 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.554 ถึง 0.729 ค่าไอเกนเท่ากับ 1.063 ค่าความแปรปรวนรวมสะสมเท่ากับ 56.547 หมายถึง องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 56.547 ตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค ได้ค่า

เท่ากับ 0.733 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงเชื่อถือได้และเรียงลำดับความสำคัญ (Factor Loading) จากมากไปน้อย ได้แก่ การรับประกันผลิตภัณฑ์และบริการ และยินดีปรับเปลี่ยนคืนเงิน (MK13) = .729 สร้างตราสินค้าให้มีคุณค่าสูง (MK14) = .694 ปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยกับลูกค้า (MK12) = .634 การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าและทำการวิจัยตลาด (MK16) = .554

พบผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จัดกลุ่มตัวแปรได้ทั้งหมด 2 องค์ประกอบรวม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มากกว่า 0.5 (Hair et al., 2010) ดังนี้ Factor 1 “ลูกค้าและการเงิน” (Customer and Finance) ประกอบด้วย 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.501 ถึง 0.788 ค่าไอเกนเท่ากับ 7.027 ค่าความแปรปรวนรวมสะสมเท่ากับ 46.847 หมายถึงองค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 46.847 ตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค ได้ค่าเท่ากับ 0.883 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงเชื่อถือได้และเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ ธุรกิจมีรายได้เพิ่มขึ้นจากลูกค้ารายใหม่ (SFI2) = .788 ธุรกิจบรรลุเป้าหมายด้านผลตอบแทนจากการลงทุน (SFI4) = .777 ธุรกิจมีกำไรอย่างต่อเนื่อง (SFI3) = .770 ธุรกิจมีลูกค้ารายใหม่เพิ่มขึ้น (SCO2) = .638 ธุรกิจมีรายได้เพิ่มขึ้นจากลูกค้ารายเก่า (SFI1) = .605 ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้าและบริการ (SCO1) = .595 ธุรกิจสามารถส่งมอบสินค้าและบริการได้ตรงตามความต้องการของลูกค้า (SPR2) = .528 ธุรกิจสามารถรักษาลูกค้ารายเดิมไว้ได้ (SCO3) = .527 ธุรกิจสามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ (SPR1) = .501, Factor 2 “การเรียนรู้และพัฒนา” (Learning and Development) ประกอบด้วย 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.531 ถึง 0.837 ค่าไอเกนเท่ากับ 1.208 ค่าความแปรปรวนรวมสะสมเท่ากับ 54.90 หมายถึงองค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 54.90 ตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบนี้ ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค ได้ค่าเท่ากับ 0.837 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงเชื่อถือได้และเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ ธุรกิจเปิดโอกาสให้พนักงานเสนอความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาธุรกิจ (SLD2) = .837 พนักงานมีความพึงพอใจต่อการทำงาน (SLD3) = .777 ธุรกิจเพิ่มทักษะ ความชำนาญให้แก่พนักงานอย่างต่อเนื่อง (SLD1) = .765 ธุรกิจมีการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตและบริการ (SPR3) = .591 เวลาในการผลิตสินค้าและบริการมีความเหมาะสม (SPR4) = .531

2. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

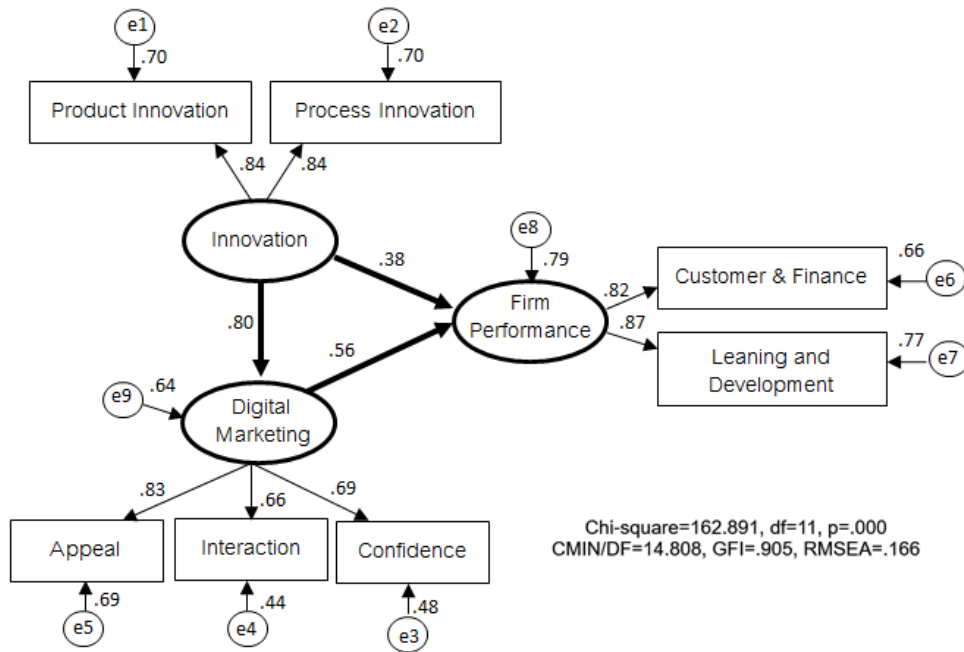
ผู้วิจัยนำตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมาทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยการทำ Correlation Matrix เพื่อการตรวจสอบสถานะ Multicollinearity ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.429 ถึง 0.710 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 0.80 ทำให้ไม่เกิดสถานะ Multicollinearity (Cooper et al., 2006) (ดังตารางที่ 3) และทำการทดสอบความปกติของข้อมูลซึ่งข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) ค่าความเบ้ (Skewness) ไม่เกิน 2 และค่าความโด่ง

(Kurtosis) ไม่เกิน 3 ถือเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Kline, 2005) โดยรายละเอียด มีค่าความเบ้ อยู่ระหว่าง - .580 ถึง - .811 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 2 และค่าความโด่ง อยู่ระหว่าง 0.262 ถึง 1.009 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 3 จึงสรุปได้ว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (Kline, 2005) จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวัดโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและค่าความเบ้ และค่าความโด่ง

	ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง		ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันโปรดักซ์โมเมนต์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (r)						
	skew	kurtosis	I1	I2	M1	M2	M3	B1	B2
Process Innovation (I1)	-.689	.719	1						
Product Innovation (I2)	-.756	.410	.700**	1					
Appeal (M1)	-.811	.335	.490**	.578**	1				
Interaction (M2)	-.580	.315	.618**	.429**	.490**	1			
Confidence (M3)	-.649	.262	.559**	.604**	.567**	.541**	1		
Customer and Finance (B1)	-.802	1.009	.630**	.483**	.497**	.710**	.583**	1	
Leaning and Development (B2)	-.748	1.004	.596**	.603**	.510**	.606**	.634**	.710**	1

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย พบว่า สัดส่วนค่าสถิติไคสแควร์/ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ (χ^2 / df) หรือ ดัชนี CMIN/DF เท่ากับ 1.576 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 3 ผ่านเกณฑ์พิจารณา เมื่อพิจารณาถึงดัชนีตัวอื่นตามกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัว ได้แก่ GFI = 0.997, AGFI = 0.975, NFI = 0.998, TLI = 0.994, IFI = 0.999, CFI = .999 ตามลำดับ ผ่านเกณฑ์พิจารณา ส่วนดัชนีที่กำหนดเกณฑ์พิจารณาไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ค่าดัชนี RMR = 0.005 และ RMSEA = 0.034 ก็ผ่านเกณฑ์การพิจารณาเช่นกัน รวมถึงดัชนีประเมินความกลมกลืนของโมเดลด้วยความเพียงพอของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับ Hoelter > 200 พบ ค่าดัชนี Hoelter = 825 (ดังตารางที่ 4) รวมถึงในแต่ละองค์ประกอบมีความเที่ยงตรง เนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป และความมีนัยสำคัญทางสถิติ (Hair et al., 2006) (ดังตารางที่ 5) จึงสรุปได้ว่าโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุ (รูปที่ 2) มีความเหมาะสม สอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดล

ตารางที่ 4 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของสมการโครงสร้าง

ดัชนี	เกณฑ์วัด	ผลลัพธ์	สรุป	อ้างอิง
Relative Chi-square: CMIN/DF	< 3	1.576	สอดคล้อง	Silpcharu (2017), Diamantopoulos and Siguaw (2000)
GFI	> 0.90	0.997	สอดคล้อง	Silpcharu (2017), Hair et al. (2010)
AGFI	≥ 0.90	0.975	สอดคล้อง	Silpcharu (2017)
NFI	≥ 0.90	0.998	สอดคล้อง	Wirachai (1999)
TLI	≥ 0.90	0.994	สอดคล้อง	Vanichbuncha (2012)
IFI	> 0.90	0.999	สอดคล้อง	Vanichbuncha (2012)
CFI	> 0.90	0.999	สอดคล้อง	Vanichbuncha (2012), Hair et al. (2010)
HOELTER	> 200	825	สอดคล้อง	Vanichbuncha (2012)
RMR	< 0.05	0.005	สอดคล้อง	Vanichbuncha (2012), Diamantopoulos and Siguaw (2000)
RMSEA	< 0.05	0.034	สอดคล้อง	Vanichbuncha (2012)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			t	R ²
		b	s.e.	Beta		
นวัตกรรม (Innovation)	Process Innovation (I1)	1.00		0.835		0.698
	Product Innovation (I2)	1.114	0.063	0.838	17.746***	0.702
การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing)	Appeal (M1)	1.00		0.694		0.482
	Interaction (M2)	0.754	0.060	0.660	12.644***	0.436
	Confidence (M3)	1.035	0.071	0.829	14.493***	0.687
ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Firm Performance)	Customer and Finance (B1)	1.00		0.815		0.665
	Leaning and Development (B2)	1.202	0.065	0.875	18.569***	0.765

สำหรับการพิจารณาอิทธิพลเชิงสาเหตุ โดยพิจารณาความกลมกลืนของผลลัพธ์ ในส่วนของโมเดล โครงสร้างพบอิทธิพลของเส้นทางของโมเดล ดังนี้ ปัจจัยด้านนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงไปยังปัจจัยด้าน ผลการดำเนินงานของธุรกิจ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 (DE = 0.377) ปัจจัยด้านนวัตกรรม มีอิทธิพล ทางตรงไปยังปัจจัยด้านการตลาดดิจิทัล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 (DE = 0.801) ปัจจัยด้าน การตลาดดิจิทัล มีอิทธิพลทางตรงไปยังปัจจัยด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 (DE = 0.557) และอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยด้านนวัตกรรมต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ผ่านปัจจัย ด้านการตลาดดิจิทัล มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.823 สรุปได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรตามสมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)	ตัวแปรตาม (Dependent Variable)					
	การตลาดดิจิทัล			ผลการดำเนินงานของธุรกิจ		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
นวัตกรรม	0.801***	-	0.801***	0.377***	0.446***	0.823***
การตลาดดิจิทัล	-	-	-	0.557***	-	0.557***
R ²	0.641			0.789		

หมายเหตุ. DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = ผลรวมอิทธิพล

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากรูปที่ 2 และตารางที่ 6 อธิบายความสัมพันธ์ของอิทธิพลของตัวแปรตามสมมติฐานการวิจัย ได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H1) นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (p<0.05) โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.377;

DE = 0.377 สรุปได้ว่า นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 (H2) นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการตลาดดิจิทัลของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการตลาดดิจิทัล ($p < 0.05$) โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.801; DE = 0.801 นั่นคือ นวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตลาดดิจิทัลของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สรุปได้ว่านวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการตลาดดิจิทัล จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 (H3) นวัตกรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยผ่านการตลาดดิจิทัล ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การตลาดดิจิทัลเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างนวัตกรรมกับผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.823; DE = 0.377 + IE = 0.446 สรุปได้ว่า นวัตกรรมส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีการตลาดดิจิทัลเป็นตัวแปรส่งผ่าน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 (H4) การตลาดดิจิทัลมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การตลาดดิจิทัลมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ($p < 0.05$) โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.557; DE = 0.557 นั่นคือ การตลาดดิจิทัล เป็นปัจจัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 7 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ค่าอิทธิพล			ผลการทดสอบสมมติฐาน
	DE	IE	TE	
สมมติฐานที่ 1 นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	0.377	-	0.377	ยอมรับ
สมมติฐานที่ 2 นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการตลาดดิจิทัลของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	0.801	-	0.801	ยอมรับ
สมมติฐานที่ 3 นวัตกรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยผ่านการตลาดดิจิทัล	0.377	0.446	0.823	ยอมรับ
สมมติฐานที่ 4 การตลาดดิจิทัลมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	0.557	-	0.557	ยอมรับ

3. ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

หลังจากได้ผลการทดสอบองค์ประกอบและอิทธิพลของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยแล้ว ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มเพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านนวัตกรรม มีองค์ประกอบสำคัญ คือ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) ที่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องดำเนินการเพิ่มคุณภาพการผลิตของผลิตภัณฑ์และบริการ ปรับปรุงกระบวนการผลิตและบริการพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการใหม่ เพื่อเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า พัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการ ให้สะดวกหรือใช้งานที่ดีขึ้นสำหรับลูกค้า พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่/บริการใหม่ ๆ ที่ต่างไปจากเดิม เพิ่มความเร็วในการจัดส่งสินค้า/บริการ และด้านนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องดำเนินการพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีแนวทางการดำเนินธุรกิจและการดำเนินงานขององค์กรใหม่ มีวิธีการใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่ ใช้สนับสนุนการตัดสินใจ กำหนดโครงสร้างองค์กรเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงาน เป็นทีมหรือการประสานงาน พัฒนาขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงาน พัฒนาระบบการจัดการข้อมูลภายในและการแชร์ข้อมูล เพิ่มคุณภาพผลผลิตในกระบวนการผลิตด้วยเทคนิค เครื่องจักรกล หรือเทคโนโลยี มีวิธีการจัดการและควบคุมคุณภาพ (2) ปัจจัยด้านการตลาดดิจิทัล มีองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการดึงดูดความสนใจ (Appeal) ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องดำเนินการแสดงภาพผลิตภัณฑ์และบริการ คำอธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะ และราคาบนสื่อโซเชียลมีเดียอย่างต่อเนื่อง โฆษณาบนสื่อสังคมออนไลน์หลายช่องทาง จัดโปรโมชั่นส่งเสริมการตลาดให้ลูกค้ารีวิว หรือใช้การอ้างอิงจากลูกค้า อัปเดตเนื้อหาใหม่ นำเสนอภาพที่น่าสนใจของผลิตภัณฑ์และบริการอย่างสม่ำเสมอ ด้านปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า (Interaction) ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องดำเนินการตอบสนองต่อลูกค้ารายบุคคลโดยตรง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ตอบคำถามของลูกค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการอย่างรวดเร็ว กระบวนการสั่งซื้อชัดเจน และด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้า (Confidence) ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องดำเนินการรับประกันผลิตภัณฑ์และบริการ และยินดีปรับเปลี่ยน/คืนเงิน สร้างตราสินค้าให้มีคุณค่าสูง ปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยกับลูกค้า บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าและทำการวิจัยตลาด โดยปัจจัยด้านนวัตกรรมและปัจจัยด้านการตลาดดิจิทัลนั้น ผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย รวมทั้งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ทั้งมิติการเข้าถึงและตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของลูกค้า มิติของความรวดเร็วและการประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการลดต้นทุนต่ำลง ซึ่งหากธุรกิจใดไม่พัฒนาด้านนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลควบคู่กัน ย่อมส่งผลให้ธุรกิจขาดศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจ อันนำไปสู่ความล้มเหลวทางธุรกิจต่อไปได้ ทั้งนี้ความคิดเห็นของผู้ประกอบการมีความสอดคล้องกับการ

ทดสอบทางสถิติด้วย และเสนอรูปแบบการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ คือ $2P + AIC = \text{Firm Performance}$ ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 รูปแบบการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษานวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย สามารถสรุปผลการศึกษาและนำไปสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบของนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ คือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) และนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) สอดคล้องกับ Rosli and Sidek (2013) และ Valdez-Juárez et al. (2016) ที่พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องวางแผนพัฒนาให้ธุรกิจมีทั้งนวัตกรรมกระบวนการและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์

องค์ประกอบของการตลาดดิจิทัล มีองค์ประกอบที่สำคัญจำนวน 3 องค์ประกอบ คือ การดึงดูดความสนใจ (Appeal) การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และการสร้างความมั่นใจ (Confidence) สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler et al. (2017) ที่ระบุว่าในดิจิทัลผู้บริโภคมีพฤติกรรมเชื่อมโยง รวมตัวกันเป็นชุมชน รูปแบบการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเปลี่ยนไปเป็น 5A's อันประกอบด้วย การรับรู้ (Aware) ดึงดูดใจ (Appeal) สอบถาม (Ask) ลงมือทำ (Act) และสนับสนุน (Advocate) ทั้งนี้ ขั้นตอนการรับรู้ ดึงดูดใจ อยู่ในองค์ประกอบที่ 1 (การดึงดูดความสนใจ: Appeal) ของงานวิจัยนี้ ส่วนการสอบถาม อยู่ในองค์ประกอบที่ 2 (ปฏิสัมพันธ์: Interaction) และการลงมือทำ สนับสนุน อยู่ในองค์ประกอบที่ 3 (สร้างความมั่นใจ: Confidence) ของงานวิจัยนี้

องค์ประกอบของผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ คือ ด้านลูกค้าและการเงิน (Customer and Finance) และด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Development) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานของธุรกิจด้านการเงินและไม่ใช่ทางการเงิน

สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของนักวิชาการหลายท่าน (Valdez-Juárez et al., 2016; Avirutha, 2018)

2. อิทธิพลของนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rosli and Sidek (2013) และ Valdez-Juárez et al. (2016) ที่พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Atalay et al. (2013), Artz et al. (2010), Bowen et al. (2010), Szymanski et al. (2007) และ Hernandez-Espallardo and Delgado-Ballester (2009) พบว่านวัตกรรมผลิตภัณฑ์ มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ Mbizi et al. (2013) ที่พบว่า นวัตกรรมส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสูงมากทั้งด้านรายได้จากการขาย ด้านส่วนแบ่งการตลาด ด้านการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และด้านความภักดี ดังนั้นในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะต้องมุ่งพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแรงผลักดันสำคัญในการสร้างผลประกอบการตามเป้าหมายของธุรกิจ

นวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการตลาดดิจิทัล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวว่า นวัตกรรมช่วยให้การดำเนินงานทางการตลาดที่ดีกว่า (Gunday et al., 2011) นวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด (Mensah & Acquah, 2015) นวัตกรรมสามารถสร้างการตลาดใหม่ (Kuhn & Marisck, 2010) และผลการวิจัยพบว่านวัตกรรมส่งผลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยผ่านการตลาดดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดของ Kuhn and Marisck (2010) ที่กล่าวว่านวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ก่อให้เกิดโอกาสในการประดิษฐ์สิ่งใหม่และการสร้างตลาดใหม่ และ Tidd et al. (2005) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมมีความสำคัญต่อองค์กร เพราะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรให้สามารถนำความรู้ และทักษะความสามารถด้านเทคโนโลยี และประสบการณ์มาสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งวิธีการและกระบวนการในการสร้าง ผลิต และส่งมอบสินค้าและบริการให้กับลูกค้า ดังนั้นสรุปได้ว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต้องพัฒนานวัตกรรมให้เกิดขึ้น เพราะจะส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการตลาดดิจิทัล ในการสื่อสารและเข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายด้านผลการดำเนินงานธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การตลาดดิจิทัลมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สอดคล้องกับแนวคิดของ Kaur (2017) ที่กล่าวว่า การตลาดดิจิทัลจะช่วยให้ธุรกิจบรรลุความสำเร็จที่ดีขึ้นทั้งด้านการตลาดและธุรกิจโดยรวม และทำให้ธุรกิจสามารถรับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและตอบสนองความต้องการได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับนักวิชาการหลายท่านระบุว่า การตลาดดิจิทัล สามารถสร้างโอกาสให้กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพิ่มประสิทธิผลของธุรกิจและสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน

การตลาดดิจิทัลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการทำการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภค ทำให้ธุรกิจมีขอบเขตการตลาดที่กว้างขึ้น สร้างการรับรู้ของลูกค้า สร้างตลาดใหม่ ๆ และให้ลูกค้าเข้าถึงข้อมูลของธุรกิจผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร และโอกาสใหม่ในการทำธุรกิจขององค์กรทุกขนาด ช่วยให้ธุรกิจบรรลุความสำเร็จที่ดีขึ้นทั้งด้านการตลาดและธุรกิจโดยรวม (Shideler & Badasyan, 2012; Mokhtar, 2015; Taiminen & Karjaluoto, 2015; Chaffey, 2010)

3. รูปแบบการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้บรรลุผลการดำเนินงานตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องมีการดำเนินงานใน 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

1) การพัฒนานวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนการ หรือเรียกว่า 2P คือ Product Innovation and Process Innovation ซึ่งทั้ง 2P จะเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนให้ธุรกิจมีสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจะสามารถลดต้นทุนลดระยะเวลาและสร้างวิธีใหม่ในการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างให้ธุรกิจเติบโตต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านพบว่า นวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน อย่างยั่งยืนระยะยาว และสร้างให้ธุรกิจเติบโต โดยนวัตกรรมเป็นการนำองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทรัพย์สินทางปัญญา มาสร้างให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคม (Mensah & Acquah, 2015; Gunday et al., 2011; De Jong & Vermuelen, 2006; Rosenbusch et al., 2011)

2) ด้านการตลาดดิจิทัล มีองค์ประกอบสำคัญเรียกว่า AIC คือ Appeal, Interaction, Confidence ซึ่งการดำเนินงานการตลาดตามกระบวนการ AIC จะช่วยให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถเข้าถึงสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้อง ต้นทุนต่ำ และสามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของลูกค้าในยุคดิจิทัลที่ใช้สื่อดิจิทัลในการเข้าถึงและเลือกซื้อสินค้าและบริการได้อย่างดีเยี่ยม สอดคล้องกับแนวคิดของ Chaffey and Ellis-Chadwick (2016) ให้ทัศนะว่าการตลาดดิจิทัลก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าในแง่ของประสิทธิภาพ ความง่าย ความสะดวกรวดเร็วและลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค รวมทั้งลดต้นทุนในการบริหารจัดการของธุรกิจด้วย ผลการศึกษาของ Kirtis and Karahan (2011) ที่พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นวิธีการตลาดที่คุ้มค่าที่สุดและเหมาะสมสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก สื่อสังคมออนไลน์สามารถเป็นเครื่องมือโฆษณาที่ทรงพลัง เช่น สามารถเข้าถึงผู้ชมที่กว้างขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถติดตาม และมีอิทธิพลต่อผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ยังถูกมองว่าสามารถมีบทบาทในด้านการตลาดเชิงสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าปัจจัยด้านการตลาดดิจิทัล เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน

ประเทศไทย ธุรกิจควรใช้เทคนิคการดึงดูดความสนใจ (Appeal) เทคนิคการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และเทคนิคการสร้างความมั่นใจ (Confidence) ในการดำเนินงานด้านการตลาดดิจิทัล ทั้งนี้เพื่อครองใจลูกค้าและการซื้อซ้ำ หรือเรียกว่าความภักดีของลูกค้าต่อธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต้องให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล ซึ่งต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ทางการตลาดใหม่ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคสายใหม่ ที่มีการรวมตัวกันด้วยความสมัครใจเป็นกลุ่มชุมชนเสมือน และมีเครือข่ายสังคมที่เชื่อมต่อกันด้วยสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย และมีรูปแบบการตัดสินใจซื้อที่เปลี่ยนไป ดังนั้นธุรกิจต้องทำการตลาดออนไลน์ โดยใช้หลักการสำคัญ 3 ประการ คือ (1) การดึงดูดความสนใจ เพื่อให้ลูกค้าเปิดการรับรู้ ทำความรู้จัก และประมวลข้อมูลยอมรับให้สินค้าหรือบริการของธุรกิจเป็นตัวเลือกสำคัญในซื้อ (2) ด้านปฏิสัมพันธ์ คือการให้ข้อมูลกับลูกค้า ตอบสนองต่อลูกค้ารายบุคคลโดยตรง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ตอบคำถามของลูกค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการอย่างรวดเร็ว และต้องมีกระบวนการสั่งซื้อชัดเจน เพื่อให้ลูกค้ามีข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจซื้ออย่างเพียงพอ และ (3) สร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า โดยต้องมีการรับประกันผลิตภัณฑ์และบริการ ปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของลูกค้า สร้างตราสินค้าให้มีคุณค่าสูง อันเป็นปัจจัยสำคัญของยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่จะทำให้ลูกค้าซื้อสินค้ารวมทั้งมีการแนะนำบอกต่อแก่ผู้อื่นให้มาสนับสนุนหรือซื้อสินค้าและบริการจากธุรกิจต่อไป

รวมทั้งภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างนวัตกรรมทั้งที่เป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ เพราะนวัตกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ รวมถึงการลดต้นทุนหรือแรงงานในกระบวนการผลิตและการให้บริการ ทั้งนี้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถพัฒนานวัตกรรมกระบวนการ เช่น พัฒนาระบบการให้บริการต่าง ๆ ในการดำเนินงาน พัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาระบบการจัดการข้อมูลภายในและการแชร์ข้อมูล เพิ่มคุณภาพผลผลิตในกระบวนการผลิตด้วยเทคนิค เครื่องจักรกล หรือเทคโนโลยี มีวิธีการจัดการและควบคุมคุณภาพ กำหนดโครงสร้างองค์กรเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานเป็นทีมหรือการประสานงาน เป็นต้น และการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ เช่น พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ ให้สะดวกหรือใช้งานที่ดีขึ้นสำหรับลูกค้า เพิ่มความเร็วในการจัดส่งสินค้าหรือบริการ พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ปรับปรุงกระบวนการผลิตและบริการเพื่อเพิ่มคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ เป็นต้น

สำหรับการศึกษาในอนาคตครั้งต่อไป (1) ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาธุรกิจในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อเป็นข้อมูลให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนลดปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาธุรกิจให้กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป (2) ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อ

ความสำเร็จของธุรกิจ อันเป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน เมื่อระยะเวลาและเทคโนโลยี หรือปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไป และ (3) ควรเก็บข้อมูลในเชิงเปรียบเทียบระหว่างธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านการพัฒนาธุรกิจยุคเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจให้มีศักยภาพในการแข่งขันกับคู่แข่งชั้นมากขึ้น

References

- Al-Ansari, Y., et al. (2013) Innovation and business performance of SMEs: The case of Dubai, *Education, Business and Society: Contemporary Middle Eastern Issues*, vol. 6, no. 3/4, pp. 162-180.
- Artz, K. W., et al. (2010) A longitudinal study of the impact of R & D, patents, and product innovation on firm performance, *Journal of Product Innovation Management*, vol. 27, no. 5, pp. 725-740.
- Atalay, M., et al. (2013) The relationship between innovation and firm performance: An empirical evidence from Turkish automotive supplier industry, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 75, pp. 226-235.
- Avirutha, A. (2018) The impact of digital transformation to business performance in Thailand 4.0 Era, *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, vol. 11, no. 5, pp. 295-307.
- Ayyagari, M., et al. (2007) Small and medium enterprises across the globe, *Small Business Economics*, vol. 29, pp. 415-434.
- Bashir, H. A., & Akhtar, A. (2016) The role of innovative entrepreneurship in economic development: A study of G20 countries, *Management Studies and Economic Systems (MSES)*, vol. 3, no. 2, pp. 91-100.
- Batinic, I. (2015) Role and importance of internet marketing in modern hotel industry, *Journal of Process Management – New Technologies, International*, vol. 3, no. 3, pp. 34-38.
- Birkinshaw, J., et al. (2011) The 5 myths of innovation, *MIT Sloan Management Review*, vol. 52, no. 2, pp. 42-43.
- Bowen, F. E., et al. (2010) Timing is everything: A meta-analysis of the relationships between organizational performance and innovation, *Journal of Business Research*, vol. 63, no. 11, pp. 1179-1185.
- Chaffey, D., & Ellis-Chadwick, F. E. (2016) *Digital marketing*, 6th edition, London: Pearson.
- Chaffey, D. (2010) Applying organizational capability models to assess the maturity of digital marketing governance, *Journal of Marketing Management*, vol. 26, no. 3-4, pp. 187-196.

- Cooper, D. R., et al. (2006) *Business research methods*, 9th edition, New York: McGraw-Hill.
- Cozza, C., et al. (2012) Innovation, profitability and growth in medium and high-tech manufacturing industries: Evidence from Italy, *Applied Economics*, vol. 44, no. 15, pp. 1963-1976.
- De Jong, J. P., & Vermuelen, P. A. (2006) Determinants of product innovation in Small Firms: A comparison across industries, *International Small Business Journal*, vol. 24, no. 6, pp. 587-609.
- Defaria, P., & Mendonca, J. (2011) Innovation strategies by firms: Do innovative firms grow more, *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, vol. 12, no. 2, pp. 173-184.
- Diamantopoulos, A., & Sigauw, J. A. (2000) *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*, London: Sage Publications.
- Dooley, L., & Sullivan, D. O. (2003) Developing a software infrastructure to support systematic innovation through effective management, *Technovation*, vol. 2, pp. 689-704.
- Eelko, H. (2002) Towards successful e-business strategies: A hierarchy of three management model, *Journal of Marketing Management*, vol. 8, pp. 721-747.
- Esichaikul, R. (2015) *Service innovation in hotel and restaurant businesses (นวัตกรรมบริการในธุรกิจโรงแรมและภัตตาคาร หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนวัตกรรม)*, Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)
- Gallagher, D., & Gilmore, A. (2004) The stages theory of SME internationalisation: A Northern Ireland case study, *International Journal of Management Cases*, vol. 7, no. 1, pp. 13-23.
- Gunday, G., et al. (2011) Effect of innovation types on firm performance, *International Journal of Production Economics*, vol. 133, no. 2, pp. 662-676.
- Hair, J. F., et al. (2006) *Multivariate data analysis: A global perspective*, 6th edition, Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Hair, J. F., et al. (2010) *Multivariate data analysis: A global perspective*, 7th edition, London: Prentice-Hall.
- Hassam, M. U., et al. (2013) Effects of innovation types on firm performance: An empirical study on Pakistan's manufacturing sector, *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, vol. 7, no. 2, pp. 243-262.

- Hernandez-Espallardo, M., & Delgado-Ballester, E. (2009) Product innovation in small manufacturers, market orientation and the industry's five competitive forces: Empirical evidence from Spain, *European Journal of Innovation Management*, vol. 12, no. 4, pp. 470-491.
- Hussan, S., et al. (2015) Strategic use of social media of small business based on the AIDA model, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 172, pp. 262-269.
- Jarvinen, J., et al. (2012) Digital and social media marketing usage in b2b industrial section, *The Marketing Management Journal*, vol. 22, no. 2, pp. 102-117.
- Karabulut, A. T. (2015) Effects of innovation strategy on firm performance: A study conducted on manufacturing firms in Turkey, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, vol. 195, pp. 1338-1347.
- Kaur, G. (2017) The importance of digital marketing in tourism industry, *International Journal of Research – GRANTHAALAYAH*, vol. 5, no. 6, pp. 72-77.
- Khan, F., & Siddiqui, K. (2013) The importance of digital marketing: An exploratory study to find the perception and effectiveness of digital marketing amongst the marketing professionals in Pakistan, *Romanian Economic Business Review, Romanian-American University*, vol. 7, no. 2, pp. 221-228.
- khanchanaphong, T. (2011) *The effects of business environment and competitive strategies on the adoption of technological innovations in the Thailand context (ผลกระทบของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและกลยุทธ์ด้านการแข่งขันต่อการรับนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีในองค์กรในประเทศไทย)*, Bangkok: Dhurakij Pundit University. (in Thai)
- Kirtis, A. K., & Karahan, F. (2011) To be or not to be in social media arena as the most cost-efficient marketing strategy after the global recession, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 24, pp. 260-268.
- Kline, R. B. (2005) *Principles and practice of structural equation modeling*, New York: Guildwood.
- Kotler, P., et al. (2010) *Marketing for hospitality and tourism*, 5th edition, Boston: Prentice Hall.
- Kotler, P., et al. (2017) *Marketing 4.0: Moving from traditional to digital*, Hoboken, NJ: Wiley.
- Kuhn, J. S., & Marisck, V. J. (2010) Action learning for strategic innovation in mature organizations: Key cognitive, design and contextual considerations, *Action Learning: Research and Practice*, vol. 2, no. 1, pp. 27-48.

- Lamberton, C., & Stephen, A. T. (2016) A thematic exploration of digital, social media, and mobile marketing: Research evolution from 2000 to 2015 and an agenda for future inquiry, *Journal of Marketing: AMA/MSI Special Issue*, vol. 80, pp. 146-172.
- Matikiti, R., et al. (2016) Examining social media marketing performance: A focus on travel agencies and tour operators in South Africa, *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, vol. 5, no. 2, pp. 1-16.
- Mbizi, R., et al. (2013) Innovation in SMEs: A review of its role to organizational performance and SMEs operations sustainability, *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, vol. 4, no. 11, pp. 370-384.
- Mensah, F. B., & Acquah, I. S. K. (2015) The effect of innovation types on the performance of small and medium-sized & enterprises in the sekondi-takoradi metropolis, *Archives of Business Research*, vol. 3, no. 3, pp. 77-98.
- Milovanovic, V. (2014) Total quality management as a profitability factor in the hotel industry, *Industrija*, vol. 42, no. 3, pp. 115-127.
- Mokhtar, N. F. (2015) Internet marketing adoption by small business enterprises in Malaysia, *International Journal of Business and Social Science*, vol. 6, no. 1, pp. 59-65.
- Njeri, A. (2017) *Effects of innovation strategy on firm performance in telecommunications industry: A case of Safaricom Kenya limited*, Master's thesis of Business Administration, United States International University Africa.
- Pokorna, J., & Castek, O. (2013) How to measure organizational performance in search for factors of competitiveness, *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, vol. 61, no. 2, pp. 451-461.
- Rosenbusch, N., et al. (2011) Is innovation always beneficial? A meta-analysis of the relationship between innovation and performance in SMEs, *Journal of Business Venturing*, vol. 26, no. 4, pp. 441-457.
- Rosli, M. M., & Sides, S. (2013) The impact of innovation on the performance of small and medium manufacturing enterprises: Evidence from Malaysia, *Journal of Innovation Management in Small & Medium Enterprises*, vol. 2013, Article ID 885666, doi: 10.5171/2013.885666
- Ruenrom, K. (2018) The identification of research problems in digital marketing for Thailand in the future (การกำหนดปัญหางานวิจัยด้านการตลาดดิจิทัลสำหรับประเทศไทยในอนาคต), *Chulalongkorn Business Review*, vol. 40, no. 157, pp. 100-140. (in Thai)

- Shideler, D., & Badasyan, N. (2012) Broadband impact on small business growth in Kentucky, *Journal of Small Business and Enterprise Development*, vol. 19, no. 4, pp. 589-606.
- Silpcharu, T. (2017) *Research and statistical analysis with SPSS and AMOS (การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS)*, 17th edition, Bangkok: S R Printing Mass Product. (in Thai)
- Sittichai, K., & Pooripakdee, S. (2018) Organization management according to McKinsey's 7s framework that contributes to innovation organization case study: Organization awarded an excellent innovation organization (การจัดการองค์การตามแนวคิด 7s ของ McKinsey ที่เอื้อต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมกรณีศึกษาขององค์กรที่ได้รางวัลองค์กรนวัตกรรมยอดเยี่ยม), *E-Journal, Silpakorn University*, vol. 11, no. 3, pp. 1419-1435. (in Thai)
- Smit, Y., & Watkins, J. A. (2012) A Literature review of small and medium enterprises (SME) risk management practices in South Africa, *African Journal of Business Management*, vol. 6, no. 21, pp. 6324-6330.
- Stokes, R. (2011) *eMarketing: The essential guide to digital marketing*, 4th edition, Cape Town: Quirk Pty Ltd.
- Szymanski, D. M., et al. (2007) Innovativeness and new product success: Insights from the cumulative evidence, *Journal of the Academy of Marketing Science*, vol. 35, no. 1, pp. 35-52.
- Taiminen, H. M., & Karjaluoto, H. (2015) The usage of digital marketing channels in SMEs, *Journal of Small Business and Enterprise Development*, vol. 22, no. 4, pp. 633-651.
- Thetchip, P. (2018) *The development of business service innovation in the digital age (การพัฒนานวัตกรรมบริการของธุรกิจในยุคดิจิทัล)*, Paper present at 2nd UTCC Academic Day, Bangkok, University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok, Thailand, 8 June 2018. (in Thai)
- The Office of SMEs Promotion. (2018) *Report on small and medium enterprises situation 2018 (รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2561)*, Available: <http://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215&cid=0> [19 November 2018] (in Thai)
- Tidd, J., et al. (2005) *Managing innovation: Integrating technological, market and organizational change*, 3rd edition, Hoboken: Wiley.

- Tsai, W. (2001) Knowledge transfer in intra-organizational networks: Effects of network position and absorptive capacity on business unit innovation and performance, *Academy of Management Journal*, vol. 44, no. 5, pp. 996-1004.
- Valdez-Juárez, L. E., et al. (2016) Management of knowledge, innovation and performance in SMEs, *Interdisciplinary Journal of Information, Knowledge, and Management*, vol. 11, pp. 141-176.
- Vanhaverbeke, W., & Peerers, N. (2005) Embracing innovation as strategy: Corporate venturing, competence building and corporate strategy making, *Creativity and Innovation Management*, vol. 14, no. 3, pp. 246-257.
- Vanichbuncha, K. (2012) *Structural equation modeling: SEM (การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS)*, Bangkok: 3lada. (in Thai)
- Wirachai, N. (1999) *LISREL model: Statistical analysis for research (โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย)*, 3rd edition, Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Wolff, J. A., & Pett, T. L. (2006) Small-firm performance: Modeling the role of product and process improvements, *Journal of Small Business Management*, vol. 44, no. 2, pp. 268-284.
- Yuan-Duen, L., & Huan-Ming, C. (2008) Relations between team work and innovation in organizations and the job satisfaction of employees: A factor analytic study, *International Journal of Management*, vol. 25, no. 4, pp. 732-739.

Challenges in Using Big Data for Analyzing Consumer Behavior**

Muenjit Jitsoonthronchaikul^{1*}, Chirawut Lomprakhon¹, Walee Herabut¹,

Surachada Chuerdbunmueng¹ and Thong Benjasri¹

Received Jun 11, 2019

Revised Sep 20, 2019

Accepted Oct 8, 2019

DOI: 10.14456/connexion.2019.15

Abstract

This research examined the use of big data in consumer behavior by focusing on the critical local marketing strategies of local modern trade businesses and store, and how to response customer needs and customer satisfaction. Methodologies are studied on questionnaires and in-depth interviews, using both qualitative and quantitative methods, which are employed to study consumer purchasing behavior in two provinces, namely Ratchaburi and Phuket. Finding that location factor influences with consumer purchasing both type of product, quantity of purchasing, and including a high positive opinion of consumer regarding on the convenience and variety of products for shopping at the local convenience store. Data analysis on consumer purchasing can create competitive advantage in business and increase in customer satisfaction as well. It is the fact that big data are very important tool for predictive consumer behavior model in the future. It can revolutionize in the local modern trade market based on the power of data analysis.

Keywords: Consumer decision - making / Big data / Consumer behavior / Local store marketing / Data analytics

Introduction

Half a century ago, it has been said that the business world has become disruptive changing focus on technology and data. Clayton Christensen, Harvard Business School professor, Christensen (2016) mentioned that a disruption displaces an existing market, industry, or technology and produces something new with more efficient, and be the pioneered the buzzword of “disruptive

¹ Faculty of Business Administration, Panyapiwat Institute of Management, Nonthaburi, Thailand

* Corresponding author e-mail: muenjitjit@pim.ac.th

** This academic article is a part of the complete research study titled “Challenges to Consumer Behavior with Data”, sponsored by Panyapiwat Institute of Management.

innovation” as a way to think about successful companies not just meeting customers’ current needs, but anticipating customer unstated or future needs. It is destructive and creative. In marketing, disruptive technology is the main driver of the changing in digital world. It has affected with all industries are rely on the new production method; 3D printing, logistic system, financial transaction either crypto currency, or bit coin in cashless society, e-commerce, e-retailing, self-service, curbside pickup service, innovation will address a disruption to conventional model of operation, supply, delivery, and innovated service through facial recognition, robotics assistance, including automatics processing. These all things have influenced toward the consumers’ purchasing decision making phenomenon which it focused on the significance of technology, and data.

Today many businesses have access data more than ever such as data from website, wireless devices, IoT devices, smart phone, customer relationship management process, operation warehouse, supply chain, customer purchasing, or even customer complaint, etc. With foresight, one can take advantage of these challenging big data requires much on high technology and innovations. Not only innovated technology but also valuable data driven is a competitive advantage for business, and understand deeply on throughout consume decision making process with purchasing experiences in order to repurchase and maximize satisfaction finally.

In 2017, the value of Fast-Moving Consumer Goods (FMCG) market in Thailand about 4.42 hundred thousand baht that it was worst during last 10 year (-0.4%), however data science teams predict its value will be better 3% in 2018 (Positioningmag, 2018). This economy situation can be another cause to motivate entrepreneurs concern and adjust their business for surviving with data analysis. Furthermore, the approach is a broader undertaking that consumer loyalty is decreasing continuously. It is the fact that consumer has many alternatives when he decides to buy or not buy any brand. The purpose of this paper is to study marketing analysis in term of location based has influenced consumer behavior in local convenient store with data analysis.

Review of Literature

The study of consumer behavior is regarding of selection, purchasing, consuming, and disposing activities (Solomon, 2013). Kumar and Kapoor (2014) studied about buying behavior of the consumers was assessed on the basis of quantity of purchase, frequency of purchase, and preferred location of the retail stores impact to the consumer decision making. While as, the closer the consumers are to a store, the greater their likelihood to buy from that store. In contrast, the

farther away consumers are from a store, the lesser opportunities to buy (Loudon & Della Bitta, 1993). The travelling time to a store is assumed to measure the effort, both physical and psychological, to reach a retail store. However, the effect of travelling time is depended on the type of product (Runyon & Stewart, 1987; Hawkins et al., 1998). For example, accessible easily store is mattered for the convenient product on the other hand, distance is not the problem for the exclusive product or service.

The Evolution of Data

The evolution of big data began with Fredrick Winslow Taylor and the scientific management techniques of the early 1900s with his world famous work "*The Principles of Scientific Management*" (Winslow, 1911). Brinton (1917) introduced data visualization, which serves as a precursor to more modern data analytics and dashboards. Later, database management techniques, data collection, data extraction, and data analysis technologies to make sense of large data (Chaurhuri et al., 2011; Turban et al., 2008; Watson & Wixom, 2007). Big data is the flexible term associated with the collection and analysis of "*large*" data sets (Bumblauskas et al., 2017). Many scholars mentioned in the same context that technology advancement is the key element to drive and develop data processing and analyzing.

Cliquet (2006) described the comprehensive definition and description like "*a collection of techniques enabling the manipulation of geocoded data, it can help in analysis more than in the conception of strategies and even less in decision-making*". Furthermore, Yrigoyen (2003) considers geo marketing as a powerful marketing tool which helps decision makers to solve some critical issues.

The emerging trend in big data is accompanied by an increase in the need of a global model or roadmap to assist IT departments not only in implementing a big data project but also in making the best use of it to meet business objectives. As a basic types of data, it explore two types of data are transactional data that is used to exchange of purchasing, after the transaction records, a business can generate is grouped together and identified as structured data or relational structure. On the other data are generated around the event of a transaction, namely; peripheral data set incidental data or non-transactional data, if it had no structure, it would be unstructured data. Furthermore, incidental data may be stored for periods of time, it does not immediately posse's value like transaction data does and it rarely analyzed same as structured data, however incident data has potential value when it is collected and processed before realizing value. For example, an

entrepreneur hope to understand how consumer interacts with the brand, he ought to analyzing incident data and pursuing the strategies for attracting new customers. Therefore both transaction and incident data can create the value of the business (Liebowitz, 2013).

Table 1 Types of data

Transaction data	Incident data
Structured data, Relational data	Unstructured data, Peripheral data
Logical and valued	Store, and analyze process before

Source Liebowitz (2013)

Ideology of Data

Data is an intangible asset or intellectual property. In 1800s, the Data Management Body of Knowledge (DAMA-DMBOK) defined data management concept that “*Data management is the development, execution and supervision of plans, policies, programs and practices that control, protect, deliver and enhance the value of data and information assets*”. Over the past 20 years, the era of big data enormous expanded in various sectors. Big data analytics transformed the way marketing is conducted today (Erevelles et al., 2015). In addition, Gartner reckons that in the future big data will simply be the norm in the future and taken for granted (Sicular, 2013). Consumer has become a starter and main driver of the transaction is the potential usefulness of its big data related to consumer behavior. Big data gained momentum in the early 2000s. Big data technologies describe a new generation of technologies and architectures designed to economically extract value from very large volumes of a wide variety of data, by enabling high-velocity capture, discovery, and/ or analysis (Gantz & Reinsel, 2011).

Gartner and Laney (2011) articulated the definition of Big Data are 3V: volume, velocity, and variety and correspondingly with International Data Corporation in 2011 cited that “*Big data technologies describe a new generation of technology and architectures designed to economically extract value from very large volumes (into petabyte volumes) of a wide variety of data, by enabling high-velocity capture (streaming data), discovery, and/ or analysis*” (Gantz & Reinsel, 2011; Laney, 2011). Furthermore, the continuum of data either small or big data are relied into volume of data can measure into terabyte, petabyte, exabyte, and zettabyte range. Variety of data can classified into structured, unstructured, and semi – structured, and velocity of data can categories into batch, real time and flow.

Khade (2016) cited that Big data is a collection of unstructured data that has very large volume, comes from variety of sources such as website, survey, social media, chat forums, Twitter trends, Facebook, academic publication, and so on. It is embed in different formats with a great velocity which makes processing and analyzing database management tools. Data analytics is indicated the study of existing data to research about potential perspective consumers and marketing trends, and to analyze the business situation, including the consumer behavior. The biggest challenge is how to discover all the hidden information through the huge amount of data collected from the variety of sources.

Traditional market research generally involves surveys, mall-intercept interviews, and focus groups. Big Data examines what people say about what they have done or will do. Not only tracking what people are *actually* doing, but also predicting what the emerging trends in the future. It is only Big Data's capacity for dealing with vast quantities of real-time unstructured data that makes this valuable (Rayport, 2012).

Ahmed et al. (2017) referred that there are 4 characteristics related to Big Data are: value: the usefulness of data in making decisions, variability: data flows can be highly inconsistent with periodic, complexity: interconnectedness and interdependence in data structures, and veracity: data reliability (Kaisler et al., 2013; Katal et al., 2013).

Many organizations agreed that nowadays data is the valuable source of intellectual property, which lead the key to success especially digital data, is very rapidly dispersion. Laney (2001) and Monnappa (2018) stated the definition of big data, which industry used it, and the person who work with it in table 2 as bellowed.

Table 2 Description of Big Data

Big data	Industry	Big data specialist
It can be used to analyze information, customer insights which it leads to better decision and business or marketing strategy.	Financial <i>Retailing</i> Banking Communication Networking	Analytical skill Creativity Mathematics Statistical Computer science

Source Monnappa (2018)

Data science is a field that comprises of everything that related data cleansing, data preparation, and data analysis. Data Analytics involves automating insights into a certain database and data aggregation procedures (Monnappa, 2018).

From Table 2, there are many industries that took advantage of big data analysis such as banking, finance, communication, and networking, this study specified in retailing industry analyzed big data in getting a comprehensive understanding of the market, products, customers, competitors, and locations (Mousannif et al., 2016). Retailing industry growth is fueled by advances in disruptive technology especially innovation creation in store such as promotion announcement, payment method, e-invoice, product arrangement, shelf talker, etc. for flexibility and cost effectiveness. It is in fact that the powerful value of big data in capture, storage, processing, and analysis that it is related with the predictive analytics by using consumer data – driven business is obvious challenge of predictive consumer behavior in the future. In addition, advancement technology, artificial intelligence, virtual worker, internet of things, or automotive robotic growing relevance of the data analysis team and data science allow for an increasing competitiveness of the business, including retailing sector in emerging disruptive economy.

Enter in the 21st century; digital economy and highly competition will be the key determining factor in store success or failure. The most effective businesses will be those which recognize the crucial role of adaptation. One of the most challenging for customer satisfaction will be figuring out what the customer want.

Big data is an interesting topic. Big data has been conceptualized as the combination of volume (a large quantity of data), variety (multiple types of data, data from different source), and velocity (the speed at which data created, the real time data) (Stoicescu, 2015). Big data can be described that not only the analysis of vast amounts of information, but also the ability to reveal the meaning of hidden insights and black box buyer. In the context of local marketing, store manager or entrepreneur ought to analyze customer data from previous purchasing either regular customer or new customer in order to predict the future purchasing.

Methodology

The data population was collected from customers in local modern trade store (infinite population) as transaction data. This research chose Phuket and Ratchaburi province because there are many local modern trade stores in these two provinces. Infinite population as transaction

data from table 1 in retailing industry from table 2. In determining the sample from an infinite population, the formula by Cochran (1977) below is used:

$$n = \frac{Z^2 \pi (1-\pi)}{e^2} = 384$$

Data were collected utilizing non- probability sampling by convenience sampling and 416 people were selected as samples from Cochran. The computed sample size is 384 and the sample collected is adequate and greater than the estimated size.

The sample used in the study was customers from six local convenient stores in Phuket and Ratchaburi. Tools in research were both quantitative via questionnaire and qualitative through in-depth interview. Factor analysis was discipline statistics run to examine differences by location factors male and female customers over 15 years old. A large-scale survey 416 respondents serves as the study setting.

Tools in research was questionnaire (quantitative method) and cross-check in depth interview with assistant store manager or store manager (qualitative method) to double check in the consumer behavior in term of the reason(s) for purchasing, the top sales of product, the frequency, the prime time, and the appropriately volume of product per transaction. The results of the in-depth interviewing is same as the survey. The multi questionnaire examined the marketing factors and the satisfaction of male and female customer do relate with their decision making, and also in-depth interviews with local store manager for confirmation.

Research Result

The study was a cross –sectional survey and the data were taken from questionnaires. The study took place in six local modern trades in Phuket and Rathchaburi provinces.

Table 3 Customer Respondents by behavior segmentation in Ratchaburi

Store	Reason	Type of product	Prime time/Location	Amount (baht)	Frequency
A	Convenience, open 24 hours (30%)	Food product (92%)	Week day (after 6.00 p.m.) near school (29%)	51- 100 (30%)	over 3 times: w
B	Variety of product, service (30%)	Consumption Product (84%)	Week day (after 6.00 p.m.) near community (29%)	101-300 (49%)	1-2 times: w
C	Variety of product, service (21%)	Consumption product (78%)	Weekend (12.00 - 2.00 p.m.) near factory and dormitory (30%)	301-500 (67%)	1-2 times: m

Table 4 Customer Respondents by behavior segmentation in Phuket

Store	Reason	Type of product	Prime time/Location	Amount (baht)	Frequency
D	Convenience, open 24 hours (31%)	Food product (97%)	Week day (after 6.00 p.m.)/ near school (19%)	101- 300: Transaction (38%)	over 3 times: w (28%)
E	Variety of product, service (34%)	Consumption Product (91%)	Week day (after 6.00 p.m.)/ near community (38%)	101-300: Transaction (28%)	1-2 time: w (34%)
F	Convenient Transportation (61%)	Consumption product (83%)	Week day (after 6.00 p.m.)/ near hotel, and tourism location (28%)	501- 700 : Transaction (31%)	1 time: m (34%)

As shown in Table 3 and 4 a large group of respondents were strong represented in the location is determined the type of consumer and type of product that consumer will buy as the following: the store near the educational institution mostly consumer are students, teacher, and officer. They would like to buy the consumption product because of its convenience. Whiles, the store near community mostly consumer are resident. They would like to buy the consumption product in evening because it is the passage way to their accommodations. Moreover, the stores near the workplace, factory, or tourism location had most consumers as workers, officer, or tourist that each purchasing transaction is more high volume than other locations. Be comparing consumer behavior in Phuket and Rachaburi province, it can be found that consumer behavior in each location differ. These data can have tested for confirmation in two provinces and interviewed with store

managers again for affirmation. However, consumer behavior data have to be doubled checked using the same condition for predictive model designing in the future.

Discussion

Analyzing data can create the marketing strategies including stimuli and response theory (S-R Theory) (Solomon, 2009) to accelerated purchasing either sales promotion, product ordering, or even new product development, or local product (one tampon one product) for each community in Thailand like many convenient stores work on these valuable big data.

Especially, consumer lifestyle and activity in each day has the strong relationship with consumer purchasing from this survey, hence it is the fact that marketing factors are also significant with consumer decision making. Initial, product dimension is the quality as the most matter always, and category product arrangement is the other issues concerning, the price dimension regard on the sign of price is the thing that made consumer clear before purchasing, promotion dimension focuses on the seller with assistance, and continuous selling promotion setting can appeal both regular and new consumer as well. Other factors about experimental customer are effective on the trial free product with some type of sensitive product.

Whiles, customer behavior dominates customer recognition, information search, alternatives selection, types of purchasing, and post evaluation. It depends on each community and culture context. The story of customer journey indicates the lifestyle, preferences, attitude, including decision-making. Hence, the entrepreneur ought to track, analyze, and applied these powerful of data to create marketing strategy in term of product development, pricing strategy, promotion selection, and model of delivery, or payment, etc.

Moreover, geo marketing or marketing geography is the tool that marketer incorporated geographic information in the process of marketing activities. It can use in location intelligence to reach the right customer at the right time. Customer location data is used as part of marketing strategy. The capability of geo marketing goes the real time. It is useful to deliver mobile coupon to create digital mapping to display location by the tracking and user's IP address to know who you are, what you buy, where, when, how, and why you buy based on the location for the existing customers, and new customers. We use its data about local marketing suit with each local store, for example: some stores location show the demand of popular product such as OTOP (one sub-district on one product) is a local unique product of each Thai district (tambon) such as silk garment, handcraft and so on. Some stores order local product as local souvenir for tourists. Some

stores create marketing campaign or sales promotion suits with traffic or resident areas. Some stores decorate interior design suits with local culture and customer lifestyle. These survey results found out that geo marketing provides the track and method for analyzing the location of target consumers to achieve the profitability and sales volume.

Latour and Le Floch (2001) defined geo marketing as a system composed of data, IT data-handling programs, statistical methods and graphical representations which is designed to produce useful information for decision-making through tools that combine digital cartography, graphs and tables. Geo marketing system is the marketing tool that it is depended on the local market and purchasing power depend on demographic characteristics within the store area (Grewal et al. 1999). Baviera-Puig et al. (2016) concluded their research that socio - demographic characteristics of the supermarket's trade area affect business' location strategies that it can design store profile, location strategies according to store features, competitors and environment.

Future Recommendations with Emerging Trends

Nowadays, high competitive business is continuous increasingly, many entrepreneurs tried to shift from transactional to customer-centric instead. High competitiveness in retailing business will drive many local convenience stores by putting affordability to super convenient store

1. First trend, how is super of **Super Convenient Store**? (Retail Academy, 2013). We try to search for new product or innovative product stand in store and add more self-service counter or e-service, such as online pick up at store, or online for home delivery, or even curb-side pickup, which is now very popular new service for Amazon fresh food. Furthermore, new trends evolved, such as the "Super convenience store" that is about adding more variety of products especially the ready to eat foods with self-service, and the creation of service like the "Click and Collect," which is about ordering online but pick up at the store.

2. **Store profile** has developed to Automatic store, or Smart store in many processes such as stock checking, product arrangement, shelf talking, price scanning, or mobile payment. Technology enables customer to become more attracted in their shopping location, let marketer understand more customer behavior in real life.

1) **Beacon technology** support marketer see how search advertisement and local advertisement affect in store visiting. It connect Bluetooth low energy to action when close to the store, it can track customers' on social media.

2) **Facial recognition** describes biometric technology to identify individual, it collects data base of demographical customer, and how they behave when they shop in store for marketing recording.

3) **Robot assistance** in store bring intelligent customer of big data to provide smart service in store, it can handle scenario from repeat customer inquiry to complex recommendations, and it can interact with live data.

3. **Smart mirror, smart cart, smart shelf** or magic mirror, magic cart, magic shelf connect Wi-Fi that customer can test the product by themselves.

4. **Hypermarket** changes store profile into small size because of customer behavior transformation. They prefer to shop in several small store trip daily rather than pay with big shopping trip a week.

5. **Mobile store car** is another popular store profile because of flexibility and cost effectiveness.

Conclusion

Forecasting consumer behavior is realized through advanced technology and big data merging with geo marketing analytics. Understanding what consumer decision - making, consumer insight, it leads to revolutionize marketing strategies and implement marketing activities through marketing mix: product, price, place, and promotion effectively.

It is interesting to note that respondents' answers show the strongest location factor influence with consumer purchasing about the details in each transactions as type of consumer, type of product or service, volume of purchasing, and it is included a high positive opinion of consumer regarding on the convenience and variety of products or services when they decide to shop at the local convenience store. It also indicates the result that marketing factors are product quality, sign of price; category product arrangement, personal selling, and sales promotion dimension are the essential factors influencing the consumer decision - making respectively. Moreover, the researcher had a good opportunity to interview store managers. The interview results also confirmed that the data of consumer behavior in terms of frequency, duration, volume, location, and type of product is very crucial data to strategy planning and marketing activity designing as well. However, these findings from the study are limited to some extent in terms of geographic and cultural factors including location in neighboring areas in two provinces, therefore, it cannot be generalized. Although these data have the potential to further consumer understanding in each

status; pre-purchasing, purchasing, and post-purchasing. In order to formulate a predictive model building, another method that can be used is to double check the results of this study. In order to formulate a predictive model building, another method can be used is to double - check the results of this study. Nevertheless, limitation in culture in each community is unique, and different from others, therefore, data analysis should be concerned about norms and traditions of specific group of customers in certain areas.

Finally, the entrepreneurs have used factor analysis instrument to measure each dimension impacts to consumer decision making and they do recognize on the importance of big data for predictive behavior in the future and the questionnaire results show that each local store ought to adapt its store, product and service assortment, price setting, promotion tool, and others suits with regular consumer in community. The findings suggest that in developing the product and service quality, emphasis should be focused on local store marketing. Furthermore, geo marketing is the tool that marketer incorporated location intelligence to add more value in the business to response customer satisfaction in the appropriated and real time. However, this study is depended on the demographic and cultural factors of each location. Finally, location has significant impacted to each store profile, and marketing strategies.

References

- Ahmed, V., et al. (2017) The future of Big Data in facilities management: Opportunities and challenges, *Facilities*, vol. 35, no. 13/14, pp. 725-745.
- Baviera-Puig, A., et al. (2016) Geo marketing models in supermarket location strategies, *Journal of Business Economics and Management*, vol. 17, no. 6, pp. 1205-1221.
- Brinton, W. C. (1917) *Graphic methods for presenting facts*, New York: Engineering Magazine Company and the Engineering Management Company.
- Bumblauskas, D., et al. (2017) Big data analytics: Transforming data to action, *Business Management Journal*, vol. 23, no. 3, pp. 703-720.
- Cochran, W. G. (1977) *Sampling techniques*, 3rd edition, New York: John Wiley & Sons.
- Chaurhuri, S., et al. (2011) An overview of business intelligence technology, *Communications of the ACM*, vol. 54, no. 8, pp. 88-98.
- Christensen, C. (2016) *What is disruptive innovation?*, Available: <https://www.weforum.org/agenda/2016/06/what-is-disruptive-innovation/> [12 January 2018]

- Cliquet, G. (2006) Integration and territory coverage of the hypermarket industry in France: A relative entropy measure, *International Review of Retail, Distribution and Consumer Research*, vol. 8, no. 2, pp. 205-224.
- Erevelles, S., et al. (2015) Bid data consumer analytics and the transformation of marketing, *Journal of Business Research*, vol. 69, no. 2, pp. 897-904.
- Gantz, J., & Reinsel, D. (2011) *Extracting value from chaos*, IDC's Digital Universe Study, Available: <http://www.sciepub.com/reference/140415> [29 February 2018]
- Gartner & Laney. (2011) *3Vs (volume, variety and velocity)*, Available: <https://whatis.techtarget.com/definition/3Vs> [17 March 2017]
- Grewal, D., et al. (1999) Planning merchandising decisions to account for regional and product assortment differences, *Journal of Retailing*, vol. 75, no. 3, pp. 405-424.
- Hawkins, D. I., et al. (1998) *Consumer behavior: Building marketing strategy*, 7th edition, Boston: McGraw Hill.
- Kaisler, S., et al. (2013) 'Big data: Issues and challenges moving forward', in *2013 46th Hawaii International Conference on System Sciences*, pp. 995-1004, Wailea, Maui, HI, USA.
- Katal, A., et al. (2013) 'Big data: Issues, challenges, tools and good practices', in *2013 Sixth International Conference on Contemporary Computing (IC3)*, pp. 404-409, Noida, India.
- Khade, A. (2016) Performing customer behavior analysis using big data analytics, *Procedia Computer Science*, vol. 79, pp. 986-992.
- Kumar, N., & Kapoor, S. (2014) Study of consumers' behavior for non-vegetarian products in emerging market of India, *Journal of Agribusiness in Developing and Emerging Economies*, vol. 4, no. 1, pp. 59-77.
- Laney, D. (2001) *3D data management: Controlling data volume, velocity, and variety*, Italy: Meta Group.
- Latour, P., & Le Floc'h, J. (2001) *Géomarketing: Principes, méthodes et applications (Principles, methods and applications)*, Paris: Éditions d'Organisation.
- Liebowitz, J. (2013) *Big data and business analytics*, New York: CRC Press.
- Loudon, D. L., & Della Bitta, A. J. (1993) *Consumer behavior: Concepts and applications*, New York: McGraw-Hill.

Monnappa, A. (2018) *Data science vs. big data vs. data analytics*, Available:

<http://www.simplilearn.com/data-science-vs-big-data-vs-data-analytics-article>

[28 April 2018]

Mousannif, H., et al. (2016) Big data projects: Just jump right in!, *International Journal of Pervasive Computing and Communications*, vol. 12, no. 2, pp. 260-288.

Positioningmag. (2018) *Unlocked Thai behavior (ถอดรหัสพฤติกรรมคนไทย)*, Available:

<http://positioningmag.com/1163328> [29 April 2019] (in Thai)

Rayport, F. J. (2012) *Use big data to predict your customers behaviors*, Available:

<https://hbr.org/2012/09/use-big-data-to-predict-your-c> [27 January 2018]

Retail Academy. (2013) *Super convenient store*, Available: <https://theretailacademy.wordpress.com/tag/super-convenience-store/> [19 April 2018]

Runyon, K. E., & Stewart, D. W. (1987) *Consumer behavior and the practice of marketing*, Columbus, OH: Merrill.

Sicular, S. (2013) *Gartner's big data definition consists of three parts, not to be confused with three "V" s.*, Available: <https://www.forbes.com/forbes/welcome/?toURL=https://www.forbes.com/sites/gartnergroup> [31 January 2018]

Solomon, M. R. (2009) *Consumer behavior: Buying, having, and being*, 8th edition, Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice Hall.

Solomon, M. R. (2013) *Consumer behavior: Buying, having, and being*, 10th edition, Boston: Pearson.

Stoicescu, C. (2015) Big data, the perfect instrument to study today's consumer behavior, *Database System Journal*, vol. 6, no. 3, pp. 28-41.

Turban, E., et al. (2008) *Business intelligence: A managerial approach*, Boston, MA: Pearson Prentice Hall.

Watson, H., & Wixom, B. (2007) The current stats of business intelligence, *IEEE Computer*, vol. 40, no. 9, pp. 96-99.

Winslow, F. (1911) *The principles of scientific management*, New York: Harper & Brothers Publishers.

Yrigoyen, C. C. (2003) El geomarketing y la distribución comercial, *Investigación Marketing*, vol. 79, no. 1, pp. 6-14.

Engagement with Interactive Museum Collections: The Rise and Development of Interactive Museum Exhibitions in Thailand (2000 - 2019)

Shaw Hong SER¹

Received Jul 15, 2019

Revised Oct 8, 2019

Accepted Oct 15, 2019

DOI: 10.14456/connexion.2019.16

Abstract

This paper aims to examine the museum evolution in Thailand, with a focus on interactive museum and exhibition development in Bangkok from 2000 to 2019. In the past two decades, Thailand has become one of the key players of cultural industries in the Southeast Asian region. Strategically, attention to the steady development of the nation's cultural economy has been built on the stable growth of cultural heritage tourism. Museum as an art and cultural institution that falls under the category of tangible cultural resources is therefore seen as an important cultural asset that able to boost the cultural economy. Meanwhile, with the arrival of digital media and technology, interactive museum and exhibition have become a trend of museum development in Thailand. For instance, museums that opened after 2000, such as Thailand Creative and Design Center (2004), Museum Siam (2007), Bangkok Art and Culture Centre (2008), Rattanakosin Exhibition Hall (2010), National Science Museum's Science Square (2010), ASEAN Cultural Centre (2015), and King Rama IX Museum (expected 2019), etc, are new museums that employed interactive exhibitions as a way to communicate and engage audiences. As interaction design of interactive installations is now seen as an important factor and global trend in museum practices around the world. As the aforementioned this paper will provide insights into an understanding of the expansion of interactive museum exhibitions in Southeast Asia, particularly on interactive museums and exhibitions development in Thailand since the new millennium.

Keywords: Interactive museum / Interactive exhibitions / Interactive visitor experiences / Museums in Thailand / Creative industry

¹ De Institute of Creative Arts and Design, UCSI University, Malaysia, email: shawhongser@ucsigroup.com.my

Introduction

The concept and practice of museum arrived in Siam in the late 19th century. The first museum, WangNa Museum (Front Palace Museum) was established and opened on 19th September 1874 by King Chulalongkorn (King Rama V) to exhibit relics and private collections of his beloved father, King Mongkut (King Rama IV) (UNESCO, 2009). In 1926, WangNa Museum has renamed the Bangkok Museum, and later on in 1934 retitled as “Bangkok National Museum”, when it came under the administration of the Department of Fine Arts. Since the late 19th century to present, as part of the nation’s cultural building, many museums have been built in Thailand with collaboration between the public and private sectors. Particularly in recent years, the nation has experienced a high museum expansion.

As documented by Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (2019), at present, there are 1520 museums in Thailand, and these museums ownership can be classified into 8 different types, which are (1) national museums, (2) state agency, (3) local administration, (4) foundation/nonprofit organization, (5) community, (6) school, (7) private, and (8) monastery. Meanwhile, among the 76 provinces in Thailand, Bangkok is the leading province with a total of 236 museums; follow by Chiang Mai, 115 museums and, 45 museums in Nakorn Pathom province.

Sources Google images of Wang Na Museum and Wang Na Museum/Front Palace Museum

Figure 1 Wang Na Museum (1890) and Wang Na Museum/Front Palace Museum (2019)

In general, museums in Thailand can be categorized into 19 themes, (1) art/performing art, (2) textile, (3) military/war, (4) medical science/public health, (5) forest monk, (6) history, (7) architecture, (8) pottery, (9) natural science, (10) postal communication, (11) heritage house, (12) banking and finance, (13) archeology, (14) life history, (15) law/penalty, (16) science and technology, (17) monastery, (18) local wisdom, and (19) ethnic. At present, out of the 1520 museums, there are 574 museums or nearly 38% of museums have been established under the theme of local wisdom. This result is, in fact,

an outcome of the Thai government's long-term cultural policy that focuses on developing local cultural capital since the 1970s.

As stated in the nation's cultural policy (1978- present), the state shall promote and preserve the national culture, and one of the key substance of the policy is support the preservation of the Thai culture in all aspects through education, research, animation and development in order that culture may serve as an important tool for solving problems encountered in the conduct of individual life, for the development of social, economic and political progress, and for the strengthening of the national sovereignty (IRMO/Cultural link, 1996). Thusly, apart from the local wisdom's theme, in total, there are 218 monastery museums, 182 history museums, and 129 life history museums that have been established (under the partnership of public and private sectors) in the past four decades as a result of responding to the nation's cultural development policy.

In 1983, to the end of the communist insurgency, Thailand's politics and economic reformed bought the boom years of the Thai economy. Thereupon, from the early 1980s to the end of the 1990s, Thailand becomes one of the Asia's fastest-growing economies. The tourism industry, since then, becomes one of the major economic contributors to the nation, and cultural heritage tourism has therefore developed to be a key component of Thailand tourism product. Consequently, museums, as well as other cultural institutions such as art galleries, theatres, and creative spaces, have been strategically established all over the country in response to the rapid growth of cultural heritage tourism. Come to the 1990s, apart from its traditional roles, which serve as a cultural, educational and research institutions, museums in Thailand embraced to a new role as a cultural landmark and heritage touch-point that significantly backing the nation's cultural heritage tourism. At the same time, new museums' philosophies and exhibitions methods have gradually developed along with the new role of museums. Reached to the late 1990s "new exhibitions representation and communication approaches" such as multimedia display, site-specific installation, and interactive exhibits were introduced and realized by several museums in Bangkok. Particularly for museums opened after the new millennium, interactive museum and exhibition have become a trend of new museums in Thailand.

Thailand Interactive Museums and Exhibitions in Creative Industry Era

As reported by Kitirianglarp (2015), in 2004, Thaksin Shinawatra's government initiated a system to spur the creative economy by establishing the Thailand Creative & Design Center (TCDC), an organization to support and promote knowledge of the creative economy. A decade

later, in 2014, Thailand's creative industry was valued almost 50 billion THB, accounting for around 13% of the country's gross domestic product (GDP). Currently, as the second economy in Southeast Asia and creative industry hub of ASEAN (Association of Southeast Asian Nations), museum developments in Thailand have been taken to a new horizon. Meanwhile, in 2004, according to the Royal Decree, the Office of Knowledge Management and Development (OKMD) was established to encourage people to seek develop knowledge and competency in order to create and develop the quality of minds of the people and youth of the country. Consequently, creative and cultural industries development have also been highlighted with an establishment of Creative Design Center and the National Learning Museum Institute to boost creative knowledge development under the OKMD supervision (OKMD, 2019). From 2000 to present, there are many new museums opening rapidly under diverse partnerships model, and interestingly, these "new generation museums" are mostly focus on employing interactive and innovative exhibitions to engage and connect with their audiences. For instance, opened in 2007, the Museum Siam is one of the leading museums in Thailand to introduce the "PLEARN" or "Play and Learn" philosophy as the key exhibition approach to enhance visitor's engagement.

Sources Google images of Thailand Creative and Design Center, Museum Siam, Bangkok Art and Culture Centre.

Figure 2 Thailand Creative and Design Center, Museum Siam, Bangkok Art and Culture Centre.

According to Emeritus Professor Dr. Surapone Virulrak (Founding Director of Museum Siam), "museums in Thailand have traditionally been storage places for arts and cultural artifacts. However, in recent years, museums are entering into a new era, digital and multimedia has assumed an ever-greater presence in museums' exhibitions" (personal communication, July 13, 2019). New generation museums such as Thailand Creative and Design Center (2004), Museum Siam (2007), Bangkok Art and Culture Centre (2008), Rattanakosin Exhibition Hall (2010), National Science Museum's Science Square (2010), ASEAN Cultural Centre (2015), and King Rama IX Museum (expected 2019) are no longer traditional show-and-tell spaces. Innovations in digital

technology and interactive exhibitions with multi-layers of interactions have attentively designed to transform visitors' expectations of their museum adventure. New interactive exhibitions approach such as interactive museum display case, multi-touch scanner table, augmented reality (AR) and virtual reality (VR) technology, flexible context-management-system (CMS) and digital installations are, at the moment, strategically design and implemented by interactive museums in Thailand.

Sources Google images of Rattanakosin Exhibition Hall, National Science Museum's Science Square, ASEAN Cultural Centre

Figure 3 Rattanakosin Exhibition Hall, National Science Museum's Science Square, ASEAN Cultural Centre

In brief, over the last two decades, the digitally enhanced visual narrative and space have been introduced and practices by new museums in Thailand. Digital technologies are often brought into these museums as an innovative gimmick attempting to attract diverse groups of audiences, particularly toward younger audiences. As concluded by Emeritus Professor Dr. Surapone Virulrak, "museums with interactive exhibitions provide a new experience for their visitors in a positive and fun ways. They become a great place for visitors to spend time with family and friends" (personal communication, July 13, 2019).

Sources Google images of Interactive exhibitions at Thailand Creative and Design Center, Museum Siam, Bangkok Art and Culture Centre.

Figure 4 Interactive exhibitions at Thailand Creative and Design Center, Museum Siam, Bangkok Art and Culture Centre.

Literary, interactive exhibitions blurred and blended the fine line between education and entertainment experience in a dynamic way. Through the multi-sensory medium, interactive exhibitions engage and connect audiences' participation by combining innovative formats and playful programs. For instance, the Museum Siam's exhibition on "Gender Illumination 2018" highlights the nation's diverse LGBT community through highly interactive installations comprising of multimedia. ASEAN Cultural Centre employed AR and VR interactive and technological display for its 6 galleries to exhibit information of ASEAN arts and culture. Meanwhile, as an interactive self-learning museum with state-of-the-art 4-D multimedia technology, Rattanakosin Exhibition Hall exhibiting stories in many aspects of Bangkok city through five senses interactive approaches.

Sources Google images of Interactive exhibitions at Rattanakosin Exhibition Hall, National Science Museum's Science Square, and ASEAN Cultural Centre.

Figure 5 Interactive exhibitions at Rattanakosin Exhibition Hall, National Science Museum's Science Square, and ASEAN Cultural Centre.

In brief, new generation museums in Thailand are increasingly employing interactive exhibits as a way to increase younger audience engagement. And the result seems reasonably promising. These days, among the capital cities in Southeast Asia, Bangkok is transformed into a creative city with a promising number of interactive museums. Foreseen future, under the Thailand 4.0 innovative society development framework, more interactive museums for different groups of audiences, no doubt will be an important agenda on the nation's new museums expansion.

Interactive Museums and Exhibitions' Challenges and Opportunities

With the emergence of new technologies and new media, museums have been attempting to further develop the form and content of their exhibits and installations in order to meet the visitor's evermore demanding requirements (Zheng et al., 2005). Therefore, in recent years, a trend of transforming permanent exhibition display into an interactive exhibition has shifted the global museum practices. Digital technologies and social media are spreading throughout the museum environment. For new generation museums, exhibitions have moved away from the passive display to dynamic edutainment installation. Immersive and interactive exhibitions with a touch of the latest digital technology have become a very important feature of museography in the 21st century.

According to Mark Walhimer (2008), an interactive museum and its exhibitions are not only an event "occurring between a push button interactive" between the participants. It actually requires "open-ended" or "branching outcomes". Literally, interactive museums and its exhibitions focus on the visitor experience, through facilitating the audience to investigate, they engage and understand the exhibitions through the freedom to create and explore. Thusly, an interactive museum's key mission needs to be creating interactive exhibits that can spark creativity, encourage social interaction, and inspire self-learning. Currently, in term of interactive technology development, several museums in Thailand seem able to grow along with the emergence of new digital technology in contemporary museum environments. However, on management and administrative aspects, the biggest challenge for interactive museums in Thailand now is; how to increase opportunities for interactivity and simulated inspiration of self-learning experiences for their "visitors" that is also a "creators" and "users". According to Emeritus Professor Dr. Surapone Virulrak, to motivate audiences and stimulate their interests to the "age of participatory museum" is still considered a new concept in Thailand (personal communication, July 13, 2019). Therefore, for interactive museum practitioners, there are still a lot of works that needs to be done, especially on museum communication, educational programs, and community engagement activities. Meanwhile,

to become an effective “engaging museum”, a new approach to interactive exhibitions also needed a refresher in order to foster higher-level audience engagement and interaction. Furthermore, social media’s interactive activities are another aspect of interactive exhibitions that museums in Thailand cannot afford to oversight.

Kueh (2016), in the digital era, visitors nowadays want to connect with the museum and with other visitors on a more personal level, cultivating a community that is uniquely connected in the digital world is something that was never possible before the widespread of social media sharing and other enabling technologies. For museums in Thailand, in term of “social media interactive engagement”, there is still a large room for improvement. Apart from the conventional digital platform such as an official website, many museums did not have an effective engaging social media to reach and establish their community. Although many museums operating their social and marketing communication on Facebook, YouTube channel, and Twitter, it remains only at the “post and share” dimension. A mature dynamic virtual museum community has yet been fully developed by many museums in Thailand.

In 2017, under the initiative of Thailand 4.0 development blueprint, the Ministry of Culture launched an online 3-D “Smart Museum” project to make 41 national museums’ 40,000 collections available online (Phataranawik, 2017). According to the Culture Minister, Veera Rojpojanarat, via AR and VR interactive technology, the “Smart Museum,” pilot project aims to draw younger audiences’ participants into the conservation and promotion of traditional arts and culture. Svasti (2017), the “Smart Museum” is a creative project in response to demands for information on art and culture and to raise public awareness of national heritage and Thai-ness in different aspects, and leading to sustainable social and cultural development. Hopefully, through this innovative initiation, will able to expand the horizon of an online platform for museums in Thailand, and subsequently develop a new and dynamic virtual museum community in the near future.

Conclusion

Arnold and Griffiths (2007), interactive storytelling and gaming technologies have great edutainment potential for engaging visitors with museum exhibitions. From hands-on interactive to touch screen digital displays, interactive approach has become a very important component for museums exhibitions. As known by museum practitioners, current visitors frequently address being more engaged with the museum’s exhibit when they have given the opportunities to have more

participation during their visits. Thusly, interactive museums and exhibitions have gradually changed the contemporary museography practice. At the same time, the participatory museum with new creative approaches to involve their audiences will be another global trend that sifting the museum environment.

Towards the innovation of the museum's exhibition in Thailand, there are still many aspects that need to be improved and enhanced. Apart from the museums discussed above, due to various reasons, the application of the interactive display design is still not widely used as an exhibition approaches by most of the museums in Thailand. Under the framework of creative industries, sustainable development of museums will definitely be related to specialize in the innovative use of new media and technology. Thusly, new media museology and museography, no doubt will become the biggest challenge and an opportunity for many museums in Thailand in the future. Meanwhile, on digital humanity development aspect, without a strong digital platform such as "Museums in Short", "Heritage in Motion" and etc., it also limited the museums in Thailand and Southeast Asian region to establish a substantial digital network and archive. Therefore, to establish an online regional museum platform might be a workable solution to support the ASEAN's museum development from more integrated perspectives.

By and large, the museum's practitioners nowadays realized the important and positive impacts of using an interactive exhibition as a creative method to engage their audiences in a more exciting way. It is expected that the practice of interactive museums and exhibitions will be more widely applied by museums in Thailand in order to draw the attractiveness of the future generations in appreciation of the national cultural heritage, and benefits the nation's creative industry sustainable development.

References

- Arnold, D. B., & Griffiths, R. (2007) 'Interactive storytelling and gaming environments for museums: The interactive storytelling exhibition project', in K.-C. Hui et al. (Eds.), *Technologies for e-learning and digital entertainment*, pp. 104-115, Heidelberg, Germany: Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- IRMO/Culturallink. (1996) *Cultural policy in Thailand*, Available: <http://www.wwcd.org/policy/clink/Thailand.html> [2 June 2019]

- Kitirianglarp, K. (2015) Chiangmai: The future of the creative economy in Thailand, *Kyoto review of Southeast Asia*, issue 16, Young Academics Voice, Available: <https://kyotoreview.org/yav/chiangmai-the-future-of-the-creative-economy-in-thailand/> [2 June 2019]
- Kueh, J. (2016) *5 ways to make your museum exhibition interactive*, Available: <https://blog.beaconmaker.com/5-ways-to-make-your-museum-exhibition-interactive-d302d300808c?gi=98caca0c6a4a> [2 June 2019]
- Office of Knowledge Management and Development. (2019) *know about office of knowledge management and development*, Available: <http://www.okmd.or.th/about/index.php> [2 June 2019]
- Phataranawik, P. (2017) *Virtual museums' aim to attract 11 million visitors*, Available: <http://www.nationmultimedia.com/detail/national/30328259> [2 June 2019]
- Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre. (2019) *Local museum database*, Available: <http://www.sac.or.th/en/databases-resources> [2 June 2019]
- Svasti, P. (2017) *Thai culture goes digital*, Available: <https://www.bangkokpost.com/lifestyle/social-and-lifestyle/1356703/thai-culture-goes-digital> [2 June 2019]
- UNESCO. (2009) *The King Ram Khamhaeng Inscription*, Available: <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/memory-of-the-world/register/full-list-of-registered-heritage/registered-heritage-page-8/the-king-ram-khamhaeng-inscription/> [2 June 2019]
- Walhimer, M. (2008) *What is an interactive exhibit?*, Available: <https://museumplanner.org/what-is-an-interactive-exhibit/> [2 June 2019]
- Zheng, S., et al. (2005) *Proceedings of the international workshop. Re-thinking technology in museums: Towards a new understanding of people's experience in museums*, Available: <https://pdfs.semanticscholar.org/2acd/dcab8e574d3d00f3606ec0823dfaa6f27e3d.pdf> [2 June 2019]

New Actors and Space Contestation for Ideology Representation in a Thai-Laos Border School: A Case Study of Chiang Rai Province

Wasan Sapphasuk^{1*} and Nongyao Nawarat¹

Received Jul 8, 2019

Revised Oct 25, 2019

Accepted Oct 30, 2019

DOI: 10.14456/connexion.2019.17

Abstract

The research objective was to study and analyze the space contesting for ideology representation by new actors in a Thai-Laos border school in Chiangkhong, Chiang Rai Province. Baan Rim Khong School (Pseudonym) was chosen for this research using empirical phenomenology approach. Data were collected from (1) reviews of documents including school's curriculum, institutional annual reports, and policies regarding education in the border area; (2) semi-structured interviews with school's Vice-Principal, teachers, and actors; and (3) observations of physical artifacts of the school, classrooms, routine activities in morning ceremony, as well as other special activities. Results of the study revealed that within the past decade, Baan Rim Khong School had seen actors from more than 30 organizations, at least six of which were from local-level organizations that continuously exerting their influences. These new actors have contested in the space of influence held by school's administrators and teachers as well as official and hidden curriculum in order to representation ideologies among the students. Ruk Chiangkhong Group and Amphor Chiangkhong Office were able to contest and occupy mostly significant space of influence. Nevertheless, every organization similarly encountered challenges with regards to school's culture as well as its own internal factors affecting the ability to contest and expand its influences. These internal factors related to the organization's authority and capital resources.

Keywords: Chiangkhong / Ideology representation / Border school / Official curriculum / Hidden curriculum

¹ Department of Educational Foundation and Development, Faculty of Education, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

* Corresponding author E-mail: wasan_sapphasuk@cmu.ac.th

Introduction

School is a strategic unit in the mechanism employed by modern state in constructing and guiding the desired ideology among its citizens toward common culture, ideas, beliefs, and values. Desired ideology is achieved through school's culture, official curriculum, hidden curriculum, school's policies, and course content (Banks, 2010, p. 22). According to Althusser (1969), school is the most important mechanism for ideology representation by the government. Only school can bring children of all social classes to be educated and trained together for a number of years so that they are equipped with life skills. At the same time, they are instilled with ideology desired by the nation both directly and indirectly (Althusser, 1969, p. 231).

In Thailand, schools have been used in dissolving unique background identification and creating shared memory and imagination for the people so that they identify themselves as only belonging to one culture and as part of the greater unity. Thus, stability and development of the country could result in the direction dictated by the nation-state (Buadaeng, 2007, p. 135). This similar attempt exists in the border area of Thailand and Laos in Amphor Chiangkhong, Chiang Rai Province. Schools in this area serve as the mechanism for the Thai Government to unite the people of Chiangkhong so that they become seamlessly part of Thailand. Since the Royal Statute for Elementary Education of 1921 (Royal Thai Government Gazette, 1921, p. 605), schools have been established in Amphor Chiangkhong to educate people in this border area. The education helps them to develop both reading and writing skills in Thai; realize responsibilities of an honored Thai citizen; as well as gain knowledge about geography, topology, and history of Thailand. These goals of education became even more evident when the Royal Statute officially came into effect in 1935 making it mandatory for all citizens to enter educational system at the age of eight and receive the minimum elementary education until close to 15 years of age.

At the same time, national state of 1921 uses schools as the mechanism to gain control over space of influence to represent the ideology previously belonging to the indigenous community, including religion. Governmental management system and supervision encompass curriculum as well as learning format and pedagogy (Siwarom, 2008, p. 86). Uncontested control continued until educational reform in 1999 also with new royal statute allowing citizens, families, organizations in private sector, communities, local organizations, local governments, as well as occupational, religious, commercial, and other social institutions to participate in the design of education (Royal Thai Government Gazette, 1999, p. 4). As a result, the ideology in education has shifted from promoting

stability and unity of the nation to focus on the harmony of the citizens with their locality and cultural background. The trend in globalization also has pertinent effects on border schools which are regarded as strategic units for local, national, and international organizations to contest for space of influence in represent the ideology suitable for these geographical areas. Research studies by Khieochan (2011) and Arunotai et al. (2013) indicate that globalization makes border schools the *zone of exception*, providing opportunities for these organizations at various levels and their ideology actors to seek space of influence as well as opportune time and situations to increase their involvement in schools.

As for Baan Rim Khong School in Amphor Chiangkhong, Chiang Rai, it has been regarded as a prime strategic unit used by the government for ideology representation in the border area of Thailand and Laos. Established in 1963, this public school has provided education and preparation for the local citizens with knowledge and skills necessary to secure a job, sustainable living, or more advanced education in accordance with the country's economic and governmental plans. This mission continued until 1999 when the government changed educational policies and opened its door to external actors, for example, individual, family, community, community organization, local administration, private organization, Association of professional, religion, establishment and other social sections to participate in education management and wanted to develop the border areas into special economic zone by 2015. As a result, this made the school became Zone of exception. It is a challenge opportunity for actors in local level, nation level and international level to contest in school space for passing on citizenship ideology. Due to these changes, Baan Rim Khong School opened up both official and hidden curriculum to contributions by new actors of both government and non-government organizations at various levels. Their contributions to represent the ideology become ingrained in the students' experiences and their way of life for good.

Therefore, this article is aimed at uncovering the contestation among new actors at Baan Rim Khong School, particularly at the Thai-Laos border in Amphor Chiangkhong, Chiang Rai Province. Further, the author wishes to argue and demonstrate that schools, especially in the border areas, are the mechanism for ideology represent for not only the nation-state but also for contesting actors targeting at the young generations.

Objectives

To analyze the space contestation for ideology representation by new actors in a Thai-Laos border school in Chiangkhong, Chiang Rai Province

School and Ideology Representation

For this study, the author reviewed literature relating to ideology representation in the school system. To begin with, Althusser (1969), a French philosopher proposed that ideology is the system of representation through images, imaginations, myths, ideas, and concepts, depending on situations. The most important mechanism for ideology representation for modern states is schools. This is because schools bring together young children of all social classes to be educated and nurtured for a number of years. They learn life skills as well as are instilled with ideology directly and indirectly (Althusser, 1969, p. 231). This proposal is in line with that of an American educator Apple (2013). He offered that ideology is the system of thoughts and beliefs that serve as the foundation for behaviors and social values. Schools are the social unit that allow ideology to be transferred. Further, schools allow politics to play out where contestation exists among the classes, ethnicities, genders, and religious groups. Such contestation determines whose knowledge is most deserving and valuable for education and would be instilled in the experiences and lives of students for good (Apple, 2013). Thus, schools not only serve as the place where government's authority and discourse take place but also become contestation arena where actors fight to have their ideas, beliefs, and cultures represented, as delineated as follow.

Official Curriculum

Official curriculum is the space of influence managed to represent cohesive systematic ideology. Curriculum not only guides academic development but also implies ideology that benefits classes of people with regard to political, economic, social, and cultural dominance. These are reflected in (1) curriculum content which transfers culturally shared ideology and memories, having significant influence on students' thoughts and opinions as well as their behaviors in school (Apple, 1986 as cite in Thongthew, 1986, p. 33); (2) textbooks which represent ideology in a silent manner (Apple, 2013, p. 108) by presenting facts and conventional ideas as well as unconventional alternatives for new knowledge and values that may replace the old (Apple, 1993, p. 57); and (3) learning and pedagogy serving as primary mechanism in constructing ideology among children to maintain social norms or to enhance the effectiveness of existing ideology (Althusser, 2014, p. 44) with teachers determining which knowledge, standards, and rules to be presented in the classroom.

Hidden Curriculum

Hidden curriculum includes lessons not officially taught. However, through exposure every student sees, feels, and perceives them and these lessons become part of students' daily life at

school. Also, untaught lessons are powerful and influential to school's culture and perspectives of the students. Many times, hidden curriculum is seen as more important than official curriculum (Banks, 2010, p. 24). Hidden curriculum thus has strategic importance in constructing ideology for students to realize standards, values, and behaviors simply through consistent schooling for many years (Apple, 2013, p. 29). The best approach to obscure these aspects of ideology is, surprisingly, to present them conspicuously because students hardly take notice (Miller et al., 2007, p. 19). According to Althusser, while children are seeking knowledge and developing various skills in the midst of school environment, they also learn to abide by the rules and regulations and to behave within supervision of various constituents assigned for this task (Althusser, 2014, p. 73).

Based on the review of literature, schools serve as important ideological mechanism available for educating, shaping, and reinforcing ideology through both official and hidden curriculum to result in internalization by the students. Especially, schools along national border have seen new actors at local, national, and international levels contesting for space of influence, time, and circumstances within the schools to represent desired ideology among the students. Whereas, the government as the primary actor is attempting to control and monitor the transfer of ideology desired by the nation while limiting the influences of new actors in the schools (Khieochan, 2011; Nawarat, 2012; Arunotai et al., 2013).

Research Methodology

For this study, the researcher used the empirical phenomenology approach aiming at interpreting occurrences taken place at school. Analysis was performed to determine whether any ideology or symbolism underlined these occurrences and what it was. The analysis also included finding relevant answers from those who personally experienced these occurrences in natural setting (Podhisita, 2016, pp. 177, 191). The researcher gathered data from (1) use of informative documents including educational policies for the national border areas, school's curriculum and annual reports; (2) semi-structured interviews with key informants based on purposive sampling including the school's Vice-Principal, eight teachers, six ideology actors; and (3) observations of physical artificial of the school, classrooms, routine activities in morning ceremony, as well as other special activities. Data were collected between August 1st, 2018 and October 31st, 2018.

As the area for the study, the researcher chose Baan Rim Khong School (Pseudonym), Amphor Chiangkhong in Chiang Rai Province. It is the major secondary/high school of the Amphor and located on the border across from the town of Houayxay in Bokeo District of Laos. The school is

open to students having residency in Amphor Chiangkhong and others nearby as well as from areas in the neighboring country. There is no restriction based on ethnicity or nationality. The school also invites actors in the Thai-Laos border area to participate in the design of both official and hidden curriculum to represent the ideology for the young generations to respond to the changes within the area.

Qualitative data analysis was performed. This process performed including data organization, coding, data display, conclusion, and interpretation (Podhisita, 2016, pp. 340-372). The researcher also employed methodological triangulation to evaluate the validity of the data. In presenting the research results, the author used alias names for the participating school as well as for the interviewees to maintain privacy and confidentiality of all participants according to the approval of the Institutional Review Board at Chiang Mai University with certificate of approval (COA) No. 034/61 CMUREC No. 61039 dated July 24th, 2018.

Results

1. New actors at Baan Rim Khong School, Thai-Laos border

Baan Rim Khong School has engaged in ideology representation for the people in the border area since 1963. The nation-state has the dominance in determining curriculum requirements which provide common framework for all schools. Students should achieve similar knowledge outcomes as prescribed by the government. These outcomes also include loyalty to the Nation, the Religion, and the King for public security and unity of the state (Buadaeng, 2007, p. 135). Until educational reform in 1997, the government started to loosen its control and invite actors to contest in the curriculum design and development to respond to the varying needs and issues within each community (Royal Thai Government Gazette, 1999, p. 6). Further, the government's policies to develop areas along the border into special economic zones in the year 2015 also make the border areas *zone of exception*. As a result, new actors from all levels (local, national, and international) are now present in the border areas. Under these circumstances, schools have been opened up by state to the contributions from these actors whose ideologies are diverse. Contestation ensues to occupy space of influence, time, and situations where and when they can represent their ideologies (Arunotai et al., 2013, p. 10).

For the reasons and factors described above, in the past decade (2008-2018) Baan Rim Khong School has engaged with actors from more than 30 organizations at many levels. They can be categorized into two groups: (1) government actors such as from national governmental units and departments, ministries, local government offices, local police department of Chiangkhong, Amphor

Chiangkhong Office, community organization, custom office, immigration office, and many units that promote national security. These government actors share similar ideology favoring government control and policies; stability of the nation, religion, and royal institution; tourism promotion and development; commercial development and investment and (2) non-government actors such as from Ruk Chiangkhong Group, Child Right Protection Center Chiangkhong, Kiang Rim Khong Group, Center for Girls, local communities and their leaders. Most of these actors endorse human rights and wellbeing, children's rights, rights of the community, and development of local economy (Somchai [Pseudonym], 2018)

At the local level, there were actors from the following organizations and groups that had ongoing presence at Baan Rim Khong School especially after this area had been declared special economic zone: (1) Amphor Chiangkhong Office - It is a district office responsible for promoting and supporting national government's policies regarding various development initiatives to improve the area. For instance, Chiangkhong the star is an initiative to support the development of this area to become part of the special economic zone (Chamnan [Pseudonym], 2018). (2) Wiang Subdistrict Municipal Office - It is tasked with improving the foundation of the community to promote tourism, develop human resources, and promote local arts and cultures (Aurathai [Pseudonym], 2018). (3) Community Group of Baan Jo-Go - This group works collaboratively with other governmental units to provide supports and promote the wellbeing of local residents. The group also takes part in educating children and youths in the community so that they are knowledgeable about changes in the community (Somnuek [Pseudonym], 2018). (4) Ruk Chiangkhong Group - The works of this social services group is in relations to the Mekong river and also monitoring the side effects of area development on the environment, society, and community. Their philosophy is to "Respect for nature. Believe in humanity justice." Their knowledge of the community serves as the tool to help in developing local youths so they achieve personal growth, value their heritage, and together become the joining force to improve their community (Wirat [Pseudonym], 2018). (5) Kiang Rim Khong Group - This non-government organization is responsible for educating the public about sexual wellbeing and health, non-discriminatory treatment of HIV patients, unplanned pregnancy, and creating safe environment for children to share and learn about sex (Somporn [Pseudonym], 2018). Lastly, (6) Child Right Protection Center Chiangkhong - Also a non-government organization, its goal is to protect young girls from human trafficking and child labor, to promote education among at-risk teens to improve their

quality of life, as well as to provide assistance for children who are victims of abuse (Saerirak [Pseudonym], 2018).

The entrance and presence of new actors has led Baan Rim Khong School to having more diverse ideologies despite the differences and contradictions among them. These ideologies, however, all reflect the current circumstances in Amphor Chiangkhong, Chiang Rai. As McLaran (1998) stated, schools should reflect the history and economy, represent human nature and needs, as well as be the voice of the community with careful consideration to its specific context (McLaran, 1998, pp. 453-459). Therefore, Baan Rim Khong School has become the location where ideologies play out in a manner that fuses authority and politics. The goal is to achieve dominance and receive acceptance among people of different classes. That way the sense of cooperation and commitment can result and compliance to the ideology is possible through the atmosphere of education, curriculum, lessons, as well as learning and teaching format. Also, students may become accustomed to the vital process of the social system and structure (Gramsci, 1971, p. 527). However, the ability of these new actors to dominate space of influence in representing the ideology in the school system depends on the format and approach used by each organization. This issue will be discussed next.

2. Space contestation for Ideology Representation in a Border School

In contesting for the space of influence to represent the ideology among students and to instill in their experiences and lifestyle, new actors have to confront the major actor, the government. The national government always has had the authority to control and direct school administrators, teachers, curriculum, lessons, culture of the school, as well as hidden curriculum. Therefore, new actors must devise sophisticated techniques and approach to occupy the space of influence as described in the following.

The Contestation in administrators and teachers space

Administrators and teachers have important leadership roles in the school system. They are trained professionals capable of organization, dissemination, and creating commitment to ideas and ideology that guide the lives of students, allowing them to carry on the culture (Nawarat, 2008, p. 81; Siwarom, 2008, p. 102). In the school's organizational structure, administrators and teachers thus can influence the role and accessibility of the new actors. This notion is in line with Sharp's (2017) suggestion which stated that school's administrators and teachers are the center of power in determining students' daily activities, deciding what knowledge is worthwhile, and guiding interactions with standard rules and regulations for the school and in the classroom (Sharp, 2017).

Developing informal relationship is an approach used by new actors to win over administrators and teachers. Most of the actors are from local organizations also having their leaders as alumni of Baan Rim Khong School. Though, this is not the case for the head of Amphor Chiangkhong Office and Kiang Rim Khong Group. Therefore, for most organizations informal relationships can be easily developed. For instance, the President of Ruk Chiangkhong Group reported that “...we started to be seriously involved with the school when Mr.Nitad (former School’s Principal) was there. I’ve known him from Chiang Mai University. He started there before I did. I consider him my elder brother. Also, we are from the same hometown. We spent some time together to know each other’s personalities...a while back my other friend was also Vice-Principal. He also went to Chiang Mai University and graduated with Industrial Degree. We went to the same high school and graduated together...we always talked about how we can help each other in our jobs...” (Wirat [Pseudonym], 2018). Personal relationship was similarly reported by the Mayor of Wiang Subdistrict Municipal Office, “...I’m an alumni of the school so I provide support for the different projects that the school has...the Vice-Principal and teachers who are close friends generally make the contact...” (Aurathai [Pseudonym], 2018). These comments illustrate how personal relationship serves as the basis actors use to expand into space of influence such as other teachers and eventually to reach the students in the school. However, there is limitation to this approach. The exclusive access or relationship would diminish when the personal contacts whether administrators or teachers relocated or retired (Somnuek [Pseudonym], 2018).

For those actors without similar personal network or relationship, they often take a more formal approach, for instance, by having a meeting to directly discuss with the administrators and teachers or find opportunities at meetings at other community functions to do the same. Amphor Chiangkhong Office provides good example for the implementation of this approach. At the monthly meeting for the area’s governmental units is when discussion takes place to convince and provide directions to the school’s administrators and teachers (Chamnan [Pseudonym], 2018; Somchai [alias], 2018). In the case of Kiang Rim Khong Group which is a non-government organization, its representative formally meets and discuss with administrators and teachers, “...through meeting, we may develop mutual understanding with the administrators and teachers. From our discussion, we can explain that some problems are shared by more than one party. Everybody has to take part in protecting our children including the administrators. We are responsible for creating that understanding and try to adjust the attitude...” (Somporn [Pseudonym], 2018).

Another means of building formal relationship is through agreement with memorandum of understanding (MOU). The MOU provides assurance and credibility for the new actors. Examples include MOUs between Baan Rim Khong School and many actors such as Ruuk Chiangkhong Group, Child Right Protection Center Chiangkhong, Wiang Subdistrict Municipal Office (Somchai [Pseudonym], 2018; Wirat [Pseudonym], 2018; Seriruk Pseudonym], 2018).

The explanations above show the effort of new actors in contesting for space of influence, in this case the school's administrators and teachers, in order to gain access and become internal members of the school. By having this status, the attitude toward the actors is likely positive. Consequently, these actors will have a greater chance of maintaining their presence and proceeding to gain control over other important space of influence including official and hidden curriculum.

The contestation in official curriculum space

Most of the official curriculum (around 70%) is controlled by the government, leaving only limited flexibility in the curriculum. The government's control as reflected in the official curriculum is in response to the needs of the majority of the population and to benefit them in terms of political, economic, social, and cultural dominance (Apple, 2013, p. 81). At present, the Thai Government enforces the common curriculum guidelines for educational foundation as of 2008. The stated curriculum also guides the primary ideology to be incorporated in the design and development of foundation courses from elementary school year 1 to the last year of high school. In total, there are 76 learning standards and 4,330 indicators of commonalities in education management. These requirements ensure that every student will achieve necessary knowledge and skills for their lives, as determined by the government (Ministry of Education, 2008, p. 3). The remaining 30% of the curriculum is open to each individual school to develop additional courses or extracurricular activities to meet the needs and circumstances of the space. For the first three years of high school (year 1-3), no more than 240 hours of additional courses/activities per academic year is allowed. For the last three years of high school (year 4-6), no more than 1,680 hours for all these three years is allowed. Curriculum specific to the localities, curriculum pertaining to special economic zone in the border area, and curriculum regarding the study of ASEAN are some examples of acceptable additional courses for that 30% (Ministry of Education, 2008, p. 23). Both required foundation courses and additional courses (as decided by each individual school) together then determine the requirements of the school and guide class scheduling.

Based on analysis in the space of official curriculum, it was found that only two organizations were able to exert their influences – Ruk Chiangkhong Group and Amphor Chiangkhong Office. Their ideologies are represented in the curriculum specific to the localities and curriculum pertaining to special economic zone in the border area (i.e., courses designed specifically to respond to the needs and circumstances of Chiangkhong). Examples include Local History, Cultural Ecology, Strategic Development of Chiangkhong: Dual-Format City, Strategic Development for Amphor with Creative Initiative, Community Rights, and Border-Commerce Economy. These courses were developed for the curriculum during 2016-2017. It was the period when the government came out with the policies to develop the border area of Chiangkhong into special economic zone. Around the same time, it was when the local civic groups voiced their concerns about the consequences of this economic development. Hence, the school felt the needs to adjust its curriculum to respond to the changes within the area. As one teacher reported “...*The school wants to work with other units in managing the education for students. There’s no consensus on what the outcomes should be in developing the students as individuals. There’re always conflicts. The government wants the products to be a certain way. Hospital wants another. Businesses yet want people who know business. So, these constituents must come together to help making the best adjustments so the future is guaranteed...*” (Saowaluck [Pseudonym], 2018). Accordingly, actors from the two organizations (Ruk Chiangkhong Group and Amphor Chiangkhong Office) were given opportunities to participate in the design and development of the curriculum. These actors also worked with the administrators and teachers as internal members of the school until courses were offered starting in 2017 (Somchai [Pseudonym], 2018).

While the foundation courses were prescribed, variability in course content was still observed. Teachers improvised and revised the content to suit the context and circumstances of Chiangkhong area; taking into account, for instance, local community, ethnicities, human’s rights, environment, and special economic zone in border area. Teaching materials, examples of events, class speakers, or field trips with the new actors, all context-specific, were also used. One teacher supported this observation, “...*we designed our science curriculum so the students can learn about Mae Khong River and fish species in the area. Students have hands-on experience going to an actual location to work with the locals and Ruk Chiangkhong Group. Local people were invited as speakers to teach students and take them to Mae Khong River School. We’ve continued to do this for some time now...*” (Aunchalee [Pseudonym], 2018). Despite strict control by the nation-state over the curriculum,

teachers still have some freedom in their pedagogy and course content. Further, opportunities arise for new actors to contribute to the curriculum and exert their influence in representing the ideology in school. Though, not every organization and its actors gets such opportunities. Only those with good relationship with the teachers and valuable expertise would be extended the invitations and opportunities.

Actors from other organizations could not accomplish what Ruk Chiangkhong Group and Amphor Chiangkhong Office had in the space of official curriculum. Instead, they may be invited to speak occasionally at meetings, weekly workshops, or weekend special group workshops. Thus, not all actors from every organization were able to compete for the space of official curriculum. This space of influence is restricted by regulations, laws, and scheduling and requires special resources to access. Once gained access, how to maintain it and expand the influence into the future still depends on whether needs for the chosen ideology continues. Administrators and teachers are the decision makers and can always modify certain part of the curriculum at their discretion.

The contestation in hidden curriculum space

Each eight-hour school day is spent in classes to fulfill the school's overall curriculum of which official curriculum is a part of. In addition to this daily academic routine, students are also educated by the hidden curriculum. Through their senses, students are exposed to the various clues within the school system; its atmosphere and environment, symbols, mottos, daily activities in morning ceremony, rules and regulations, school culture, as well as relationships between students, teachers, and administrators. These clues comprise the hidden curriculum that communicates and educates the students certain ideologies, values, and attitudes by constant reinforcements (Kentli, 2009, p. 88). Without realizing it, these ideologies become, in a way forcefully, ingrained in the students' way of life such as Wai (Thai greeting), paying respect to the Royal family and social norm. Therefore, hidden curriculum is another significant space of influence that new actors try to contest for in represent the ideology among the young generations.

Contestation to gain some control in the hidden curriculum as space of influence partly is the result from competitions in other space (i.e., administrators and teachers, official curriculum). Hidden curriculum was presented in the form of physical artificial, symbols, posters, and various mottos displayed around the buildings and classrooms. From observations of the school's physical features, it was found that after the curriculum specific to the localities and curriculum pertaining to special economic zone in the border area had been developed, physical improvements within the school

were made. A classroom serving as the center for the study of local history was set up. Another was designated for the study of special economic zone in border area. Changes were made to names of the buildings and conference rooms to correspond with the area's geography. Strategic mottos relating to Amphor development were posted. Information boards also include educational materials about Chiangkhong such as history, economic development plan, cultural heritage and sources. The ideologies represented in the physical evidence mostly belonged to the Ruk Chiangkhong Group and Amphor Chiangkhong Office as the result of their relationships with the administrators and teachers. Also, the Memorandum of Understanding (MOU) that these two organizations had with the school allowed them to engage more in this space. Other organizations had very little of their ideologies represented in the school's physical environment.

The hidden curriculum also extends to include daily interactions among the new actors, administrators, teachers, and student from the beginning to the end of school day. These interactions may be formal, semi-formal, or informal. For instance, every morning after the national anthem and related protocols, there would be a meeting routine between the Principal (or assigned teacher) with students. Topics of the day varied but generally to provide information or to educate about events and policies relating to the students and the school. Occasionally, information presented may relate to the developments in the area, special economic zone, local events and activities organized by the Amphor Chiangkhong Office, Wiang Subdistrict Municipal Office, or the community. What was going on in the area regarding children and teens' rights could also be shared during this meeting routine. From classroom observation of Citizenship and Responsibilities subject, the teacher used Ruk Chiangkhong Group as an example and how this organization helped to fight for the rights of the community. Similar works by Child Right Protection Center Chiangkhong and Kiang Rim Khong Group for the rights of children and women were also mentioned. Class discussion to promote exchange of ideas was used, allowing especially four female students who were in the care of Child Protective Center to participate. Other activities were organized at the school to involve students including school's open-house and events/activities created by such as a private development group to fight human trafficking, Youth Senate with the support of Wiang Subdistrict Municipal Office, and Amphor Chiangkhong office. Through interactions, students also learn and absorb ideologies of these actors without realizing it.

The contestation in the hidden curriculum thus has strategic importance to reach students and expose them to the ideologies of these actors. How competitive an organization is depends on

its available resources as related to authority, budget, and network. However, the final outcome depends on the students themselves who determine how willing they are to accept and internalize the ideologies presented to them by these organizations and their actors.

3. The challenges in contestation for ideology representation in border school

The new actors encounter challenges as they try to exert their influences at Baan Rim Khong School. Primarily, it is the cultural framework established by the government which has long-standing effect and control over school's policies, rules and regulations, and daily routines for all members of the school (Nawarat, 2018, pp. 101-103). It also has significant effect on the status of these actors and allowable involvements with the school. While government control has become more lax and allowed increased contributions and diverse ideologies, the government is still dominant in both official and hidden curriculum. At the same time, the new ideologies presented by the actors can be suppressed. As a matter of fact, the inferiors may have to succumb to the superior authority and may not be able to freely maintain their ideology or sense of control (Pipatpen, 2009).

Similarly, school's culture presents the new actors with some challenges that can also suppress their influence. The school's culture includes: (1) laws and regulations - these are the mechanism used by the government to control the routines performed by teachers and students. Activities created by the actors which may include workshops, exhibitions, and field trips must abide by the laws and regulations and follow the prescribed protocols. This is in spite of the MOU that has already been established (Cholakaan [Pseudonym], 2018); (2) academic schedules – classes and activities are regularly scheduled for each school day, Monday through Friday according to the government's mandates. At times, the presence and engagement of the actors are seen as interference and time is wasted on additional activities rather than spent on what was regularly scheduled. One teacher commented “...*activities organized by the outside organizations are in fact good. Kids get the opportunities to learn new things. But lately, they come too often. We're behind in the classes. There're more class materials to learn and teach. Each time we have a special event means less time in class or changes in class time. It affects many things...*” (Witoon [Pseudonym], 2018); and (3) outcome assessment - this is required by the government to ensure that students achieve the knowledge and quality standards in education. Thus, required curriculum which is assessed or tested receives primary focus and all others secondary (Na Lee, 2016, pp. 38-39). One teacher stated “...*but I think it is difficult because the Ministry stresses so much on the results of O-Net exam. The Principal always brings extra stuff for students to learn, on top of what they already*

have to which is a lot. I don't care about the extra stuff. I'm going to teach the kids what they need for the exam. If the O-Net results dropped, we'd get scolded..." (Suparb [Pseudonym], 2018).

While actors from either government or non-government organizations all want to contest for space of influence to represent their ideologies in the school, each of their mission and agenda may vary. Even with the policies and regulations that allow the new actors to be rather freely involved with the school since 1999, the organization's mission still dictates the parameter of influence within which these actors will exert. Especially for a government organization, its strict regulations and particular mission must be followed as the Mayor of Wiang Subdistrict Municipal Office Explained *"...we can only organize a workshop, helping to provide support and educate about drugs, AIDS, health, sports, and so on. We're not involved with the academics, we simply can't. It's not our responsibility but the Ministry of Education's or Regional Educational Services'..."* (Aurathai [Pseudonym], 2018). Similarly for non-government organizations; although they have more flexibility, their mission and primary goal must still be considered. Further, they may encounter budgetary limitations as some of them rely on financial assistance from other international non-governmental organizations. Mrs. Serirak, the President of Child Right Protection Center Chiangkhong said *"...we sometimes have problem with budget because a lot of money is needed. We have expenses with the children we help, high expenses...we have to seek donations from international non-governmental organizations like KNH of Germany, World Childhood Foundation of Sweden, and some from the U.S..."* (Serirak [Pseudonym], 2018). These challenges can affect long-term competitiveness and success in occupying the space of influence and maintenance of ideology representation in the school.

As described above, the new actors face many challenges from these various factors: (1) school's culture especially has long been established by the nation-state. Its effects are still felt today despite changes in laws and policies. Though, government control has become more lax and allowed access and contributions from outside actors and (2) internal actor's factors – these factors relate to authority as well as financial, social, and cultural resources available to the actors. These resources can determine the ability to compete and expand their influences in the space of official and hidden curriculum for the representation of ideology.

Discussion and Conclusion

From the study results, it was found that after education reform by the government in 1999 and changes in policies in 2015 to develop border areas into special economic zones, border schools have become the setting where representation of ideology is implemented. It is where the politics in

knowledge is played out and ideological contest to determine whose knowledge has the most value for education (Apple, 2013). In the past decade (2008 – 2018), Baan Rim Khong School had seen new actors from more than 30 organizations, both government and non-government entities. At least six of these organizations were from local-level organization, continuously exerting their influences. These organizations and groups included District (i.e., Amphor) Office, Wiang Subdistrict Municipal Office, Community Group of Baan Jo-Go, Ruk Chiangkhong Group, Kiang Rim Khong Group, and Child Right Protection Center Chiangkhong. This finding corresponds to that of Khieochan (2011) and Arunotai et al. (2013). They also found border schools having a variety of ideology actors in three categories: (1) international non-governmental organization (INGO) – most of them promote human rights and provide aids to the refugees and immigrants in the border area; (2) national organizations – these Thai government units are actively involved in the area to promote security for the nation and citizens; and (3) local organizations – these organizations are based in the border areas including such as local communities, migrant workers, private development organizations, foundations, social works. Actors from these organizations try to bargain their way into the school system and to participate in policies, budgets, curriculum, media development, instructional materials, etc. It is evident that border schools serve as the mechanism not only for the nation-state but also for contesting actors at various levels in representation of ideology. The goal is to achieve dominance and receive acceptance among people of different classes. That way the sense of cooperation and commitment can result and compliance to the ideology is possible through the atmosphere of education, curriculum, lessons, as well as learning and teaching format. Also, students may become accustomed to the vital process of the social system and structure (Gramsci, 1971, p. 527).

Nevertheless, not all actors succeed in representing the ideology that they endorse. To gain support and acceptance of their ideology, they must compete for the space of influence including administrators and teacher as well as official and hidden curriculum. These space are instrumental in providing repeated exposures for the students on a daily basis and from the entrance to the school system until graduation. Internalization thus can result in the lives of the students (Apple, 2013, p. 81). The study findings indicated that Ruk Chiangkhong Group and Amphor Chiangkhong Office were the new actors that were able to contest and occupy mostly significant space of influence. They were able to incorporate their ideologies into the school's curriculum as represented in the teaching and learning of both foundation and additional courses. These are considered space that significantly influence perceptions and behaviors of all members of the school (Apple, 1986 as cite in Thongthew, 1986, p.

33). Further, they were able to contribute in organizing events, special activities, workshops, and serving as expert speakers, both in-class and outside of the classroom. These two organizations also were involved in the hidden curriculum and their ideologies were reflected in the physical environment of the school. Further exposure of their ideologies to the students thus resulted. The key to their success was the accessibility to the administrators and teachers. As an important space of influence, administrators and teachers as internal actors have the authority to determine the level of involvement for actors. There is direct effect on the contestation for other space of influence (i.e., official and hidden curriculum) as well. The study by Thanosawan and Pornprachatham (2010) similarly stated that administrators and teachers hold the power to decide the degree of involvement and position of the new actors.

Other actors including Wiang Subdistrict Municipal Office, Community Group of Baan Jo-Go, Kiang Rim Khong Group, and Child Right Protection Center Chiangkhong were only occasionally involved with the school. They helped to organize events, workshops, and other activities in the hours outside of scheduled classes or provided support in the space within their purviews. Their involvement depends on authority as well as financial, social, and cultural resources available to the organizations.

Furthermore, the new actors found challenges that come from school's culture including laws and regulations, attitudes of administrators and teachers, academic schedules, and outcome assessment. These factors relating to school's culture may suppress the ideologies that the actors try to propose. According to Arphattananon (2013), allowing outside organizations, whose ideologies can vary greatly, to be involved with the school appears as though diversity in cultures and ideologies is welcome and accepted without any politics. However, the reality is the nation-state still holds superior power and control through protocols, rules and regulations, and specified standards. These can create hindrance and suppress non-mainstream culture and ideology (Arphattananon, 2013, pp. 2-19). Internal factors are no less challenging. Government organizations have less flexibility as they are restricted by laws and regulations. While non-government organizations have more flexibility, they encounter more uncertainty with budget as they are generally funded by donations. This corresponds to the study by Vungsiriphisal (2014) which indicated that government organizations have authority and resources to be involved and exert their influences in schools but lack flexibility to have close contact with the students. Whereas, non-government organizations have flexibility to approach the target audience and are able to maintain currency with situations, they bear more risks and uncertainty resulting from reliance on financial support from international non-governmental organizations, non-

profits, and religious groups. These circumstances affect different organizations differently their work inside and outside of schools (Vungsiriphisal, 2014, pp. 167-170).

From the study and analysis of the contestation among new actors for space of influence in representation of ideology in a Thai-Laos border school in Amphor Chiangkhong, Chiang Rai Province, it can be concluded that border schools serve as the mechanism not only for the nation state but also for contesting actors in exerting their influences and representing of ideology through official curriculum, hidden curriculum, and administrators and teachers. The goal is to create exposures leading to acceptance and internalization among the students and the desired ideology becomes part of their lives. Nevertheless, students themselves determine the outcomes and whether to accept or reject the ideologies bestowed upon them. Not every actor will always succeed in gaining access or control in the space of influence. It also depends on each actor's authority and capital resources.

References

- Althusser, L. (1969) *For marx* (Brewster, B., Trans.), London: Allen Lane.
- Althusser, L. (2014) *Ideology and ideological state apparatuses (อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ)* (Kaewthep, K., Trans), Bangkok: Text. (in Thai)
- Apple, M. W. (1993) *Official knowledge: Democratic education in conservative age*, New York: Routledge.
- Apple, M. W. (2013) *Knowledge, power, and education: The selected works of Michael W. Apple*, New York: Routledge.
- Arphattananon, T. (2013) Migrant students in Thai public schools, *Silpakorn University Journal*, vol. 33, no. 1, pp. 111-130. (in Thai)
- Arunotai, N., et al. (2013) *Education promoting for migration children and adolescent in Mae Sot, Tak (การถักทออนาคตสู่โลกข้ามพรมแดนแนวทางส่งเสริมการศึกษาของเด็กและเยาวชนผู้อพยพในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก)*, Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). (in Thai)
- Banks, J. A. (2010) *Multicultural education issues and perspectives*, 7th edition, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Buadaeng, K. (2007) *State education development in hill tribe community (พัฒนาการการจัดการศึกษาของรัฐในชุมชนชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง)*, Chiang Mai: Center for Ethnic Studies and Development, Social Research Institute, Chiang Mai University. (in Thai)

- Gramsci, A. (1971) *Selections from prison notebooks* (Q. H. Smith, Trans.), London: Lawrence & Wishart.
- Kentli, F. D. (2009) Comparison of hidden curriculum theories, *European Journal of Educational Studies*, vol. 1, no. 2, pp. 83-88.
- Khieochan, W. (2011) *A school in a borderland: Practices of sovereignty in states of exception and the appropriation of displaced Myanmar children*, Master's thesis in Anthropology, Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat university. (in Thai)
- McLaran, P. (1998) *Life in schools: Introduction to critical pedagogy in the foundations of education*, 3th edition, New York: Longman.
- Miller, T., et al. (2007) Message tees and hidden curriculum: Perceptions of pre-service teachers, *Education Research and Perspectives*, vol. 34, no. 2, p. 91.
- Ministry of Education. (2008) *Basic education core curriculum B.E.2551 (A.D. 2008)*, Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Limited. (in Thai)
- Na Lee, A. (2016) Negotiating indigenous knowledge based education in Northern Thai public school, *RSU International Journal of College of Government*, vol. 3, no. 1, pp. 32-40.
- Nawarat, N. (2008) *Globalized-society economy stage and education (สังคมโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจ รัฐ และการศึกษา)*, Chiang Mai: Buppachon.
- Nawarat, N. (2012) Schooling and activism in a zone of exception: Migrant learning centres on the Thai-Burma border, *Journal of Social Sciences*, vol. 24, no. 1-2, pp. 117-57.
- Nawarat, N. (2018) *Multicultural education critical perspectives and praxis in schooling (การศึกษาพหุวัฒนธรรม: มุมมองเชิงวิพากษ์และการปฏิบัติการในโรงเรียน)*, Chiang Mai: Faculty of Education, Chiang Mai University. (in Thai)
- Pipatpen, M. (2009) *Formal education: Meaning and identity construction of local wisdom (ปฏิบัติการสร้างความหมายและอัตลักษณ์ให้กับภูมิปัญญาของชุมชน)*, Songkhla: Thaksin University. (in Thai)
- Podhisita, C. (2016) *The art and science in the qualitative research (ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ)*, 7th edition, Bangkok: Amarin Printing. (in Thai)
- Royal Thai Government Gazette. (1921) *Notification of Ministry of Education of Elementary Education Act B.E. 2464 in Phayap Circle (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ในท้องที่มณฑลพายัพ)*, Available: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2464/A/592.PDF> [5 May 2017] (in Thai)

- Royal Thai Government Gazette. (1999) *National Education Act B.E. 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542)*, Available: <http://www.onesqa.or.th/th/contentdownload/972/> [5 May 2017] (in Thai)
- Sharp, R. (2017) *Knowledge, ideology and the politics of schooling: Towards a Marxist analysis of education*, London: Routledge.
- Siwarom, S. (2008) *Social science of education (สังคมศาสตร์การศึกษา)*, Chiang Mai: Sangsan. (in Thai)
- Thanosawan, A., & Pornprachatham, S. (2010) 'Education: The myth of cultural violence (การศึกษา: มายาการความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม)', in Satha-Anand, C. (Ed.), *Violence hide/seek in Thai society (ความรุนแรงซ่อน/หาสังคมไทย)*, pp. 219-273, Bangkok, Bangkok: Matichon Publishing. (in Thai)
- Thongthew, S. (1986) *Education and power (การศึกษาและอำนาจ)*, Bangkok: Faculty of Education, Graduate School, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Vungsiriphisal, P. (2014) *Educational policy alternatives for migrant workers' children in Thailand within the ASEAN context: A structuration analysis (ทางเลือกนโยบายการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างชาติในประเทศไทยภายใต้บริบทอาเซียน: การวิเคราะห์ตามทฤษฎีการก่อตัวของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม)*, Doctoral dissertation, Chulalongkorn University. (in Thai)

ปัญหาและแนวทางในการใช้กลไกทางกฎหมายในการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ ของประชาคมอาเซียน

Problems and Prospects Relating to Legal Mechanisms to Settle Dispute of ASEAN Community

รุ่งนภา อติศรมงคล¹

Rungnapa Adisornmongkon

Received Jul 2, 2019

Revised Nov 10, 2019

Accepted Nov 14, 2019

DOI: 10.14456/connexion.2019.18

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของกลไกทางกฎหมายที่อาเซียนใช้ในการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิก โดยได้ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ที่กำหนดอยู่ในพิธีสารที่เกี่ยวข้องฉบับต่าง ๆ รวมถึงกฎบัตรอาเซียน เปรียบเทียบกับกลไกที่ใช้ในการระงับข้อพิพาทขององค์การระหว่างประเทศอื่น ได้แก่ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และองค์การการค้าโลก เพราะเมื่อมีข้อพิพาทระหว่างรัฐ คู่กรณีจะเลือกใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทของสององค์กรนี้แทนการเลือกใช้กลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียน และได้ศึกษาตัวอย่างของศาลสหภาพยุโรป อันนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคซึ่งเป็นสาเหตุที่ประเทศสมาชิกไม่นำกลไกทางกฎหมายของอาเซียนมาปรับใช้กับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาทด้านการเมือง ข้อพิพาทด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ไขที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและการบังคับใช้ได้จริงของกลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียน

ผลการศึกษาพบว่า กลไกที่กำหนดอยู่ในพิธีสารที่เกี่ยวข้องฉบับต่าง ๆ มีกระบวนการที่สลับซับซ้อน การระงับข้อพิพาทต้องเกิดจากความตกลงยินยอมจากคู่พิพาททั้งสองฝ่าย กรอบระยะเวลาที่สั้นอันเป็นปัญหากับการบังคับใช้จริง และปัญหาสำคัญ คือ การบังคับตามคำชี้ขาดหรือคำตัดสินที่ขาดความชัดเจนและเป็นรูปธรรม งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีข้อเสนอว่าควรจัดตั้งองค์กรเฉพาะทำหน้าที่ในการระงับข้อพิพาทและบังคับคำตัดสินเพื่อความถาวรและการทำงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงเห็นควรจัดตั้งศาลยุติธรรมอาเซียนเพื่อการระงับข้อพิพาท

คำสำคัญ: กลไกการระงับข้อพิพาท / อาเซียน / การไกล่เกลี่ย / กฎบัตรอาเซียน / วิถีสหประชาชาติ / ปฏิสัมพันธ์ของอาเซียน

¹ Department of Law, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Bangkok, Thailand, e-mail: fsocmp@ku.ac.th

Abstract

This research aimed to study the effectiveness of legal mechanisms that ASEAN uses for dispute settlement among member states. It studies the principles in which are the related protocols through ASEAN Charter comparing the mechanism of other international organizations such as International Court of Justice and World Trade Organization. This is because the dispute parties have chosen the resolution mechanism of these organizations for settling the disputes instead of the mechanism of ASEAN. Furthermore, this paper studies role model of the Court of Justice of Europe Union. Pursuant to those lead to analyze the problems or obstructions that are the causes that member states deviate from regional mechanism and using other mechanism for settling political, economic and trade disputes. The expected occurrence is the guidance for effective and practical ASEAN mechanism on dispute settlement.

It has found that, the existing mechanisms of related protocols show the complex procedure, the beginning of procedure must be agreed by both parties, short period of time upon the proceeding. Theses all are the practical problem. Essentially, the enforcement of the adjudication or decision is ambiguity and abstract. This paper could be recommended to establish specific bureau, which is permanent and continuous working such a court of justices of ASEAN.

Keywords: Dispute settlement mechanism / ASEAN / Conciliation / ASEAN Way /

ASEAN's constructive engagement

ความสำคัญ และที่มาของปัญหาการวิจัย

อาเซียนมีเป้าหมายให้มีวิธีระงับข้อพิพาทในทุกด้านที่มีความร่วมมือกัน อาทิ ด้านการเมือง ความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ จึงได้สร้างกลไกการระงับข้อพิพาทเพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถยุติข้อขัดแย้งระหว่างกันได้หลากหลายวิธี โดยบัญญัติอยู่ในกฎหมาย 3 ฉบับหลัก ได้แก่ สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค.ศ. 1976 (Treaty of amity and cooperation in Southeast Asia 1976) พิธีสารว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียน ค.ศ. 2004 (ASEAN protocol on the enhanced dispute settlement mechanism 2004) พิธีสารของกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาท ค.ศ. 2010 (Protocol to the ASEAN charter on dispute settlement mechanism 2010) แต่อย่างไรก็ตามประเทศสมาชิกที่ลงนามรับรองพิธีสารดังกล่าวไม่ใช้กลไกที่ร่วมรับรองแต่เลือกใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทอื่นที่ตนมีความไว้วางใจมากกว่า เช่น กลไกการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก หรือศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ คดีตัวอย่างที่เห็นได้คือ

กรณีข้อพิพาทระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาในเรื่องเขตแดน ในปี พ.ศ. 2554 ข้อพิพาทระหว่างประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซียเรื่องดินแดนเหนือหมู่เกาะสิปาดันและเกาะลิกิตัน (Sipadan and Ligitan) ในปี พ.ศ. 2541 หรือกรณีข้อพิพาทเหนือดินแดนเปดรา บรังกา และ ปูลัว บาดู (Pedra Branca and Pulau Batu) ระหว่างประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ ในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งข้อพิพาทเหล่านี้ควรระงับภายใต้กลไกในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค.ศ. 1976 แต่ประเทศที่เป็นคู่พิพาทกลับนำข้อพิพาทขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเพื่อการระงับข้อพิพาท ทั้งนี้เพราะกลไกการระงับข้อพิพาทตามพิธีสารของอาเซียนมีข้อบกพร่อง ซึ่งมีผลต่อความน่าเชื่อถือในการเลือกใช้จากรัฐสมาชิก ส่วนข้อพิพาทที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจคู่พิพาทได้นำคดีเข้าสู่การระงับขององค์การการค้าโลก เช่น ข้อพิพาทระหว่างประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์ในเรื่องละเมิดข้อกำหนดเขตการค้าเสรี ในปี พ.ศ. 2551 หรือข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศเวียดนามและอินโดนีเซีย ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งควรจะระงับข้อพิพาทภายใต้พิธีสารว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียน ค.ศ. 2004 แต่คู่กรณีมิได้เลือกใช้ด้วยเหตุผลเดียวกัน

จากการศึกษารายละเอียดเนื้อหาของกฎบัตรอาเซียน และพิธีสารที่ว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียนในด้านต่าง ๆ พบว่ามีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ เช่น กระบวนการที่สลับซับซ้อน ครอบคลุมระยะเวลาในการพิจารณาข้อพิพาท ปัญหาการบังคับตามคำชี้ขาดหรือคำตัดสินซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญ นอกจากนี้การกำหนดให้เลขาธิการอาเซียนเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการตรวจตราการปฏิบัติตามคำวินิจฉัย ข้อเสนอแนะ หรือคำตัดสินแล้วแต่กรณี แต่มิได้มีอำนาจหรือบทบาทในการเป็นผู้ตรวจตราอย่างแท้จริง หากแต่เป็นเพียงสื่อกลางในการส่งผ่านข้อพิพาทที่มีอาจะระงับได้ไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อตัดสิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้มาตรการที่เหมาะสมกับประเทศสมาชิกผู้ละเมิดพันธกรณี ทำให้ประเทศสมาชิกคู่กรณีเกิดความไม่มั่นใจในกระบวนการติดตามผลว่าจะดำเนินอย่างไร่งใสและมีประสิทธิภาพตามหลักสากลหรือไม่ ประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนาจึงเลือกใช้วิธีการระงับข้อพิพาทขององค์กรอื่น ซึ่งมั่นใจว่าจะสามารถปกป้องผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ การค้าได้ดีกว่า

ทั้งนี้ถ้าหากไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ภาคีสมาชิกใช้สนธิสัญญาหรือพิธีสารว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาทที่ร่วมกันรับรองได้ ก็ไม่อาจทำให้การเป็นองค์กรที่มีกฎหมายเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน หรือ Rule based organization ของอาเซียนประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเพื่อค้นหาถึงเหตุผลและปัญหาที่เป็นข้อบกพร่องในกลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียน เพื่อหาข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของการระงับข้อพิพาทด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเมือง เศรษฐกิจการค้า และการตีความกฎหมายระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ตามที่กำหนดในพิธีสารฉบับต่าง ๆ ของอาเซียนโดยเปรียบเทียบกับกลไกการระงับข้อพิพาทขององค์กรอื่น ๆ เช่น สหประชาชาติ ศาลสหภาพยุโรป และองค์การการค้าโลก ตลอดจนศึกษาถึงแนวทางในการระงับข้อพิพาทด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศสมาชิก อันนำไปสู่การวิเคราะห์จุดบกพร่องของกลไกการระงับข้อพิพาทภายใต้พิธีสารว่าด้วยการระงับข้อพิพาทของอาเซียน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขความบกพร่องเพื่อให้การบังคับใช้กลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อนึ่ง งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐต่อรัฐเป็นหลัก ในประเด็นด้านการเมือง เศรษฐกิจการค้าและปัญหาด้านการใช้และการตีความของกฎบัตรอาเซียนและข้อตกลงต่าง ๆ ที่รัฐสมาชิกร่วมลงนาม ดังนั้นในงานชิ้นนี้จึงไม่ได้ศึกษาถึงการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐกับนักลงทุนต่างชาติภายใต้ ASEAN Comprehensive Investment Agreement ทั้งนี้เพราะอยู่นอกขอบเขตของงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงนิติศาสตร์ตามแบบสังคมวิทยากฎหมาย โดยศึกษาเฉพาะหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศเปรียบเทียบกับกลไกการระงับข้อพิพาทขององค์กรระหว่างประเทศอื่น ซึ่งใช้ข้อมูลเอกสารเป็นหลักผ่านการวิเคราะห์ ใช้วิธีพรรณนา โดยอาศัยข้อมูลเชิงปฐมภูมิ อันได้แก่ ตัวบทกฎหมาย รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น ตำรา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ วารสารวิชาการ รายงานจากสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากอินเทอร์เน็ต

ผลการวิจัย

จากการศึกษา สามารถอภิปรายผลตามพิธีสารว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาทฉบับต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. กลไกการระงับข้อพิพาทตามสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค.ศ. 1976 (Treaty of amity and cooperation in Southeast Asia -TAC 1976)

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎบัตรอาเซียน หรือ ASEAN Charter ในหมวดที่ว่าด้วยการระงับข้อพิพาทระบุว่า ต้องใช้กระบวนการสันติวิธี อันได้แก่ การปรึกษาหารือ การประนีประนอม การไกล่เกลี่ย โดยมีคนกลางที่นำเชื้อถือเข้ามาช่วยทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าวิธีการในการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการเมืองภายใต้สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ สนธิสัญญา TAC ได้กำหนดให้มีการระงับข้อพิพาทกันด้วยการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม โดยกำหนดให้นำเรื่องเสนอต่อคณะมนตรีสภาสูง (high

council) กล่าวคือ เมื่อคู่พิพาทไม่สามารถเจรจากันเองได้ จะเสนอคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรต่อคณะมนตรี
 สภาสูงเพื่อดำเนินการจัดให้มีการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีเจรจา การไกล่เกลี่ย การไต่สวน หรือการประนีประนอม
 และอาจเสนอตัวเป็นคนกลางที่น่าเชื่อถือในการระงับข้อพิพาทด้วย จากความตอนหนึ่งในบทบัญญัติมาตรา 15
 ที่ว่า “the High Council shall take cognizance of the dispute or the situation and shall recommend to the
 parties in dispute appropriate means of settlement such as good offices, mediation, inquiry or conciliation.
 The High Council may however offer its good offices, or upon agreement of the parties in dispute,
 constitute itself into a committee of mediation, inquiry or conciliation” จากกลไกในการระงับข้อพิพาทของ
 สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค.ศ. 1976 นี้สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ ดังนี้

1) ปัญหาการเสนอข้อพิพาทต่อที่ประชุมคณะมนตรีสภาสูง

ประเทศที่มีข้อพิพาทต้องทำการยื่นคำร้องขอเป็นหนังสือผ่านทางทางการทูตเสนอไปยัง
 คณะมนตรีสภาสูงและแจ้งให้รัฐที่เป็นคู่พิพาทรับทราบเพื่อให้ความยินยอม ถ้าไม่มีหนังสือยืนยันให้ความยินยอม
 จากรัฐที่เป็นคู่พิพาททั้งสองฝ่าย คณะมนตรีสภาสูงจะไม่มีอำนาจพิจารณาข้อพิพาท และถึงแม้จะมีการช่วยเหลือ
 จากรัฐสมาชิกอื่นเพื่อให้ง่ายต่อการเห็นชอบของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายก็ตาม แต่ถ้าคู่กรณีไม่สมัครใจเข้าร่วมเจรจา
 เพื่อระงับข้อพิพาท กระบวนการระงับข้อพิพาทย่อมไม่อาจมีขึ้นได้ เนื่องจากสนธิสัญญานี้ไม่มีบทบัญญัติใด
 ห้ามประเทศสมาชิกอื่นให้การช่วยเหลือ แต่อย่างไรก็ตาม ความช่วยเหลือต่าง ๆ แม้มีก็ไม่เป็นผลซึ่งเห็นได้จาก
 ข้อพิพาทเรื่องเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาครั้งล่าสุดเมื่อ ปี พ.ศ. 2551 มีความช่วยเหลือจากประเทศสมาชิกอื่น
 ถึงสามครั้งด้วยกัน ทั้งจากสิงคโปร์ เวียดนาม และอินโดนีเซีย ที่ต้องการให้ไทยและกัมพูชาเข้าร่วมหารือและเจรจา
 ยุติข้อพิพาทที่ยืดเยื้อและเริ่มมีความรุนแรง แต่ก็ไม่สำเร็จ (International Crisis Group, 2011) และท้ายที่สุด
 ข้อพิพาทดังกล่าวก็ได้นำไปขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นองค์การหนึ่งของสหประชาชาติ จากประวัติศาสตร์
 ในข้อพิพาทที่เกี่ยวกับเขตแดน ไม่ว่าจะกรณีระหว่างมาเลเซียกับอินโดนีเซีย ในดินแดนเกาะสิปาดัน และลิเก็ดัน
 กับข้อพิพาทเหนือดินแดนซาบารห์ ระหว่างมาเลเซีย และฟิลิปปินส์ (Akarapong, n.d.) ล้วนแต่ไม่สามารถตกลง
 ระงับข้อพิพาทด้วยกระบวนการภายในภูมิภาคได้ เพราะไม่ได้รับความยินยอมจากทั้งสองฝ่าย จนต้องนำคดีขึ้นสู่
 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งแม้ว่าการยื่นคดีต่อศาลจะต้องเป็นการร้องขอโดยความริเริ่มร่วมกันของคู่พิพาททั้ง
 สองฝ่ายก็ตาม แต่รัฐฝ่ายพิพาทฝ่ายเดียวมีสิทธิเสนอคดีต่อศาลได้ แม้รัฐคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งจะไม่ยินยอมระงับ
 ข้อพิพาทด้วยก็ตาม กล่าวคือ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีอำนาจในการพิจารณาคดีฝ่ายเดียวได้หากรัฐคู่กรณี
 พิพาทได้ทำคำประกาศเพื่อยอมรับเขตอำนาจของศาลไว้ล่วงหน้า หรือเป็นภาคีของตราสารทางกฎหมายต่าง ๆ เช่น
 กฎบัตร สนธิสัญญา หรืออนุสัญญา ซึ่งมีบทบัญญัติให้ภาคนำข้อพิพาทไปสู่การพิจารณาของศาล
 (Nunthirapakorn, 2014) รวมถึงหลังจากที่มีการร้องขอต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศแล้ว ถ้ารัฐฝ่ายที่ถูกโต้แย้ง
 ยินยอมเข้าร่วมการพิจารณาคดีหรือโดยการส่งสำนวนของตนหรือไม่คัดค้านคำตัดสิน จะถือเป็นการยอมรับโดย

ปริยายซึ่งเขตอำนาจศาล (Thirawat, 2004) ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับอาเซียนแล้ว จึงเป็นการยากที่กระบวนการระดับข้อพิพาทซึ่งกำหนดภายใต้สนธิสัญญาฉบับนี้จะเกิดขึ้นได้ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะข้อพิพาทในประเด็นเรื่องเขตแดนอันมีนัยของอำนาจอธิปไตย และบางกรณีมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมหาศาลแฝงอยู่ เช่น กรณีข้อพิพาทเหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน และไม่สามารถเจรจาและร่วมจัดสรรผลประโยชน์กันได้เลย แม้ว่า ณ ปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียนได้เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกันแล้วก็ตาม

2) ผู้มีสิทธินำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการระดับข้อพิพาท

กฎบัตรอาเซียนกำหนดให้รัฐสมาชิกซึ่งเป็นผู้พิพาทเท่านั้นที่มีสิทธินำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการประเทศสมาชิกอื่นที่ไม่ใช่ผู้พิพาทหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงองค์กรอื่น ๆ ที่จัดตั้งภายใต้กฎบัตรอาเซียนไม่สามารถนำประเด็นพิพาทเข้าสู่กระบวนการระดับข้อพิพาทของภูมิภาคได้ แต่ถ้าเป็นการระดับข้อพิพาทของสหประชาชาติ ซึ่งกำหนดให้สมาชิกสหประชาชาติ รวมถึงสมาชิกองค์การสหประชาชาติแม้ว่าจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท สามารถเสนอข้อพิพาทให้คณะมนตรีความมั่นคงดำเนินการแก้ไขได้ (Charter of United Nation 1945) นอกจากนี้ คณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติอาจเข้าแทรกแซงกรณีพิพาทได้ ถ้าเห็นว่าจำเป็นโดยเชิญผู้พิพาทมาหาข้อยุติได้ (Saisunthorn, 2005) ซึ่งทำให้ข้อพิพาทได้รับการระงับอย่างทันที่

3) องค์คณะในที่ประชุมของคณะมนตรีสภาสูง

องค์คณะในที่ประชุมคณะมนตรีสภาสูง ได้แก่ ตัวแทนระดับรัฐมนตรีจากประเทศสมาชิกทั้งหมด และยังรวมไปถึงประเทศนอกสมาชิกอาเซียนด้วยถ้าได้รับผลกระทบโดยตรงจากข้อพิพาท และในการประชุมเพื่อหาข้อเท็จจริง การไกล่เกลี่ย หรือการประนีประนอมเพื่อหาข้อยุตินี้ ต้องได้มติเป็นเอกฉันท์เท่านั้น ซึ่งเป็นประเด็นที่สร้างปัญหา เพราะที่ประชุมประกอบด้วยตัวแทนของประเทศสมาชิกซึ่งรวมถึงประเทศคู่พิพาทด้วย ทั้งนี้ถ้ามติให้ฝ่ายประเทศตนเสียเปรียบคงไม่มีตัวแทนรัฐพิพาทโดยอ้อมยกมือยอมรับกับมติดังกล่าว โดยเฉพาะกรณีที่ต้องสูญเสียดินแดนพิพาทให้ฝ่ายตรงข้าม ซึ่งถ้าย้อนพิจารณาในข้อพิพาทเรื่องดินแดนและเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา หรือระหว่างมาเลเซียกับอินโดนีเซีย ถึงแม้ว่าขนาดพื้นที่อันนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างรัฐจะไม่มากนักก็ตาม ยังไม่สามารถเจรจาตกลงกันได้ ดังนั้น แม้จะเข้าสู่กระบวนการของคณะมนตรีสภาสูง ย่อมจะมีปัญหาโดยมติจะไม่ได้รับการยอมรับจากทั้งสิบประเทศสมาชิก

4) การบังคับตามคำแนะนำของที่ประชุมคณะมนตรีสภาสูง

ถึงแม้ข้อพิพาทได้รับการยุติโดยคำแนะนำที่ผ่านมติเป็นเอกฉันท์จากที่ประชุมคณะมนตรีสภาสูงแล้วก็ตาม แต่คำแนะนำในการประนีประนอมและการไกล่เกลี่ยไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายแก่คู่พิพาทให้ต้องปฏิบัติตาม หากไม่มีการปฏิบัติตามมตินั้น จะมีการตรวจสอบหรือบังคับอย่างไรได้ ซึ่งในสนธิสัญญาฉบับนี้ไม่ได้บัญญัติเอาไว้ ดังนั้นจึงต้องย้อนกลับไปพิจารณากฎบัตรอาเซียน หรือ ASEAN Charter โดยมาตรา 27 กำหนดให้เลขาธิการอาเซียนส่งเรื่องไปที่ประชุมสุดยอดอาเซียนชี้ขาด แต่อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาหลักการสำคัญ

อันหนึ่งในมาตรา 2 (จ) ของกฎบัตรอาเซียนที่ว่าอาเซียนจะไม่เข้าไปก้าวล่วงกิจการภายในของประเทศสมาชิก ประกอบกับหลักการพื้นฐานในสนธิสัญญาฉบับนี้เองที่จะไม่มีการแทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น ดังนั้นอาเซียนจึงไม่มีอำนาจไปก้าวล่วงบังคับให้ประเทศใดปฏิบัติตามมติดังกล่าวได้

เช่นเดียวกันกับกรณีข้อพิพาทหาข้อยุติไม่ได้ กฎบัตรอาเซียนในมาตรา 26 กำหนดให้นำข้อพิพาทเข้าสู่ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อทำการตัดสิน และถ้าประเด็นพิพาทเป็นประเด็นทางการเมือง คงเผชิญกับคำถามที่ว่า การพิจารณาและทำคำตัดสินของที่ประชุมสุดยอดอาเซียนจะเข้าข่ายเป็นการแทรกแซงกิจการภายในหรือไม่ อีกทั้งที่ประชุมสุดยอดอาเซียนไม่ใช่กระบวนการตุลาการ ดังนั้นเมื่อข้อพิพาทไม่ได้รับการแก้ไข คู่กรณีจึงมักเสนอเรื่องให้อนุญาตตุลาการ หรือศาลยุติธรรมระหว่างประเทศซึ่งขาดตามที่ปรากฏอยู่ในหลายข้อพิพาทที่ผ่านมา (Woon, n.d.) ประกอบกับ มาตรา 17 ของสนธิสัญญานี้ ไม่ห้ามคู่พิพาทเลือกใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยสันติ ตามมาตรา 33 (1) ของกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งก็คือการนำคดีเข้าสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศนั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตาม การนำข้อพิพาทไประงับยังศาลยุติธรรมระหว่างประเทศแม้มีข้อดีในประเด็นการเริ่มต้นเข้าสู่คดีที่มีโอกาสเป็นไปได้มากกว่าการเสนอข้อพิพาทให้คณะมนตรีสภาพสูงของอาเซียนพิจารณาตามที่กล่าวมาในตอนต้น แต่ยังมีข้อด้อยในประเด็นของการบังคับให้ปฏิบัติตามคำตัดสิน หากรัฐไม่ยอมรับอำนาจศาล ข้อพิพาทย่อมไม่อาจระงับได้ในที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเทียบกับการระงับข้อพิพาทโดยศาลยุติธรรมสหภาพยุโรป แม้โดยหลักศาลยุติธรรมสหภาพยุโรปมีบทบาทในการบังคับให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตามพันธกรณีต่าง ๆ ที่ตกลงกันได้ ใต้สวนซึ่งขาดเบื้องต้นในคำตัดสินของศาลภายในประเทศ และพิจารณาประเด็นพิพาทเกี่ยวกับการตีความกฎหมายสหภาพยุโรปก็ตาม แต่วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศาลคือการอำนวยความสะดวกทุกด้านเพื่อให้บรรลุซึ่งความมุ่งหมายของการจัดตั้งสหภาพยุโรป คือ พัฒนาความร่วมมือทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจของบรรดาประเทศสมาชิก ดังนั้น แม้มีข้อพิพาทในประเด็นอันเกี่ยวกับการเมืองระหว่างรัฐสมาชิก ศาลยุติธรรมสหภาพยุโรปย่อมมีอำนาจในการตัดสินข้อพิพาทได้ ด้วยหลักที่ว่า ศาลไม่สามารถปฏิเสธความยุติธรรมได้ (Thanaphat, n.d.) และขณะเดียวกันรัฐสมาชิกจะไม่สามารถปฏิเสธอำนาจของศาลได้ตามกติกาของประชาคมที่มีผลผูกพันประเทศสมาชิก การนำคดีขึ้นสู่ศาลมีได้ 3 ทาง ตามกรอบที่วางไว้ใน EC Treaty 1957 คือ โดยรัฐสมาชิก (Article 226) โดยคณะกรรมการ (Article 227) และโดยศาลสหภาพยุโรปเอง (Article 228) (Thanaphat, n.d.)

5) ปัญหาการบังคับตามคำตัดสินของที่ประชุมสุดยอดอาเซียน

ประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าที่ประชุมสุดยอดอาเซียนมีอำนาจบังคับให้รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตามหรือไม่ เนื่องจากอาเซียนเป็นองค์กรระหว่างประเทศ ทำให้โครงสร้างขององค์กรภายในอาเซียนไม่มีอำนาจบังคับเหนือรัฐสมาชิกอื่น กล่าวคือ ถ้ามีสถานะเป็นองค์กรเหนือรัฐ (supranational organization) องค์กรจะมีความเป็นอิสระจากรัฐบาลของประเทศสมาชิก โดยรัฐสมาชิกตกลงยินยอมโอนอำนาจอธิปไตยบางส่วนให้องค์กรกลาง ๆ

จึงมีอำนาจในการบริหารงานและตัดสินใจที่มีผลผูกพันรัฐสมาชิกให้ต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น การเป็นเพียงองค์กรระหว่างประเทศของอาเซียน ถือเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลให้อาเซียนไม่สามารถบังคับให้รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตามผลการวินิจฉัย คำแนะนำ หรือคำตัดสิน อันทำให้กลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียนไม่มีประสิทธิภาพ

จากการเปรียบเทียบกลไกของสหประชาชาติที่สามารถนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทได้สองช่องทาง คือ ให้คณะมนตรีความมั่นคงพิจารณาโดยการเสนอของสมัชชาสหประชาชาติ ย่อมเกิดโอกาสมากขึ้นในการเข้าสู่ขั้นตอนการระงับข้อพิพาทซึ่งควรที่อาเซียนจะพิจารณาเพื่อนำมาเป็นแบบอย่าง นอกจากนี้ในการบังคับให้ปฏิบัติตามคำตัดสิน คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติมีอำนาจวินิจฉัยว่าควรจะใช้มาตรการใด ๆ ที่ไม่มีการใช้กำลังอาวุธเพื่อบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำวินิจฉัย เป็นต้นว่า การตัดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การตัดวิถีทางคมนาคมต่าง ๆ โดยสิ้นเชิงหรือบางส่วน และการตัดความสัมพันธ์ทางการทูต (The United Nation Charter 1945, art. 41) ส่วนช่องทางที่สอง คือ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศซึ่งเป็นการระงับข้อพิพาททางตุลาการที่มีความน่าเชื่อถือ อันนำมาสู่แนวโน้มในการที่คู่พิพาทเลือกใช้ในการระงับข้อพิพาท ประกอบกับสิ่งที่อาเซียนควรเรียนรู้จากประชาคมสหภาพยุโรป คือ การมีศาลยุติธรรมสหภาพยุโรปในการเป็นองค์กรเพื่อการระงับข้อพิพาทอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากจะไม่มีปัญหาในการบังคับตามคำตัดสิน

2. กลไกการระงับข้อพิพาทตามพิธีสารว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาทอาเซียน ค.ศ. 2004 (ASEAN protocol on enhanced dispute settlement mechanism –EDSM 2004)

แม้ว่ากฎบัตรอาเซียนจะกำหนดให้มีการออกกฎหมายเพื่อเป็นกลไกการระงับข้อพิพาทให้ครบทุกด้าน ซึ่งทำให้เห็นว่าอาเซียนเป็นองค์กรในลักษณะของ ประชาคมที่ใช้กฎหมายเป็นพื้นฐาน หรือ Rule based community ก็ตาม แต่ยังมีปัญหาว่าเมื่อมีข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกเกิดขึ้น กลับดำเนินการระงับข้อพิพาทด้วยกลไกขององค์กรอื่น แทนการใช้กลไกการระงับข้อพิพาทตามที่ภูมิภาคกำหนดไว้ ต่างจากสหภาพยุโรปที่มีการจัดตั้งองค์กรในลักษณะที่เรียกว่า ใช้กฎหมายเป็นพื้นฐานเหมือนกัน แต่สำหรับสหภาพยุโรปมีการใช้กฎเกณฑ์ค่อนข้างเข้มงวด ถ้าประเทศใดละเมิดอนุสัญญา พันธกรณี หรือความตกลงร่วมกัน ประเทศสมาชิกสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลสหภาพยุโรป ซึ่งศาลจะตีความจากอนุสัญญาเป็นหลักว่า การกระทำของประเทศนั้นสอดคล้องกับลายลักษณ์อักษรหรือเจตนารมณ์ของอนุสัญญาในการรวมตัวของสหภาพยุโรปหรือไม่ อันถือเป็นประชาคมที่ใช้กฎหมายเป็นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์ (Boonglom, 2014) ทั้งนี้เพราะเมื่อลักษณะขององค์กรอาเซียนและสหภาพยุโรปมีความแตกต่างกัน จึงทำให้เห็นว่าประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเข้มงวดน้อยกว่า เนื่องจากอาเซียนเป็นองค์กรระหว่างประเทศธรรมดา ไม่ใช่องค์กรเหนือรัฐ อย่างสหภาพยุโรปที่เป็นสถาบันอันมีอำนาจทางกฎหมายอิสระจากองค์กรบริหารภายในของประเทศสมาชิกต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งอาจกล่าวได้ว่า กฎบัตรอาเซียนเป็นเพียงคำประกาศที่ปราศจากความผูกพันทางกฎหมาย หรืออำนาจในการบังคับ (Lin, 2010) ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีกลไกการระงับข้อพิพาททางเศรษฐกิจการค้าและการลงทุน

ระหว่างรัฐต่อรัฐมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1996 คือ Protocol on Dispute Settlement Mechanism และปรับปรุงใหม่เป็น ASEAN protocol on enhanced dispute settlement mechanism เมื่อ ค.ศ. 2004 ซึ่งต่อไปนี้จะขอเรียกพิธีสารฉบับนี้ว่า EDSM จนถึงปัจจุบันยังไม่มีประเทศสมาชิกใดได้นำข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการค้าเข้าสู่กระบวนการภายใต้พิธีสารดังกล่าวเลย หากแต่ข้อพิพาทหลายเรื่องที่เกิดขึ้นได้เสนอต่อองค์การการค้าโลก (WTO) ทั้งนี้เพราะพิธีสาร EDSM ไม่ชัดเจนว่าถ้าคู่พิพาทจะเลือกใช้กลไกการระงับข้อพิพาทในเวทีอื่น ๆ (ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism 2004, art. 1 para. 3) เช่น ข้อพิพาทเรื่องการทุ่มตลาดระหว่างอินโดนีเซียกับประเทศอาเซียนบวกได้แก่ เกาหลีใต้ ในปี ค.ศ. 2004 (คดี WT/DS 312, 2004) หรือกรณีฟิลิปปินส์ยื่นฟ้องไทย ในปี ค.ศ. 2008 เรื่องสินค้าบุหรี่ยาสูบนำเข้าจากฟิลิปปินส์ ซึ่งไทยปฏิบัติการในเรื่องภาษีที่แตกต่างระหว่างบุหรี่ยาสูบในประเทศ กับบุหรี่ยาสูบนำเข้าจากต่างประเทศอันเป็นการกีดกันทางการค้า (คดี WT/DS 371, 2008) และล่าสุดในปี ค.ศ. 2015 เวียดนามฟ้องอินโดนีเซีย ในเรื่องที่ดินอินโดนีเซียใช้มาตรการป้องกันการนำเข้าเหล็กและเหล็กแผ่นม้วน (คดี WT/DS 496, 2015)

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ ดังนี้

1) คณะผู้พิจารณาในการวินิจฉัยข้อพิพาท

กรณีที่ข้อพิพาทไม่อาจตกลงกันได้เองระหว่างคู่กรณีด้วยวิธีการเจรจาหรือปรึกษาหารือ ถ้าคู่พิพาทต้องการระงับข้อพิพาทภายใต้กลไกของพิธีสาร EDSM ข้อพิพาทนั้นจะเข้าสู่การพิจารณาของคณะผู้พิจารณาหรือ panel เช่นเดียวกับกลไกการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก โดยองค์คณะผู้พิจารณา หรือ panel ขององค์การการค้าโลกมีจำนวน 3-5 คน เป็นคนที่เป็นกลางซึ่งคัดเลือกโดยผู้อำนวยการองค์การการค้าโลก แต่องค์คณะผู้พิจารณาภายใต้พิธีสารนี้ มีจำนวน 3-5 คน ซึ่งคัดเลือกโดยที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจ (Senior Economic Official Meeting: SEOM) ซึ่งบุคคลที่เป็นองค์คณะพิจารณานี้ไม่ได้มีบัญชีไว้ เพียงแต่กำหนดว่าจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และทรงคุณวุฒิ โดยจะสังกัดในองค์กรของรัฐบาลหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องไม่มีสัญชาติของคู่พิพาทในคดีที่พิจารณา (ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism: Appendix II 2004, para. 3, 5) ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยผู้แทนจากรัฐสมาชิก ดังนั้นอาจส่งผลให้เกิดการแทรกแซงในกระบวนการระงับข้อพิพาทได้ โดยเฉพาะภาคผนวกในการจัดตั้งองค์คณะผู้พิจารณากำหนดว่า องค์คณะอาจเป็นผู้แทนจากประเทศสมาชิกอาเซียนก็ได้ (ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism: Appendix II 2004, para. 8) ซึ่งถ้ามีประเทศสมาชิกใดต้องการให้ความช่วยเหลือในการเป็นองค์คณะจะทำให้เป็นการระงับข้อพิพาทในรูปแบบทางการเมือง ซึ่งอาจส่งผลต่อความเชื่อถือและความไว้วางใจว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทจะดำเนินอย่างโปร่งใสหรือไม่ อันนำมาซึ่งความไม่มั่นใจในการนำข้อพิพาทเข้าสู่กลไกของพิธีสารนี้ เช่นเดียวกับองค์กรอุทธรณ์ ซึ่งในพิธีสาร นี้ระบุว่าบุคคลที่เป็นคณะในองค์กร

อุทธรณ์ (appellate body) มาจากการแต่งตั้งของที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Minister: AEM) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ

2) ปัญหาเรื่องกรอบระยะเวลา

ภายใต้พิธีสารนี้กำหนดให้องค์คณะผู้พิจารณาทำรายงานผลการพิจารณาคดีและคำตัดสินเสนอต่อที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจภายใน 60 วัน นับแต่วันที่มีการแต่งตั้งองค์คณะผู้พิจารณา (ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism 2004, art.8 para. 2) ซึ่งหมายความว่าองค์คณะผู้พิจารณาต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและชี้ขาดให้เสร็จสิ้นก่อน 60 วัน นับว่าเป็นระยะเวลาที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับขององค์การการค้าโลก ซึ่งให้เวลาทำรายงานเสนอต่อองค์การระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement Board: DSB) ภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่มีการแต่งตั้งองค์คณะพิจารณา (WTO's understanding on rules and procedure governing the settlement of disputes 1994, art. 12 para. 9) และเช่นเดียวกัน ถ้ามีการอุทธรณ์คำพิพากษาขององค์คณะผู้พิจารณาสู่องค์กรอุทธรณ์ องค์การอุทธรณ์จะต้องทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจ ภายใน 60 วันนับแต่วันตั้งองค์คณะอุทธรณ์ ซึ่งหลายคนวิจารณ์ว่าเป็นระยะเวลาที่ปฏิบัติได้ยาก เพราะก่อนส่งรายงานต้องมีการเวียนให้สมาชิกในองค์คณะพิจารณาและคู่พิพาทตรวจดูก่อน ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร (Kraichitti, 2015) การกำหนดระยะเวลาเป็นสิ่งที่ดีเพื่อให้ทราบถึงกรอบเวลาของกระบวนการระงับข้อพิพาท หากแต่ระยะเวลาที่จำกัดมากอาจเป็นอุปสรรคต่อการเลือกใช้กลไกการระงับข้อพิพาทดังกล่าว

3) ปัญหาการบังคับตามคำชี้ขาดหรือคำตัดสิน

สิ่งหนึ่งที่ควรตระหนัก คือ การรวมกลุ่มทางการค้าในระดับภูมิภาคก่อตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาการค้าและธุรกิจระหว่างประเทศ และปัจจัยหนึ่งในการก่อตั้ง คือ เหตุผลทางการเมืองและยุทธศาสตร์ ดังนั้น เมื่อเกิดข้อพิพาทจึงพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในการระงับข้อพิพาทรูปแบบตุลาการหรือการที่ต้องมีองค์คณะพิจารณา แต่เลือกที่จะใช้วิธีการเจรจา ปรีกษาหารือกันซึ่งไม่เป็นทางการ ดังที่ปรากฏอยู่ในวิถีสยามอาเซียน (ASEAN way) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการพิจารณาข้อพิพาทอย่างเป็นทางการและมีคำชี้ขาด ย่อมประสบกับปัญหาการบังคับให้ฝ่ายที่แพ้ปฏิบัติตามคำชี้ขาด หรือคำตัดสิน แตกต่างกับองค์การการค้าโลก ที่เป็นองค์กรซึ่งมีอำนาจบังคับเหนือรัฐประกอบกับมีจำนวนสมาชิกมาก ซึ่งมีผลต่อพลังในการสร้างแรงกดดันแก่ประเทศที่ไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาด องค์การการค้าโลกจึงมีระบบในการบังคับที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเนื่องจากมีกฎเกณฑ์ที่เข้มแข็งมากกว่าอำนาจต่อรองของประเทศที่มีอำนาจ ด้วยเหตุนี้ คู่พิพาทมักจะนำข้อพิพาทเข้าสู่กลไกขององค์การการค้าโลก มากกว่าการใช้กลไกของภูมิภาค เพราะสร้างความมั่นใจมากกว่าในการปฏิบัติตามคำตัดสินของฝ่ายแพ้คดี

ถึงแม้พิธีสารฉบับนี้จะกำหนดให้ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจมีหน้าที่ตรวจสอบว่าประเทศฝ่ายแพ้คดีได้มีการปฏิบัติตามคำชี้ขาดขององค์คณะผู้พิจารณา หรือคำตัดสินขององค์กรอุทธรณ์หรือไม่ ซึ่งถ้า

ไม่ปฏิบัติตามภายใน 60 วันนับแต่วันที่ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจได้รับรองรายงานขององค์คณะผู้พิจารณาหรือองค์กรอุทธรณ์ หรือไม่มีการปฏิบัติตามภายในเวลาที่ตกลงกันได้ ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจจะอนุญาตให้ใช้มาตรการชั่วคราว การชดเชยหรือระงับการให้สิทธิ (compensation and suspension of concession) แต่ตามพิธีสารนี้ การชดเชยความเสียหายนี้ต้องมีการตกลงกัน กล่าวคือ เป็นภาคสมัครใจไม่ใช่การบังคับ (ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism 2004, art. 16 para. 1) ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจจึงมีเพียงอำนาจในการอนุญาตการระงับสิทธิประโยชน์เท่านั้น และถ้ามีการโต้แย้งการระงับสิทธิ ให้ชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการ (ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism 2004, art. 16 para. 7) ซึ่งอนุญาโตตุลาการที่ระบุไว้อาจเป็นบุคคลในองค์คณะผู้พิจารณาก็ได้ (ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism 2004, art. 16 para. 7) ซึ่งเหมือนกระบวนการจะไปวนกลับไปสู่จุดเริ่มต้น และไม่น่าจะเป็นวิธีแก้ไขปัญหาที่ดี นอกจากนี้ยังมีผู้กังวลว่า คำตัดสินของอนุญาโตตุลาการใช้เสียงข้างมาก อาจถือว่าขัดกับหลักการของอาเซียนที่ต้องใช้ฉันทามติ (Woon, 2012) ดังนั้นจะขัดกับเจตนารมณ์ของกฎบัตรอาเซียนหรือไม่ อันอาจเกิดปัญหาการตีความพิธีสารนี้ในภายหลังได้ (Boonglom, 2014) และท้ายสุด ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำตัดสินอยู่อีก จะถือว่าเป็นข้อพิพาทที่ระงับไม่ได้จึงจะส่งเรื่องไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อพิจารณาชี้ขาด (ASEAN Charter 2007, art. 26) ซึ่งจะกลายเป็นการระงับข้อพิพาทในรูปแบบทางการเมือง และมีปัญหาในการบังคับตามมติของที่ประชุมสุดยอดอาเซียนซึ่งไม่มีผลผูกพันประเทศสมาชิกให้ต้องปฏิบัติตาม

4) ปัญหาการให้สิทธิในการเลือกเวทีการระงับข้อพิพาท

ข้อ 1 วรรคสามในพิธีสารฉบับนี้บัญญัติว่า คู่พิพาทสามารถนำข้อพิพาทไประงับโดยวิธีการอื่น นอกเหนือจากพิธีสารฉบับนี้ได้ ก่อนที่จะมีการตั้งองค์คณะผู้พิจารณา จึงเป็นอิสระของคู่พิพาทที่จะนำข้อพิพาทไประงับยังองค์การการค้าโลก ซึ่งทำให้การบังคับใช้พิธีสารขาดความเฉียบขาด เนื่องจากไม่ได้กำหนดให้เป็นที่ของคู่พิพาทที่ต้องระงับข้อพิพาทภายใต้กลไกที่พิธีสารกำหนดเท่านั้น (Koesnaldi et al., 2014) นักวิชาการบางท่านเสนอว่าประเด็นการให้สิทธิในการเลือกเวทีระงับข้อพิพาทนี้ถือเป็นข้อบกพร่องของพิธีสารนี้ ดังนั้นพิธีสารฉบับนี้ควรบัญญัติให้รัดกุมโดยตัดสิทธิประเทศสมาชิกที่จะใช้เวทีระงับข้อพิพาทอื่น ๆ นอกเหนือจากกฎบัตรอาเซียนและพิธีสารนี้ (Thanet Sujareekul, as cited in Boonglom, 2014)

3. กลไกการระงับข้อพิพาทตามพิธีสารของกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาท ค.ศ. 2010 (Protocol to the ASEAN charter on dispute settlement mechanism- ACDSM 2010)

กระบวนการระงับข้อพิพาทหลักของพิธีสารฉบับนี้ คือ การตั้งอนุญาโตตุลาการเพื่อพิจารณาและตัดสินเมื่อคู่พิพาทไม่สามารถทำการเจรจา หรือปรึกษาหารือระหว่างกันได้โดยสันติวิธี อนุญาโตตุลาการถือเป็นรูปแบบการระงับข้อพิพาททางเลือกที่นิยม สำหรับข้อพิพาทด้านการค้าการลงทุน โดยสังเกตได้จากข้อตกลงทวิภาคี

พหุภาคีทางการลงทุนระหว่างประเทศมักจะกำหนดให้มีการระงับข้อพิพาทที่เกิดด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ ที่เป็นเช่นนี้เพราะอนุญาโตตุลาการเป็นการระงับข้อพิพาทกึ่งตุลาการ ให้อิสระคู่พิพาทในการเลือกบุคคลที่เป็นองค์คณะอนุญาโตตุลาการ การพิจารณาไม่เข้มงวดเหมือนศาล ดังนั้นจึงมีบรรยากาศในการพิจารณาคดีที่ดีกว่า และคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการมีผลผูกพันให้ฝ่ายที่แพ้คดีต้องปฏิบัติตาม แต่จากที่ได้ศึกษาในพิธีสารว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาทอาเซียน ค.ศ. 2004 ซึ่งเป็นกลไกไ้ระงับข้อพิพาทด้านการค้าการลงทุนมีการกล่าวถึงอนุญาโตตุลาการ เฉพาะกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายแพ้คดีไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินของคณะผู้พิจารณา (panel) หรือองค์กรอุทธรณ์ (appellate body) จนประเทศสมาชิกฝ่ายชนะคดีต้องทำการตอบโต้กับการไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินนั้น ซึ่งถ้าฝ่ายแพ้คดีมีการคัดค้านการตอบโต้ดังกล่าวว่าไม่ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่ฝ่ายตอบโต้ได้รับก็ให้ส่งเรื่องให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด และอนุญาโตตุลาการอาจเป็นคณะผู้พิจารณาเดิมก็ได้ ซึ่งเห็นว่าอนุญาโตตุลาการในกรณีนี้ไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการระงับข้อพิพาทแต่อย่างใด ตรงข้ามกับพิธีสารฉบับนี้ ที่ให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นหลัก แต่อาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นวิธีการที่ไม่น่าจะเข้ารูปเข้ารอยกับการระงับข้อพิพาทภายใต้พิธีสารนี้ เนื่องจากข้อพิพาทภายใต้พิธีสารฉบับนี้เป็นเรื่องการตีความกฎบัตรอาเซียน และสนธิสัญญาหรือข้อตกลงต่าง ๆ ที่ประเทศสมาชิกร่วมตกลงไว้ซึ่งควรจะระงับข้อพิพาทโดยศาลมากกว่า ทั้งนี้เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับกลไกของสหภาพยุโรป ปัญหาการตีความกฎหมายและข้อตกลงต่าง ๆ ของสหภาพจะได้รับการยุติโดยศาลยุติธรรมสหภาพยุโรป เนื่องจากประเด็นการตีความกฎหมายถือเป็นเรื่องสำคัญที่เมื่อได้รับการชี้ขาดแล้วจะไม่ได้มีผลเฉพาะต่อกรณีแต่ยังเป็นบรรทัดฐานสำหรับประเทศสมาชิกทั้งหมด เนื่องด้วยกฎหมายสหภาพมีผลใช้บังคับกับทุกประเทศที่เป็นรัฐสมาชิก ซึ่งถ้าใช้วิธีระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ คำชี้ขาดไม่มีผลต่อรัฐสมาชิกที่ไม่ใช่คู่พิพาทให้ถือเป็นแนวทางในการใช้กฎหมายให้ถูกต้องตรงกันอย่างเป็นทางการ อีกทั้งอนุญาโตตุลาการไม่ใช่องค์กรที่มีอำนาจบังคับให้รัฐปฏิบัติตามคำชี้ขาดได้ อนึ่ง ความไม่เหมาะสมนี้อาจนำมาซึ่งอุปสรรคในการตัดสินใจของประเทศสมาชิกที่จะใช้กลไกการระงับข้อพิพาทของพิธีสารนี้ โดยสามารถวิเคราะห์เป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

1) กระบวนการที่สลับซับซ้อน

การระงับข้อพิพาทภายใต้พิธีสารฉบับนี้ คือ การไกล่เกลี่ย การประนีประนอม หรืออนุญาโตตุลาการ ซึ่งผู้ตัดสินว่าคู่พิพาทควรแก้ไขปัญหาดังด้วยวิธีใด คือ สภาความร่วมมืออาเซียน (ASEAN coordinating council) ประกอบด้วยประเทศสมาชิกอาเซียน ถึงแม้ว่าการเพิ่มวิธีการระงับข้อพิพาทกึ่งทางการเข้ามาในพิธีสารฉบับนี้เพื่อให้มีหลากหลายทางเลือกของวิธีการระงับข้อพิพาท นอกเหนือจากแบบไม่เป็นทางการ ตามที่มีอยู่ในกลไกการระงับข้อพิพาทในพิธีสารสองฉบับที่กล่าวมา แต่ถึงกระนั้น การระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการจะเกิดขึ้นได้เมื่อสภาความร่วมมืออาเซียนเห็นชอบนั่นเอง นอกจากนี้กระบวนการอนุญาโตตุลาการเกิดขึ้นโดยความต้องการร่วมกันจากคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ดังนั้น ถ้าฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอม จะต้องเสนอข้อพิพาทไปให้สภาความร่วมมือ

อาเซียนพิจารณาก่อน (Protocol to the ASEAN Charter on Dispute Settlement Mechanism 2010, art 8 para. 4) ถ้าสภาความร่วมมืออาเซียนไม่อาจหาข้อยุติให้ได้จึงจะส่งเรื่องไปให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนพิจารณา (Protocol to the ASEAN Charter on Dispute Settlement Mechanism 2010, art. 9 para. 4) อันเห็นได้ว่ากระบวนการนั้นมีหลายขั้นตอนสลับซับซ้อน จึงเป็นเรื่องค่อนข้างยากที่จะนำข้อพิพาทที่มีเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ

2) ปัญหาการบังคับตามคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการ

เมื่ออนุญาโตตุลาการมีคำตัดสิน โดยหลักการคู่พิพาทต้องผูกพันตามคำตัดสินดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ฝ่ายแพ้คดีไม่เห็นด้วยกับคำตัดสินอาจจะเกิดปัญหาโดยไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินดังกล่าวได้ ถึงแม้ว่าในพิธีสารฉบับนี้จะกำหนดให้สำนักเลขาธิการอาเซียนมีหน้าที่ตรวจตราการปฏิบัติตามคำตัดสินของฝ่ายแพ้คดีก็ตาม (Protocol to the ASEAN Charter on Dispute Settlement Mechanism 2010, art. 16) แต่เมื่อไม่มีการปฏิบัติตามคำตัดสิน ฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากการไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินต้องทำรายงานเสนอต่อสำนักเลขาธิการอาเซียนเพื่อส่งรายงานต่อไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อพิจารณาเอง ไม่ใช่หน้าที่ของสำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Charter 2007, art. 27) แสดงให้เห็นว่าสำนักเลขาธิการอาเซียนไม่ใช่ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติตามคำตัดสิน แต่เป็นเพียงสื่อกลางในการส่งสารไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเท่านั้น ซึ่งไม่มีบทบาทและอำนาจเท่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพราะในพิธีสารนี้ไม่ได้ชี้ชัดว่าหลังจากรับรายงานแล้วสำนักงานเลขาธิการอาเซียนจะต้องปฏิบัติหรือมีอำนาจดำเนินการอย่างไรต่อไป และถึงแม้ว่ารายงานนั้นจะเสนอเข้าที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ก็将与ประเด็นข้อคำถามเดิม ๆ ที่เป็นข้อจำกัดของที่ประชุมสุดยอดอาเซียน อาทิ มติของที่ประชุมต้องเป็นฉันทามติ และเมื่อเสนอเรื่องเพื่อให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนชี้ขาดอาจคงปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นรูปแบบการระงับข้อพิพาททางการเมือง เนื่องจากเป็นที่ชัดเจนว่าที่ประชุมสุดยอดอาเซียนประกอบไปด้วยผู้นำของประเทศสมาชิกทั้งหมด และปัญหาเรื่องการไม่อาจบังคับให้ปฏิบัติตามคำตัดสินได้ (Phun, 2013) เว้นแต่มีการสร้างภาวะกดดัน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าถึงแม้คำตัดสินจากอนุญาโตตุลาการแล้วก็ตาม แต่ถ้าการบังคับคำตัดสินไม่มีความชัดเจนและมีวิธีการที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จะส่งผลให้กลไกการระงับข้อพิพาทขาดความน่าเชื่อถือและขาดประสิทธิภาพตามไปด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ถึงแม้ว่าวิถีอาเซียน หรือ ASEAN Way จะเป็นหลักการที่ทำให้การเจรจาพูดคุยมีลักษณะฉันทามติที่มิตรถ้อยทีถ้อยอาศัย อันเป็นรากฐานของกลไกการระงับข้อพิพาท แต่หลักการเจรจาแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยในรูปแบบอย่าง ไม่เป็นทางการนั้น ไม่เหมาะกับพลวัตอาเซียนในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ ซึ่งอาเซียนได้ตระหนักถึงประเด็นนี้ จึงเปลี่ยนแปลงองค์กรและกำหนดให้อาเซียนเป็นประชาคมที่ใช้กฎหมายเป็นพื้นฐาน (rule based organization) ดังที่ปรากฏในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN charter) ว่าอาเซียนต้องมีพิธีสารเฉพาะเพื่อสร้างกลไก

การระงับข้อพิพาทให้ครบทุกด้าน จึงเกิดพิรุธว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐสามฉบับหลัก ได้แก่ สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค.ศ. 1976 พิรุธว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาทอาเซียน ค.ศ. 2004 พิรุธของกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาท ค.ศ. 2010 อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ในการเป็นประชาคมที่ใช้กฎหมายเป็นพื้นฐานของอาเซียนก็ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะประเทศสมาชิกไม่นำข้อพิพาทเข้าสู่กลไกที่ภูมิภาควางไว้ แต่นำข้อพิพาทไประงับภายใต้กลไกขององค์กรอื่นแทน ทั้งนี้เพราะตัวกลไกเองมีอุปสรรคในความชัดเจนและความน่าเชื่อถือ จนเป็นสิ่งที่กีดกันให้คู่พิพาทไม่ไว้วางใจในการเข้าสู่กระบวนการต่าง ๆ ที่มีอยู่

การที่อาเซียนไม่มีองค์กรระงับข้อพิพาทที่ทำหน้าที่โดยเฉพาะเป็นการถาวรและมีความต่อเนื่องเหมือนอย่างองค์กรระงับข้อพิพาท (DSB) ขององค์การการค้าโลก แต่มีที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ที่ประชุมเจ้าหน้าที่เศรษฐกิจอาเซียน (SEOM) และที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ซึ่งเป็นองค์กรที่ประกอบไปด้วยตัวแทนจากประเทศสมาชิก จัดตั้งขึ้นชั่วคราวเพื่อประชุมตามวาระรอบเท่านั้น หากได้มีลักษณะเป็นการถาวรหรือมีหน้าที่ประจำในการระงับข้อพิพาทเพียงอย่างเดียว จึงขาดความต่อเนื่องอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากลไกการระงับข้อพิพาทได้ หากเมื่อพิจารณาารูปแบบการระงับข้อพิพาทขององค์กรอื่น ๆ อาทิ สหประชาชาติ สหภาพยุโรป จะพบว่าองค์กรเหล่านี้มีการจัดตั้งศาล ซึ่งเป็นรูปแบบการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศโดยวิธีการลักษณะตุลาการเพื่อให้ระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับประเด็นการเมืองในเรื่องเขตแดนของประเทศ หรือระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการใช้และการตีความกฎหมาย เช่น ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (international court of justice) ศาลยุติธรรมสหภาพยุโรป² (court of justice of European Union) เนื่องจากการระงับข้อพิพาทโดยศาลมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการที่ชัดเจนและศาลจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าวอย่างเคร่งครัด จึงทำให้รัฐคู่พิพาทมีความมั่นใจว่าจะได้รับความเป็นธรรมและปัญหาจะยุติ

สำหรับข้อพิพาทด้านการค้าการลงทุนระหว่างรัฐต่อรัฐนั้น เหมาะสมกับรูปแบบการระงับข้อพิพาทในลักษณะกึ่งตุลาการ ไม่ว่าจะเป็น อนุญาโตตุลาการ องค์กรคณะพิจารณาข้อพิพาท ซึ่งไม่ว่าจะเรียกอย่างไร โดยรูปแบบแล้วไม่แตกต่างกัน ซึ่งจากสถิติในรายงานขององค์การการค้าโลกระบุว่าแนวโน้มของข้อพิพาทด้านเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นปัญหาในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม ประเทศพัฒนาแล้ว หรือประเทศกำลังพัฒนา มีแนวโน้มว่ามีการระงับข้อพิพาทในลักษณะกึ่งตุลาการ (Chase et al., 2013) ซึ่งพิรุธว่าด้วยกลไกการระงับ

² ประโยชน์และบทบาทสำคัญของการจัดตั้งศาลสหภาพยุโรป คือ การมีหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลการใช้และการตีความกฎหมายสหภาพยุโรปให้เป็นไปโดยเอกภาพ เป็นศาลยุติธรรมกลางที่มีอำนาจบังคับให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตามสนธิสัญญาหรือพันธกรณีต่าง ๆ ของประชาคมยุโรป นอกจากนี้ศาลนี้ยังมีอำนาจไต่สวนชี้ขาดเบื้องต้นในคำตัดสินจากศาลภายในประเทศสมาชิก มีอำนาจพิจารณาคดีไม่เฉพาะแต่คดีระหว่างรัฐต่อรัฐ แต่รวมถึงคดีที่เอกชนได้รับความเสียหายจากการดำเนินงานอันไม่ชอบของสถาบันในสหภาพยุโรปด้วย นอกจากนี้ศาลสหภาพยุโรปยังเปิดโอกาสให้เอกชนหรือประชาชนสามารถดำเนินคดีกับรัฐได้ กล่าวคือ ไม่จำกัดเฉพาะการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐต่อรัฐ และคำตัดสินของศาลมีผลผูกพันให้ฝ่ายแพ้คดีต้องปฏิบัติตาม

ข้อพิพาทอาเซียน ค.ศ. 2004 น่าจะมาได้ถูกทางแล้ว คือ เป็นการระงับข้อพิพาทที่คัดลอกรูปแบบมาจากองค์การการค้าโลก ซึ่งเริ่มจากการตั้งคณะผู้พิจารณา หรือ panel และอุทธรณ์ต่อไปยังองค์กรอุทธรณ์ หรือ appellate body หากแต่ต้องแก้ไขในเรื่องของกรอบระยะเวลาในกระบวนการพิจารณาของคณะผู้พิจารณาให้ยาวกว่าที่บัญญัติไว้ ซึ่งมีระยะเวลาเพียง 60 วัน เมื่อเทียบกับขององค์การการค้าโลก ให้เวลานานถึง 6 เดือน ทั้งนี้เพื่อให้การพิจารณามีความรอบคอบและถี่ถ้วนในประเด็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งเมื่อระยะเวลาสั้นจะส่งผลถึงความเคลือบแคลงสงสัยแก่คู่พิพาทโดยเฉพาะฝ่ายที่แพ้คดี ว่าคณะผู้พิจารณาข้อพิพาทได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างละเอียดถี่ถ้วนรอบด้านก่อนทำรายงานคำตัดสินหรือไม่ และเมื่อมีข้อสงสัยเช่นนั้นย่อมมีโอกาสที่คู่พิพาทฝ่ายแพ้คดีจะไม่ยอมรับคำตัดสิน อย่างไรก็ตามถึงแม้การระงับข้อพิพาทโดยคณะผู้พิจารณาจะเป็นวิธีที่เหมาะสมแต่ยังมีปัญหาที่สำคัญอันเป็นเหตุให้คู่พิพาทไม่เลือกระงับข้อพิพาทตามกลไกนี้ คือ เมื่อฝ่ายแพ้คดีไม่ปฏิบัติตามคำตัดสิน ย่อมมีอุปสรรคในการบังคับตามคำตัดสิน เนื่องจากอาเซียนไม่มีองค์กรถาวรซึ่งมีอำนาจเด็ดขาดในการบังคับให้ปฏิบัติตามคำตัดสินได้

การขาดสภาพบังคับให้เป็นไปตามคำตัดสินถือเป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งเป็นผลจากการที่กลไกการระงับข้อพิพาทไม่ได้จัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่บังคับคำตัดสินไว้อย่างชัดเจน โดยข้อ 27 ของกฎบัตรอาเซียนและข้อ 1 ในภาคผนวก 6 ว่าด้วยกฎสำหรับการเสนอเรื่องการไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินแห่งพิธีสารของกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยกลไกการระงับข้อพิพาท ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากการไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัย หรือคำตัดสิน อาจส่งเรื่องไปที่ประชุมสุดยอดอาเซียนตัดสิน อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏว่าที่ประชุมดังกล่าวมีอำนาจบังคับให้รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตามผลจากกลไกการระงับข้อพิพาทอย่างเคร่งครัดแต่อย่างใด เนื่องจากอาเซียนเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่ไม่ได้มีอำนาจบังคับเหนือรัฐสมาชิกเหมือนสหภาพยุโรป จึงเป็นข้อจำกัดอันส่งผลให้อาเซียนไม่สามารถบังคับให้รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตามผลจากกลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียนได้

ดังนั้น การจัดตั้งศาลยุติธรรมในระดับภูมิภาคอาเซียนน่าจะเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ดี เพราะเป็นองค์กรที่มีลักษณะถาวร ไม่มีอำนาจหรือมีวาระทางการเมืองระหว่างประเทศซ้อนเร้นอยู่เหมือนในที่ประชุมสุดยอดอาเซียน และการบังคับคำตัดสินโดยศาลจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนซึ่งเป็นเวทีทางการเมืองเป็นผู้บังคับ

ประเด็นที่ว่าอาเซียนควรมีการจัดตั้งศาลหรือไม่นี้ มีการถกเถียงกันในคณะกรรมการระดับสูง (High Level Task Force: HLTF) มาตั้งแต่เวลาร่างกฎบัตรอาเซียน แต่ส่วนใหญ่กังวลว่าอาเซียนยังไม่มีความพร้อมจึงไม่มีการจัดตั้งศาลขึ้นในเวลานั้น และเกรงว่าจะกระทบกับวิถีอาเซียน (Phan, 2013) แต่อย่างไรก็ตามได้มีการบัญญัติไว้ข้อ 25 แห่งกฎบัตรอาเซียนเพื่อไว้สำหรับอนาคต ความว่า

“Where not otherwise specifically provided, appropriate dispute settlement mechanism, including arbitration, shall be established for disputes which concern the interpretation or application of this Charter and other ASEAN instruments.”

จากเนื้อความในข้อ 25 ที่ว่าถ้าไม่มีการจัดหาไว้โดยเฉพาะในตราสารใด ๆ อาเซียนอาจกำหนดกลไกการระงับข้อพิพาทอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสมในการระงับข้อพิพาทได้ ดังนั้น จึงไม่น่ามีอุปสรรคในการจัดตั้งศาลระดับภูมิภาค เนื่องจากเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีความเหมาะสม อนึ่ง ณ ปัจจุบันอาเซียนมีความเป็นพลวัตมากขึ้น ประกอบกับมีตราสารที่ร่วมตกลงกันนับร้อยฉบับ ฉะนั้นหากต้องการให้กลไกการระงับข้อพิพาทที่วางไว้ประสบความสำเร็จโดยประเทศสมาชิกไม่เลือกใช้วิธีการระงับข้อพิพาทภายใต้กลไกของสถาบันอื่น จึงเห็นควรมีการจัดตั้งศาลยุติธรรมอาเซียนขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการตีความกฎบัตรอาเซียนและข้อตกลงอื่น ๆ รวมถึงระงับข้อพิพาทด้านการเมืองและเป็นองค์กรที่มีอำนาจบังคับคำตัดสินจากการระงับข้อพิพาทด้านเศรษฐกิจการค้า

References

- Association of Southeast Asian Nations. (1976) *Treaty of amity and cooperation in Southeast Asia Indonesia*, 24 February 1976, Jakarta, Indonesia: ASEAN Secretariat, Association of Southeast Asian Nations.
- Association of Southeast Asian Nations. (2004) *2004 ASEAN protocol on enhanced dispute settlement mechanism*, Jakarta, Indonesia: ASEAN Secretariat, Association of Southeast Asian Nations.
- Association of Southeast Asian Nations. (2007) *The ASEAN charter*, Jakarta, Indonesia: ASEAN Secretariat, Association of Southeast Asian Nations.
- Association of Southeast Asian Nations. (2010) *Protocol to the ASEAN charter on dispute settlement mechanism*, Jakarta, Indonesia: ASEAN Secretariat, Association of Southeast Asian Nations.
- Boonglom, P. (2014) *Dispute settlement mechanism of ASEAN economic community: Focused on breaching of trade and investment agreements (กลไกในการระงับข้อพิพาทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ศึกษาเฉพาะกรณีละเมิดพันธกรณีด้านการค้าและการลงทุน)*, Master's thesis, Faculty of Law, National Institute of Development Administration, Thailand. (in Thai)

- Chase, C., et al. (2013) *Mapping of dispute settlement mechanisms in regional trade agreements- innovative or variations on a theme?*, Available: <https://ideas.repec.org/p/zbw/wtowps/ersd201307.html> [3 December 2019]
- International Crisis Group. (2011) *Waging peace ASEAN and the Thai-Cambodian border conflict*, Available: <https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/thailand/waging-peace-asean-and-thai-cambodian-border-conflict> [12 January 2019]
- Koesnaldi, J., et al. (2014) *For a more effective and competitive ASEAN dispute settlement mechanism*, Available: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2613871> [3 December 2019]
- Kraichitti, K. (2015) *Dispute settlement mechanism for ASEAN community: Experience, challenges and way forward*, Available: www.aseanlawassociation.org/12GAdocs/workshop5-thailand.pdf [10 April 2019]
- Kumkhun, A. (n.d.) *Boundary dispute management in ASEAN (การจัดการข้อพิพาทเขตแดนในอาเซียน)*, Available: www.polsci.tu.ac.th/fileupload/39/42.pdf [16 March 2019] (in Thai)
- Lekkiatkajorn, T. (n.d.) *The factors of success and development of Europe Union that ASEAN must watch drama and reflect through itself... (ปัจจัยความสำเร็จและพัฒนาการของสหภาพยุโรปอาเซียนต้องดูละครและย้อนดูตัว...)*, Available: thailawstudent.bizhat.com>EU-ASEAN [5 November 2019] (in Thai)
- Lin, C. H. (2010) ASEAN charter: Deeper regional integration under international law?, *Chinese Journal of International Law*, vol. 9, no. 4, pp. 821-837.
- Nunthirapakorn, T. (2014) ASEAN dispute settlement: Focused on the protocol to ASEAN charter on dispute settlement mechanism (การระงับข้อพิพาทอาเซียน: ศึกษากรณีพิธีสารของกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาท), *Ramkhamhaeng Journal Law Series*, vol. 3, no. 1, pp. 10-22. (in Thai)
- Phun, H. (2013) Towards a rules-based ASEAN: The protocol to the ASEAN charter on dispute settlement mechanism, *Arbitration Law Review*, vol. 5, no. 14, pp. 254-276.
- Saisunthorn, J. (2005) *International law vol. II (กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2)*, Bangkok: Vinyuchon. (in Thai)
- The United Nation. (1945) *Charter of the United Nations and statute of the international court of justice*, San Francisco, CA: The United Nation.

Thirawat, J. (2004) *International law vol. II (กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2)*, Bangkok: Vinyuchon.
(in Thai)

Woon, W. (n.d.) *The ASEAN charter dispute settlement mechanisms*, Available:
<http://elib.coj.go.th/Article/Singapore2.pdf> [20 March 2019]

Woon, W. (2012), *Dispute settlement the ASEAN way*, Available: <https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2010/01/WalterWoon-Dispute-Settlement-the-ASEAN-Way-2012.pdf>
[3 December 2019]

WTO Dispute Settlement case No. DS312. (2004) *Indonesia v. Republic of South Korea*. Anti-Dumping Duties on Imports of Certain Paper from Indonesia, Available:
https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds312_e.htm [6 March 2019]

WTO Dispute Settlement case No DS371. (2008) *The Philippines v. Thailand*. Customs and Fiscal Measures on Cigarettes from the Philippine. The summary of Appellate body report, Available: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/1pagesum_e/ds371sum_e.pdf. [6 March 2019]

WTO Dispute Settlement case No. DS 496. (2015) *Viet Nam v. Indonesia*. Safeguard on Certain Iron or Steel Products, Available: https://www.wto.org/english/news_e/news15_e/ds496rfe_01jun15_e.htm [6 March 2019]

WTO's Understanding on Rules and Procedure Governing the Settlement of Dispute 1994.

การศึกษาวัจนกรรมในเพลงประท้วง (Protest Songs) ยอดนิยมตลอดกาล

A Study of Speech Acts on the Best Protest Songs of All Time

พิมพ์ผกา ไชยโชค^{1*} และสาวิตรี คทวณิช¹

Pimpaka Chaiyachok and Savitri Gadavanij

Received Sep 3, 2019

Revised Nov 12, 2019

Accepted Nov 25, 2019

DOI: 10.14456/connexion.2019.19

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ (1) เพื่อจำแนกประเภทวัจนกรรมที่ปรากฏในเพลงประท้วงตามกลุ่มวัจนกรรมของ John R. Searle (1969) (2) เพื่อศึกษาลักษณะวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมที่ปรากฏในเพลงประท้วง (3) เพื่อศึกษาว่าเพลงประท้วงนั้นมักกระตุ้นให้ผู้ฟังทำอะไรและใช้กลวิธีทางภาษาอะไรในการกระตุ้น ผู้วิจัยรวบรวมรายชื่อเพลงประท้วงจำนวน 10 เพลง ที่ได้รับการจัดอันดับจากเว็บไซต์โรลลิงสโตน (Rolling Stone) ในปี ค.ศ. 2014 ให้เป็น 10 เพลงประท้วงยอดนิยมตลอดกาล โดยนำเนื้อเพลงมาจากเว็บไซต์ Genius.com ในการวิเคราะห์เนื้อเพลงถ้อยคำที่อยู่ในแต่ละเพลงจะถูกนำออกมาวิเคราะห์ โดยที่หนึ่งโครงสร้างประโยคในภาษาอังกฤษจะนับเป็นหนึ่งถ้อยคำ (Utterance) ซึ่งในหนึ่งถ้อยคำอาจมี คำ วลี อนุประโยคเป็นส่วนประกอบด้วยก็ได้ นอกจากนี้ประโยคที่มีการร้องซ้ำในท่อนคอรัสของเพลงจะไม่ถูกนับซ้ำ

ผลการศึกษาพบว่า (1) ในจำนวนถ้อยคำที่ถอดมาได้ 181 ถ้อยคำ พบว่ามีการใช้วัจนกรรมในกลุ่มการกล่าวแสดงออก (Expressives) มากที่สุดเป็นจำนวน 84 ถ้อยคำ รองลงมาเป็นวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริง (Representatives) จำนวน 67 ถ้อยคำ อันดับที่ 3 วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวชี้แนะ (Directives) จำนวน 24 ถ้อยคำ และวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวผูกพัน (Commissives) จำนวน 6 ถ้อยคำ ทั้งนี้ไม่พบวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวประกาศ (Declarations) โดยส่วนมากมักพบว่าผู้แต่งมักใช้วัจนกรรมย่อยในวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออก ได้แก่ วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็น วัจนกรรมการเสียดสี วัจนกรรมการตำหนิ ในการแสดงอารมณ์ความรู้สึก รวมถึงทัศนคติของตนเองต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม (2) พบวัจนกรรมตรงจำนวน 87 ถ้อยคำ และวัจนกรรมอ้อม จำนวน 94 ถ้อยคำ โดยวัจนกรรมอ้อมมักถูกใช้ในบทเพลงที่มีเนื้อหาเสียดสีสังคมหรือรัฐบาล วิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ เป็นต้น (3) บทเพลงส่วนใหญ่ใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออก ซึ่งเป็นการกระตุ้นผู้ฟังให้มีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์และนำไปสู่การตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการต่อสู้ด้วยตัวผู้ฟังเอง

คำสำคัญ: วัจนกรรม / วัจนกรรมตรง / วัจนกรรมอ้อม / เพลงประท้วง

¹ Graduate School of Language and Communication, National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand

* Corresponding author E-mail: pimpakaying@hotmail.com

Abstract

This research is a study of speech acts in the best protest songs of all time. The objectives of this research are (1) to classify the speech acts which appeared on the protest songs base on John R. Searle's speech acts theory (1969) (2) to study direct and indirect illocutionary act which appeared in the protest songs (3) to study what the songs often encourages audiences to do and what language strategies are used to influence them. The researcher collected a list of 10 protest songs that were rated on the Rolling Stone website in 2014 as 10 best protest songs of all time. And all lyrics are taken from the Genius.com. To analyze the protest songs, the utterances from each song were analyzed. One sentence structure in English was considered as one utterance. It may contain words, phrases, and clauses as part of it. Besides, the sentence that was repeated in the chorus of the songs were not counted repeatedly. The results showed that (1) in a total of 180 utterances from ten protest songs, four types of illocutionary acts were found. 84 utterances were expressives, 67 utterances were representatives, 24 utterances were directives and six utterances were commissives. The speech acts of expressing opinions, irony and blaming were the three speech acts most frequently found. They were often used to express the songwriter's emotions and attitudes towards social events. (2) 87 utterances were the direct illocutionary act and 94 utterances were the indirect illocutionary act. Indirect speech acts were often used in lyrics that contain the content of social satire or social criticism. (3) most of the protest songs use expressive speech acts to motivate listeners to be emotionally involved in the event which may lead them to decide to fight for something by themselves.

Keywords: Speech acts / Direct speech acts / Indirect speech acts / Protest song

บทนำ

“Protest song” ตามสารานุกรมเพลงของออกซฟอร์ด (Oxford) ออนไลน์ กล่าวว่า เป็นเพลงที่แสดงความรู้สึกของการประท้วงเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมหรือการเมืองบางอย่าง เป็นเพลงประเภทที่แพร่หลายครั้งแรกช่วงปี ค.ศ. 1960 ในประเทศสหรัฐอเมริกา (“protest song”, n.d.) ในประเทศไทยเพลงประเภทนี้เรียกว่า “เพลงประท้วง” ตั้งแต่ยุคก่อน 14 ตุลาคม 2516 ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นเพลงเพื่อชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งเพลงประท้วงเป็นเพลงที่ถ่ายทอดสภาพการณ์ของสังคมในยุคใดยุคหนึ่ง โดยส่วนมากมักมีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านอำนาจรัฐ ความรุนแรง ความไม่ถูกต้อง รวมถึงความเหลื่อมล้ำในสังคมพร้อมทั้งเรียกร้องความยุติธรรมและความสงบสุข (E-DUANG, 2018) ในอดีตจนถึงปัจจุบันพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับเพลงประเภทนี้อยู่บ้าง ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Denisoff and Levine ศึกษาเรื่อง *The Popular Protest Song:*

The Case of "Eve of Destruction" ในปี ค.ศ. 1971 เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับประสิทธิภาพ (Effectiveness) ของเพลงสมันิยมที่มีข้อความทางการเมือง รวมถึงงานวิทยานิพนธ์ในปี ค.ศ. 2013 ของ Quirk Cort ศึกษาเรื่อง *The Power of Lyrical Protest: Examining the Rhetorical Function of Protest Songs in the 2000s* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หน้าที่ทางวาทศิลป์ (rhetorical function) ของเพลงเพลงประท้วงในช่วงปี ค.ศ. 2000 เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเพลงประท้วงพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มักมีแนวโน้มที่จะศึกษาในเชิงวรรณกรรม วรรณศิลป์ และรูปแบบทางภาษา รวมถึงหน้าที่และอุดมการณ์ต่าง ๆ ของเพลง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าในการศึกษาเกี่ยวกับเพลงประเภทนี้ยังค่อนข้างขาดการวิจัยในประเด็นเรื่องวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญอันควรค่าแก่การศึกษา เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นการใช้ภาษาเพื่อปกป้องเจตนาในการสื่อสารของผู้พูด (Khraiboot & Kingkham, 2016) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเพลงเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ศิลปินได้แสดงเจตนาของตนผ่านไปยังผู้ฟัง ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรมในเพลงประเภทนี้นอกจากจะทำให้เห็นถึงสภาพการณ์ของสังคมในยุคนั้น ๆ ผ่านทางบทเพลงแล้ว ยังอาจทำให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของเพลงมากยิ่งขึ้นผ่านการใช้วัฒนธรรม

ในงานวิจัยชิ้นนี้จะอ้างอิงแนวคิดเรื่องวรรณกรรมของ Searle เนื่องด้วยผู้วิจัยเห็นด้วยกับ Pengsuriya (2006) ที่กล่าวว่าแนวคิดของ Austin นั้น เน้นถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นแบบแผนและค่อนข้างอยู่ในบริบทที่เป็นทางการสูง ซึ่งการสื่อสารของมนุษย์นั้นย่อมเกิดได้หลายบริบท ส่วนแนวคิดของ Searle มักเน้นศึกษาถ้อยคำที่อยู่ในบริบทประจำวันมากกว่า จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพลงประท้วงและวิเคราะห์รูปแบบของวรรณกรรมที่ปรากฏในนั้นเพื่อแสดงให้เห็นความสอดคล้องกันของหน้าที่และโครงสร้างทางภาษา จึงควรที่จะศึกษาเรื่องของวรรณกรรมตรงและวรรณกรรมอ้อม ประกอบด้วยโดยการวิจัยนั้นอิงแนวคิดของ Searle เป็นหลัก นอกจากนี้มุ่งศึกษาเพียงเพลงที่ได้รับการจัดอันดับว่าเป็นเพลงประท้วงที่ดีที่สุดตลอดกาล "Readers' Poll: The 10 Best Protest Song of All Time" จำนวน 10 เพลง ซึ่งได้รับการจัดอันดับโดยเว็บไซต์โรลลิงสโตน (Rolling Stone) นิตยสารชื่อดังเกี่ยวกับเพลงและวงการดนตรีของสหรัฐอเมริกา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้วรรณกรรมเพื่อการประท้วงในเพลงประท้วงยอดนิยม ตามการแบ่งประเภทวรรณกรรมของ John R. Searle (1969) ซึ่งประกอบด้วยวรรณกรรมการกล่าวความจริง การกล่าวขี้น้ำ การกล่าวผูกพัน การกล่าวแสดงออก และการกล่าวประกาศ เพื่อศึกษาการใช้วรรณกรรมตรงและวรรณกรรมอ้อมที่ปรากฏในเพลงประท้วง
2. เพื่อศึกษาบทบาทของเพลงประท้วงที่มีต่อผู้ฟัง

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเรื่องวัจนกรรม (Speech acts)

วัจนกรรม เป็นการกระทำที่ผู้พูดหรือผู้เขียน (Speaker/Writer) กล่าวถ้อยคำใด ๆ (Utterance) กับผู้รับสาร (Hearer/Reader) ในบริบทใดบริบทหนึ่ง (Context) โดยที่ถ้อยคำนั้นทำหน้าที่แสดงการกระทำไปพร้อม ๆ กับการกล่าวถ้อยคำ (Deepadung, 2009, p. 77) แนวคิดวัจนกรรมของ John L. Austin เกิดขึ้นจากการรวบรวมงานทางด้านปรัชญาของเขา โดย Urmson and Warnock ในปี ค.ศ. 1961 ภายหลังการเสียชีวิตของออสตินหนึ่งปี ต่อมาในปี ค.ศ. 1962 พวกเขาตีพิมพ์ผลงานนี้ในชื่อ *How to do things with words* (Cerf, 1966, p. 262) ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขและตีพิมพ์ใหม่ในปี ค.ศ. 1975

วัจนกรรมตามแนวคิดของ Austin สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) วัจนกรรมตรงตามคำ (Locutionary act) คือ การกล่าวถ้อยคำที่สื่อความตรงตามรูปแบบทางภาษาและคำที่ประกอบเป็นถ้อยคำ

2) วัจนกรรมปฏิบัติ (Illocutionary act) คือ การกระทำบางสิ่งบางอย่างของผู้พูดผ่านทางถ้อยคำและถ้อยคำดังกล่าวก็ถือได้ว่าเป็นถ้อยคำที่มีพลังซึ่ง Austin เรียกพลังนี้ว่า “พลังวัจนกรรมปฏิบัติ” (Illocutionary force) กล่าวคือเป็นเจตนาที่แฝงอยู่เบื้องหลังถ้อยคำที่กล่าวออกมาซึ่งมักจะเป็นตามแบบแผนซึ่งพจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป) ฉบับราชบัณฑิตยสภา ปี พ.ศ. 2560 ให้นิยามไว้ว่าเป็นข้อตกลงทางภาษาที่ใช้ร่วมกันและเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ใช้ภาษาเดียวกัน เช่น ในประโยคคำถามผู้พูดย่อมมีเจตนาต้องการคำตอบหรือความคิดเห็นบางอย่างจากผู้ฟังและผู้ฟังก็สนองตอบด้วยการแสดงความเห็นหรือไขข้อข้องใจของผู้พูด เป็นต้น Austin ได้แบ่งวัจนกรรมปฏิบัติออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ การกล่าวตัดสิน (Verdictives) การกล่าวแนะนำ (Exercitives) การกล่าวผูกพัน (Commissives) การกล่าวแสดงอาการ (Behabivitives) และการกล่าวแสดงเหตุผล (Expositives)

3) ผลวัจนกรรม (Perlocutionary act) คือ เมื่อผู้พูดกล่าวถ้อยคำก็ย่อมที่จะคาดหวังให้ผู้ฟังเข้าใจถึงเจตนาของผู้พูดรวมถึงกระทำการบางอย่างตามเจตนา นั้น ดังนั้นผลของวัจนกรรมเปรียบเสมือนการแสดงผลของถ้อยคำที่กล่าวออกมา (Austin, 1962, p. 109)

แนวคิดวัจนกรรมของ John R. Searle ลูกศิษย์ของ Austin และผู้สานต่อ และปรับแก้เรื่องเงื่อนไขเหมาะสม (Felicity conditions) ของแต่ละพลังวัจนกรรมปฏิบัติ เขาได้แสดงให้เห็นเงื่อนไขของวัจนกรรมในการสื่อสารโดยการใช้ตัวอย่างจากวัจนกรรมการสัญญาไว้ในหนังสือชื่อ *Speech Acts: an Essays in the Philosophy of Language* ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1969 และยังเป็นผู้ที่เสนอแนวคิดเรื่องวัจนกรรมอ้อม (Indirect speech act) ในผลงานชื่อ *Indirect speech acts* ที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1975 อีกด้วย

เงื่อนไขวัจนกรรมที่ Searle (1969, pp. 54-71) เสนอประกอบด้วย

1) เงื่อนไขเนื้อหาข้อความ (Proposition content condition) หมายถึง กฎที่บอกเนื้อหาความ นำเสนอ ประกอบด้วยด้วยคำนาม ภาคแสดงซึ่งคำกริยาจะต้องแสดงเวลาในขณะพูดด้วย

2) เงื่อนไขขั้นเตรียมการ (Preparatory condition) หมายถึง กฎพื้นฐานซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่า วัจนกรรมที่เกิดขึ้นเป็นวัจนกรรมชนิดใดและจะต้องมีบริบทที่เหมาะสมเท่านั้นจึงสัมฤทธิ์ผล

3) เงื่อนไขความจริงใจ (Sincerity condition) หมายถึง กฎว่าถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวต้องเกิดจากความตั้งใจจริงหรือมีเจตนาที่เด่นชัด

4) เงื่อนไขความครบถ้วน (Essential condition) หมายถึง กฎที่ผู้พูดต้องพยายามทำให้การสื่อเจตนาบรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ Searle (1969, pp. 12-20) ยังได้จำแนกวัจนกรรมออกเป็น 5 ประเภทใหม่ ได้แก่

1) การกล่าวความจริง (Representatives) คือถ้อยคำของผู้พูดที่มีจุดประสงค์เพื่อบอกเล่าข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้ฟัง เช่น การพูด (Saying) การยืนยัน (Asserting) การสรุป (Concluding) การโอ้อวด (Boasting) เป็นต้น

2) การกล่าวชี้แนะ (Directives) เป็นความพยายามที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำอะไรสักอย่าง ซึ่งผู้พูดจะต้องใช้การเชื้อเชิญ (Inviting) การขอร้อง (Requesting) และการเสนอแนะ (Suggesting) เป็นต้น

3) การกล่าวผูกพัน (Commissives) เป็นการทำให้ผู้พูดสัญญาว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต ด้วยการสัญญา (Promising) การสาบาน (Vowing) การรับประกัน (Guaranteeing) และการเสนอตัว (Offering) เป็นต้น

4) การกล่าวแสดงออก (Expressives) เป็นการใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก รวมถึงทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การขอบคุณ (Thanking) การแสดงความยินดี (Congratulating) การแสดงความเสียใจ (Expressing condolences) และการขอโทษ (Apologizing) เป็นต้น

5) การกล่าวประกาศ (Declarations) เป็นกิจกรรมที่ผู้พูดหรือผู้กระทำการให้ผู้อื่นได้รับรู้ข้อความตามประกาศส่วนมากจะเป็นบริบทที่เป็นทางการสูง ได้แก่ การกล่าวเปิดงาน (Opening a ceremony) การเสนอชื่อ (Nominating) การแต่งตั้ง (Appointing) เป็นต้น

นอกจากนี้เขายังได้แบ่งวัจนกรรมออกเป็น 2 ลักษณะ (Searle, 1979, p. 30)

1. วัจนกรรมตรง (Direct speech acts) คือ การใช้ถ้อยคำที่มีรูปแบบโครงสร้างทางภาษาที่ปรากฏ เช่น ประโยคบอกเล่า (Declarative sentences) ก็ใช้เพื่อแสดงข้อมูลหรือแสดงการบอกเล่า ส่วนประโยคคำถาม (Interrogative sentences) ก็ใช้เพื่อตั้งคำถาม ประโยคคำสั่ง (Imperative sentences) ใช้สำหรับออกคำสั่ง และประโยคอุทาน (Exclamative sentences) ใช้เพื่อแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกต่าง ๆ

2. วจนกรรมาอ้อม (Indirect speech acts) คือ การใช้ถ้อยคำไม่ตรงตามรูปแบบโครงสร้างทางภาษาที่ปรากฏ ทั้งนี้ผู้ฟังต้องตีความจากบริบทแวดล้อม รวมทั้งความรู้พื้นฐานที่มีร่วมกับผู้พูด ในวจนกรรมาอ้อมนั้นประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่ง และประโยคอุทานไม่ได้ใช้เพื่อบอกกล่าว ตั้งคำถาม ออกคำสั่ง หรือแสดงความรู้สึกตามรูปแบบโครงสร้างที่ปรากฏ แต่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- 1) Did you know that I used to be a teacher?
- 2) Tell me whether there is something wrong in this room.
- 3) I insist that you come to my house.

จะเห็นได้ว่าตัวอย่าง 1) อยู่ในรูปประโยคคำถามแต่เป็นวจนกรรมาบอกกล่าว ตัวอย่าง 2) อยู่ในรูปประโยคคำสั่งแต่กลับทำหน้าที่ถามคำถามผู้ฟังเพื่อขอความคิดเห็น ส่วนตัวอย่าง 3) มีรูปเป็นประโยคบอกเล่าแต่ทำหน้าที่เชิงออกคำสั่งหรือขอร้องอยู่ในที่ นอกจากนี้วจนกรรมาปฏิบัติหนึ่งอาจมีได้หลายรูปแบบประโยคเช่นกัน

วจนกรรมาตรงและวจนกรรมาอ้อม ช่วยทำให้เข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางภาษา ความหมาย และเจตนาของผู้ส่งสาร ภาษาที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันอาจไม่ได้เป็นไปตามรูปแบบภาษาที่กำหนดทางไวยากรณ์ ประโยคที่มีโครงสร้างทางไวยากรณ์เหมือนกันอาจเป็นวจนกรรมาที่ต่างกันได้นอกจากนี้ในการวิเคราะห์วจนกรรมาจะช่วยให้อ่านข้อความถ้อยคำในกรณีที่ไวยากรณ์ไม่อาจบอกเจตนาที่แท้จริงของผู้ส่งสารได้และสิ่งสำคัญอีกอย่างคือบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เข้าใจเจตนาผู้พูดได้ดีขึ้นด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยเลือกเฉพาะบทเพลงที่ถูกจัดอันดับจากเว็บไซต์ Rolling Stone ในปี ค.ศ. 2014 ว่าเป็นเพลงประท้วงยอดนิยมตลอดกาล Rolling Stone นับเป็นเว็บไซต์หนึ่งที่มีความน่าเชื่อถือเพราะก่อตั้งมาเป็นระยะเวลายาวนานในสหรัฐอเมริกา และมีชื่อเสียงโด่งดังเกี่ยวกับเรื่องดนตรี การเมือง และวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยเพลงที่ได้รับการจัดอันดับจากทางเว็บไซต์มีทั้งหมด 10 เพลง โดยส่วนมากเป็นบทเพลงที่อยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1960 และ ค.ศ. 1970 โดยมีรายชื่อดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อเพลงที่ใช้ในการศึกษา

ชื่อเพลง	ศิลปิน	บันทึกเสียง	เผยแพร่
1. Masters of War	Bob Dylan	April 24, 1963	May 27, 1963
2. Ohio	Crosby, Stills, Nash and Young	May 21, 1970	June 1970
3. For What It's Worth	Buffalo Springfield	December 5, 1966	December 23, 1966
4. The Times They Are A-Changin	Bob Dylan	October 24, 1963	1964 (album) March 8, 1965 (single)
5. Eve of Destruction	Barry McGuire	July 15, 1965	August 1965
6. Killing in the Name	Rage Against the Machine	1991	November 2, 1992
7. Blowin' in the Wind	Bob Dylan	July 9, 1962	August 1963
8. Fortunate Son	Creedence Clearwater Revival	1969	September 1969
9. Hurricane	Bob Dylan	July 1975 and October 24, 1975	November 1975
10. I-Feel-Like-I'm-Fixin'-to-Die Rag	Country Joe and the Fish	July 1967 – September 1967	November 1967

ส่วนของเนื้อเพลงที่จะใช้ในการวิเคราะห์เลือกเก็บจากเว็บไซต์ Genius.com เนื่องจากบริษัทก่อตั้งมาแล้วเป็นเวลา 10 ปี และรวบรวมรายชื่อเนื้อเพลงและศิลปินไว้ไม่น้อยกว่า 25 ล้านเพลง โดยมีผู้เข้าเยี่ยมชมไม่น้อยกว่า 100 ล้านคนในแต่ละเดือน นอกจากนี้ยังมีผู้ติดตามผ่านช่องทางออนไลน์อีกมากมาย อย่างเช่นใน Facebook มียอดผู้ติดตาม 1,387,824 คน Twitter มีผู้ติดตาม 806,056 คน และ Youtube มียอดสมาชิก 5,180,237 คน จุดเด่นของเว็บไซต์คือมี application ให้ดาวน์โหลดไว้ใช้บนโทรศัพท์มือถือ และยังมีการอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมของเนื้อเพลงในแต่ละท่อนรวมถึงมีการลงทะเบียนสำหรับศิลปินและผู้ฟังเพื่อร่วมกันแก้ไขเนื้อเพลงและใส่คำอธิบายเพิ่มเติมในเพลงได้ (About Genius, n.d.)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและกรอบทฤษฎีในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีวิจัยจากเอกสาร (Document research) ซึ่งคือเนื้อเพลงทั้งสิบเพลงที่ได้จากเว็บไซต์ Genius.com โดยนำมาถอดเป็นถ้อยคำ (Utterance) โดยหนึ่งโครงสร้างประโยคในภาษาอังกฤษซึ่งประกอบด้วยประโยคความเดียว (Simple sentence) ประโยคความรวม (Compound sentence) ประโยคความซ้อน (Complex sentence) และประโยคความรวมความซ้อน (Compound-complex sentence) นับเป็นหนึ่งในถ้อยคำ ซึ่งในหนึ่งถ้อยคำอาจมี คำ วลี อนุประโยคเป็นส่วนประกอบด้วยก็ได้ โดยที่ประโยคเหล่านั้นอาจอยู่ในรูปประโยคบอกเล่า ประโยคคำถามหรือประโยคคำสั่ง นอกจากนี้ประโยคที่มีการร้องซ้ำในท่อนคอรัสของเพลงจะนับเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นการจัดประเภทวัจนกรรมในเพลงประทังตามแนวคิดการแบ่งประเภทวัจนกรรมตาม Searle (1969) ร่วมกับแนวคิดเงื่อนไขวัจนกรรมของ Searle และเพื่อให้การวิเคราะห์มีความชัดเจนมากขึ้นผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้เงื่อนไขวัจนกรรมในงานวิจัยของ Khompramoon (2018) Sungkaman (2016) และ Khraiboot and Kingkham (2016) มาเป็นกรอบในการศึกษาเพิ่มเติม ส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาวุจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมโดยใช้แนวคิดของ Searle (1979) ร่วมกับการดูโครงสร้างมาลา (Mood) ของประโยคซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (1) มาลาบอกเล่า (Declarative mood) ใช้เพื่อบ่งบอกหรือแจ้งถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยที่ประธานของประโยคจะวางไว้หน้าคำกริยา (2) มาลาถาม (Interrogative mood) ใช้เพื่อถามคำถามซึ่งคำกริยาจะวางอยู่หน้าประธานและอาจมีคำที่ใช้แสดงคำถาม (Question words) เช่น who what where ฯลฯ ปรากฏข้างหน้าประธานด้วยเช่นกัน และในประโยคคำถามจะปิดท้ายด้วยเครื่องหมายคำถาม (3) มาลาสั่ง (Imperative mood) ใช้ในการกระตุ้นผู้รับสารให้กระทำการบางอย่างมักขึ้นต้นด้วยคำกริยาและไม่มีประธานในประโยค (Sutherland, 2016. p. 57) โดยในส่วนนี้จะเป็นการดูความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและหน้าที่ของประโยค หากโครงสร้างและหน้าที่ของประโยคมีความสัมพันธ์กัน เช่น ประโยคใช้โครงสร้าง Declarative mood เพื่อบอกเล่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือใช้โครงสร้าง Interrogative mood เพื่อถามคำถามจะถือว่าถ้อยคำนั้นเป็นวัจนกรรมตรง และหากรูปโครงสร้างประโยคกับหน้าที่ไม่สัมพันธ์กัน ตัวอย่างเช่น ในประโยคใช้โครงสร้าง Declarative mood เพื่อจุดประสงค์อื่น เช่น เสียดสี ไน่มน้ำ วิจารณ์ ฯลฯ ถ้อยคำนั้นจะถูกพิจารณาว่าเป็นวัจนกรรมอ้อม เนื่องจากแนวคิดเรื่องวัจนกรรมเป็นการศึกษาถ้อยคำโดยอาศัยบริบท ดังนั้นการวิเคราะห์แต่ละเพลงอาจใช้บริบททางสังคมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาการแต่งเพลงเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาด้วย ในส่วนสุดท้ายเป็นการวิเคราะห์บทบาทของเพลงประทังว่าเพลงประทังนั้นมักกระตุ้นให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดซึ่งผู้วิจัยใช้การตีความจากผลการวิเคราะห์ใน 2 ส่วนแรก ประกอบกับบริบทของแต่ละเพลง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นการสรุปผลประเภทวัจนกรรมที่พบในเพลงประทังแต่ละเพลงตาม 5 กลุ่มวัจนกรรมของ Searle (1969) รวมถึงการสรุปภาพรวมประเภทกลุ่มวัจนกรรมทั้งหมดที่ปรากฏ ส่วนที่ 2 เป็นการสรุปการใช้วัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมและส่วนสุดท้ายเป็นการสรุปผลบทบาทของเพลงประทังว่ามีเป้าหมายในการกระตุ้นผู้ฟังอย่างไร

สรุปผลประเภทวัจนกรรมที่พบในแต่ละเพลงตาม 5 กลุ่มวัจนกรรมของ Searle

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพลงแต่ละเพลงเริ่มต้นจากการให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเพลงและเนื้อหาหลักของเพลงตลอดจนสถานการณ์ทางการเมืองและสังคมในช่วงเวลาที่เพลงออกสู่ตลาด จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถ้อยคำในเนื้อเพลงเพื่อจัดประเภทวัจนกรรมในแต่ละบทเพลงซึ่งอ้างอิงแนวคิดตาม 5 กลุ่มวัจนกรรมของ Searle ดังได้แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลประเภทวัจนกรรมที่พบในเพลงประท้วงแต่ละเพลงจำแนกตามประเภทวัจนกรรม

รายชื่อเพลง	การกล่าวความจริง	การกล่าวชี้หน้า	การกล่าวผูกพัน	การกล่าวแสดงออก	การกล่าวประกาศ	จำนวนถ้อยคำ
1. Masters Of War	2	2	5	19	-	28
2. Ohio	4	2	-	-	-	6
3. For What It's Worth	6	-	-	3	-	9
4. The Times They Are A-Changin'	7	12	-	2	-	21
5. Eve Of Destruction	6	2	-	13	-	21
6. Killing In The Name	1	-	1	4	-	6
7. Blowin' In The Wind	-	-	-	11	-	11
8. Fortunate Son	-	-	-	12	-	12
9. Hurricane	38	-	-	12	-	50
10. I Feel Like I'm Fixin' To Die Rag	3	6	-	8	-	17
รวม	67	24	6	84	-	181

1. Masters of War - Bob Dylan (1963)

บทเพลงนี้มีเนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของผู้นำหรือรัฐบาลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำสงคราม ซึ่ง Bob Dylan ได้นำเสนอความเคืองขุ่นของเขาผ่านหลากหลายวัจนกรรมซึ่งถอดถ้อยคำจากบทเพลงได้จำนวน 28 ถ้อยคำ ปรากฏวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกมากที่สุดเป็นจำนวน 19 ถ้อยคำ รองลงมาเป็นวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวผูกพัน จำนวน 5 ถ้อยคำ อันดับต่อมาคือวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวชี้หน้า จำนวน 2 ถ้อยคำ และกลุ่มการกล่าวความจริง จำนวน 2 ถ้อยคำ

ในบทเพลง Masters of War นี้ นำเสนอโดยการใช่วัจนกรรมการสั่ง/ขอร้อง ในการดึงความสนใจของผู้นำ/ผู้ฟัง ให้ตระหนักถึงสิ่งที่ไม่ถูกต้องด้วยการใช้ถ้อยคำว่า “Come, you masters of war” จากนั้นเป็นการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้แต่งที่มีต่อผู้นำ (Masters) ด้วยการตำหนิและเสียดสีการกระทำที่ไม่ถูกต้อง อย่างเช่น “You play with my world Like it's your little toy” เป็นการตำหนิการกระทำของผู้นำว่าทำเหมือนโลกนี้เป็นเพียงแค่ของเล่นหรือ “A world war can be won, you want me to believe” เป็นการเสียดสีผู้นำหรือรัฐบาลว่า “ที่คุณบอกให้ฉันเชื่อว่าจะมีชัยชนะในสงครามได้นั้น มันไม่ใช่เรื่องจริง” ผู้แต่งใช้วัจนกรรมในกลุ่มการกล่าวแสดงออกมากที่สุดเนื่องจากวัจนกรรมกลุ่มนี้เป็นถ้อยคำที่แสดงความรู้สึก อารมณ์ และทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังหรือสิ่งรอบตัว นอกจากนี้มีการใช่วัจนกรรมการบอกเล่าในบางส่วนเช่น “I just want you to know / I can see through your masks” สุดท้ายเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกโกรธเคืองที่มีต่อผู้นำหรือรัฐบาลผ่านวัจนกรรมการขู่ ตัวอย่างเช่น “And I'll stand over your grave / 'Til I'm sure that you're dead”

2. Ohio - Crosby, Stills, Nash and Young (1970)

จากผลการศึกษาสามารถถอดเป็นถ้อยคำออกมาได้จำนวน 6 ถ้อยคำ โดยไม่นับถ้อยคำซ้ำ จากนั้นพบว่าบทเพลงนี้ใช้กลุ่มวัจนกรรมการกล่าวความจริงมากที่สุดเป็นจำนวน 4 ถ้อยคำ และรองลงมาเป็นกลุ่มการกล่าวชี้้นำ จำนวน 2 ถ้อยคำ

ในแต่ละท่อนเนื้อร้องของบทเพลง Ohio นำเสนอโดยการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริงในการเล่าเรื่องราวสะท้อนเหตุการณ์ในวันที่เกิดเหตุการณ์จลาจลระหว่างนักศึกษาและเจ้าหน้าที่รัฐ ตัวอย่างเช่น การเล่าว่าในวันนั้นเกิดการชุมนุมวุ่นวายและมี 4 คนเสียชีวิต โดยใช้ประโยคที่ว่า “This summer I hear the drummin' / Four dead in Ohio” และจบด้วยการใช้วัจนกรรมการแนะนำเพื่อเป็นการบอกว่าเรื่องนี้ควรได้รับการพิจารณาและจัดการอย่างถูกต้อง (Should have been done long ago) และใช้วัจนกรรมการถามเพื่อเป็นการกระตุ้นผู้ฟังว่าคิดเห็นอย่างไรกับเรื่องที่เกิดขึ้นโดยใช้ประโยคที่ว่า “What if you knew her and found her dead on the ground? / How can you run when you know?”

3. For What It's Worth - Buffalo Springfield (1966)

จากผลการศึกษาพบว่ามีการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริงมากที่สุดเป็นจำนวน 6 ถ้อยคำ และรองลงมาเป็นกลุ่มการกล่าวแสดงออกจำนวน 3 ถ้อยคำ จำนวนถ้อยคำที่ถอดมาจากบทเพลงได้ทั้งหมด 9 ถ้อยคำ

เพลง For What It's Worth ใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริงในการบอกเล่าเรื่องราวเป็นส่วนมาก ตัวอย่างเช่น “There's something happening here / But what it is ain't exactly clear” เป็นการเปิดประเด็นโดยการให้ข้อมูลแก่ผู้ฟังจากนั้นมีการนำเสนอโดยแทรกวัจนกรรมการเสียดสี เช่น “There's a man with a gun over there / Telling me I got to beware” เป็นการเสียดสีการกระทำของตำรวจที่ใช้ความรุนแรง (There's a man with a gun) จากนั้นในทุกท่อนที่เป็นคอรัสผู้แต่งจะเริ่มด้วยการแสดงความคิดเห็นสลับไปกับการบอกเล่า โดยใช้ประโยคที่ว่า “I think it's time we stop” เพื่อเป็นการย้ำว่าเราควรหยุดความรุนแรงเหล่านี้

4. The Times They Are A-Changin' - Bob Dylan (1963)

จากการศึกษาสามารถถอดถ้อยคำออกมาได้จำนวน 21 ถ้อยคำ พบว่ามีการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวชี้้นำมากที่สุดเป็นจำนวน 12 ถ้อยคำ รองลงมาเป็นกลุ่มการกล่าวความจริงจำนวน 7 ถ้อยคำ และกลุ่มการกล่าวแสดงออกจำนวน 2 ถ้อยคำ

The Times They Are A-Changin' ใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวชี้้นำมากที่สุดซึ่งพบว่าเป็นการใช้วัจนกรรมการสั่ง/การขอร้องในการดึงความสนใจของเป้าหมาย เพื่อให้ฟังหรือกระทำการบางอย่างต่อสิ่งที่จะนำเสนอในบทเพลง ตัวอย่างเช่น การดึงความสนใจของผู้คนให้ยอมรับกับความเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น “Come gather 'round people, wherever you roam / And admit that the waters around you have grown / And accept it that soon you'll be drenched to the bone” จากนั้นใช้วัจนกรรมการบอกเล่าในการนำเสนอข้อเท็จจริง เช่น “And there's no tellin' who that it's namin' / For the loser now will be later to

win For the times they are a-changin” เป็นการบอกว่าไม่สามารถมีใครตัดสินได้ว่าใครจะเป็นผู้ชนะหรือแพ้ สำหรับผู้แพ้อาจกลายเป็นผู้ชนะได้เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป และยังพบวัจนกรรมการเตือนที่ถูกรู้เพื่อเตือนเหล่าผู้นำว่าการเปลี่ยนแปลงใกล้เข้ามาทุกทีแล้วดังเช่นประโยคที่กล่าวว่า “The battle outside ragin' / Will soon shake your windows and rattle your walls / For the times they are a-changin”

5. Eve of Destruction - Barry McGuire (1965)

จากการศึกษาสามารถถอดถ้อยคำออกมาได้ 21 ถ้อยคำ พบว่ามีการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าว แสดงออกมากที่สุดจำนวน 13 ถ้อยคำ รองลงมาเป็นกลุ่มการกล่าวความจริงจำนวน 6 ถ้อยคำ และสุดท้ายคือวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวขี้นำจำนวน 2 ถ้อยคำ

เพลง Eve of Destruction นำเสนอบทเพลงผ่านการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริงเพื่อส่งสารไปยังผู้ฟังให้เห็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น การเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดกับโลกฝั่งตะวันออกที่กำลังมีสงครามผ่านถ้อยคำที่ว่า The eastern world it is explodin' / Violence flarin', bullets loadin' รวมทั้งสลับกับการสอดแทรกอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้แต่งผ่านการใช้วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็น เช่น “This whole crazy world is just too frustratin” และใช้วัจนกรรมการเตือนเพื่อเตือนให้ผู้ฟังรับรู้และตระหนักถึงอันตรายของสงคราม เช่น “If the button is pushed, there's no running away / There'll be no one to save with the world in a grave” รวมถึงใช้วัจนกรรมการถามเพื่อกระตุ้นผู้ฟังให้รับรู้ถึงสิ่งที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอเช่น “Can't you see the fears that I'm feeling today?” เป็นการถามผู้ฟังว่ารู้สึกเช่นเดียวกับเขาหรือไม่ ตอนท้ายผู้แต่งทิ้งท้ายด้วยการเสียดสีการกระทำที่ไม่ถูกต้องของรัฐบาล “The poundin' of the drums, the pride and disgrace / You can bury your dead, but don't leave a trace/ Hate your next-door-neighbour, but don't forget to say grace”

6. Killing In the Name - Rage against the Machine (1992)

จากการศึกษาสามารถถอดถ้อยคำออกมาได้จำนวน 6 ถ้อยคำ พบว่ามีการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าว แสดงออกมากที่สุดจำนวน 4 ถ้อยคำ รองลงมาเป็นกลุ่มการกล่าวความจริงจำนวน 1 ถ้อยคำ และสุดท้ายคือวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวผูกพันจำนวน 1 ถ้อยคำ

เพลง Killing In The Name นำเสนอโดยใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกในการเสียดสีและตำหนิ การกระทำของตำรวจที่ใช้ความรุนแรงกับคนผิวสีแต่กลับไม่ได้รับโทษแต่อย่างใดซึ่งผู้แต่งการกล่าวซ้ำ ๆ หลายรอบเพื่อเป็นการแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของผู้แต่งรวมถึงเน้นย้ำการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น “Some of those that work forces, are the same that burn crosses” / “You justify those that died / By wearing the badge, they're the chosen whites” รวมถึงใช้การตำหนิเป็นการกระตุ้นผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกอยากต่อต้านสิ่งเหล่านี้โดยใช้ข้อความเช่น “Now you do what they told ya” เป็นสื่อว่าคนทั่วไปมักทำตามที่รัฐบอก ซึ่งการกระทำบางอย่างก็เป็นสิ่งเลวร้าย ดังนั้นข้อความนี้อาจสามารถทำให้ผู้ฟังตระหนักถึงการกระทำเหล่า

จากนั้นปิดท้ายด้วยการประกาศตัวของผู้แต่งว่าเขาจะไม่ทำตามที่รัฐบอกโดยผ่านวัจนกรรมกรหู่คือ “Fuck you, I won't do what you tell me”

7. Blowin' in the Wind - Bob Dylan (1962)

จากการศึกษาสามารถถอดถ้อยคำออกมาได้จำนวน 11 ถ้อยคำ พบว่าเป็นการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกทั้งหมด

เพลงนี้เป็นการนำเสนอโดยใช้ประโยคคำถามเกือบจะทั้งหมด โดยแต่ละประโยคนั้นมิได้มีเจตนาที่จะให้ใครมาตอบแต่เสมือนเป็นการเปรียบเทียบกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่กำลังเป็นประเด็นอยู่ในช่วงนั้น เป็นการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้แต่งไปยังผู้ฟัง ซึ่งพบว่าคำถามเหล่านั้นแฝงไว้ด้วยวัจนกรรม การแสดงความคิดเห็นของศิลปินและเป็นการเสียดสีการกระทำอันไม่ถูกต้องที่เกิดขึ้นในสังคม ตัวอย่างเช่น “Yes, and how many times must the cannonballs fly before they're forever banned?” ที่ใช้ในการเสียดสีการกระทำของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในการเข้าร่วมทำสงครามต่าง ๆ หรือ “Yes, and how many years can a mountain exist before it is washed to the sea?” เป็นการแสดงมุมมองและทัศนคติของผู้แต่งซึ่งตีความได้ว่าไม่มีสิ่งใดคงอยู่ได้ตลอดไปแม้แต่ภูเขาสักวันก็ต้องโดนเซาะหายลงทะเล

8. Fortunate Son - Creedence Clearwater Revival (1969)

จากการศึกษาสามารถถอดถ้อยคำออกมาได้จำนวน 12 ถ้อยคำ พบว่ามีการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกทั้งหมด

ในเพลงนี้นำเสนอโดยใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกซึ่งเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกและความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้แต่งโดยใช้วัจนกรรมในการแสดงความคิดเห็นและการเสียดสีในการสะท้อนเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในสังคมอเมริกานั้นคือการที่ชนชั้นล่างต้องถูกส่งไปสนามรบแต่พวกที่มีฐานะกลับสามารถใช้เงินเพื่อหลีกเลี่ยงการไปรบได้ ตัวอย่างเช่น “Some folks are born silver spoon in hand / Lord, don't they help themselves, no” เป็นการบอกว่าคนรวยทั้งหลายนั้นย่อมมีหนทางที่จะช่วยตัวเองเพื่อไม่ต้องไปร่วมรบได้ และยังมี การเสียดสีความไม่ยุติธรรมในเรื่องชนชั้นนี้ด้วยคำกล่าวที่ว่า “It ain't me, it ain't me / I ain't no senator's son, son / I ain't no fortunate one, no” แปลได้ความว่า “ฉันไม่ใช่ลูกคนในสภาและฉันก็ไม่ใช่ผู้โชคดีด้วย” เป็นถ้อยคำที่ปรากฏในทุกท่อนของเนื้อเพลงตรงส่วนคอรัสเพื่อเป็นการเน้นย้ำแนวความคิดของผู้แต่งที่มีต่อความไม่ยุติธรรมในสังคม

9. Hurricane - Bob Dylan (1975)

จากการศึกษาสามารถถอดถ้อยคำออกมาได้จำนวน 50 ถ้อยคำ พบว่ามีการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริงมากที่สุดเป็นจำนวน 38 ถ้อยคำ รองลงมาเป็นวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกจำนวน 12 ถ้อยคำ

บทเพลงนี้นำเสนอโดยการบอกเล่าเรื่องราวบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักมวยคนหนึ่ง ซึ่งต้องรับโทษติดคุกโดยการตัดสินที่ไม่ยุติธรรมด้วยความที่เขาเป็นคนผิวดำ ผู้แต่งใช้วัจนกรรมการบอกเล่าในการบรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันเกิดเหตุตลอดจนการตัดสินคดีความ ตัวอย่างเช่น Pistol shots ring

out in the barroom night / Enter Patty Valentine from the upper hall she sees the bartender in a pool of blood / Cries out, “My God, they killed them all!” เป็นการเล่าเรื่องว่ามีการยิงกันในบาร์แห่งหนึ่งซึ่งผู้เห็นเหตุการณ์คือ Patty Valentine นอกจากนี้ผู้แต่งใช้วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นเพื่อสื่อถึงมุมมองหรือทัศนคติของเขาคือที่มีต่อเหตุการณ์ เช่น “The man the authorities came to blame / For something that he never done” เป็นการสื่อว่านักมวยที่มีชื่อเสียงอย่างมากคนหนึ่งต้องถูกกล่าวหาในสิ่งที่เขาไม่ได้ทำและยังมีการเสียดสีถึงการกระทำที่ไม่ถูกต้องต่าง ๆ แทรกอยู่ในเนื้อเพลงในบางท่อนเช่น “If you’re black you might as well not show up on the street / Unless you want to draw the heat” ซึ่งเป็นการเสียดสีความไม่เสมอภาคในสังคมอเมริกาที่ชาวผิวดำต้องได้รับความทุกข์ยาก

10. I Feel Like I'm Fixin' to Die Rag - Country Joe and the Fish (1967)

จากการศึกษาสามารถถอดถ้อยคำออกมาได้จำนวน 17 ถ้อยคำ พบว่ามีการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกจำนวน 8 ถ้อยคำ วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวชี้้นำจำนวน 6 ถ้อยคำ อันดับสุดท้ายคือวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริงจำนวน 3 ถ้อยคำ

จากการศึกษาพบว่าเพลงนี้นำเสนอโดยการที่วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้แต่งที่มีต่อการทำสงครามโดยใช้การเสียดสีและแสดงความคิดเห็นตัวอย่างเช่น “So put down your books and pick up a gun / Going to have a whole lot of fun” เป็นการประชดประชันให้กลุ่มคนที่ถูกเกณฑ์ไปทำสงครามนั้นวางหนังสือลงและหยิบปืนขึ้นมาแทนเพื่อจะได้เจอกับเรื่องราวสุดสนุกซึ่งในความเป็นจริงนั้นผู้แต่งมีเจตนาต้องการจะสื่อว่าคนที่เกณฑ์ไปรบนั้นมักเป็นเยาวชนซึ่งกำลังอยู่ในวัยเรียนแต่กลับต้องถืออาวุธแทนการถือหนังสือ เจตนาที่ใช้ประโยคสื่อความหมายไม่ตรงกับหน้าที่ของรูปประโยคนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นกลวิธีของผู้แต่งที่ต้องการเสียดสีการกระทำบางอย่างซึ่งผู้ฟังต้องตีความเอาเอง ในส่วนของวัจนกรรมการสั่ง/ขอร้องใช้เพื่อการเชิญชวนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการร้องเพลงเช่น “Give me an F / Give me an I / Give me an S / Give me an H” เป็นต้น

สรุปภาพรวมประเภทกลุ่มวัจนกรรมที่พบจากบทเพลงทั้งหมด

ตารางที่ 3 ประเภทของกลุ่มวัจนกรรมที่ปรากฏในเพลงประท้วง

กลุ่มวัจนกรรม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย
1. กลุ่มการกล่าวแสดงออก (Expressives)	84	46.41 %
2. กลุ่มการกล่าวความจริง (Representatives)	67	37.02 %
3. กลุ่มการกล่าวชี้้นำ (Directives)	24	13.26 %
4. การกล่าวผูกพัน (Commissives)	6	3.31 %
5. กลุ่มการกล่าวประกาศ (Declarations)	-	0 %
รวม	181	100 %

จากตารางที่ 3 แสดงผลวจนกรรมที่พบใน 10 เพลงประท้วง ซึ่งได้ทำการถอดถ้อยคำออกมาได้จำนวนทั้งสิ้น 181 ถ้อยคำ พบว่าในบรรดาถ้อยคำทั้งหมดแบ่งเป็นวจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกจำนวน 84 ถ้อยคำ ซึ่งคิดเป็น 46.41 % วจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริงจำนวน 67 ถ้อยคำ ซึ่งคิดเป็น 37.02 % วจนกรรมกลุ่มการกล่าวชี้้นำพบจำนวน 24 ถ้อยคำ คิดเป็น 13.26 % วจนกรรมกลุ่มการกล่าวผูกพันจำนวน 6 ถ้อยคำ คิดเป็น 3.31 % โดยในแต่ละกลุ่มวจนกรรมยังพบวจนกรรมย่อย ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มการกล่าวแสดงออก (Expressives)

ตารางที่ 4 วจนกรรมย่อยที่พบในวจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออก

วจนกรรม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย
1. วจนกรรมการแสดงความคิดเห็น	33	39.29 %
2. วจนกรรมการเสียดสี	31	36.90 %
3. วจนกรรมการตำหนิ	11	13.10 %
4. วจนกรรมการเตือน	6	7.14 %
5. วจนกรรมการบริภาษ	2	2.38 %
6. วจนกรรมการแสดงความเสียใจ	1	1.19 %
รวม	84	100 %

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นวจนกรรมย่อยที่พบในวจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออก ได้แก่ วจนกรรมการแสดงความคิดเห็นจำนวน 33 ถ้อยคำ คิดเป็น 39.29 % วจนกรรมการเสียดสี 31 ถ้อยคำ คิดเป็น 36.90 % วจนกรรมการตำหนิจำนวน 11 คิดเป็น 13.10 % วจนกรรมการเตือนจำนวน 6 ถ้อยคำ คิดเป็น 7.14 % วจนกรรมการบริภาษ 2 ถ้อยคำ คิดเป็น 2.38 % และวจนกรรมการแสดงความเสียใจจำนวน 1 ถ้อยคำ คิดเป็น 1.19 %

1) วจนกรรมการแสดงความคิดเห็น

ผู้วิจัยอิงตามแนวคิด Khompramoon et al. (2018, p. 126) ที่กล่าวว่าถ้อยคำที่เป็นวจนกรรมการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: เป็นข้อความที่แสดงอารมณ์ ความรู้สึกหรือความคิดของผู้พูด

เงื่อนไขเตรียมการ: ผู้พูดต้องการแสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นให้ผู้ฟังทราบ

เงื่อนไขความจริงใจ: ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังรับทราบถึงเรื่องนั้น ๆ

เงื่อนไขความครบถ้วน: ถือเป็นความพยายามของผู้พูดที่ต้องการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย ตัวอย่าง “Yeah, my blood’s so mad, feels like coagulation”

(Eve Of Destruction: Barry McGuire)

ผู้แต่งใช้ถ้อยคำนี้แสดงถึงอารมณ์โกรธอย่างมากและไม่พอใจอย่างมากเปรียบเหมือนความโกรธนั้นแทบจะทำให้เลือดแข็งตัวเลยทีเดียว ด้านเงื่อนไขเนื้อความเป็นการแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูดที่มีต่อบริบทการทำความผิด เขาแสดงความไม่พอใจต่อการสร้างระเบิดนิวเคลียร์ในช่วงสงครามซึ่งพิจารณาจากประโยคกล่าวที่ไว้ในเนื้อเพลงว่า “If the button is pushed, there’s no running away” ซึ่งหมายความว่าหากมีการระเบิดเกิดขึ้นจะไม่มีใครหนีรอดไปได้ หากพิจารณาตามเงื่อนไขทั้ง 4 ดังถ้อยคำนี้จึงจัดได้ว่าเป็นวัจนกรรมกรแสดงความคิดเห็นซึ่งผู้พูดใช้ในการถ่ายทอดความรู้สึกไปยังผู้ฟังว่าตนรู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงสงคราม

2) วัจนกรรมกรเสียดสี

เนื่องจาก Searle ไม่ได้กล่าวถึงเงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมกรเสียดสีโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้แนวคิดของ Sungkaman (2016, p. 160) ที่กล่าวว่าถ้อยคำที่จัดเป็นวัจนกรรมกรเสียดสีต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: เป็นการบ่งชี้ข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของผู้ฟังหรือของผู้อื่นในอดีต

เงื่อนไขเตรียมการ: ผู้พูดใช้ถ้อยคำสื่อความหมายไม่ตรงกับรูปประโยค

เงื่อนไขความจริงใจ: ความตั้งใจของผู้พูดให้ที่ความหมายของถ้อยคำต่างกับความหมายของรูปภาษา

เงื่อนไขความครบถ้วน: ผู้ฟังต้องรับภาระในการตีความตามเจตนาเอง

ตัวอย่าง “There’s a man with a gun over there telling me I got to beware”

(For What It’s Worth: Buffalo Springfield)

ถ้อยคำนี้กล่าวว่า “ผู้ชายที่ถือปืนตรงนั้นบอกฉันให้ระวัง” เนื่องจากเพลงนี้แต่งขึ้นจากเหตุการณ์จลาจลที่ซันเซ็ทสตริปดังนั้นผู้ชายที่ยืนตรงนั้นหมายถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจและในถ้อยคำนี้มีความหมายแอบแฝงโดยมุ่งวิจารณ์ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อาวุธปืนในการข่มขู่ผู้ประท้วง อีกนัยหนึ่งอาจเป็นการบอกว่าฝ่ายตำรวจนั้นเป็นฝ่ายที่ใช้ความรุนแรง ด้านเนื้อหาข้อความเป็นการเป็นการบ่งชี้ข้อบกพร่องของตำรวจในเหตุการณ์จลาจลที่ซันเซ็ทสตริป ผู้พูดตั้งใจใช้ถ้อยคำสื่อความหมายไม่ตรงกับรูปประโยคโดยการใส่รูปประโยคบอกเล่าเพื่อเป็นการบรรยายแต่มีเจตนาเสียดสีซึ่งในการใช้คำว่า “a man with a gun” หากพิจารณาร่วมกับบริบทจะตีความได้ว่าหมายถึงตำรวจ ซึ่งถ้อยคำนี้ผู้ฟังต้องรับภาระในการตีความและแปลเจตนาของผู้พูดเอง ดังนั้นถ้อยคำนี้จึงเข้าเงื่อนไขเป็นวัจนกรรมกรเสียดสี

3) วัจนกรรมกรตำหนิ

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมตามแนวคิด Khompramoon et al. (2018, p. 124) ซึ่งกล่าวว่าถ้อยคำที่เป็นวัจนกรรมกรตำหนิต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: เป็นการกระทำของผู้ฟัง

เงื่อนไขเตรียมการ: ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมและอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้ฟัง

เงื่อนไขความจริงใจ: ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องจริง ๆ

เงื่อนไขความครบถ้วน: ถือเป็นความพยายามของผู้พูดที่ต้องการให้ผู้ฟังตระหนักต่อการกระทำของตน

ตัวอย่าง “You put a gun in my hand and you hide from my eyes”

(Masters Of War: Bob Dylan)

จากคำกล่าวข้างต้นแปลได้ความว่า “คุณเอาปืนมาใส่มือฉัน แล้วคุณก็ไปพ้นจากสายตาค้น” ผู้แต่งไม่ได้เพียงต้องการจะสื่อความตามตัวอักษรที่ปรากฏ เนื่องจากเพลงนี้แต่งขึ้นจากความรุนแรงของสงครามในช่วงยุคสงครามเย็น มีทหารของอเมริกามากมายที่ถูกส่งตัวไปร่วมรบในสงครามตัวแทนต่าง ๆ ดังนั้น Bob Dylan จึงต้องการจะวิจารณ์การกระทำของผู้มีอิทธิพล โดยการเปรียบเทียบการเอาปืนใส่มือเปรียบได้กับการที่ส่งคนออกไปช่วยรบและประโยคที่บอกว่า “คุณไปซ่อนพ้นสายตาค้น” หมายความว่าในขณะที่ส่งคนไปรบตัวผู้นำเองกลับอยู่ในที่ปลอดภัย เงื่อนไขด้านเนื้อความคือการกระทำของผู้นำ เงื่อนไขการเตรียมการและเงื่อนไขความจริงใจคือผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมจริง ๆ และมีเงื่อนไขครบถ้วนที่เป็นความพยายามของผู้พูดที่ต้องการให้ผู้ฟังตระหนักต่อการกระทำของตนดังนั้นถ้อยคำนี้จึงจัดเป็นวัจนกรรมการตำหนิ

4) วัจนกรรมการเตือน

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมการเตือนตามแนวคิดของ Searle (1969, pp. 66-67) ซึ่งกล่าวว่าถ้อยคำที่เป็นวัจนกรรมการเตือนต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต

เงื่อนไขเตรียมการ: ผู้พูดและผู้ฟังไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นจริงและเหตุการณ์นั้นอาจไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังหรืออาจไม่ได้อยู่ในความสนใจของผู้ฟัง

เงื่อนไขความจริงใจ: ผู้พูดเชื่อว่าเหตุการณ์ไม่ได้อยู่ในความสนใจของผู้ฟังและเหตุการณ์นั้นอาจไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

เงื่อนไขความครบถ้วน: การกระทำที่นำไปสู่ผลที่ว่าเหตุการณ์ไม่ได้อยู่ในความสนใจของผู้ฟังและเหตุการณ์นั้นอาจไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

ตัวอย่าง “The battle outside ragin' / Will soon shake your windows and rattle your walls / For the times they are a-changin'”

(The Times They Are A-Changin: Bob Dylan)

ข้อความนี้เป็นการใช้ที่ผู้แต่งใช้เตือนเหล่าผู้นำถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นและการเคลื่อนไหวเรียกร้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนกำลังดำเนินอยู่และใกล้เข้ามาทุกที เงื่อนไขเนื้อความคือการกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต ดูได้จากคำว่า will / soon เงื่อนไขเตรียมการคือผู้ฟังไม่อาจทราบว่าจะเกิดเหตุการณ์ขึ้นจริงและเหตุการณ์นั้นอาจไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เงื่อนไขความจริงใจคือผู้พูดเชื่อว่าเหตุการณ์ไม่ได้อยู่ในความสนใจของผู้ฟังในที่นี้คือการที่ผู้นำอาจไม่ได้ให้ความสนใจต่อการประท้วงที่เกิดขึ้น เมื่อพิจารณาตามเงื่อนไขเหมาะสมแล้วถ้อยคำนี้จึงสามารถจัดได้ว่าเป็นวัจนกรรมการเตือน

5) วัจนกรรมการบริภาษ

Khraiboot and Kingkham (2016, p. 66) กล่าวว่าถ้อยคำที่จัดเป็นวัจนกรรมการบริภาษต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: ข้อความที่ผู้ฟังเป็นเป้าหมายในการบริภาษ

เงื่อนไขเตรียมการ: ผู้พูดต้องการระบายความไม่พึงพอใจต่อการกระทำของผู้ฟังที่มีความผิดหรือไม่น่าพึงพอใจ

เงื่อนไขความจริงใจ: ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำของผู้ฟังที่มีความผิดหรือไม่น่าพึงพอใจจริง

เงื่อนไขความครบถ้วน: เป็นความพยายามของผู้พูดที่ต้องการทำร้ายจิตใจผู้ฟังที่เป็นเป้าหมาย

ตัวอย่าง “Like Judas of old / You lie and deceive”

(Masters Of War: Bob Dylan)

ถ้อยคำนี้มีเงื่อนไขเนื้อความ คือ เป็นข้อความที่ผู้ฟังเป็นเป้าหมายในการบริภาษซึ่งก็คือผู้นำในการทำสงคราม เนื่องจากการกระทำของเขาถูกมองว่าไม่เหมาะสม จากบทเพลงพูดที่มีการกล่าวถึงผู้ริเริ่มและเตรียมการสงคราม (ในบทเพลงดีแลนแทนด้วยคำว่า Masters) ปลอดภัยและสุขสบายอยู่ในบ้านของตนในขณะที่คนธรรมดา (มักเป็นช่วงวัยรุ่น) ถูกบังคับให้ออกไปเข้าร่วมในสงครามและต้องเผชิญหน้ากับความกลัว เงื่อนไขเตรียมการคือผู้พูดต้องการระบายความไม่พึงพอใจต่อการกระทำของผู้ฟังที่มีความผิดหรือไม่น่าพึงพอใจโดยการประณามว่าเป็นพวกโกหกหลอกลวง (You lie and deceive) เหมือนกับ Judas ซึ่งมักเป็นคำที่ไว้ใช้แสดงถึงคนที่ทรยศ เงื่อนไขความจริงใจคือผู้พูดเชื่อว่าการกระทำของผู้ฟังที่มีความผิดหรือไม่น่าพึงพอใจจริง ๆ และเงื่อนไขความครบถ้วนเป็นความพยายามของผู้พูดที่ต้องการทำร้ายจิตใจผู้ฟังที่เป็นเป้าหมาย ดังนั้นถ้อยคำนี้จึงสามารถจัดได้ว่าเป็นวัจนกรรมการบริภาษ

6) วัจนกรรมการแสดงความรู้สึก

Khraiboot and Kingkham (2016, p. 66) กล่าวว่าถ้อยคำที่จัดเป็นวัจนกรรมการแสดงความรู้สึกต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: เนื้อหาข้อความสอดคล้องกับการแสดงความรู้สึก

เงื่อนไขเตรียมการ: เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและผู้พูดมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้น

เงื่อนไขความจริงใจ: ผู้พูดเชื่อว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและผู้พูดมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นอย่างแท้จริง

เงื่อนไขความครบถ้วน: เป็นความพยายามของผู้พูดที่ต้องการแสดงความรู้สึกให้
 สาธารณชนได้ทราบ

ตัวอย่าง “To see him obviously framed / Couldn't help but make me feel ashamed
 to live in a land / Where justice is a game”

(Hurricane: Bob Dylan)

บทเพลงบรรยายถึงสถานการณ์ความเจ็บปวดของ ภูมิชนกมวยผิวสีที่ไม่ได้รับความยุติธรรม
 ในการตัดสินคดีความ รวมถึงบรรยายเรื่องราวเพื่อให้เกิดการรับรู้ในหมู่สาธารณชนและให้สาระสำคัญ
 เกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมกันในสหรัฐอเมริกา รวมถึงระบบความยุติธรรมในการตัดสินคดีของ
 สหรัฐอเมริกาและการเหยียดเชื้อชาติ เงื่อนไขเนื้อความคือเนื้อหาข้อความสอดคล้องกับการแสดงความรู้สึก
 ตัวอย่างในประโยคคือ “feel ashamed to live in a land” ซึ่งเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูดที่รู้สึก
 ละอายใจในการอยู่บนดินแดนที่ไม่มีความยุติธรรม เงื่อนไขเตรียมการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและผู้พูด
 มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้น เงื่อนไขความจริงใจคือการทำผู้พูดเชื่อว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและผู้พูดมีความรู้สึกต่อ
 สิ่งนั้นอย่างแท้จริง เงื่อนไขความครบถ้วนเป็นความพยายามของผู้พูดที่ต้องการแสดงความรู้สึกให้
 สาธารณชนได้ทราบ ซึ่งผู้แต่งต้องการถ่ายทอดเรื่องราวให้กับผู้ฟังได้รับทราบจริง ดังนั้นถ้อยคำนี้จึงจัดว่า
 เป็นวัจนกรรมการแสดงความเสียใจ

2. กลุ่มการกล่าวความจริง (Representatives)

ตารางที่ 5 วัจนกรรมย่อยที่พบในวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริง

วัจนกรรม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย
วัจนกรรมการกล่าวหรือวัจนกรรมการบอกเล่า	67	100 %
รวม	67	100 %

จากตารางที่ 5 แสดงวัจนกรรมย่อย คือ วัจนกรรมการบอกเล่าหรือวัจนกรรมการกล่าวที่พบจาก
 เพลงทั้งหมด จำนวน 67 ถ้อยคำ ซึ่งคิดเป็น 100 % ของวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริง

ส่วนนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เงื่อนไขวัจนกรรมการบอกเล่าของ Searle (1969, pp. 66-67) ซึ่งกล่าวว่า
 ถ้อยคำที่เป็นวัจนกรรมการกล่าว/บอกเล่าต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: เนื้อความใด ๆ ก็ได้

เงื่อนไขเตรียมการ: ผู้พูดเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งข้อมูลนั้นอาจเป็นความตั้งใจ
 ความประสงค์หรือเป็นประสบการณ์ของผู้พูด โดยที่ผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังยังไม่ทราบข้อมูลนั้น

เงื่อนไขความจริงใจ: ผู้พูดเชื่อในความเป็นจริงของข้อความนี้

เงื่อนไขความครบถ้วน: ผู้พูดพยายามที่จะบอกผู้ฟังให้ทราบเรื่องดังกล่าว

ตัวอย่าง “This summer I hear the drummin’/ Four dead in Ohio”

(Ohio: Crosby, Stills, Nash & Young)

เมื่อพิจารณาข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าข้อความแรกผู้แต่งกล่าวว่าคุณดูร้อนนี้ฉันได้ยินเสียงกลอง “This summer I hear the drummin” ซึ่งการได้ยินเสียงกลองในที่นี้ผู้แต่งต้องการบอกสภาพเหตุการณ์ การประท้วงที่เกิดความโกลาหลวุ่นวายเนื่องจากเพลงนี้แต่งขึ้นจากเหตุการณ์ที่มีการยิงนักศึกษาที่รวมตัวกันประท้วงที่มหาวิทยาลัยเคนต์สเตต ซึ่งเกิดเหตุการณ์สลายการชุมนุมทำให้เกิดเสียงดังอลหม่านไม่ว่าจะเป็นเสียงตะโกนประท้วง เสียงโห่ร้อง เสียงปี่น โดยเงื่อนไขเนื้อความคือเนื้อความใด ๆ ก็ได้ เงื่อนไขเตรียมการคือการผู้พูดเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งเป็นประสบการณ์ของผู้พูด เงื่อนไขความจริงใจผู้พูด เชื่อในความเป็นจริงของข้อความนี้ และเงื่อนไขความครบถ้วนคือการที่ผู้พูดพยายามที่จะบอกผู้ฟังให้ทราบเรื่องดังกล่าว ซึ่งก็คือการเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันที่มีการประท้วงที่มหาวิทยาลัยเคนต์สเตต ดังนั้น ถ้อยคำนี้จึงจัดเป็นวัจนกรรมการกล่าว/บอกเล่า

3. กลุ่มการกล่าวชี้แนะ (Directives)

ตารางที่ 6 วัจนกรรมย่อยที่พบในวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวชี้แนะ

วัจนกรรม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย
1. วัจนกรรมการสั่งหรือขอร้อง	17	70.83 %
2. วัจนกรรมการถาม	5	20.83 %
3. วัจนกรรมการแนะนำ	2	8.33 %
รวม	24	100 %

จากตารางที่ 6 พบวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวชี้แนะจำนวน 24 ถ้อยคำ โดยวัจนกรรมย่อยในกลุ่มนี้พบว่าเป็นวัจนกรรมการสั่งหรือขอร้องจำนวน 17 ถ้อยคำ ซึ่งคิดเป็น 70.83 % วัจนกรรมการถามจำนวน 5 ถ้อยคำ คิดเป็น 20.83 % และวัจนกรรมการแนะนำจำนวน 2 ถ้อยคำ คิดเป็น 8.33 %

1) วัจนกรรมการสั่งหรือขอร้อง

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมการสั่งหรือขอร้องตามแนวคิดของ Searle (1969, pp. 66-67) ซึ่งกล่าวว่าถ้อยคำที่เป็นวัจนกรรมการสั่งหรือขอร้องต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: กระทำของผู้ฟังที่เกิดขึ้นในอนาคต

เงื่อนไขเตรียมการ: ผู้พูดเชื่อว่าสิ่งที่พูดนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ฟังสามารถกระทำได้และเป็นสิ่งที่ผู้พูดต้องการและไม่ใช่สิ่งที่ผู้ฟังกระทำอยู่เป็นปกติไม่ว่าผู้พูดจะขอร้องหรือไม่

เงื่อนไขความจริงใจ: ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งนั้นจริง ๆ

เงื่อนไขความครบถ้วน: ถือเป็นความพยายามของผู้พูดที่ส่งผลให้ผู้ฟังกระทำสิ่งนั้น

ตัวอย่าง “Come gather ‘round people, wherever you roam” / “And admit that the waters around you have grown” / “And accept it that soon you'll be drenched to the bone”

(The Times They Are A-Changin: Bob Dylan)

ถ้อยคำดังกล่าวมาจากเพลงที่แต่งขึ้นในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิพลเมืองในอเมริกา ซึ่งในประโยคแรกผู้แต่งใช้ประโยคคำสั่ง/ขอร้องในการเชิญผู้ฟังหรือคนทั่วไปเพื่อให้กระทำการบางอย่าง โดยเขาได้บอกไว้ในประโยคถัดมาคือ “and admit that the waters around you have grown” ซึ่งเป็นการบอกให้จำนนต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นซึ่งคำว่า “the waters around you have grown” อาจหมายถึงการเคลื่อนไหวเรียกร้องความเสมอภาคที่กำลังก่อตัวในช่วงเวลานั้น โดยมีเงื่อนไขเนื้อความคือ กระทำของผู้ฟังที่เกิดขึ้นในอนาคต เงื่อนไขเตรียมการคือการที่ผู้พูดเชื่อว่าสิ่งที่พูดนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ฟังสามารถทำได้ และเป็นสิ่งที่ผู้พูดต้องการนั้นคือการยอมรับต่อสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น เงื่อนไขความจริงใจคือผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งนั้นจริง ๆ เงื่อนไขความครบถ้วนคือเป็นความพยายามของผู้พูดที่ส่งผลให้ผู้ฟังกระทำสิ่งนั้น เมื่อพิจารณาประโยคตัวอย่างกับเงื่อนไขเหมาะสมแล้วถ้อยคำนี้จัดได้ว่าเป็นวัจนกรรมคำสั่งหรือขอร้อง

2) วัจนกรรมกรทาม

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมกรทามตามแนวคิดของ Searle (1969, pp. 66-67) กล่าวว่าถ้อยคำที่จัดเป็นวัจนกรรมกรทามต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: เป็นสิ่งที่ผู้พูดไม่ทราบ

เงื่อนไขเตรียมการ: ผู้เป็นสิ่งที่ผู้พูดไม่ทราบและต้องการทราบหรือได้ข้อมูลบางอย่างจากผู้ฟัง

เงื่อนไขความจริงใจ: เจตนาหาคำตอบให้ตนเองและสาธารณชน

เงื่อนไขความครบถ้วน: ถือเป็นความพยายามของผู้พูดที่จะได้มาซึ่งข้อมูลหรือคำตอบจากผู้ฟัง

ตัวอย่าง “Don't you understand, what I'm trying to say?”

(Ohio: Crosby, Stills, Nash & Young)

จากประโยคข้างต้นเป็นการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นผู้ฟังในการหาคำตอบจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัยเคนส์เตตจนมีผู้เสียชีวิตและคนที่กระทำก็เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้นผู้แต่งจึงใช้คำถามในการถามผู้ฟังว่า “คุณไม่เข้าใจในสิ่งที่ฉันพยายามจะบอกหรือ” โดยที่เงื่อนไขเนื้อความ เป็นสิ่งที่ผู้พูดไม่ทราบ ผู้แต่งไม่สามารถทราบได้ว่าทุกคนมีความเข้าใจตรงกันหรือไม่ ว่าเหตุการณ์ความรุนแรงนี้เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เงื่อนไขเตรียมการเป็นสิ่งที่ผู้เขียนต้องการทราบคือผู้ฟังเห็นด้วยกับเหตุการณ์ที่เขาเล่าหรือไม่ เงื่อนไขความจริงใจเจตนาหาคำตอบให้ตนเองและสาธารณชน เงื่อนไขความครบถ้วนถือเป็นความพยายามของผู้พูดที่จะได้มาซึ่งคำตอบจากผู้ฟัง เมื่อพิจารณาประโยคตัวอย่างกับเงื่อนไขเหมาะสมแล้วถ้อยคำนี้จัดได้ว่าเป็นวัจนกรรมกรทาม

3) วัจนกรรมการแนะนำ

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมการแนะนำตามแนวคิดของ Searle (1969, pp. 66-67) ซึ่งกล่าวว่าถ้อยคำที่เป็นวัจนกรรมการแนะนำต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: เนื้อความใด ๆ ที่เป็นการกระทำในอนาคตของผู้ฟัง

เงื่อนไขเตรียมการ: ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำดังกล่าวให้ประโยชน์แก่ผู้ฟังและผู้ฟังต้องไม่ตั้งใจกระทำในสิ่งที่ผู้พูดจะกล่าวอยู่แล้ว

เงื่อนไขความจริงใจ: ผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังจะได้รับผลประโยชน์จากการกระทำนี้

เงื่อนไขความครบถ้วน: ถือเป็นการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

ตัวอย่าง “Should have been done long ago”

(Ohio: Crosby, Stills, Nash & Young)

เนื่องจากถ้อยคำนี้แต่งขึ้นจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีการยิงนักศึกษามหาวิทยาลัยเคนตัสเตตเสียชีวิต 4 ราย ประกอบกับข้อความก่อนหน้าในเพลงที่กล่าวว่า “Soldiers are gunning us down” ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายของถ้อยคำนี้คือการแนะนำว่าเรื่องที่เกิดขึ้น (เจ้าหน้าที่ยิงผู้บริสุทธิ์) ควรได้รับการจัดการตั้งนานแล้ว โดยมีเงื่อนไขเนื้อความคือเนื้อความใด ๆ ที่เป็นการกระทำในอนาคตของผู้ฟัง เงื่อนไขเตรียมการคือการใช้ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำดังกล่าวให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง นั่นคือการทำสิ่งที่ถูกต้องคนผิดควรได้รับการลงโทษ เงื่อนไขความจริงใจผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังจะได้รับผลประโยชน์จากการกระทำนี้ เงื่อนไขความครบถ้วนถือเป็นการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เมื่อพิจารณาเงื่อนไขวัจนกรรมการดังกล่าวข้างต้นถ้อยคำนี้จึงเป็นการใช้วัจนกรรมการแนะนำหรือเสนอแนะเพื่อให้เกิดการกระทำบางอย่างที่นำไปสู่ความยุติธรรม

4. กลุ่มการกล่าวผูกพัน (Commissives)

ตารางที่ 7 วัจนกรรมย่อยที่พบในวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวผูกพัน

วัจนกรรม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย
วัจนกรรมการขู่	6	100 %
รวม	6	100 %

ในการศึกษาคั้งนี้พบการใช้วัจนกรรมการขู่ทั้งหมดจำนวน 6 ถ้อยคำ ซึ่งคิดเป็น 100 % ของวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวผูกพัน

วัจนกรรมการขู่

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมการขู่ตามแนวคิดของ Khraiboot and Kingkham (2016, p. 65) ซึ่งกล่าวว่าถ้อยคำที่จัดว่าเป็นวัจนกรรมการขู่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

เงื่อนไขเนื้อความ: เป็นข้อความบ่งบอกการกระทำในอนาคต

เงื่อนไขเตรียมการ: การกระทำนั้นไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

เงื่อนไขความจริงใจ: ผู้พูดตั้งใจที่จะทำให้ผู้ฟังเกรงกลัวและปฏิบัติตามผู้พูด

เงื่อนไขความครบถ้วน: เป็นการสร้างข้อตกลงระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

ตัวอย่าง “I will follow your casket by the pale afternoon” / “And I’ll watch while you’re lowered down to your deathbed” / “And I’ll stand over your grave ‘till I’m sure that you’re dead”

(Masters Of War: Bob Dylan)

ถ้อยคำข้างต้นแปลได้ว่า “ฉันจะตามโลงศพของคุณในช่วงบ่ายอ่อน ๆ” / “และฉันจะเฝ้าดูในขณะที่คุณตาย” / “และฉันจะยืนอยู่เหนือหลุมศพของคุณจนกว่าฉันจะแน่ใจว่าคุณตายแล้ว” ถ้อยคำข้างต้นเป็นการใช้กลุ่มการกล่าวผูกพันว่าจะกระทำบางอย่างโดยพิจารณาจากการที่ผู้แต่งใช้คำว่า “I will” เนื่องจากเพลงนี้ได้บรรยายถึงสิ่งที่มีอิทธิพลที่ได้มีส่วนร่วมในสงครามไม่ว่าจะเป็นการส่งคนไปรบหรือให้ทุนสนับสนุนประเทศต่าง ๆ ที่กำลังเกิดสงครามอยู่ในขณะนั้น ซึ่งดีแลนแสดงออกถึงความไม่พอใจต่อการกระทำของคนเหล่านั้นซึ่งเขาเรียกว่า “masters of war” เมื่อพิจารณาตามเงื่อนไขเหมาะสมพบว่าเงื่อนไขเนื้อความเป็นข้อความบ่งบอกการกระทำในอนาคต เงื่อนไขเตรียมการเป็นการกระทำนั้นไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เงื่อนไขความจริงใจผู้พูดตั้งใจที่จะทำให้ผู้ฟังเกรงกลัวและปฏิบัติตามผู้พูด และเงื่อนไขความครบถ้วนเป็นการสร้างข้อตกลงระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวมีความสอดคล้องกับถ้อยคำที่ผู้แต่งนำเสนอ ดังนั้นจึงจัดได้ว่าถ้อยคำนี้เป็นวัจนกรรมการขู่

การศึกษาวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมที่ปรากฏในเพลงประท้วง

ตารางที่ 8 วัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมที่ปรากฏ

รายชื่อเพลง	วัจนกรรมตรง	วัจนกรรมอ้อม	จำนวนถ้อยคำ
1. Masters Of War	4	24	28
2. Ohio	5	1	6
3. For What It's Worth	4	5	9
4. The Times They Are A-Changin'	18	3	21
5. Eve Of Destruction	8	13	21
6. Killing In The Name	1	5	6
7. Blowin' In The Wind	-	11	11
8. Fortunate Son	-	12	12
9. Hurricane	38	12	50
10. I Feel Like I'm Fixin' To Die Rag	9	8	17
รวม	87	94	181

จากตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์วัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมใน 10 เพลงซึ่งปรากฏวัจนกรรมตรงจำนวน 87 เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ เพลง Hurricane พบจำนวน 38 ถ้อยคำ เพลง The Times

They Are A-Changin' พบจำนวน 18 ถ้อยคำ เพลง I Feel Like I'm Fixin' To Die Rag พบจำนวน 9 ถ้อยคำ เพลง Eve Of Destruction พบจำนวน 8 ถ้อยคำ เพลง Ohio จำนวน 5 ถ้อยคำ เพลง Masters Of War พบจำนวน 4 ถ้อยคำ เพลง For What It's Worth จำนวน 4 ถ้อยคำ เพลง Killing In The Name จำนวน 1 ถ้อยคำ ทั้งนี้ไม่พบวัจนกรรมตรงในเพลง Blowin' In The Wind และ Fortunate Son นอกจากนี้ปรากฏวัจนกรรมอ้อมทั้งหมดจำนวน 94 ถ้อยคำ เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ เพลง Masters Of War พบจำนวน 24 ถ้อยคำ เพลง Eve Of Destruction พบจำนวน 13 ถ้อยคำ เพลง Hurricane และ Fortunate Son พบจำนวน 12 ถ้อยคำ เพลง Blowin' In The Wind พบจำนวน 11 ถ้อยคำ เพลง I Feel Like I'm Fixin' To Die Rag พบจำนวน 8 ถ้อยคำ เพลง For What It's Worth และเพลง Killing In The Name พบจำนวน 5 ถ้อยคำ เพลง The Times They Are A-Changin' พบจำนวน 3 ถ้อยคำ เพลง Ohio จำนวน 1 ถ้อยคำ

ตารางที่ 9 วัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมทั้งหมดที่ปรากฏในเพลงประท้วง

ลักษณะวัจนกรรม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย
1. วัจนกรรมตรง	87	48.07 %
2. วัจนกรรมอ้อม	94	51.93 %
รวม	181	100 %

จากตารางที่ 9 พบว่าในจำนวนเพลงประท้วงทั้ง 10 เพลง มีการใช้วัจนกรรมตรงจำนวน 87 ถ้อยคำ ซึ่งคิดเป็น 48.07 % จากจำนวนถ้อยคำทั้งหมดและมีการใช้วัจนกรรมอ้อมจำนวน 94 ถ้อยคำ ซึ่งคิดเป็น 51.93 %

1. วัจนกรรมตรง

วัจนกรรมตรง คือ การใช้รูปประโยคและคำกริยาที่ตรงตามความหมายที่ต้องการจะสื่อ กล่าวคือ เป็นการใช้อ้อยคำตรงตามรูปแบบโครงสร้างภาษาที่ปรากฏ เช่น การใช้ประโยคบอกเล่าร่วมกับคำกริยาที่สอดคล้องกันในการบรรยายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นต้น ผลการวิเคราะห์พบวัจนกรรมตรงในกลุ่มวัจนกรรมต่าง ๆ แต่ที่เด่นชัดที่สุดมักพบอยู่ในวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริง เนื่องจากวัจนกรรมกลุ่มนี้ถูกใช้ในการดำเนินเรื่องราวของเพลงหรือบรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง “they arrive on the scene with their red lights flashing in the hot New Jersey night”

(Hurricane: Bob Dylan)

ประโยคข้างต้นมีโครงสร้างเป็นประโยคบอกเล่า (Declarative mood) ซึ่งใช้บรรยายการกระทำบางอย่าง “arrive” ซึ่ง “they” นั้นหมายถึงตำรวจดูได้จากคำว่า “with their red lights flashing” ซึ่งเป็นการบอกให้เห็นภาพว่าพวกเขาขับรถและเปิดไฟสีแดงมาด้วย ข้อความนี้เป็นการบอกเล่าเหตุการณ์ในวันที่เกิดเหตุฆาตกรรม ซึ่งนักมวยฝีมือ Ruben Carter ตกเป็นผู้ต้องหาในคืนเกิดเหตุนั้น ผู้แต่งต้องการบรรยายให้เห็นภาพว่าในวันนั้นเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น อีกทั้งยังบรรยายถึงบรรยากาศสถานที่เกิดเหตุไว้ด้วย “the hot New

Jersey night” ดังนั้นในถ้อยคำนี้จึงเป็นวัจนกรรมตรงโดยที่ถ้อยคำและรูปประโยคมีความสอดคล้องกัน ซึ่งใช้ประโยคบอกเล่าเพื่อบอกเล่าเหตุการณ์

ตัวอย่าง “I see through your eyes ,and I see through your brain like I see through the water that run down my drain”

(Masters Of War: Bob Dylan)

ถ้อยคำนี้เป็นวัจนกรรมตรง ซึ่งใช้ประโยคบอกเล่าที่ผู้แต่งต้องการบอกกับรัฐบาลว่าเขารู้ทันว่ารัฐกำลังทำอะไร เนื่องจากในการทำสงครามนั้นย่อมมีเรื่องผลประโยชน์แอบแฝงซึ่งผู้แต่งต้องการจะสื่อว่าการที่ผู้นำส่งคนไปรบนั้นไม่ได้ทำเพื่อความสงบสุขของประเทศชาติมีแต่ก่อให้เกิดความเสียหายและมีการทำบางอย่างเพื่อประโยชน์ส่วนตน ถ้อยคำนี้จึงเป็นการบอกแก่ผู้นำหรือรัฐบาลโดยเปรียบเทียบว่าเห็นเข้าไปในดวงตา “see through your eyes” และเห็นเข้าไปในสมอง “see through your brain” ดังนั้นถ้อยคำนี้จึงจัดได้ว่าเป็นวัจนกรรมตรงถึงแม้จะไม่ได้หมายถึงว่าเขามองเห็นเข้าไปในดวงตาและในสมองจริง ๆ แต่ก็เป็นการส่งข้อความบอกแก่รัฐบาลซึ่งตรงตามโครงสร้างประโยคบอกเล่าใช้เพื่อบอกกล่าวบรรยายหรือให้ข้อมูล

2. วัจนกรรมอ้อม

วัจนกรรมอ้อม คือ การใช้ถ้อยคำไม่ตรงตามความหมายที่ต้องการจะสื่อ กล่าวคือการใช้ถ้อยคำไม่ได้ทำหน้าที่ตรงตามรูปแบบโครงสร้างทางภาษา ตัวอย่างเช่น ถ้อยคำมีรูปเป็นประโยคคำถามแต่ความหมายที่สื่อออกมากลับสามารถฟังดูเป็นการสั่ง ในการศึกษาครั้งนี้พบการใช้วัจนกรรมอ้อมในกลุ่มวัจนกรรมต่าง ๆ คละกันไป แต่โดยมากมักพบในวัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกและมักปรากฏในบทเพลงที่มีเนื้อหาเสียดสีสังคมหรือรัฐบาล วิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ เป็นต้น

ตัวอย่าง “Whoopee! We’re all going to die”

(I Feel Like I’m Fixin’ To Die Rag: Country Joe and the Fish)

ถ้อยคำนี้อยู่ในรูปประโยคบอกเล่าที่มีประธานคือคำว่า “we” และกริยาคือ “die” ที่ทำหน้าที่ขยายประธานเพื่อบอกว่า “พวกเรา กำลังจะตาย” ในประโยคนี้ยังมีคำอุทานแสดงถึงความดีใจคือ “Whoopee!” ซึ่งเจตนาของผู้แต่งนั้นไม่ได้ต้องการจะบอกว่าเขาดีใจที่เราทุกคนจะตาย แต่เป็นการบอกว่าสงครามไม่ใช่สิ่งที่ดี ในท้ายที่สุดแล้วก็จะเป็นการส่งคนไปตาย ดังนั้นถ้อยคำนี้จึงควรเป็นวัจนกรรมอ้อมเนื่องจากความย้อนแย้งของความหมายในการใช้คำแสดงความดีใจที่ทุกคนจะต้องตาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประโยคบอกเล่านี้ไม่ได้ทำหน้าที่แค่เล่าแต่ประชดประชันวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐว่าเป็นเรื่องที่น่าขัน

ตัวอย่าง “Some folks inherit star spangled eyes, ooh they send you down to war, Lord”

(Fortunate Son: Creedence Clearwater Revival)

ถ้อยคำข้างต้นมีรูปโครงสร้างเป็นประโยคบอกเล่า ซึ่งถ้อยคำทั้งหมดนี้กล่าวว่าคุณบางกลุ่มมรดกหรือทรัพย์สินของเขามีเพียงแค่ดวงตาที่เปล่งประกาย ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มคนที่ถูกส่งไปทำสงคราม แต่ถ้อยคำ

นี้ไม่ได้มีเจตนาเพียงแค่ต้องการบอกกล่าวตามรูปที่ปรากฏเท่านั้นแต่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ความไม่เป็นธรรมในสังคมในยุคนั้น เนื่องจากในสมัยนั้นคนที่มักถูกเกณฑ์ไปทำสงครามนั้นมักเป็นชาวนิวดีสและพวกเขาบ้านทั่วไปซึ่งในที่นี้ผู้แต่งเปรียบเทียบกับคนทั่วไปที่ไม่ได้ฐานะดีว่าได้รับมรดกมาก็แค่ดวงตาที่เปล่งประกายเท่านั้น ส่วนคนที่ฐานะดีหรือเป็นลูกของผู้มีอำนาจในสังคมจะได้สิทธิพิเศษมากกว่าคนทั่วไปและสามารถใช้เงินที่มีเพื่อหลีกเลี่ยงการไปร่วมรบในสงครามได้ นอกจากนี้ผู้แต่งยังใส่คำว่า “ooh” เพื่อย้ำว่ามันเป็นเรื่องที่น่าขัน จากการใช้ผู้แต่งใช้รูปโครงสร้างประโยคบอกเล่าข้างต้นแต่มีเจตนาเสียดสีความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนดังนั้นถ้อยคำนี้จึงจัดว่าเป็นวัจนกรรมอ้อม

เป้าหมายของเพลงประท้วงในการกระตุ้นผู้ฟัง

ในส่วนนี้เป็นผลการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของเพลงประท้วงว่าต้องการกระตุ้นให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดซึ่งเพลงส่วนมากมักเกี่ยวข้องกับบริบทสงครามที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960-1970 จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบวัจนกรรมกลุ่มกล่าวแสดงออก (Expressives) มากที่สุด โดยเป็นการใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึก หรือทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ของผู้พูด นอกจากนี้ยังพบวัจนกรรมย่อยในกลุ่มนี้ ได้แก่ วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็น วัจนกรรมการเสียดสี วัจนกรรมการตำหนิ วัจนกรรมการเตือน วัจนกรรมการบริภาษ และวัจนกรรมการแสดงความเสียใจ ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้วัจนกรรมในกลุ่มนี้มากที่สุดนั้นเป็นการแสดงความรู้สึก ทัศนคติ และชี้ให้ผู้ฟังเห็นถึงความโหดร้ายของสงคราม การกระทำความผิดของผู้มีอำนาจสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรมซึ่งสิ่งที่ผู้แต่งถ่ายทอดผ่านวัจนกรรมการแสดงออกนั้นจึงเป็นเหมือนการกระตุ้นผู้ฟังให้เกิดอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์แล้วรู้สึกอยากจะทำร่วมในขบวนการต่อสู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยตัวของเขาเอง ประเด็นที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือในบทเพลงประท้วงนั้นมักใช้วัจนกรรมตรง ซึ่งส่วนมากมักอยู่ในวัจนกรรมการกล่าวความจริงในการเล่าหรือถ่ายทอดเรื่องราวเพื่อบรรยายให้ผู้ฟังเห็นภาพตาม เช่นตัวอย่างถ้อยคำจากเพลง Hurricane เช่น “Pistol shots ring out in the barroom night / Enter Patty Valentine from the upper hall She sees the bartender in a pool of blood Cries out, “My God, they killed them all!” ซึ่งมีเนื้อหาเพียงเพื่อเล่าเรื่องราวทั่วไป ส่วนวัจนกรรมอ้อมนั้นส่วนมากผู้แต่งมักใช้ในการเสียดสีหรือวิพากษ์วิจารณ์ผู้นำหรือความไม่เท่าเทียมในสังคมเช่น “Yeah, come on all of you big strong men / Uncle Sam needs your help again” ในเพลง I Feel Like I'm Fixin' To Die Rag ที่ผู้แต่งใช้ในการเสียดสีรัฐบาลสหรัฐที่เกณฑ์คนไปร่วมรบในสงคราม เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเพลงส่วนใหญ่มักใช้วัจนกรรมอ้อมมากกว่าวัจนกรรมตรงในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ให้กับสังคม โดยผู้ฟังมักต้องตีความเจตนาของผู้แต่งเองและตัดสินใจเองว่าจะคล้อยตามเจตนาอารมณ์ของแต่ละเพลงหรือไม่อย่างไร

อภิปรายผล

ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นการอภิปรายผลประเภทวัจนกรรมที่ตามกลุ่มวัจนกรรมของ Searle (1969) ส่วนที่ 2 อภิปรายผลวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมที่ปรากฏในเพลงประท้วง และส่วนสุดท้ายเป็นการอภิปรายผลเกี่ยวกับเป้าหมายเพลงประท้วงยอตนิยมตลอดกาลในการกระตุ้นผู้ฟัง

1. วัจนกรรมที่พบตามกลุ่มวัจนกรรมของ Searle (1969)

จากการศึกษาพบว่าเพลงประท้วงยอตนิยมตลอดกาลมีการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกมากที่สุดเป็นจำนวน 84 ถ้อยคำจากจำนวน 181 ถ้อยคำที่ถอดออกมาจากเนื้อเพลง ซึ่งมักเป็นการใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึก หรือทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบวัจนกรรมย่อยในกลุ่มนี้หลายวัจนกรรม ได้แก่ วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็น วัจนกรรมการเสียดสี วัจนกรรมการตำหนิ วัจนกรรมการเตือน วัจนกรรมการบริภาษ และวัจนกรรมการแสดงความเสียใจ ผู้แต่งมักใช้วัจนกรรมในกลุ่มนี้เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกรวมถึงทัศนคติของตนเองต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริงก็ค่อนข้างพบมากไม่ต่างจากวัจนกรรมการแสดงออกเนื่องจากเพลงส่วนมากมีการบอกเล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ๆ อีกประการหนึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการที่มีการใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออกมากที่สุดเนื่องจากธรรมชาติของเพลงประท้วงนั้นเป็นเพลงที่มีเนื้อหาต่อต้านความไม่ถูกต้อง ความรุนแรง หรือความไม่เป็นธรรมในสังคม ซึ่งผู้แต่งต้องมีการแสดงออกถึงอุดมการณ์ของตนเองและพยายามที่จะถ่ายทอดอุดมการณ์หรือมุมมองของตนไปยังผู้ฟังเพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพตามความเป็นจริงผ่านทางบทเพลงและหวังให้ผู้ฟังตระหนักถึงความโหดร้าย ความยากลำบาก ความไม่ยุติธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการชักจูงผู้ฟังทางอ้อมให้ร่วมมือกันทำบางอย่างเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2. การศึกษาลักษณะวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมที่ปรากฏในเพลงประท้วง

ผลการศึกษาลักษณะวัจนกรรมที่ปรากฏในเพลงประท้วง พบวัจนกรรมตรงจำนวน 87 ถ้อยคำ และพบวัจนกรรมอ้อมจำนวน 94 ถ้อยคำ เพลงประท้วงส่วนมากมักใช้วัจนกรรมอ้อมในการถ่ายทอดเนื้อหาของเพลงซึ่งเป็นการใช้ถ้อยคำที่มีโครงสร้างภาษาและหน้าที่ไม่สัมพันธ์กันในการแสดงความคิดเห็น ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก เนื่องจากบทเพลงส่วนใหญ่มีเนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์ ตำนานการกระทำและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมช่วงนั้น ดังนั้นผู้แต่งมักทำให้เนื้อหาที่มีความคลุมเครือโดยตั้งใจ ซึ่งการใช้วัจนกรรมอ้อมจะทำให้เนื้อหาหรือการตำหนิไม่ดูรุนแรงจนเกินไปนัก ออกเป็นแนวเสียดสีมากกว่า โดยการตีความบทเพลงประเภทนี้ผู้ฟังต้องมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับบริบทเหตุการณ์จึงจะสามารถตีความได้อย่างครบถ้วน หากไม่มีก็อาจตีความได้จากเนื้อหาแต่อาจไม่ครบถ้วนนัก นอกจากนี้มีเพลงบางบทเพลงที่พบที่ใช้วัจนกรรมตรงมากกว่าวัจนกรรมอ้อมอย่างเด่นชัด ตัวอย่างเช่นเพลง The Times They Are A-Changin' พบการใช้วัจนกรรมตรงจำนวน 18 ถ้อยคำ และพบวัจนกรรมอ้อม 3 ถ้อยคำ เนื่องจากเพลงนี้ใช้วัจนกรรมการสั่ง/ขอร้อง และวัจนกรรมการบอกเล่าเป็นส่วนมาก ซึ่งวัจนกรรมทั้งสองกลุ่มนั้นมักเป็นการใช้รูปแบบภาษาที่ตรงกับความหมายของ

ถ้อยคำ ดังนั้นจึงเป็นวัจนกรรมตรงโดยส่วนใหญ่และเนื้อหาเป็นการเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ไม่ได้ออกแนวเสียดสีมากนักจึงเป็นไปได้ที่ผู้แต่งอาจต้องการให้ผู้ฟังรับรู้ถึงความต้องการของสังคมและอยากให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจริง ๆ อีกหนึ่งตัวอย่างได้แก่เพลง Hurricane ซึ่งเป็นเล่าเรื่องราวของ รูบิน เฮอริเคน คาร์เตอร์ โดยการใช้วัจนกรรมการบอกเล่าในการถ่ายทอดจึงทำให้พบวัจนกรรมตรงในเพลงนี้จำนวนมาก

3. บทบาทเพลงประท้วงยอดนิยมนตลอดกาลในการกระตุ้นผู้ฟัง

จากการศึกษา พบรูปแบบการนำเสนอบทเพลง คือ ผู้แต่งมักใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวความจริง (Representatives) นำเสนอหรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามบริบทของเพลงนั้นและใช้วัจนกรรมกลุ่มการกล่าวแสดงออก (Expressives) ในการแสดงอารมณ์ความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ของผู้พูด ตัวอย่างเช่น การแสดงความคิดเห็น การตำหนิ การเสียดสี การเตือนรวมถึงการแสดงอารมณ์ เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้ฟังให้เกิดอารมณ์ร่วมกับเรื่องราวเหล่านั้นและอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกอยากเข้าร่วมในขบวนการต่อสู้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งวัจนกรรมที่เปรียบเสมือนเป็นตัวกระตุ้นผู้ฟังไปสู่การตัดสินใจนั้น ได้แก่ วัจนกรรมการกล่าวชี้แนะ และการกล่าวผูกพัน ประกอบด้วยการสั่ง/ขอร้อง การถาม การแนะนำ รวมถึงการขู่อารมณ์ชาติของเพลงประท้วงหรือเพลงประท้วงต่อต้านนั้นมักจะมีเนื้อหาในการประท้วงต่อความไม่เป็นธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งตัวเพลงหรือตัวนักร้องเองไม่ได้มีอำนาจมากพอที่จะสั่งใครให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้ ดังนั้นบทเพลงจึงเปรียบเสมือนเวทีสาธารณะที่พวกเขาสามารถแสดงความคิดเห็น ให้ข้อคิด ข้อโต้แย้ง ขูประเด็นต่าง ๆ ในสังคมเพื่อเป็นการปลุกกระตมหรือกระตุ้นเตือนให้ผู้ฟังให้รับรู้และระวังต่อกัยคุกคามที่เกิดขึ้น

เนื่องจากในงานวิจัยส่วนมากที่พบตัวอย่าง เช่น งานวิจัยของ Denisoff and Levine ศึกษาเรื่อง *The Popular Protest Song: The Case of "Eve of Destruction"* ในปี ค.ศ. 1971 หรืองานวิทยานิพนธ์ในปี ค.ศ. 2013 ของ Quirk Cort ศึกษาเรื่อง *The Power of Lyrical Protest: Examining the Rhetorical Function of Protest Songs in the 2000s* เป็นการวิเคราะห์บทเพลงประท้วงในเชิงวาทศิลป์และรูปแบบการใช้ภาษา ซึ่งแตกต่างจากการวิเคราะห์วัจนกรรมซึ่งเชื่อว่าถ้าเราเข้าใจเจตนาในการสื่อสารจะทำให้เข้าใจจุดประสงค์ของผู้พูดที่ต้องการสื่อสารนอกเหนือจากตัวอักษรที่ปรากฏได้ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการแสดงความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อเพลง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทและความหมายที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสื่อและสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวัจนกรรมในเพลงประท้วงยอดนิยมนั้น พบว่าวัจนกรรมการกล่าวแสดงออกมากที่สุด และมักเป็นวัจนกรรมอ้อมซึ่งบทเพลงที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ส่วนมากเป็นเพลงที่เผยแพร่ในช่วงยุค 60 ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวัจนกรรมในเพลงประท้วงในยุคต่อมาหรือในยุคปัจจุบันเพื่อเปรียบเทียบว่ามีการใช้วัจนกรรมแตกต่างจากเพลงประท้วงยุคก่อนหรือไม่อย่างไร และเนื้อหาของเพลงมีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใดเพื่อให้เห็นภาพสะท้อนสังคมและอุดมการณ์ที่ปรากฏจากการใช้ภาษา นอกจากนี้ควรขยายกลุ่ม

ตัวอย่างให้กว้างขึ้นเพื่อให้เห็นการใช้วัจนกรรมกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงควรมีการศึกษาเพลงประท้วงในแต่ละแนวดนตรีเพื่อดูความแตกต่างในการใช้ภาษา

References

- About Genius*. (n.d.) Available: <https://genius.com/Genius-about-genius-annotated> [20 May 2019]
- Austin, J. L. (1962) *How to do things with words*, Oxford: Clarendon Press.
- Cerf, W. (1966) How to do things with words. by J. L. Austin, *Mind*, vol. 75, no. 298, pp. 262-285.
- Deepadung, S. (2009) *Introduction to pragmatics (วัจนปฏิบัติศาสตร์เบื้องต้น)*, 2nd edition, Bangkok: Samlada. (in Thai)
- Denisoff, R. S., & Levine, M. H. (1971) The popular protest song: The case of "Eve of Destruction", *The Public Opinion Quarterly*, vol. 35, no. 1, pp. 117-122.
- E-DUANG. (2018) *Development of the protest song "Sansaengthong" to "Pratet Gumee" (พัฒนาการของเพลงประท้วง "सानแสงทอง" ถึง "ประเทศกูมี")*, Available: https://www.matichonweekly.com/e-daung/article_140877 [20 July 2019] (in Thai)
- Khompramoon, N., et al. (2018, July) *Speech acts in love counseling by DJ P'AOY in the column "KHON DANG NANG KHEAN" (วัจนกรรมในการให้คำปรึกษาเรื่องความรัก ในคอลัมน์คนดั่งนั่งเขียน ของดีเจพีอ้อย)*, Paper presented at the 9th Hatyai National and International Conference, pp. 119-130, Blue Ocean Hall, Hatyai Business School Building Hatyai University, 20-21 July 2018. (in Thai)
- Khraiboot, A., & Kingkham, W. (2016) Speech acts in patriotic songs during B.E. 2510-2550 (วัจนกรรมในบทเพลงปลุกใจให้รักชาติ ระหว่าง พ.ศ. 2510-2550), *Nakhon Phanom University Journal*, vol. 6, no. 1, pp. 61-69. (in Thai)
- Office of the Royal Society. (2017) *Dictionary of linguistics (general linguistics) (พจนานุกรมภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ทั่วไป)*, Bangkok: Royal Society. (in Thai)
- Pengsuriya, N. (2006) *The usage of stigmatized expressions in Thai (การใช้ภาษาเพื่อแสดงการตำหนิของคนไทย)*, Master's thesis of Arts, Thammasat University, Bangkok. (in Thai)
- Protest song*. (n.d.) Available: <https://www.encyclopedia.com/arts/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/protest-song> [19 March 2019]
- Quirk Cort, M. E. (2013) *The power of lyrical protest: Examining the rhetorical function of protest songs in the 2000s*, Master's thesis of Science, Rochester Institute of Technology, New York.
- Searle, J. R. (1969) *Speech acts: An essay in the philosophy of language*, Cambridge: Cambridge University Press.

Searle, J. R. (1979) *Expression and meaning: Study in theory of speech acts*, Cambridge: Cambridge University Press.

Sungkaman, U. (2016) Linguistic strategies used in satirical discourse to create the Thai sense of humor (กลวิธีทางภาษาในวัฒนธรรมเสียดสี เพื่อสร้างความตลกขบขันของไทย), *Humanities Journal*, vol. 23, no. 1, pp. 154-178. (in Thai)

Sutherland, S. (2016) *A beginner's guide to discourse analysis*, London: Palgrave.

มาตรการทางกฎหมายในการรองรับนักท่องเที่ยวจีนนำรถยนต์ส่วนบุคคลข้ามพรมแดนเพื่อการท่องเที่ยวผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 (เชียงทอง – ห้วยทราย)**

Legal Measures for Chinese Tourists with Personal Vehicles for Cross Border Tourism via The Fourth Friendship Bridge between Thai-Laos (Chiang Khong – Houayxay)

ฤทธิภัฏ กัลยาณภัทรศิษฏ์¹, นูรัตน์ ปวนคำมา¹ และนวนลจันทร์ แจ้งจิตร¹

Ridthipat Kallayanapattharasit, Nurat Puankhamma and Nuanchan Changchit

Received Sep 24, 2019

Revised Dec 16, 2019

Accepted Dec 20, 2019

DOI: 10.14456/connexion.2019.20

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลกระทบและเสนอมาตรการที่เหมาะสมต่อประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต ระยะเวลาในการใช้รถ และเครื่องหมายแสดงการใช้รถที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เพื่อใช้ในการท่องเที่ยวหรือการอื่นใดที่มีความจำเป็นเฉพาะกรณี พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่ม (Focus Group) และการลงพื้นที่เก็บข้อมูลบนเส้นทาง R3A

จากการศึกษาพบว่า ภายหลังจากประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ใช้บังคับ ทำให้นักท่องเที่ยวจีนที่ขับรถยนต์ส่วนบุคคลเข้ามาประเทศไทยทางด้านตรวจคนเข้าเมืองเชียงทอง จังหวัดเชียงราย มีจำนวนน้อยลงอย่างมาก ส่งผลต่อธุรกิจภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอเชียงทอง จังหวัดเชียงราย แต่เมื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายดังกล่าว เห็นว่าควรให้คงประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ฉบับนี้ไว้เพื่อเป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการควบคุมการนำรถยนต์จากต่างประเทศเข้ามาใช้ในประเทศไทยเช่นเดิม แต่ควรปรับปรุงเนื้อหาของประกาศฉบับดังกล่าว ใน 3 ระยะเวลา ได้แก่ ระยะสั้น ลดขั้นตอนและระยะเวลาขออนุญาตนำรถยนต์มาใช้ลง โดยจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จที่ด่านพรมแดนเชียงทอง และประกาศให้อำเภอเชียงทองเป็นเขตอนุญาตให้รถยนต์จากต่างประเทศเข้ามาใช้ได้ (Free Zone) แต่ต้องผ่านการทำประชาพิจารณ์จากคนในพื้นที่เสียก่อน ระยะกลาง รัฐบาลไทยควรทำ

¹ Research Unit on Border Area Law and Development, School of Law, Mae Fah Luang University, Chiang Rai, Thailand

* Corresponding author E-mail: ridthipat@mfu.ac.th

** This article is based on the author's research on "Legal measures for Chinese tourists with Personal Vehicles for cross border tourism via The Fourth Friendship Bridge between Thai and Laos (Chiang Khong – Houayxay)", Funded by The Thailand Research Fund (TRF)

ความตกลงกับรัฐบาลจีนเพื่อยอมรับการขับรถยนต์ร่วมกัน และระยะยาว ประเทศบนเส้นทาง R3A ควรทำให้กฎหมายการขับรถยนต์ข้ามแดนสอดคล้องกัน (Harmonization of Law)

คำสำคัญ: รถยนต์ส่วนบุคคล / นักท่องเที่ยวจีน / การท่องเที่ยวข้ามพรมแดน / การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน / ความร่วมมือระหว่างประเทศ

Abstract

This research article aims to study impacts resulting and thereby proposing the suitable measures for the enforcement of the ‘Announcement of the Department of Land Transport on Regulating the Rules, Processes and Conditions on Requesting for Permission, Permission, Period of using vehicles, and the indicating temporary vehicle use in the Kingdom of Thailand for the purpose of tourism or other specific purposes, B.E. 2559’. The study is a qualitative research done by using several techniques which are documentary research, in-depth interviews, focus group discussion, and field study on R3A route.

The results of the present study found that since the announcement has come into force, the amount of Chinese personal vehicles driving into Thailand via Chiang Khong border point has dramatically decreased. This decrease has significantly affected to business sector in the travels and tourism industry of Chiang Rai and Chiang Mai, especially in the area of Chiang Khong District, Chiang Rai. Nevertheless, after critically analysing the suitability of the legal measure, the authors consider that the announcement of the Department of Land Transport should be retained as the main legal measure that governs driving foreign vehicles into Thailand. Notwithstanding, it is worth proposing that some certain provisions of this announcement should be revised. The process of legal improvement should be divided into three steps. In short-term, the complexity and period of applying for permission to drive foreign vehicles into Thailand for the purpose of tourism should be diminished by setting up one-stop service point at the Chiang Khong border area. This includes declaring Chiang Khong to be a free - zone driving area for foreign vehicles on condition that the declaration must be approved by public hearing of Chiang Khong citizen. In intermediate-term, bilateral agreement between the governments of Thailand and China concerning on the recognition of driving vehicles across the borders of those countries should be concluded. Finally, for long term improvement, the national laws regarding driving foreign vehicles across the borders via R3A route should be developed through harmonization of law.

Keywords: Personal Vehicles / Chinese Tourist / Trans-border Tourism / Sustainable Tourism / International Co-operation

บทนำ

ภายหลังจากสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 (เชียงของ-ห้วยทราย) อำเภอเชียงของ จังหวัด เชียงรายเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อปลายปี พ.ศ. 2556 ทำให้เกิดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนใน ลักษณะเป็นการท่องเที่ยวแบบขับรถยนต์ท่องเที่ยว (Road Trip) มากขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีนที่ ขับรถยนต์ส่วนบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศจีนโดยใช้เส้นทาง R3A จากประเทศจีนผ่านประเทศลาวและ เข้ามาในประเทศไทย ณ ด้านตรวจคนเข้าเมืองเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีจำนวนมาก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2558 ได้เกิดกระแสข่าวอุบัติเหตุที่เกิดจากรถยนต์ของนักท่องเที่ยวจีน เช่น รถยนต์ของนักท่องเที่ยวจีนชนกับ รถยนต์ของประชาชนในพื้นที่ (Panitchakul, 2016) และปัญหาการใช้พื้นที่สาธารณะ เช่น กรณีรถบ้าน (NationTV, 2016) ทำให้เกิดประเด็นทางสังคมในการต่อต้านนักท่องเที่ยวจีนขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัย ของการขับรถยนต์บนถนนสาธารณะภายในประเทศไทย ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและได้ออกกฎหมาย ลำดับรองเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว อันได้แก่ ประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง “กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต ระยะเวลาในการใช้รถและเครื่องหมายแสดงการใช้รถที่นำเข้ามา ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อใช้ในการท่องเที่ยวหรือการอื่นใดที่มีความจำเป็นเฉพาะกรณี” พ.ศ. 2559 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2559²

ประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ฉบับนี้ มีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งควบคุมดูแลการนำรถยนต์ที่จดทะเบียน ในต่างประเทศเข้ามาใช้ในประเทศไทยชั่วคราวเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ดี ประกาศฉบับนี้มี หลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดมาก เช่น การนำรถเข้ามาขับในประเทศไทยนั้นต้องขออนุญาตล่วงหน้าและยื่นเอกสาร ผ่านผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย การที่ประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ดังกล่าวมีขั้นตอนที่ ยุ่งยากมากขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวจีนขับรถมาท่องเที่ยววันน้อยลง (Thairathonline, 2017) ส่งผลให้ธุรกิจใ นภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ได้รับผลกระทบโดยตรงจากปริมาณ นักท่องเที่ยวกลุ่มแบบขับรถท่องเที่ยวลดน้อยลง จึงเกิดกระแสเรียกร้องให้กรมการขนส่งทางบกได้ ทบทวนมาตรการทางกฎหมายดังกล่าว อย่างไรก็ตามมองในมิติทางเศรษฐกิจและสังคมอาจพบว่า มาตรการดังกล่าวอาจขัดแย้งกับหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศที่ มุ่งให้ประเทศในกลุ่ม Greater Mekong Subregion (GMS) มีการให้ความร่วมมือกันด้านการท่องเที่ยว ดังนั้น แล้วงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาผลกระทบจากประกาศดังกล่าวและเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการรองรับการนำ

² งานศึกษาชิ้นนี้ได้ศึกษาและเก็บข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2560-2561 แต่ในปัจจุบัน กรมการขนส่งทางบกได้ออก ประกาศฉบับใหม่ คือ ประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต ระยะเวลาในการใช้รถและเครื่องหมายแสดงการใช้รถที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เพื่อใช้ในการท่องเที่ยวหรือการอื่นใดที่มีความจำเป็นเฉพาะกรณี พ.ศ. 2562 ซึ่งผ่อนคลายนโยบายการควบคุม แต่จะ ส่งผลกระทบหรือเกิดความเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร คงต้องรอผลการศึกษาในงานศึกษาวิจัยฉบับต่อไป

รถยนต์ส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวจีนเข้ามาในประเทศไทย โดยมีคำถามวิจัย 2 ประการ ได้แก่ **ประการแรก** มาตรการทางกฎหมายในการจำกัดการนำรถยนต์ของนักท่องเที่ยวจีนเข้ามาในประเทศไทยส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และสังคมของจังหวัดเชียงรายมากน้อยเพียงใด อย่างไร และ**ประการที่สอง** มาตรการทางกฎหมายในการรองรับนักท่องเที่ยวจีนนำรถข้ามพรมแดนควรมีลักษณะที่เหมาะสมอย่างไร จึงจะทำให้การท่องเที่ยวในเชียงราย เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาเจตนารมณ์ กระบวนการกำหนดมาตรการ และเนื้อหาของมาตรการทางกฎหมายของไทย ในการรองรับนักท่องเที่ยวจีนที่นำรถยนต์ส่วนบุคคลข้ามพรมแดนเพื่อการท่องเที่ยว
2. ศึกษาและประเมินผลกระทบที่เกิดจากมาตรการทางกฎหมายในการรองรับนักท่องเที่ยวจีนนำรถยนต์ส่วนบุคคลข้ามพรมแดน เพื่อการท่องเที่ยวต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
3. ศึกษาแนวคิด และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำรถยนต์เข้าประเทศเพื่อการท่องเที่ยวของต่างประเทศ รวมถึงของประเทศลาว และประเทศจีนบนเส้นทาง R3A
4. ศึกษามาตรการที่เหมาะสมในการรองรับการนำรถยนต์เข้ามาในประเทศไทยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยใช้วิธีวิจัย 3 วิธี ได้แก่ **วิธีแรก** การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมและวิเคราะห์บรรดาเอกสารสถิติ ผลสำรวจต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีน รวมไปถึงกฎหมายทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการนำรถยนต์จากต่างประเทศเข้าในประเทศไทยเพื่อการท่องเที่ยว และหลักการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบและความเหมาะสมของกฎหมาย **วิธีที่สอง** การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 3 ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ฝ่ายแรก หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ กรมการขนส่งทางบก สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงราย ด่านตรวจคนเข้าเมืองเชียงของ สำนักงานตำรวจท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ฝ่ายที่สอง ผู้ประกอบการธุรกิจในการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ หอการค้าจังหวัดเชียงราย ผู้ประกอบการโรงแรม ผู้ประกอบกิจการนำเที่ยว และฝ่ายที่สาม ตัวแทนของนักท่องเที่ยวชาวจีน เช่น สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวสัมพันธ์ไทย-จีน และได้ลงพื้นที่ศึกษาการนำรถยนต์ข้ามพรมแดนระหว่างประเทศบนเส้นทาง R3A คือพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาวผ่านด่านเชียงของ-ห้วยทราย และพรมแดนระหว่างประเทศลาวและประเทศจีนผ่านด่านพรมแดนบ่อเต็น-บ่อหาน (โมฮัน) และ**วิธีที่สาม** การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งจะดำเนินการเมื่อได้ทำการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์จนได้ข้อสรุปเบื้องต้นแล้ว และนำเสนอต่อที่ประชุมเพื่อให้

ผู้เข้าร่วมประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม โดยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนจากภาคธุรกิจ และนักวิชาการ

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. เจตนารมณ์ กระบวนการกำหนดมาตรการ และเนื้อหาของมาตรการกฎหมายเกี่ยวกับการนำรถยนต์ข้ามพรมแดนเข้ามาในประเทศไทยเพื่อการท่องเที่ยว

ปัจจุบันกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการควบคุมการนำรถยนต์จากต่างประเทศเข้ามาใช้ในประเทศไทยนั้น มี 4 ฉบับด้วยกัน ได้แก่ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมีสาระสำคัญที่แตกต่างกัน โดยมาตรการที่ประเทศไทยนำมาใช้บังคับและมีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวจีนอย่างมากคือ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ซึ่งกรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคมเป็นผู้รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายโดยตรง

หลังจากที่เกิดกระแสข่าวอุบัติเหตุจากรถยนต์ของนักท่องเที่ยวจีน กรมการขนส่งทางบกจึงได้ทำการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง รวมไปถึงผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมาร่วมหารือ และให้แสดงความคิดเห็นต่อมาตรการในการป้องกันและควบคุมปัญหาดังกล่าว อีกทั้งยังได้ทำการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงใหม่ (Buranapong, K., personal communication, June 8, 2018) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำมาตรการทางกฎหมาย ได้แก่ ประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง “กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต ระยะเวลาในการใช้รถและเครื่องหมายแสดงการใช้รถที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อใช้ในการท่องเที่ยวหรือการอื่นใดที่มีความจำเป็นเฉพาะกรณี” พ.ศ. 2559 ขึ้น (Memorandum of Department of Land Transport, Law office No. Kor Khor 0408, March 7, 2016) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมตรวจสอบการนำรถยนต์จากต่างประเทศเข้ามาใช้ในประเทศไทย เป็นการชั่วคราวซึ่งประกาศฉบับดังกล่าวไม่ได้บังคับใช้เฉพาะนักท่องเที่ยวจีนเท่านั้น แต่บังคับกับนักท่องเที่ยวของทุกประเทศที่ไม่ได้มีข้อตกลงเรื่องการขั้บรถยนต์ข้ามพรมแดนกับประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ประกาศฉบับนี้ส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวจีนมากที่สุด เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวรถยนต์ต่างประเทศที่ขั้บเข้ามาในประเทศไทยมากที่สุด คือรถยนต์จากประเทศจีนนั่นเอง โดยประกาศฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) **ลักษณะของรถที่ต้องขออนุญาต** รถยนต์ของนักท่องเที่ยวที่สามารถขออนุญาตนำเข้ามาใช้ในประเทศไทยได้นั้น จะต้องมึลักษณะ 3 ประการ กล่าวคือ **ประการแรก** จะต้องเป็นรถยนต์ 3 ประตูเท่านั้น เท่านั้น ได้แก่ รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 9 ที่นั่ง (รวมคนขับ) รถจักรยานยนต์และรถยนต์บรรทุกที่มีน้ำหนักบรรทุกน้ำหนักบรรทุกไม่เกิน 3,500 กิโลกรัม ส่วนรถยนต์ที่ไม่สามารถขออนุญาตได้เลย ได้แก่ รถที่มีลักษณะเป็นรถตู้ รถบ้าน รถยนต์บรรทุกที่มีน้ำหนักบรรทุกไม่เกิน 3,500 กิโลกรัม และรถยนต์โดยสาร

มากกว่า 9 ที่นั่ง **ประการที่สอง** จะต้องเป็นรถจดทะเบียนในต่างประเทศที่ไม่มีความตกลงกับรัฐบาลไทยในเรื่องการยอมรับการขั้บรถยนต์ข้ามพรมแดนระหว่างกัน หรือมีความตกลงกับรัฐบาลไทยแต่ยังไม่มีการกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติเพื่อให้มีผลตามความตกลงนั้น ปัจจุบันประเทศที่มีความตกลงดังกล่าวกับประเทศไทยแล้วมีเพียง 3 ประเทศเท่านั้น ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศลาว นอกจากนี้ ประกาศฉบับนี้ยังยกเว้นรถประจำถิ่นที่เป็นรถยนต์ของประเทศที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทยและเป็นการขั้บรถยนต์เข้ามาเพื่อประกอบกิจกรรมประจำวันที่ไม่ต้องขออนุญาตตามประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ฉบับนี้ด้วย ดังนั้น รถยนต์จากประเทศอื่นจะต้องดำเนินการขออนุญาตตามประกาศฉบับนี้ทั้งหมด รวมไปถึงรถยนต์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยด้วย และ**ประการสุดท้าย** รถยนต์ที่นำเข้ามาต้องนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวหรือการอื่นใดที่มีความจำเป็นเฉพาะกรณี และไม่หมายรวมถึงการนำรถมาใช้เพื่อการรับจ้าง

2) **เอกสารที่ใช้ในการขออนุญาต** ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับผู้ขั้บรถยนต์ เช่น หนังสือเดินทาง เอกสารเกี่ยวกับรถยนต์ เอกสารเกี่ยวกับการทำประกันภัย เอกสารเกี่ยวกับรายละเอียดการเดินทาง และเอกสารเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ประกาศฉบับนี้ได้กำหนดให้เอกสารทุกฉบับต้องมีการแปลเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษซึ่งได้รับการรับรองการแปลจากหน่วยงานที่มีอำนาจของประเทศนั้น แต่ในกรณีที่พนักงานท่องเที่ยวชาวจีน กรมการขนส่งทางบกยอมรับการรับรองการแปลโดยหน่วยงานเอกชนที่ประกอบธุรกิจรับรองการแปลเอกสารเป็นภาษาอังกฤษ (Notary Public) ได้ด้วย แต่จำกัดเฉพาะหน่วยงานที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีของกรมการขนส่งทางบกเท่านั้น เช่น Guo Xin Notary Public Office Kunming, Dong Bo Notary Public Office Nanning เป็นต้น (Wisetrungsan, W., personal communication, December 1, 2017)

3) **ขั้นตอนการพิจารณาอนุญาต** การขออนุญาตนำรถยนต์เข้ามาใช้ในประเทศไทยตามประกาศฉบับนี้ พนักงานท่องเที่ยวชาวจีนจะยื่นคำขอเองไม่ได้ จะต้องให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องที่ได้รับอนุญาตในประเทศไทยเป็นผู้ยื่นขออนุญาตแทน พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 10 วันทำการ ก่อนการนำรถยนต์มาใช้ ณ สำนักงานขนส่งจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของด่านพรมแดนศุลกากรที่ขอให้นำรถยนต์เข้า หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ขนส่งจังหวัดจะตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร หากเอกสารถูกต้องครบถ้วนแล้ว เจ้าหน้าที่ขนส่งจังหวัดจะพิจารณาอนุญาตใช้รถตามกำหนดการเดินทางได้ระยะเวลาไม่เกิน 30 วัน และในกรณีที่เป็นการขออนุญาตขั้บรถในพื้นที่อื่นนอกเหนือจากพื้นที่ที่ด่านศุลกากรตั้งอยู่ การพิจารณาอนุญาตจะเป็นอำนาจของอธิบดีกรมการขนส่งทางบกที่กรุงเทพมหานครเท่านั้น ซึ่งการพิจารณาขั้บรถจะต้องยื่นต่อกรมการขนส่งทางบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วันทำการก่อนที่จะนำรถยนต์เข้ามาที่ด่านพรมแดนศุลกากร หลังจากนั้นสำนักงานขนส่งจังหวัดแจ้งสถานะคำขอแก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องและทำการนัดหมายเพื่อรับเครื่องหมาย และจัดเก็บค่าธรรมเนียมการอนุญาตให้ใช้รถและเครื่องหมายแสดงการใช้รถ พร้อมออกเครื่องหมายแสดงการใช้รถให้แก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ให้อนุญาตได้ไม่เกิน 60 วันในรอบปีปฏิทิน ซึ่งการขั้บรถยนต์เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยของชาวจีนจะมีจุดหมายในขั้บรถยนต์ไปในหลายจังหวัด เช่น เชียงราย เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดชายทะเล ดังนั้น การขออนุญาตของ

นักท่องเที่ยวชาวจีนจึงต้องเสนอต่อกรมการขนส่งทางบกที่กรุงเทพมหานครทั้งหมดจึงทำให้ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการดำเนินการขออนุญาตนี้ แต่อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว กรมการขนส่งทางบกจะใช้ระยะเวลาอนุมัติไม่นานนัก ประมาณ 3-7 วัน ภายใต้เงื่อนไขว่าเอกสารทุกฉบับที่ตัวยื่นประกอบการพิจารณาจะต้องครบถ้วน

4) เงื่อนไขการใช้รถยนต์ในประเทศไทย เมื่อได้รับอนุญาตให้นำรถยนต์เข้ามาในประเทศไทย นักท่องเที่ยวที่ขับรถยนต์เข้ามาในประเทศไทยแล้วมีหน้าที่ต้องดำเนินการอีกหลายเรื่อง ได้แก่ สำหรับนักท่องเที่ยวผู้ขับรถยนต์ที่ไม่มีใบอนุญาตขับรถสากล (International Driver's License) จะต้องเข้ารับการทดสอบและอบรมเพื่อขอใบอนุญาตขับรถชั่วคราวในประเทศไทยที่สำนักงานขนส่งทางบกจังหวัดที่ด่านพรมแดนตั้งอยู่ ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวจีนเกือบทุกคนจะต้องทำใบอนุญาตขับรถชั่วคราวนี้เนื่องจากประเทศจีนไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยการจราจรทางบก (เจนีวา) ค.ศ. 1949 รัฐบาลจีนจึงไม่สามารถออกใบอนุญาตขับรถสากลให้แก่ชาวจีนได้ นอกจากนี้ ต้องติดเครื่องหมายแสดงการใช้รถยนต์ไว้ที่หน้ารถยนต์และเตรียมเอกสารที่ได้รับอนุญาตให้เข้าประเทศไทยติดรถไว้ตลอดการท่องเที่ยวเพื่อให้พร้อมสำหรับการตรวจสอบ ในส่วนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวนั้นมีหน้าที่จะต้องจัดให้มีรถยนต์ขับนำขบวนรถยนต์ของนักท่องเที่ยวในสัดส่วนรถนักท่องเที่ยว 5 คัน ต่อรถยนต์นำขบวน 1 คัน (Wiseatrungsan, W., personal communication, December 1, 2017) และมีหน้าที่ต้องกำกับดูแลให้ผู้ได้รับอนุญาตใช้รถยนต์หรือผู้ขับรถปฏิบัติตามเงื่อนไขการใช้รถโดยเคร่งครัด หากมีการฝ่าฝืนเงื่อนไขการใช้รถยนต์ให้ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวด้วย โดยนายทะเบียนจะทำการบันทึกประวัติความรับผิดชอบของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไว้ในระบบฐานข้อมูลและจะถูกขึ้นบัญชีต้องห้าม (Blacklist) ไม่ให้ยื่นขออนุญาตนำรถยนต์เข้ามาในประเทศไทยเป็นระยะเวลา 1 ปี

2. ผลกระทบจากมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมรถยนต์ข้ามพรมแดนเข้ามาในประเทศไทยเพื่อการท่องเที่ยว

ภายหลังจากที่ภาครัฐได้ออกประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ดังกล่าว ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งบวกและลบต่อหลายภาคส่วน (Kallayanapattharasit, 2018) ได้แก่ (1) ผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจีน (2) ผลกระทบต่อสังคม และ (3) ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

1) ผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจีน

เมื่อประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ มีผลบังคับใช้ ทำให้สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวจีนที่ขับรถยนต์ส่วนบุคคลเข้ามา ณ ด้านตรวจคนเข้าเมืองเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีจำนวนลดน้อยลงประมาณร้อยละ 90 ในปีพ.ศ. 2560 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2558 – 2559 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดว่าประกาศดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจีนอย่างมาก โดยนักท่องเที่ยวจีนนั้นได้เปลี่ยนเส้นทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศอื่นแทน เช่น ประเทศลาว ประเทศเวียดนาม หรือประเทศเมียนมา โดยเฉพาะประเทศลาวที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวจีนเพิ่มขึ้นอย่างมากจากการที่ไม่สามารถขับรถยนต์เข้ามาในประเทศไทยได้

ตารางที่ 1 สถิติการเดินทางเข้าราชอาณาจักรของบุคคลและพาหนะสัญชาติจีน ณ จุดตรวจเชียงของ
ด่านตรวจคนเข้าเมืองเชียงแสน (มกราคม พ.ศ. 2558 - ตุลาคม 2561)

เดือน	บุคคลสัญชาติจีน				พาหนะสัญชาติจีน			
	2558	2559	2560	2561	2558	2559	2560	2561
ม.ค.	3,163	4,708	4,270	1,490	474	920	335	8
ก.พ.	13,561	19,299	1,961	3,940	4,044	4,635	29	450
มี.ค.	2,265	2,871	1,380	1,226	323	343	6	1
เม.ย.	2,914	2,978	1,711	1,245	567	551	97	43
พ.ค.	1,856	1,614	1,123	644	249	214	7	7
มิ.ย.	1,473	1,229	1,044	717	200	141	14	10
ก.ค.	3,627	1,496	1,404	554	736	0	14	4
ส.ค.	3,778	1,597	1,450	686	639	2	27	13
ก.ย.	2,606	976	681	584	500	54	21	651
ต.ค.	3,099	966	1,326	625	645	0	99	15
พ.ย.	2,566	775	881	-	431	0	31	-
ธ.ค.	2,618	1,236	1,458	-	419	0	93	-
รวม	43,535	39,745	18,689	11,711	9,227	6,860	773	1,202

ส่วนนักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะขั้บรถยนต์ท่องเที่ยวในประเทศไทยก็มียู่บ้างแต่ก็มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปเช่นกัน กล่าวคือ จากเดิมก่อนมีประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ดังกล่าว นักท่องเที่ยวที่ขั้บรถยนต์มาจากประเทศจีนเข้าสู่ประเทศไทยที่อำเภอเชียงของจะแวะพักแรมที่อำเภอเชียงของก่อน 1 คืน ก่อนที่จะขั้บรถยนต์ไปยังจุดหมายต่อไป และขาออกจากประเทศไทยก็มักจะแวะพักที่อำเภอเชียงของก่อนอีก 1 คืน เพื่อซื้อของฝากกลับไปยังประเทศจีน แต่หลังจากมีประกาศฉบับนี้แล้ว นักท่องเที่ยวจีนไม่นิยมแวะพักแรมที่อำเภอเชียงของอีกต่อไป ซึ่งถ้าไม่พักค้างคืนที่ประเทศลาวก่อนเข้าประเทศไทย ก็จะขั้บรถยนต์ผ่านอำเภอเชียงของไปเลย เนื่องจากนักท่องเที่ยวเหล่านี้เมื่อขั้บรถยนต์เข้ามาในประเทศไทยแล้วจะต้องไปทำใบอนุญาตขั้บรถยนต์ชั่วคราวทันที ซึ่งจะต้องไปดำเนินการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงราย สาขาอำเภอเทิง ซึ่งอยู่ห่างจากด่านพรมแดนเชียงของไปประมาณ 70 กิโลเมตร หากไม่ดำเนินการก็จะขั้บรถยนต์ในประเทศไทยไม่ได้ ดังนั้น นักท่องเที่ยวจีนเมื่อข้ามด่านพรมแดนมาในประเทศไทยแล้วจึงต้องรีบเดินทางไปขอใบอนุญาตขั้บรถยนต์ก่อน และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้วก็จะขั้บรถยนต์ไปยังจุดหมายต่อไป โดยไม่ย้อนกลับไปพักแรมที่อำเภอเชียงของเหมือนเดิม (Sonklinsakul, S., personal communication, February 22, 2018)

ในส่วนของผลกระทบต่อรูปแบบการท่องเที่ยวนั้น พบว่า ภายหลังจากประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ มีผลบังคับใช้แล้ว ส่งผลทำให้การท่องเที่ยวแบบขับรถยนต์ท่องเที่ยวเปลี่ยนจากการท่องเที่ยวแบบปัจเจก คือขับรถยนต์มาคันเดียว หรือขับมาเป็นกลุ่มเล็กกับครอบครัวหรือเพื่อนสนิทมาเป็นการท่องเที่ยวแบบกลุ่ม (Tour Group) ที่นักท่องเที่ยวจะขับรถยนต์มาเป็นกลุ่มใหญ่ ประมาณ 10-20 คัน และขับตามกันในลักษณะเป็นคาราวานมากขึ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากต้นทุนการดำเนินการขออนุญาตและการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจมากขึ้น จึงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจไม่นิยมรับนักท่องเที่ยวที่ขับรถยนต์มาเพียงคันเดียวหรือกลุ่มเล็ก แต่จะรวบรวมนักท่องเที่ยวให้ได้เป็นกลุ่มใหญ่ก่อน แล้วจึงขออนุญาตและนำเที่ยวไปพร้อมกันทั้งกลุ่มซึ่งจะประหยัดกว่า

นอกจากนี้ การขออนุญาตนำรถยนต์เข้ามาใช้ในประเทศไทยมีเงื่อนไขว่าจะต้องยื่นขออนุญาตผ่านผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ตลอดจนการขับรถยนต์ท่องเที่ยวในประเทศไทยก็ต้องมีแผนการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และอยู่ภายใต้การนำเที่ยวโดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว เงื่อนไขดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ จากเดิมที่นักท่องเที่ยวที่ขับรถยนต์มาเองโดยไม่ผ่านผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวนั้นสามารถเลือกจุดหมายปลายทาง สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พักแรม รวมถึงจุดแวะพักต่าง ๆ ได้เอง ซึ่งโดยทั่วไป หากนักท่องเที่ยวขับรถยนต์ผ่าน ณ จุดใดที่มีความน่าสนใจ นักท่องเที่ยวก็จะแวะพักที่จุดนั้น ทำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวติดตามเส้นทางการเดินทางจะได้รับประโยชน์ไปด้วย แต่เมื่อเปลี่ยนมาเป็นการท่องเที่ยวแบบที่ต้องมีผู้นำเที่ยวแล้ว ทำให้นักท่องเที่ยวจะต้องท่องเที่ยวตามกำหนดการที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวกำหนดไว้ ซึ่งมักจะกำหนดไปท่องเที่ยวในสถานที่ที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว และแวะพักแรมหรือแวะพักทานอาหารในร้านอาหารที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวมีข้อตกลงกันไว้ จึงไม่ทำให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ตามเส้นทางการท่องเที่ยวและทำให้เสน่ห์ของการท่องเที่ยวแบบขับรถยนต์ท่องเที่ยวลดลงไปอีกด้วย

นอกจากนี้ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เปลี่ยนแปลงไปยังเกิดจากปัจจัยทางด้านอื่นอีกอันได้แก่ **ประการแรก** ประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ทำให้ต้นทุนการท่องเที่ยวโดยการขับรถยนต์ข้ามพรมแดนของนักท่องเที่ยวจีนสูงขึ้นมาก เนื่องจากต้องกระทำการผ่านผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวโดยการซื้อแพ็คเกจทัวร์ และจะต้องติดต่อทั้งผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของประเทศไทยและประเทศลาว เนื่องจาก การขับรถยนต์มายังประเทศไทยจะต้องผ่านประเทศลาวก่อน ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงหันไปเดินทางทางอื่นที่ประหยัดกว่า เช่น โดยเครื่องบิน หรือไปท่องเที่ยวประเทศอื่นที่ค่าใช้จ่ายไม่สูงมากเกินไป **ประการที่สอง** ประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการเดินทางมาท่องเที่ยว โดยเฉพาะการจัดเตรียมเอกสารเพื่อขออนุญาตที่มีจำนวนมากและต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษโดยผ่านการรับรองเอกสาร (Notary Public) โดยบริษัทที่มีชื่อในบัญชีของกรมการขนส่งทางบกเท่านั้น **ประการที่สาม** ประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ที่กำหนดให้ยื่นเอกสารล่วงหน้าก่อนเดินทางอย่างน้อย 10 วันกรณีท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย หรือ 30 วัน กรณีท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดเชียงราย ทำให้ไม่สอดคล้องกับวิถีการทำงานของชาวจีนที่

ไม่สามารถวางแผนล่วงหน้าได้อย่างยาวนาน เนื่องจากธรรมเนียมปฏิบัติที่ประเทศจีน การลางานเพื่อไปท่องเที่ยวพักผ่อนเช่นนี้มักจะได้รับอนุมัติให้ลาในช่วงเวลาก่อนวันลาจริงไม่นานนัก ประมาณ 3-5 วัน (Tong, personal communication, August 30, 2018) แต่การดำเนินการติดต่อขออนุญาตขั้บรถยนต์เข้ามาที่ต้องยื่นล่วงหน้าเป็นระยะเวลาานาน จึงเป็นความเสี่ยงของนักท่องเที่ยวจีนเองที่หากไม่ได้รับอนุมัติให้ลางานในช่วงเวลานั้นก็ต้องเสียเงินค่าดำเนินการให้แก่บริษัทนำเที่ยวโดยที่ตนเองไม่ได้ท่องเที่ยว ดังนั้น นักท่องเที่ยวชาวจีนจึงนิยมมาท่องเที่ยวประเทศไทยในช่วงวันหยุดเทศกาลของราชการ เช่น วันตรุษจีน หรือวันชาติ เนื่องจากมีกำหนดวันที่แน่นอน และ**ประการสุดท้าย** การมีข้อกำหนดที่ยู่ยากมากขึ้นทำให้นักท่องเที่ยวจีนมีทัศนคติต่อประเทศไทยที่เปลี่ยนไป โดยเกิดความรู้สึกว่าประเทศไทยไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยวจีน จึงหันไปท่องเที่ยวที่ประเทศลาว ประเทศเวียดนามแทน (Tong, personal communication, August 30, 2018)

2) ผลกระทบต่อสังคม

การที่ประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ กำหนดให้นักท่องเที่ยวจีนที่จะขั้บรถยนต์เข้ามาต้องขออนุญาตล่วงหน้าก่อนและการขั้บรถยนต์ในประเทศไทยจะต้องขั้บตามรถนำขบวนที่จัดให้โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ทำให้การขั้บรถยนต์เป็นระเบียบขึ้น ความเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบทางบวกต่อสังคมทั่วไป กล่าวคือ ลดการเกิดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่คุ้นชินกับถนนในประเทศไทย และการใช้พวงมาลัยที่แตกต่างกัน เช่น ปัญหาการเปลี่ยนช่องทางจราจรกะทันหันโดยไม่ให้สัญญาณไฟเลี้ยว หรือการหยุดรถกะทันหัน การกลับรถยนต์ในระยะกระชั้นชิด โดยทั่วไปจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่ามีความพึงพอใจต่อความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และจากสถิติอุบัติเหตุที่รวบรวมโดยศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย จะพบว่าไม่มีอุบัติเหตุที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้ป้ายทะเบียนประเทศจีนอีกเลย

แต่อย่างไรก็ดี แม้ประกาศฉบับดังกล่าวจะควบคุมการขั้บรถยนต์จากประเทศจีนเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยของจีนได้ แต่ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงกรณีที่นักท่องเที่ยวจีนเช่ารถยนต์หรือรถจักรยานยนต์เพื่อขั้บในประเทศไทย ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า นักท่องเที่ยวจีนจำนวนหนึ่งได้เช่ารถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ในประเทศไทย หรือเช่ารถยนต์ของประเทศลาวและขั้บเข้ามาในประเทศไทย และเกิดอุบัติเหตุด้วยเช่นกัน ซึ่งจากสถิติรวมอุบัติเหตุของรถยนต์ที่นักท่องเที่ยวจีนเป็นผู้ขั้บที่รวบรวมโดยสำนักงานตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายพบว่าจำนวนอุบัติเหตุที่เกิดจากรถยนต์สัญชาติจีนเปรียบเทียบกับรถยนต์สัญชาติไทยที่ขั้บโดยนักท่องเที่ยวจีน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จนถึงมิถุนายน 2561 มีจำนวนใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ อุบัติเหตุที่เกิดจากรถยนต์ส่วนตัวที่จดทะเบียนในประเทศจีนในรอบ 5 ปี ดังกล่าวนี้อาจมีจำนวน 11 คัน ส่วนอุบัติเหตุที่เกิดจากรถเช่าในประเทศไทยมีจำนวน 8 คัน ส่วนอุบัติเหตุจากรถอื่น ๆ มีจำนวน 6 คัน (Laopairojtaree, C., personal communication, November 29, 2017) ข้อเท็จจริงนี้จึงชี้ให้เห็นช่องว่างของมาตรการทางกฎหมายที่มุ่งควบคุมเฉพาะรถยนต์ที่จดทะเบียนในประเทศจีนเท่านั้น แต่ไม่ได้ควบคุมไปถึงนักท่องเที่ยวจีนที่เช่ารถยนต์ขั้บในประเทศไทย นอกจากนี้ หากพิจารณาจาก

สถิติดังกล่าวดูเหมือนว่ามาตรการทางกฎหมายต่อสังคมในด้านความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนนั้นจะทำให้เกิดผลที่ดีขึ้นในเรื่องการลดอุบัติเหตุ แต่จากการสัมภาษณ์ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็ให้ข้อมูลที่ตรงกันว่าปริมาณอุบัติเหตุที่เกิดจากรถยนต์ของนักท่องเที่ยวจีนนั้นไม่ได้มีมากนักและไม่ได้รุนแรงขนาดสร้างความเสียหายในวงกว้าง (Sitthilor, S., personal communication, November 16, 2017) แต่ในการเกิดอุบัติเหตุในแต่ละครั้งได้ถูกผลิตซ้ำผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก ทำให้เกิดความเข้าใจโดยทั่วไปว่ารถยนต์สัญชาติจีนมีแนวโน้มที่จะสร้างปัญหาและอุบัติเหตุให้เกิดขึ้นกับประชาชนชาวไทย

3) ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ภาพรวมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายภายหลังจากประกาศกรณารณสงทางบกฯ มีผลใช้บังคับ พบว่า แม้ว่านักท่องเที่ยวจีนที่ขับรถยนต์มาท่องเที่ยวจะลดลงไปกว่าร้อยละ 50 หรือลดลงกว่า 20,000 คน แต่ในภาพรวมจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายไม่ได้รับผลกระทบมากนัก จำนวนและรายได้โดยรวมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายกลับเพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้จากข้อมูลของศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ได้แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาในจังหวัดเชียงราย 5 อันดับแรก ได้แก่ จีน ฝรั่งเศส อเมริกา เยอรมัน และญี่ปุ่น ซึ่งนักท่องเที่ยวจีนเข้ามาเป็นอันดับหนึ่งตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (Sitthilor, S., personal communication, November 16, 2017) สืบเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐทางด้านการท่องเที่ยวได้พยายามหาหนทางแก้ไขโดยเพิ่มช่องทางการเดินทางมายังจังหวัดเชียงราย และขยายกลุ่มเป้าหมายให้กว้างขึ้นโดยการประสานกับสมาคมท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งจังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ และทำหนังสือแจ้งไปยังกรมการขนส่งทางบกเพื่อแจ้งผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนประสานงานกับบริษัทที่ประกอบธุรกิจการบินทั้งในประเทศไทยและประเทศจีนให้เพิ่มเที่ยวบินที่สามารถบินตรงจากจีนตอนใต้ เช่น นครคุนหมิง เมืองเฉินตู เมืองกวางโจวให้มาที่สนามบินนานาชาติแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยผ่านความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานคุนหมิง สำนักงานเฉินตู และสำนักงานกวางโจว (Wangtrakooldee, L., personal communication, November 29, 2017)

แต่หากพิจารณาผลกระทบแยกเป็นรายประเภทธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย พบว่าธุรกิจแต่ละประเภทได้รับผลกระทบไม่มากนักน้อย ในส่วนของธุรกิจนำเที่ยว แม้ประกาศกรณารณสงทางบกฯ จะกำหนดให้นักท่องเที่ยวชาวจีนต้องยื่นขออนุญาตผ่านผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเท่านั้นก็ตาม แต่ผลจากขั้นตอนและเอกสารที่ยุ่งยากทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวจีนลดลง ส่งผลให้รายได้จากการนำเที่ยวของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวก็ลดลงไปด้วยเช่นกัน ด้านธุรกิจร้านอาหารก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน เพราะนักท่องเที่ยวที่ขับรถยนต์เข้าท่องเที่ยวจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูงกว่าและมักจะสั่งอาหารหลากหลายและปริมาณที่มากกว่านักท่องเที่ยวที่มาเป็นกรุ๊ปทัวร์ นอกจากนี้ยังกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยตามเส้นทางขับรถ เนื่องจากประกาศฉบับดังกล่าวกำหนดให้การขับรถท่องเที่ยวในประเทศไทยจะต้องจัดทำกำหนดการเดินทางที่ระบุถึงสถานที่ท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจน ทำให้จากเดิมที่

นักท่องเที่ยวมีอิสระในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวหรือสถานที่พักรถหรือพักรแรมก็กลายเป็นต้องพักรถหรือพักรแรมตามสถานที่ที่กำหนดไว้แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่มักถูกกำหนดโดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวที่อาจจะมีข้อตกลงกับธุรกิจอื่น ๆ อยู่แล้ว

หากพิจารณาในเชิงพื้นที่แล้ว พบว่าการบังคับใช้ประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ เกิดผลกระทบต่ออำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายอย่างมาก เนื่องจากเชียงของเป็นเมืองหน้าด่านที่ได้รับนักท่องเที่ยวจีนเป็นพื้นที่แรก จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและธุรกิจร้านอาหารที่อำเภอเชียงของได้รับผลกระทบจากประกาศฉบับดังกล่าวอย่างมาก กล่าวคือ หลังจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 (เชียงของ-ห้วยทราย) และมีปริมาณนักท่องเที่ยวชาวจีนเดินทางมาท่องเที่ยวที่อำเภอเชียงของเป็นจำนวนมาก ทำให้นักธุรกิจทั้งในอำเภอเชียงของเอง หรือนักธุรกิจจากพื้นที่อื่นเล็งเห็นโอกาสในการลงทุนจึงได้ทำการเปิดธุรกิจขึ้นรองรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจโรงแรมและที่พักแรม และธุรกิจร้านอาหาร แต่เมื่อมีประกาศฉบับดังกล่าวที่ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงไป เชียงของมีสถานะเป็นเพียงเมืองผ่านของนักท่องเที่ยวจีนอย่างสิ้นเชิง ทำให้นักธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่นั้นต้องประสบกับการขาดทุนและปิดกิจการไปเป็นจำนวนมาก จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมพบว่าจำนวนเข้าพักในห้องพักรของโรงแรมในอำเภอเชียงของลดลงอย่างมากเช่นกัน (Sonklinsakul, S., personal communication, February 22, 2018)

3. มาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศในการควบคุมการขับรถยนต์ข้ามพรมแดนเพื่อการท่องเที่ยว

คณะผู้วิจัย ศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ 3 กลุ่มประเทศ ได้แก่ ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศในกลุ่มอเมริกาเหนือ และประเทศในบนเส้นทาง R3A ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการขับรถยนต์ข้ามพรมแดนในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป

การขับรถยนต์ข้ามพรมแดนภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปโดยพลเมืองสหภาพยุโรปไม่ต้องดำเนินการขออนุญาตต่อหน่วยงานใด การขับรถยนต์ข้ามประเทศภายในสหภาพยุโรปนี้จึงเหมือนกับการขับรถยนต์ข้ามจังหวัดภายในประเทศเท่านั้น เนื่องจากสหภาพยุโรปได้ดำเนินการกระบวนกรทำให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจราจรและการควบคุมสภาพรถยนต์สอดคล้องกัน จึงทำให้ทุกประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปมีมาตรฐานทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวนี้เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน ทั้งกฎหมายการจดทะเบียนรถยนต์ที่ต้องตรวจสภาพของรถยนต์ก่อนที่จะอนุญาตให้นำไปใช้บนท้องถนน กฎหมายว่าด้วยการอนุญาตให้ขับรถยนต์กฎหมายว่าด้วยการจราจร รวมไปถึงการลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจราจรที่ทุกประเทศสามารถลงโทษผู้กระทำได้ทุกประเทศ ไม่ว่าผู้ฝ่าฝืนจะกระทำผิดกฎหมายของประเทศใด เป็นต้น (EU Cross-Border Enforcement Directive) นอกจากนี้ ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปยังใช้นโยบายเกี่ยวกับการควบคุมความปลอดภัยทางถนนเดียวกันด้วย โดยเรียกว่าโปรแกรมการดำเนินการว่าด้วยความปลอดภัยทางถนนแห่งสหภาพยุโรป 2011-2020 (The European Road Safety Action Programme 2011-2020) ที่การวางกรอบการบริหารจัดการ

พื้นฐานและเสนอแนะแนวทางยุทธศาสตร์ระดับชาติและระดับท้องถิ่นว่าด้วยการสร้างความปลอดภัยบนท้องถนน เพื่อเป็นแนวทางการใช้อำนาจปกครองและการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความปลอดภัยบนท้องถนนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วสหภาพยุโรป ดังนั้นเมื่อมาตรฐานในเรื่องสภาพของรถยนต์ ความสามารถของผู้ขับรถยนต์ รวมไปถึงมาตรฐานการจราจรของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปจึงเป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงไม่มีความจำเป็นที่จะมีการควบคุมตรวจสอบการขับรถยนต์ข้ามพรมแดนระหว่างกันเป็นพิเศษแต่อย่างใด

แต่อย่างไรก็ดี แม้สหภาพยุโรปจะทำให้กฎหมายสอดคล้องกัน แต่การขับรถยนต์ข้ามพรมแดนก็ยังคงมีหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขบางประการที่ผู้ขับรถยนต์จำเป็นต้องปฏิบัติแต่ก็ถือเป็นเงื่อนไขเล็กน้อย กล่าวคือรถยนต์ส่วนตัวที่ขับเข้ามายังประเทศสมาชิกเครือสหภาพยุโรปโดยพลเมืองประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปจะต้องเป็นรถยนต์ส่วนบุคคล (Private Vehicles) ที่ได้จดทะเบียนในประเทศหนึ่งประเทศใดที่เป็นสมาชิกเครือสหภาพยุโรป และเป็นรถยนต์ที่ใช้เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล (Private Use) หรือเพื่อการค้า (Business Use) เท่านั้น มิใช่รถยนต์สำหรับการค้า (Commercial Vehicles) และจะต้องเป็นการขับรถยนต์ข้ามพรมแดนเป็นการชั่วคราว กล่าวคือไม่เกิน 6 เดือน หากเกินระยะเวลาจะถือว่าเป็นการนำรถยนต์มาใช้ในประเทศเป็นการถาวรที่จะต้องทำการจดทะเบียนรถยนต์คันดังกล่าว และชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการใช้รถยนต์คันดังกล่าวในประเทศที่ตนประสงค์จะเข้าไปพำนักด้วย ตามกฎระเบียบว่าด้วยการยกเว้นภาษีในสหภาพยุโรปเพื่อการนำเข้ายานพาหนะเป็นการชั่วคราวในระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปด้วยด้วยฉบับที่ 83/182 (Council Directive 83/182/EEC of 28 March 1983 on tax exemptions within the Community for certain means of transport temporarily imported into one Member State from another, Article 1 (3))

นอกจากนี้ ยังมีเงื่อนไขเล็กน้อยที่ผู้ขับจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด เช่น การติดป้ายทะเบียนถาวร การติดสัญลักษณ์และอุปกรณ์ประจำรถ การเตรียมเอกสารประจำรถยนต์สำหรับการตรวจสอบ เช่น ใบอนุญาตขับรถยนต์สากล เอกสารการจดทะเบียนรถยนต์ ใบรับรองการประกันภัยรถยนต์ หนังสือเดินทาง เอกสารประกันภัยการเดินทาง เป็นต้น (Council Directive 83/182/EEC) นอกจากนี้ ในบางประเทศจะมีข้อกำหนดเป็นพิเศษ เช่น ข้อจำกัดการขับรถเข้าไปในบางพื้นที่ที่อาจต้องเสียค่าธรรมเนียมการนำรถยนต์เข้าไป เช่น พื้นที่ควบคุมมลภาวะทางอากาศที่กำหนดห้ามรถตู้และรถบรรทุกเข้าไปในพื้นที่ เป็นต้น (Forrest Crellin, 2019)

2) มาตรการทางกฎหมายในกลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ

กลุ่มประเทศอเมริกาเหนือประกอบไปด้วยประเทศแคนาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเม็กซิโก ทั้งสามประเทศเรียงตัวกันเป็นชั้น ๆ คล้ายกับประเทศจีน ประเทศลาว และประเทศไทย ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวโดยแยกพิจารณาได้เป็น (1) การขับรถยนต์ข้ามพรมแดนเข้าไปในประเทศสหรัฐอเมริกา (2) การขับรถยนต์ข้ามพรมแดนเข้าไปในประเทศแคนาดา และ (3) การขับรถยนต์ข้ามพรมแดนเข้าไปในประเทศเม็กซิโก

2.1 การขั้บรถยนต์ข้ามพรมแดนเข้าไปในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกา มี 3 หน่วยงานที่ดูแลเรื่องการนำรถยนต์เข้ามาในประเทศ หน่วยงานแรก คือ สำนักงานคุ้มครองชายแดนและการศุลกากรสหรัฐอเมริกา (U.S. Custom and Border Protection) เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการตรวจสอบบุคคลในการเข้าและออกจากประเทศ และตรวจสอบสิ่งของที่นำเข้ามาและส่งออก หน่วยงานที่สอง กรมการขนส่งทางบก สำนักงานการจราจรบนทางหลวงแห่งชาติ (Department of Transportation, National Highway Traffic Safety Administration: NHTSA) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับควบคุมมาตรฐานของยานพาหนะ และความปลอดภัยในการขั้บรถยนต์บนทางหลวงแผ่นดิน ซึ่งรวมไปถึงอำนาจหน้าที่การตรวจสอบการนำรถยนต์เข้ามาใช้ในสหรัฐอเมริกาด้วย และส่วนหน่วยงานสุดท้าย สำนักงานคุ้มครองสิ่งแวดล้อมสหรัฐอเมริกา (United States Environmental Protection Agency: EPA) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการควบคุมมลพิษ โดยมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์คือตามกฎหมาย The Clean Air Act ที่มีข้อกำหนดห้ามนำเข้ารถยนต์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของรถยนต์ที่ไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานและเงื่อนไขการปล่อยมลพิษที่หน่วยงานนี้กำหนด

การนำรถยนต์เข้าไปในสหรัฐอเมริกาเพื่อการท่องเที่ยวทั้งสามหน่วยงานนี้จะใช้กฎเกณฑ์ชุดเดียวกันในการควบคุมตรวจสอบการนำรถยนต์เข้ามาในสหรัฐอเมริกาเพียงแต่แตกต่างกันในเรื่องแบบฟอร์มการแจ้งขออนุญาตนำรถยนต์เข้ามาในประเทศเท่านั้น โดยมาตรการที่ใช้ควบคุมการขั้บรถยนต์ข้ามพรมแดนเข้าสหรัฐอเมริกา นั้นจะมีข้อยกเว้นสำหรับการนำรถยนต์เข้ามาเพื่อการท่องเที่ยวที่ไม่ต้องถูกตรวจสอบมากนัก โดยการขออนุญาตนำเข้านั้นสามารถยื่นคำร้องได้ในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีก่อนนำรถยนต์เข้ามา หรือสามารถยื่นขออนุญาตได้ที่หน้าด่านพรมแดนได้ทันที โดยเพียงแต่กรอกแบบฟอร์ม HS-7 Declaration form และ EPA Form 3520-1 ให้แก่ด่านพรมแดนก็เพียงพอแล้ว โดยการนำรถยนต์มาใช้เพื่อการท่องเที่ยวนี้มีหลักเกณฑ์ ดังนี้ ประการแรก ผู้นำเข้าจะต้องเป็นผู้ไม่มีสิทธิอาศัยถาวรในสหรัฐอเมริกา ประการที่สอง รถยนต์ที่นำเข้ามาจะต้องไม่ถูกขายหรือโอนให้แก่บุคคลอื่นในสหรัฐอเมริกา ประการที่สาม รถยนต์จะต้องถูกใช้โดยผู้นำเข้าหรือคู่สมรสเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัวเท่านั้น จะใช้ทางธุรกิจ หรือให้บุคคลอื่นใช้เป็นส่วนน้อยไม่ได้ และรถยนต์จะต้องถูกส่งออกภายใน 1 ปี หรือเมื่อผู้นำเข้าออกไปจากประเทศ แล้วแต่ระยะเวลาใดจะถึงก่อน (Office of Transportation and Air Quality, 2010)

2.2 การขั้บรถยนต์ข้ามพรมแดนเข้าไปในประเทศแคนาดา

หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบกำกับดูแลการข้ามพรมแดน คือ สำนักงานพรมแดนแคนาดา (Canada Border Services Agency: CBSA) แต่หากเป็นการนำรถยนต์เข้ามาในแคนาดา CBSA จะทำหน้าที่ช่วยเหลือหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการขนส่งที่เรียกว่า สำนักงานการขนส่งทางบกของประเทศแคนาดา (Transport Canada: TC) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการนำรถยนต์จากต่างประเทศเข้ามาในแคนาดา โดยมีกฎหมาย 2 ฉบับ ได้แก่ Motor Vehicle Safety Act (MVSA) และ Motor Vehicle Safety Regulations (MVSR) ที่กำหนดมาตรฐานเงื่อนไขและกระบวนการนำรถยนต์เข้ามาที่ใช้หรือจำหน่ายได้ใน

แคนาดาเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเสียชีวิต บาดเจ็บหรือความเสียหายต่อทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อม กฎหมายทั้งสองฉบับต่างก็ยกเว้นสำหรับกรณีการขั้รถยนต์เข้ามาเพื่อการท่องเที่ยว โดยยกเว้นมาตรฐานของรถยนต์ที่นำเข้ามาและยกเว้นไม่ต้องกรอกแบบฟอร์มการนำรถยนต์เข้ามาในแคนาดา เว้นแต่หน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับท้องถิ่นกำหนดให้ต้องกรอกทำ อย่างไรก็ตามก็ดี การยกเว้นการนำรถยนต์เข้ามาเพื่อการท่องเที่ยวมีเงื่อนไขสำคัญสองประการ กล่าวคือ **ประการแรก** รถยนต์ที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้ามาชั่วคราวนี้จะถูกขาย หรือให้โดยเสนาหาในระหว่างที่อยู่ในแคนาดาไม่ได้ และจะเปลี่ยนเป็นการนำเข้ามาเป็นการถาวรไม่ได้ โดยมีกำหนดเวลาใช้ได้เพียง 12 เดือนเท่านั้น และ**ประการที่สอง** ยานพาหนะบางประเภทต้องห้ามนำเข้า ได้แก่ ยานพาหนะดัดแปลง เช่น รถจักรยานยนต์ที่ถูกดัดแปลงเป็นรถสามล้อ หรือรถตู้ที่ดัดแปลงเป็นรถบ้าน (Camper) เป็นต้น (Canada Border Services Agency, 2016)

ในส่วนของขั้นตอนการนำรถยนต์เข้ามาในแคนาดาตามข้อยกเว้นเพื่อการท่องเที่ยว แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน (Memorandum D19-12-1 Importation of Vehicles, 2016) กล่าวคือ **ขั้นตอนแรก** ก่อนการนำรถยนต์เข้าไปในแคนาดา ผู้ที่นำรถยนต์เข้านั้นจะต้องทำการติดต่อกับบริษัทที่รับทำประกันภัย หรือต้องแจ้งหน่วยงานของรัฐประจำท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่ ที่จะนำรถยนต์เข้าไปใช้เพื่อขออนุญาตนำรถยนต์เข้าและออกใบอนุญาตให้ใช้รถยนต์ในพื้นที่ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละท้องถิ่นว่ากำหนดกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขการนำรถยนต์เข้าไปใช้หรือไม่อย่างไร (ในปัจจุบันยังไม่มีท้องถิ่นใดกำหนดกฎเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษ) **ขั้นตอนที่สอง** เมื่อผู้นำเข้ารถยนต์มาถึงด่านพรมแดนจะต้องทำการกรอกแบบฟอร์มนำรถยนต์เข้าประเทศ (Vehicle Import Form - Form 1) และเจ้าหน้าที่ที่ด่านพรมแดนจะทำการตรวจสอบว่าการนำรถยนต์เข้ามานั้นได้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วหรือไม่ มีเอกสารตามที่กฎหมายกำหนดครบถ้วนหรือไม่ ซึ่งหากตรวจสอบแล้วไม่พบปัญหาและผู้นำเข้าได้จ่ายค่าธรรมเนียมตามประเภทของการนำเข้าเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ก็จะปล่อยให้รถยนต์เข้าในประเทศได้ และ**ขั้นตอนที่สาม** หลังจากที่นำรถยนต์ผ่านด่านพรมแดนแล้ว ผู้นำเข้ารถยนต์จะต้องรับผิดชอบการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

นอกจากนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว นักธุรกิจหรือผู้ที่มีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางข้ามพรมแดนบ่อยครั้ง สหรัฐอเมริกากับแคนาดาจึงตกลงจัดทำช่องทางพิเศษสำหรับบุคคลประเภทนี้ เรียกว่า โครงการ "NEXUS" โดยผู้ที่ต้องการจะเดินทางส่งคำขอสมัครเข้าโครงการ โดยผู้สมัครดังกล่าวจะถูกตรวจสอบประวัติจากรัฐบาลของทั้งสองประเทศ จากนั้นผู้สมัครจะถูกเรียกตัวไปสัมภาษณ์ เก็บลายพิมพ์นิ้วมือและภาพถ่าย ผู้สมัครที่ผ่านการตรวจสอบและรับเข้าโครงการจะได้รับสติ๊กเกอร์สำหรับติดรถยนต์และบัตรประจำตัว (Identification Card) โดยผู้ที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการอำนวยความสะดวกพิเศษในการข้ามผ่านพรมแดน โดยมีสิทธิที่จะใช้ช่องทางพิเศษ และจะไม่ถูกสอบสวนเหมือนคนผ่านแดนทั่วไป (Park, 2004, pp. 409-410)

2.3 การขั้บรถยนต์ข้ามพรมแดนเข้าไปในประเทศเม็กซิโก

การยื่นขออนุญาตสามารถทำได้เองโดยไม่ต้องผ่านบริษัทนำเที่ยวแต่ประการใด และสามารถยื่นคำร้องที่ด่านพรมแดน หรือสถานกงสุลเม็กซิโกในสหรัฐอเมริกา หรือยื่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่รับผิดชอบโดยหน่วยงานที่เรียกว่า Mexican Banjercito (Banco Nacional del Ejercito) ก็ได้ เอกสารที่ใช้ในการขออนุญาตประกอบ ได้แก่ เอกสารพิสูจน์สัญชาติ เช่น พาสปอร์ต หรือทะเบียนเกิด เอกสารที่แสดงว่าได้รับอนุญาตให้เข้าเมือง เช่น บัตรนักท่องเที่ยว (Tourist Card) หรือ VISA ต่าง ๆ ทะเบียนรถยนต์ หรือเอกสารที่แสดงชื่อเจ้าของรถยนต์ และจะต้องเป็นชื่อคนขั้บรถยนต์ไปอนุญาตขั้บรถยนต์ที่ออกให้โดยประเทศอื่น เอกสารประกันภัยรถยนต์จากบริษัทที่ได้รับการยอมรับของเม็กซิโก ในกรณีทีรถยนต์ไม่ใช่เป็นของผู้ขออนุญาตนำเข้าจะต้องแสดงเอกสารเพิ่มเติม ถ้าเป็นรถเช่าผู้นำเข้าจะต้องแสดงสัญญาเช่าที่มีชื่อผู้นำเข้าเป็นผู้เช่า หรือกรณีรถยนต์ที่มีบริษัทเป็นเจ้าของ ผู้นำเข้าจะต้องแสดงหลักฐานพิสูจน์ว่าเป็นลูกจ้างของบริษัทนั้น โดยจะต้องเป็นหนังสือรับรองของบริษัทว่าอนุญาตให้ลูกจ้างขั้บรถยนต์เข้าไปในเม็กซิโก ในส่วนของจำนวนเงินประกันขึ้นอยู่กับปีที่ผลิตของรถยนต์ และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วก็สามารถขั้บรถยนต์เข้าไปในเม็กซิโกได้ แต่การขั้บรถยนต์นั้นมีเงื่อนไขว่าจะต้องขั้บโดยเจ้าของรถยนต์ หรือต้องมีเจ้าของรถยนต์นั่งอยู่ในรถเท่านั้น และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตคือ 180 วัน โดยหากไม่ขั้บรถยนต์ออกจากเม็กซิโกภายในระยะเวลาดังกล่าว หรือขั้บรถยนต์ที่หมดระยะเวลาอนุญาต หรือขายรถยนต์ที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าจะถูกยึดเงินประกัน และหากมีการทำผิดกฎหมายภายในของเม็กซิโกก็อาจถูกยึดรถยนต์ได้ (U.S. Department of State, 2019)

แต่อย่างไรก็ดี เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เม็กซิโกจึงกำหนดเขต Vehicle Permit Free Zone ขึ้น คือระยะทางจากด่านพรมแดนไม่เกิน 25 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถขั้บรถยนต์จากต่างประเทศเข้ามาได้โดยไม่ต้องขออนุญาต ทำให้คนสหรัฐอเมริกาสามารถขั้บรถยนต์เข้าไปท่องเที่ยวในเม็กซิโกได้สะดวกมากขึ้น

3) มาตรการทางกฎหมายในกลุ่มประเทศบนเส้นทาง R3A

ประเทศบนเส้นทาง R3A ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศลาว และประเทศจีน ดังนั้น การพิจารณามาตรการการขั้บรถยนต์ข้ามพรมแดนบนเส้นทางดังกล่าว จึงแบ่งเนื้อหาออกเป็น (1) การขั้บรถยนต์เข้าไปในประเทศลาว (2) การขั้บรถยนต์เข้าไปในประเทศจีน

3.1 การขั้บรถยนต์เข้าไปในประเทศลาว

การขั้บรถยนต์เข้าไปในประเทศลาว อาจแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี **กรณีแรก** การขั้บรถยนต์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยเข้าไปในประเทศลาว จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย ณ ประเทศลาว และประเทศจีน วันที่ 16-19 มีนาคม 2561 พบว่า เนื่องจากประเทศไทยกับประเทศลาวมีข้อตกลงว่าด้วยการขั้บรถยนต์ข้ามพรมแดนระหว่างกัน ดังนั้นการขั้บรถยนต์ข้ามพรมแดนแม้จะต้องมีการขออนุญาตก่อนทีจะขั้บรถยนต์เข้าไปในประเทศลาวได้แต่ก็ไม่ได้ยุ่งยากมากนัก โดยสามารถดำเนินการที่หน้าด่าน

พรมแดนได้โดยไม่ต้องขออนุญาตล่วงหน้า ผู้ขับรถยนต์จะต้องเตรียมเอกสาร ได้แก่ บัตรประจำตัวประชาชน หรือหนังสือเดินทาง (Passport) ใบอนุญาตขับรถยนต์หรือใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ระหว่างประเทศ สมุดคู่มือจดทะเบียนรถยนต์ สมุดเดินทางสำหรับรถยนต์หรือ Passport สำหรับรถยนต์ หนังสือยินยอมจากเจ้าของรถยนต์ให้นำรถยนต์ออกนอกประเทศ หนังสืออนุญาตระหว่างประเทศ (International Transport Permit) และเครื่องหมายแสดงประเทศ หรือสติ๊กเกอร์ตัว T เพื่อแสดงประเทศของรถยนต์ที่ขออนุญาตนั้น แต่หากเป็นการขับรถยนต์ไปเป็นกลุ่มหลายคันแบบคาราวานจะถูกตีความว่าเป็นการเดินทางเข้าไปเพื่อประกอบธุรกิจท่องเที่ยว การขออนุญาตจะต้องแสดงเอกสารและหลักฐานเพิ่มเติม ได้แก่ เอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับ “ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว” เช่น หนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล และใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ออกโดยสำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา **กรณีที่สอง** การขับรถยนต์ที่จดทะเบียนในประเทศจีนเข้าไปในประเทศลาว เนื่องจากประเทศลาวกับประเทศจีนมีความตกลงในการยอมรับการขับรถยนต์ข้ามพรมแดนระหว่างกัน เช่นเดียวกับกรณีของประเทศไทยกับประเทศลาว การขับรถยนต์ข้ามพรมแดนจึงคล้ายกัน กล่าวคือแม้จะต้องมีการขออนุญาตแต่ก็มีขั้นตอนที่ไม่เคร่งครัดมากนัก โดยขออนุญาตที่หน้าด่านเช่นกัน โดยเริ่มจากการตรวจสอบคนและตรวจรถยนต์ ในส่วนของรถยนต์นั้นจะต้องมีเอกสาร ได้แก่ สมุดทะเบียนรถยนต์ และหนังสือเดินทางของผู้ขับรถยนต์ ในส่วนของใบอนุญาตขับรถยนต์นั้น เพียงแต่แสดงใบอนุญาตขับรถยนต์จากประเทศจีนและแปลเป็นภาษาอังกฤษ ยื่นให้แก่เจ้าหน้าที่เท่านั้น จากนั้นเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะให้ใบอนุญาตขับรถชั่วคราวในประเทศลาว จำนวน 1 ใบ (The Travelling and Protection of Foreigners in Laos Act, 2014) และจะต้องทำประกันภัยกับตัวแทนบริษัทประกันภัยในประเทศลาวด้วย ในกรณีที่มีการขับรถยนต์มาหลายคันเป็นคาราวาน กฎหมายของประเทศลาวจะถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีมัคคุเทศก์ชาวลาวนั่งอยู่ในรถยนต์ด้วยตลอดเส้นทางที่ท่องเที่ยวในประเทศลาว

3.2 การขับรถยนต์เข้าไปในประเทศจีน

การขับรถยนต์เข้าไปในประเทศจีน อาจแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี เช่นกัน **กรณีแรก** การขับรถยนต์ที่จดทะเบียนในประเทศลาวเข้าไปในประเทศจีน เนื่องจากประเทศลาวและประเทศจีน มีข้อตกลงระหว่างประเทศเรื่องการยอมรับการขับรถยนต์ระหว่างกัน ดังนั้นการขับรถยนต์ที่จดทะเบียนในประเทศลาวเข้าไปในประเทศจีนจึงไม่ได้มีขั้นตอนยุ่งยากเท่าใด ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ ณ ประเทศลาว และประเทศจีน พบว่าการขออนุญาตนั้นสามารถทำได้ที่หน้าด่านพรมแดนเท่านั้น ไม่ต้องขออนุญาตล่วงหน้า เอกสารที่ใช้ประกอบการขออนุญาต เช่น หนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว ใบอนุญาตขับรถยนต์ และสมุดคู่มือจดทะเบียนรถยนต์ และเอกสารทำประกันภัยรถยนต์กับบริษัทประกันภัยของประเทศจีน ในส่วนของขั้นตอนการพิจารณาอนุญาต ผู้นำรถยนต์เข้าไปจะต้องยื่นเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้เจ้าหน้าที่ ณ ด่านตรวจคนเข้าเมืองบ่อหาน จากนั้นเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสอบสภาพรถยนต์และหลักฐานเกี่ยวกับรถยนต์เมื่อเอกสารครบถ้วนและถูกต้อง เจ้าหน้าที่จะอนุญาตให้นำรถยนต์ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองได้ ผู้ขับขี่

สัญชาติลาวไม่ต้องเข้าอบรมใบอนุญาตขับรถยนต์ในประเทศจีนอีก เพียงแค่ยื่นใบอนุญาตขับรถยนต์ที่ออกโดยรัฐบาลลาวให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเท่านั้น แต่การขับรถยนต์ของประเทศลาวจะถูกจำกัดพื้นที่ให้ขับได้เฉพาะพื้นที่เมืองสิบสองปันนา เมืองหล้า เมืองเชียงรุ่ง และเมืองไฮเท่านั้น ไม่สามารถขับรถยนต์เข้าไปพื้นที่อื่น ๆ ได้ หากประสงค์จะไปพื้นที่อื่นต้องยื่นขออนุญาต ณ เมืองคุนหมิง เท่านั้น **กรณีที่สอง** การขับรถยนต์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยเข้าไปในประเทศจีน เนื่องจากประเทศไทยกับประเทศจีนไม่มีข้อตกลงในเรื่องการยอมรับการขับรถยนต์ข้ามพรมแดนระหว่างกันโดยตรง การขับรถยนต์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยเข้าไปในประเทศจีนจึงมีขั้นตอนและเงื่อนไขที่ยุ่งยากอย่างมาก กล่าวคือ ประการแรก รถยนต์ที่จะได้รับอนุญาตจะมีเฉพาะรถยนต์ส่วนบุคคลเท่านั้น ห้ามนำรถตู้ และรถโดยสารเข้าประเทศจีน ประการที่สอง เอกสารที่จะต้องจัดเตรียมสำหรับการขออนุญาต ได้แก่ สมุดคู่มือจดทะเบียนรถ หนังสือเดินทางของผู้ขับขี่และผู้โดยสาร ใบอนุญาตขับรถยนต์ที่แปลเป็นภาษาจีนแล้ว รูปถ่ายรถยนต์ที่จะนำเข้าจีน ทั้ง 4 ด้าน หมายเลขคัสซีและตัวถังของรถที่จะนำเข้าไป ประการที่สาม การขออนุญาตจะต้องดำเนินการล่วงหน้าอย่างน้อย 45 วันก่อนวันที่ขับรถยนต์เข้าไป โดยผ่านผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศจีนเท่านั้น และกรณีขับรถยนต์แบบคาราวานต้องมีจำนวน 5 คันขึ้นไปจึงจะอนุญาตได้ โดยผ่านการดำเนินการของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศจีนเช่นกัน นอกจากนี้ ยังต้องวางเงินประกันจำนวน 50,000 หยวน และหากผู้นำรถยนต์ไม่นำรถยนต์ออกจากประเภทภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือขับรถ และเกิดอุบัติเหตุขึ้นในระหว่างท่องเที่ยวในประเทศจีน รัฐบาลจีนสามารถยึดเงินประกันนั้นไว้ได้ แต่อย่างไรก็ดี การวางเงินประกันนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศจีนมักจะวางเงินประกันให้แทน เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวไม่ต้องมีต้นทุนการท่องเที่ยวที่สูงมากเกินไป ลักษณะมาตรการทางกฎหมายที่ประเทศจีนใช้กับรถยนต์ของนักท่องเที่ยวไทยจะคล้ายกับมาตรการในประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ที่ประเทศไทยใช้กับนักท่องเที่ยวชาวจีนอย่างมาก

4. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการขับรถยนต์ข้ามพรมแดนเพื่อการท่องเที่ยว

ในการพิจารณาความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมาย คณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาตามแบบ Regulatory Guillotine ที่นิยมใช้ในการทบทวนว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีความจำเป็นและเหมาะสมที่จะใช้บังคับต่อไปหรือไม่ (Jacobs, 2006) โดยในการพิจารณาตรวจสอบในสามประเด็น ได้แก่ (4.1) มาตรการทางกฎหมายนี้สอดคล้องต่อกฎหมายอื่นหรือไม่ (4.2) มาตรการทางกฎหมายนี้อำนวยความสะดวกต่อการดำเนินธุรกิจหรือไม่ และ (4.3) มาตรการทางกฎหมายนี้ยังมีความจำเป็นหรือไม่ โดยมาตรการทางกฎหมายที่นำมาตรวจสอบ ได้แก่ เรื่อง “กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต ระยะเวลาในการใช้รถและเครื่องหมายแสดงการใช้รถที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อใช้ในการท่องเที่ยวหรือการอื่นใดที่มีความจำเป็นเฉพาะกรณี” พ.ศ. 2559

1) ประเด็นแรก มาตรการทางกฎหมายนี้สอดคล้องกับกฎหมายอื่นหรือไม่

การพิจารณาว่ามาตรการทางกฎหมายนี้สอดคล้องกับกฎหมายอื่นหรือไม่นั้นเป็นการพิจารณาด้วยหลักเกณฑ์ทางกฎหมายว่ามาตรการทางกฎหมายนี้มีฐานทางกฎหมายรองรับหรือไม่ ชัดแย้งกับกฎหมายภายในประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงความตกลงระหว่างประเทศหรือไม่ ในประเด็นนี้ ประกาศฯ ดังกล่าวออกโดยอธิบดีกรมการขนส่งทางบกอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 6/1 วรรคสาม ซึ่งได้ให้อำนาจแก่อธิบดีกรมการขนส่งทางบกกำหนดหลักเกณฑ์ในการนำรถยนต์จากต่างประเทศเข้ามาใช้ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว ดังนั้นในแง่กระบวนการตรากฎหมาย ประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ นี้จึงอยู่ในขอบเขตอำนาจของอธิบดีกรมการขนส่งทางบกตามกฎหมาย ในส่วนของการควบคุมการขั้รถยนต์เข้ามาใช้ในประเทศไทย มีกฎหมายหลายฉบับที่กำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการไว้ ได้แก่ การตรวจคนเข้าเมือง ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งให้อำนาจแก่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในการตรวจสอบรถยนต์ในกรณีที่คนเข้าเมืองผ่านด่านพรมแดนโดยการขั้รถยนต์เข้ามา และการตรวจสอบตามพิธีการศุลกากรตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ที่ถือว่ารถยนต์เป็นสิ่งของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรและต้องผ่านการตรวจสอบตามพิธีการศุลกากร ซึ่งมาตรการของกรมการขนส่งจะทับซ้อนกับกฎหมายอื่นหรือไม่ หากพิจารณาในเนื้อหาของประกาศกรมการขนส่งจะพบว่าเนื้อหาในประกาศกำหนดแต่เพียงการใช้รถยนต์ในประเทศไทยเท่านั้น ไม่ได้กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการตรวจสอบการนำสิ่งของเข้าประเทศ หรือการตรวจสอบการนำรถยนต์ผ่านด่านพรมแดนแต่อย่างใด การตรวจสอบทั้งสองกรณียังคงเป็นอำนาจของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกรมศุลกากรที่หน้าด่านพรมแดน ส่วนประกาศกรมการขนส่งเป็นกรณีการควบคุมรถยนต์ที่ขั้ใช้ในประเทศไทย ดังนั้นประกาศดังกล่าวจึงไม่ได้ทับซ้อนกับกฎหมายฉบับอื่น

แต่อย่างไรก็ดี หากพิจารณาว่ามาตรการทางกฎหมายสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศหรือไม่ คณะผู้วิจัยเห็นว่ามาตรการทางกฎหมายนี้มีความไม่สอดคล้องกับกฎหมายภายในอื่น ๆ หลายฉบับ อาทิ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 77 ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย ที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบแก่ประชาชน และใช้ระบบอนุญาตเฉพาะในกรณีที่เป็นที่จำเป็น เท่านั้น ซึ่งมาตรการนี้กำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตล่วงหน้าเป็นระยะเวลาที่อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาขนาดนั้น นอกจากนี้ หากพิจารณาในส่วนเนื้อหาของกฎหมายที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว พบว่าในระบบกฎหมายไทยได้รับรองหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ในพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดว่านโยบายที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานต้องดำเนินการให้เกิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของประเทศเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีความยั่งยืน ซึ่งความยั่งยืนดังกล่าวจะต้องพิจารณาจากสมดุลของการท่องเที่ยวทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แต่หากพิจารณาจากผลกระทบที่เกิดจากมาตรการดังกล่าวที่ทำให้ปริมาณการท่องเที่ยวโดยการขั้รถยนต์ข้ามพรมแดนลดลงอย่างมากจึงทำให้มาตรการทางกฎหมายนี้ไม่น่าจะสอดคล้องกับแผนพัฒนา

การท่องเที่ยวแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 เท่าใดนัก เนื่องจากว่าแม้ประกาศฉบับนี้จะทำให้อุบัติเหตุจากการขั้บรถยนต์ลดลงอันเป็นการเพิ่มความปลอดภัยให้แก่สังคม และย่อมเป็นการลดปริมาณการท่องเที่ยวที่มากเกินไปอันเป็นการลดผลกระทบที่จะเกิดแก่สิ่งแวดล้อมไปได้ แต่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องมีมิติทางเศรษฐกิจที่เกิดจาก “การท่องเที่ยว” รวมอยู่ด้วย ซึ่งประกาศฉบับนี้ทำให้ปริมาณการท่องเที่ยวลดลงอย่างมีนัยสำคัญ จนส่งผลกระทบต่อมิติทางด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้สมดุลของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องมีทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้สูญเสียไป

ส่วนในประเด็นว่า มาตรการทางกฎหมายขัดแย้งต่อกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่ จากข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศไทยกับประเทศจีนไม่มีความตกลงกันเกี่ยวกับการยอมรับการขั้บรถยนต์เข้าไปในประเทศของกันและกัน ดังนั้นจึงยังถือไม่ได้ว่าประกาศกรมการขนส่งฉบับนี้ขัดแย้งกับความตกลงระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนโดยตรง แต่อย่างไรก็ดีหากพิจารณาในแง่วัตถุประสงค์และทิศทางของการตกลงรวมกลุ่มกันทั้งในกรอบของอาเซียนหรือในกรอบของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ โดยเฉพาะกรอบแนวคิด “ความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน” (ASEAN Connectivity) ที่มีเป้าประสงค์ในการเชื่อมโยงอาเซียนเข้าด้วยกันซึ่งแทรกฝังอยู่ในกรอบความตกลงอาเซียนด้านการคมนาคมขนส่งฉบับต่าง ๆ และกรอบแนวคิดการอำนวยความสะดวกเพื่อการเคลื่อนย้ายโดยเสรีตามความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Subregion Cross-Border Transport Agreement: GMS CBTA) จะพบว่าประกาศกรมการขนส่งฯ ฉบับนี้ไม่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดดังกล่าวทั้งสองกรอบ เพราะเป็นการสร้างข้อจำกัดการขั้บรถยนต์ข้ามพรมแดนที่มีผลเป็นลดปริมาณการเดินทางข้ามพรมแดนโดยรถยนต์อย่างเห็นได้ชัด และเมื่อพิจารณาทิศทางการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนที่มีนโยบายให้อาเซียนเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน (ASEAN Single Tourism Destination) และแนวคิดภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงด้านการท่องเที่ยวตามที่ถูกสอดแทรกไว้ในแผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยว (GMS Tourism Development) และยุทธศาสตร์สาขาการท่องเที่ยวของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS Tourism Sector Strategy) พบว่ามีหลักการและสาระสำคัญที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของอาเซียน (ASEAN Tourism Strategic Plan) กล่าวคือ มุ่งเน้นในการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกข้ามพรมแดนของบุคคล เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุภูมิภาคในลักษณะหนึ่งวิซ่าหนึ่งจุดหมายปลายทาง (GMS: One Visa, One Destination) ภายใต้นโยบายการท่องเที่ยวแม่น้ำโขง (Mekong Tourism Brand) ตามแผนการตลาดท่องเที่ยว Six Countries One Destination เฉกเช่นเดียวกับนโยบาย ASEAN Single Tourism Destination ของอาเซียน ดังนั้น ประกาศดังกล่าวอาจไม่ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มตามเจตนารมณ์ของอาเซียนและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเช่นกัน เพราะทำให้การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนโดยรถยนต์ทำได้ยากขึ้น มีต้นทุนสูงขึ้นและความน่าสนใจลดลง

2) ประเด็นที่สอง มาตรการทางกฎหมายนี้อำนวยความสะดวกต่อการดำเนินธุรกิจหรือไม่

ในประเด็นที่สองนี้จะพิจารณาจากเกณฑ์ทางธุรกิจว่ามาตรการดังกล่าวอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือไม่ (Is it business friendly?) ซึ่งในประเด็นนี้คณะผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วเห็นว่าประกาศกรมการขนส่งทางบกฯ ฉบับนี้น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวมากกว่าจะอำนวยความสะดวก เนื่องจากมาตรการนี้เป็นการสร้างขั้นตอนขึ้นเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่การยื่นขอใบอนุญาตนำรถยนต์เข้ามาใช้ล่วงหน้านั้นจะต้องยื่นผ่านผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย เอกสารที่ใช้ยื่นนั้นต้องมีการแปลเป็นภาษาอังกฤษที่ต้องมีการรับรองการแปลจากหน่วยงานรัฐบาลหรือบริษัทที่ประกอบอาชีพรับรองเอกสาร (Notary Public) ที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีของกรมการขนส่งทางบกที่มีเพียง 3 มณฑลเท่านั้น (Wisetrungsan, W., personal communication, December 1, 2017) เมื่อขับรถยนต์เข้ามาในประเทศไทยแล้วก็ต้องไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลในประเทศไทยเพื่อขอหลักฐานประกอบการยื่นขอรับใบอนุญาตขับรถชั่วคราว และจะต้องเข้ารับการอบรมการขับรถยนต์ในประเทศไทยที่สำนักงานขนส่งทางบกจังหวัดอีกด้วย ขั้นตอนที่เพิ่มขึ้นนี้ทำให้เกิดต้นทุนการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น โดยค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีนสูงขึ้นมากจากก่อนที่จะมีประกาศอย่างน้อย 2-3 เท่า จึงทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในรูปแบบการขับรถยนต์ลดน้อยลงอย่างมาก และส่งผลต่อเนื้อทำให้ธุรกิจหลายภาคส่วนขาดโอกาสที่จะได้ขายสินค้าหรือโอกาสในการประกอบธุรกิจ โดยเฉพาะในอำเภอเชียงของ เนื่องจากนักท่องเที่ยวจีนไม่แวะพักที่อำเภอเชียงของเช่นเดิม เพราะต้องรีบไปอบรมใบอนุญาตขับรถชั่วคราวที่อำเภอเทิง ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ในอำเภอเชียงของต้องทยอยปิดตัวลง อำเภอเชียงของก็ขาดโอกาสที่จะพัฒนาในทางเศรษฐกิจได้ ต้นทุนที่มีปัญหาที่สุดจึงเป็นต้นทุนค่าเสียโอกาสที่เพิ่มขึ้นอย่างมากเช่นกัน

นอกจากนี้ หากพิจารณาในแง่ของหลักการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะพบว่าแม้มาตรการนี้เป็นการลดภาระหรือผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากรถยนต์ของนักท่องเที่ยวจีนให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปในการใช้ถนนสาธารณะและพื้นที่สาธารณะ แต่อย่างไรก็ดี หากพิจารณาในแง่ทางเศรษฐกิจเรื่องการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมต่อชุมชนอย่างทั่วถึง และการจ้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน จะพบว่ามาตรการนี้ไม่สอดคล้องในเรื่องดังกล่าวนี้ กล่าวคือ มาตรการดังกล่าวส่งผลทำให้การขับรถยนต์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีนไปตามรายการนำเที่ยวที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวกำหนด ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อย เช่น ร้านค้าริมทางซึ่งเป็นคนในชุมชน ไม่ได้รับประโยชน์ หรือไม่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนมากนัก และยังทำให้อำเภอเชียงของกลายเป็นเมืองผ่านโดยสมบูรณ์ ภาคธุรกิจอำเภอเชียงของเกิดความชบเซาจากการหายไปของนักท่องเที่ยวจีนและไม่เกิดการจ้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชาวเชียงของอีกด้วย กล่าวโดยสรุป หากพิจารณาในแง่ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มาตรการดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ จึงไม่ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแต่อย่างใด

3) มาตรการทางกฎหมายนี้ยังมีความจำเป็นหรือไม่

หลังจากที่ได้พิจารณาตรวจสอบด้วยหลักเกณฑ์ทางธุรกิจและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายแล้ว ประเด็นสุดท้ายที่จะต้องตรวจสอบคือมาตรการทางกฎหมายนี้ยังมีความจำเป็นอยู่หรือไม่ หรือควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร ในประเด็นนี้ จากการศึกษากฎเกณฑ์ของต่างประเทศ ทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา เม็กซิโก แคนาดา ประเทศลาวหรือประเทศจีน พบว่าไม่ว่าในประเทศใด การนำรถยนต์จากประเทศหนึ่งเข้าไปใช้ในอีกประเทศหนึ่ง โดยหลักแล้วต้องมีการควบคุมโดยการตรวจสอบสภาพของรถยนต์และความสามารถในการขับรถยนต์ของผู้ขับขี่เสียก่อน เว้นแต่กรณีของประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปที่มีการทำให้กฎหมายภายในสอดคล้องกันแล้ว การตรวจสอบจะใช้วิธีการให้ผู้นำรถยนต์เข้ายื่นขออนุญาตเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถเพียงแต่เงื่อนไขความเคร่งครัดในการตรวจสอบอาจมีความแตกต่างกันสำหรับกรณีการควบคุมรถยนต์ของนักท่องเที่ยวจีนที่เข้ามาในประเทศไทยนั้น ประเทศไทยและประเทศจีนนั้นยังไม่ได้มีข้อตกลงยอมรับรถยนต์ระหว่างกัน และไม่เคยมีการทำกฎหมายเกี่ยวกับรถยนต์และการจราจรให้สอดคล้องกัน ดังนั้น หากพิจารณาในแง่ของการมีกฎเกณฑ์ในการควบคุมการนำรถยนต์จากต่างประเทศมาใช้จึงยังคงมีความจำเป็นอยู่ เพื่อให้คุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในประเทศ และสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการใช้ถนนสาธารณะร่วมกัน

แต่อย่างไรก็ดี มาตรการทางกฎหมายนี้อาจสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้มาตรการดังกล่าวอำนวยความสะดวกให้แก่การประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและในขณะเดียวกันก็สามารถให้ความคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ประชาชนได้ด้วย โดยการเปลี่ยนจากระบบการขออนุญาตล่วงหน้าเป็นระยะเวลาอันยาวนานเป็นระบบการขออนุญาตที่หน้าด่านพรมแดนเพื่อลดระยะเวลาในการขออนุญาตลงให้เสร็จภายในวันเดียวกัน โดยกำหนดให้ยื่นเอกสารที่จำเป็นเท่านั้น เช่น หนังสือเดินทาง หนังสือรับรองเกี่ยวกับรถยนต์ ใบอนุญาตขับรถยนต์ เป็นต้น แต่ยังคงต้องกำหนดให้ผู้ขับรถยนต์จะต้องเข้ารับการอบรมและทดสอบเพื่อขออนุญาตขับรถยนต์ชั่วคราว เนื่องจากลักษณะการขับรถยนต์ในประเทศไทยแตกต่างไปจากที่ประเทศจีน ทั้งในเรื่องพวงมาลัยรถยนต์ที่ประเทศจีนจะอยู่ทางซ้ายมือ ในขณะที่ประเทศไทยจะอยู่ทางขวามือ อีกทั้งวัฒนธรรมการขับรถยนต์ที่แตกต่างกัน การกำหนดให้ต้องเข้ารับการอบรมดังกล่าวจะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถขับรถยนต์ในประเทศไทยอย่างปลอดภัยมากขึ้น โดยในการจัดอบรมและทดสอบนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในอำเภอเชียงของ ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Services) เพื่อให้การขออนุญาตขับรถยนต์ชั่วคราวเสร็จสิ้นไปในสถานที่เดียวกัน โดยศูนย์บริการดังกล่าวอาจตั้งขึ้นที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองที่อำเภอเชียงของได้เลย เพราะหน่วยงานหลักทั้งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และสำนักงานศุลกากรต่างก็มีที่ตั้งอยู่ที่ด่านพรมแดนแล้ว โดยอาจเชิญสำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงรายมาตั้งจุดให้บริการอบรมใบอนุญาตขับรถยนต์ชั่วคราวที่ด่านพรมแดน แม้อาจมองว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจีนในปัจจุบันลดลงจนอาจทำให้การจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ณ ด่านเชียงของของสำนักงานขนส่งเป็นการไม่คุ้มค่า

และเป็นสูญเสียกำลังบุคลากรมากเกินไปก็ตาม คณะผู้วิจัยเสนอว่า สำนักงานขนส่งอาจเปิดเป็นจุดให้บริการอนุมัติใบอนุญาตขับรถยนต์ชั่วคราวนอกสถานที่ ณ ด้านเชียงใหม่ ซึ่งสำนักงานขนส่งมีให้บริการในลักษณะนี้อยู่แล้ว โดยอาจกำหนดวันและเวลาการให้บริการไว้ล่วงหน้า เช่น ให้บริการเฉพาะวันอังคาร หรือวันศุกร์ เวลา 10.00 น. หรือผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวนัดหมายวันล่วงหน้าและแจ้งให้สำนักงานขนส่งมาให้บริการในวันทีนัดหมายไว้

เมื่อนักท่องเที่ยวไม่ต้องทำการขออนุญาตล่วงหน้า การกำหนดให้นักท่องเที่ยวชาวจีนจะต้องขับรถยนต์ตามรถยนต์นำขบวนอาจยกเลิกไปก็ได้ เพื่อผ่อนคลายความเคร่งครัดในการควบคุมและลดต้นทุนของทั้งนักท่องเที่ยวชาวจีนเองและบริษัทผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวได้อีกด้วย แต่อาจกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขอื่นขึ้นทดแทน ได้แก่ ประการแรก การบังคับให้มีการทำประกันภัยแบบเต็มรูปแบบซึ่งคุ้มครองทั้งรถยนต์และบุคคลที่เกี่ยวข้องและกำหนดให้บริษัทที่รับทำประกันภัยเป็นผู้ประสานงานหากเกิดปัญหาอุบัติเหตุขึ้น ประการที่สอง กำหนดให้มีการวางเงินประกันในจำนวนที่สูง เพื่อประกันว่านักท่องเที่ยวจะปฏิบัติตามกฎจราจรและเงื่อนไขการขับรถยนต์ในประเทศ หากนักท่องเที่ยวกระทำการฝ่าฝืนจะต้องถูกริบเงินประกันนั้น มาตรการนี้ประเทศเม็กซิโกกับประเทศจีนใช้อยู่ ประการที่สาม ในการขออนุญาตอาจกำหนดให้นักท่องเที่ยวชาวจีนต้องทำแผนการท่องเที่ยวเพื่อกำกับการขับรถยนต์ในประเทศไทย หากออกนอกเส้นทางที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันควรจะถูกปรับเงินประกันได้ และประการที่สี่ การบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัด หากรถยนต์นักท่องเที่ยวประสบอุบัติเหตุอันเกิดจากการความผิดของตนแล้ว ควรมีการลงโทษอย่างเคร่งครัดจริงจัง โดยไม่ปล่อยปละละเลยเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ความระมัดระวังให้มากขึ้น ดังเช่นในเม็กซิโกที่กำหนดโทษของการฝ่าฝืนต่อกฎหมายคือการถูกริบรถยนต์เป็นของรัฐได้

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่ประเทศไทยนำมาใช้ควบคุมการขับรถยนต์เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวจีนคือ ประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง “กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต ระยะเวลาในการใช้รถและเครื่องหมายแสดงการใช้รถที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อใช้ในการท่องเที่ยวหรือการอื่นใดที่มีความจำเป็นเฉพาะกรณี” พ.ศ. 2559 ที่กำหนดนักท่องเที่ยวจีนจะต้องขออนุญาตล่วงหน้าเป็นระยะเวลา 10-30 วันแล้วแต่กรณี ก่อนนำรถยนต์เข้ามาในประเทศไทย โดยการยื่นขออนุญาตจะต้องดำเนินการผ่านผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย และการขับรถยนต์ในประเทศไทยจะต้องดำเนินการขออนุญาตขับรถยนต์ชั่วคราว และจะต้องขับรถตามรถยนต์นำขบวนที่จัดให้มีโดยผู้ประกอบการท่องเที่ยวของไทยด้วย โดยประกาศฉบับดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวจีนที่ขับรถยนต์มาท่องเที่ยวลดลงกว่าร้อยละ 90 แม้จะมีผลดีในแง่ของจำนวนอุบัติเหตุและเหตุเดือดร้อนรำคาญจากการขับรถยนต์ของชาวจีนลดลง และในแง่ของรายได้โดยรวมจาก

การท่องเที่ยวไม่ได้ลดลงก็ตาม แต่ก็มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวจีนในกลุ่มนี้ ทั้งผู้ประกอบการนำเที่ยว ผู้ประกอบการที่พักแรม และผู้ประกอบการร้านอาหาร โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอเชียงของที่ประสบปัญหาค่อนข้างมากจากการลดจำนวนของนักท่องเที่ยวอย่างฉับพลัน

ในการศึกษาหลักเกณฑ์การอนุญาตให้นำรถยนต์จากต่างประเทศเข้าไปภายในประเทศ อาจแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบแรก การนำรถยนต์ข้ามพรมแดนไปใช้ได้โดยไม่ต้องขออนุญาต ซึ่งรูปแบบนี้ใช้ในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปที่มีการทำให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขับรถยนต์และการจราจรสอดคล้องกันแล้ว การขับรถยนต์ในหมู่ประเทศสมาชิกด้วยกันจึงไม่จำเป็นต้องมีการขออนุญาตแต่อย่างใด รูปแบบที่สอง การนำรถยนต์ข้ามพรมแดนไปใช้ได้โดยการขออนุญาตที่หน้าด่าน ซึ่งในรูปแบบนี้ใช้ทั้งในกลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ ได้แก่ แคนาดา สหรัฐอเมริกา และเม็กซิโก และประเทศไทยก็ใช้รูปแบบนี้กับรถยนต์ของประเทศที่ไทยมีข้อตกลงแลกเปลี่ยนกัน เช่น ประเทศลาว ประเทศมาเลเซีย และรถยนต์ของประเทศที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย และขับรถยนต์เข้ามาทำกิจกรรมในประเทศไทยเป็นชั่วคราว ซึ่งเรียกว่า “รถประจำถิ่น” เช่น รถยนต์ของประเทศเมียนมา และรูปแบบที่สาม การนำรถยนต์ข้ามพรมแดนไปใช้ได้โดยการขออนุญาตล่วงหน้า ซึ่งเป็นรูปแบบปัจจุบันที่ประเทศไทยใช้กับรถของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งในรูปแบบนี้การนำรถยนต์เข้ามาใช้ในประเทศจะต้องยื่นคำขอพร้อมกับเตรียมเอกสารหลักฐานให้หน่วยงานของรัฐได้ตรวจสอบ ซึ่งลักษณะจะเหมือนกับการขอวีซ่าเข้าประเทศที่จะต้องมีการตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลก่อนอนุญาตให้เข้ามาในประเทศอีกด้วย

จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรการดังกล่าวพบว่า การกำหนดให้ต้องขออนุญาตก่อนนำรถยนต์มาใช้ในประเทศไทยยังมีจำเป็นในแง่ของการควบคุมตรวจสอบสภาพรถยนต์และความสามารถในการขับรถยนต์ในประเทศไทย แต่อย่างไรก็ดี ขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ในการขออนุญาตยังไม่เหมาะสมเท่าใดนัก และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ได้

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐให้ทำการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ควบคุมรถยนต์ของนักท่องเที่ยวจีนให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและเป้าหมายการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอเชียงของที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก ซึ่งการปรับปรุงมาตรการดังกล่าวอาจแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะสั้น ควรจะปรับปรุงประกาศกรมการขนส่งฯ ให้ผ่อนคลายความเคร่งครัดลงเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่การประกอบธุรกิจให้มากขึ้น เพื่อให้รายได้จากการท่องเที่ยวกระจายมาให้ผู้ประกอบการนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะอำเภอเชียงของให้มากขึ้น โดยการอนุญาตให้นักท่องเที่ยวจีนที่ขับรถยนต์เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถอบรมเพื่อทำใบอนุญาตขับรถยนต์ชั่วคราวได้ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองที่อำเภอเชียงของได้เลย และจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Services) ทำหน้าที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจีนที่ขับรถยนต์เข้ามาในประเทศไทย ทั้งการอบรมการขับรถยนต์ในประเทศไทยเพื่อออก

ใบอนุญาตขับรถยนต์ชั่วคราว รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของคนไทยด้วยก็ได้ แต่อย่างไรก็ดี จำนวนนักท่องเที่ยวจีนในปัจจุบันที่ลดลงจนอาจทำให้การจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานถาวร ณ ด้านเชียงของ เป็นการไม่คุ้มค่า ในกรณีนี้สำนักงานขนส่งจังหวัดอาจเปิดเป็นจุดให้บริการออกใบอนุญาตขับรถยนต์ชั่วคราวนอกสถานที่ ณ ด้านเชียงของ ซึ่งวิธีนี้สำนักงานขนส่งมีให้บริการอยู่แล้วเป็นครั้งคราว เช่น รถโมบาย E-Exam โดยการเปิดจุดให้บริการชั่วคราวนี้ สำนักงานขนส่งอาจจัดเฉพาะวันที่มีรถนักท่องเที่ยวจีนขับเข้ามาเท่านั้นก็ได้ หรืออาจใช้วิธีการกำหนดวันและเวลาที่แน่นอนในการให้บริการทำใบอนุญาตขับรถยนต์ชั่วคราวได้ เพื่อตึงให้นักท่องเที่ยวยังคงพักอยู่ในอำเภอเชียงของ 1 คืน ก่อนที่จะไปท่องเที่ยวในจุดอื่น ๆ ต่อไป ในกรณีกรมการขนส่งอาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษในการบริการนอกสถานที่จากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวหรือจากนักท่องเที่ยวจีนเองเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการก็ได้ นอกจากนี้กรมการขนส่งอาจนำมาตรการอื่นมาร่วมใช้ด้วยก็ได้ เช่น การเรียกเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการใช้รถยนต์หรือการใช้ถนนในจำนวนที่สูงขึ้นเพื่อนำมาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางถนนให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจีนได้ หรือการกำหนดโควตาจำนวนรถยนต์ที่นักท่องเที่ยวจีนขับรถยนต์เข้ามาได้ในแต่ละช่วงเวลาก็ได้

ระยะกลาง หน่วยงานของรัฐไทยที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการต่างประเทศหรือกระทรวงคมนาคม ควรทำความตกลงกับประเทศจีนในเรื่องการยอมรับการขับรถยนต์ระหว่างกันเพื่อประโยชน์ทั้งในด้านการท่องเที่ยวหรือเชื่อมโยงกันระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ และพร้อมกันนี้ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีน เช่น ปรับปรุงถนนให้ลดจุดคับขัน หรือเพิ่มป้ายสัญญาณเป็นภาษาจีน และอาจใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น การจัดทำแอปพลิเคชันเป็นภาษาจีนสำหรับบอกเส้นทางหรือวิธีการขับรถยนต์ในประเทศไทยเป็นภาษาจีน และควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างชาวจีนกับชาวไทยเพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน และจะช่วยสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ดีอีกด้วย

ในระยะยาว ประเทศบนเส้นทาง R3A ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศลาว และประเทศจีนควรตกลงทำปฏิญญาว่าด้วยการขับรถยนต์รวมไปถึงการคมนาคมขนส่งสอดคล้องกัน เพื่อให้การขับรถยนต์ของทั้งสามประเทศเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ทั้งในเรื่องมาตรฐานรถยนต์ กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการขับรถยนต์ เช่น ใบอนุญาตขับรถ ย้ายสัญญาณจราจร การทำประกันภัยภาคบังคับ เป็นต้น รวมไปถึงการบังคับใช้กฎหมายจราจรที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดแบบเดียวกันอีกด้วย ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างมากในแง่ของการคมนาคมขนส่งข้ามประเทศ โดยเฉพาะเรื่องการขับรถยนต์ส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังคงรวมไปถึงรถบรรทุกสินค้าที่จะลดต้นทุนและอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าข้ามพรมแดนต่าง ๆ ที่จะสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอีกมาก

อนึ่ง งานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาและให้ข้อเสนอแนะในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2561 ซึ่งในปัจจุบันกรมการขนส่งทางบกได้ออกประกาศกรมการขนส่งทางบกฉบับใหม่ ที่ผ่อนคลายนโยบายเรื่องขออนุญาตลง แต่ก็ยังคงกฎเกณฑ์อื่น ๆ อยู่ต่อไป ส่วนประกาศกรมการขนส่งทางบกฉบับใหม่นี้จะส่งผลกระทบต่ออย่างไร และจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ คงเป็นประเด็นในการศึกษาวิจัยของนักวิจัยต่อไป

References

- Canada Border Services Agency. (2016) *Memorandum D19-12-1 importation of vehicles*, Available: <http://www.gz-trade.com/listing/memorandum-d19-12-1-importation-of-vehicles-45a2-349115> [15 April 2019]
- Forrest, C. (2019) *Paris bans up to 60% of its cars as heatwave worsens pollution*, Available: <https://www.reuters.com/article/us-france-pollution/paris-bans-up-to-60-of-its-cars-as-heatwave-worsens-pollution-idUSKCN1TS2Z0> [13 July 2019]
- Jacobs, S. (2006) *Effective and sustainable regulatory reform: The regulatory guillotine in three transition and developing countries*, Available: <http://www.business-environment.org/dyn/be/docs/81/Session4.2JacobsDoc.pdf> [2 August 2019]
- Kallayanapattharasi, R., et al. (2018) *Lesson learned from cross-border of "Chinese cars" legal measures and administration of border areas (บทเรียนจาก "รถจีน" ข้ามแดน: มาตรการทางกฎหมายกับการจัดการพื้นที่ชายแดน)*, Chiang Mai: Erawan Printing. (in Thai)
- NationTV. (2016, February 12) *Chinese home car spills may be impact of tour business (รถบ้านจีน ทะลักไทย หวั่นกระทบวงจรรุทกิจท่องเที่ยว)*, Available: <https://www.nationtv.tv/main/content/378489355/> [1 August 2019] (in Thai)
- Office of Transportation and Air Quality. (2010) *Procedures for importing vehicles and engines into the United States*, Available: <https://nepis.epa.gov/Exe/ZyPDF.cgi/P10081IS.PDF?Dockey=P10081IS.PDF> [15 April 2019]
- Panitchakul, I. (2016, March 1) *Chinese personal vehicles from the busy matter on the road to the national agenda (รถทะเบียนจีน จากเรื่องวุ่น ๆ บนท้องถนนสู่วาระแห่งชาติ)*, Available: <https://www.posttoday.com/politic/report/419096> [1 August 2019] (in Thai)
- Park, J. L. (2004) The United States – Canada smart border action plan: Life in the fast lane, *Law and Business Review of the Americas*, vol. 10, no. 2, pp. 409-410.
- Thairathonline. (2016, August 17) *Tourism industry chamber learned effect from the fall of Chinese tourist's cars number (สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวฯ รับฟังผลกระทบรถท่องเที่ยวจีนวุ่น)*, Available: <http://www.thairath.co.th/content/692167> [1 August 2019] (in Thai)
- U.S. Department of State. (2019, April 9) *Mexico international travel information*, Available: <https://travel.state.gov/content/travel/en/international-travel/International-Travel-Country-Information-Pages/Mexico.html> [5 August 2019]

The Impact of Accounting Ethics on Ethical Behaviors and Decision Making of Accounting Firm Executives in Thailand

Suthira Thipwiwatpotjana^{1*} and Nunta Bootnoi¹

Received Oct 2, 2019

Revised Dec 13, 2019

Accepted Dec 16, 2019

DOI: 10.14456/connexion.2019.21

Abstract

Accounting ethics are the essential principles that accounting professionals choose to abide by to enhance their profession, preserve public trust, and reveal honesty and fairness. Proper ethics and ethical behavior are tremendously crucial in accounting for a variety of decisions. This study aimed to investigate the impact of accounting ethics on ethical behaviors and decision making of accounting firm executives in Thailand. A quantitative methodology was used to study a sample of 220 accountants of 122 accounting firms. A questionnaire with the reliability of .96 was used as the tool for collecting data. Data were analyzed by using descriptive statistics and structural equation modeling analysis for testing hypotheses. The results showed that the hypothesized model and the data was right consistent. The impact of the variables in the hypothesized model was as follows: (1) accounting ethics directly influenced ethical behaviors, with a path coefficient of .86; (2) accounting ethics directly influenced decision making, with a path coefficient of .35, and indirectly influenced decision making via ethical behaviors, with a path coefficient of .55; (3) ethical behaviors directly influenced decision making, with a path coefficient of .64. The findings can be used as a guideline for improving and developing accounting firm executives in terms of accounting ethics, ethical behaviors, and decision making, which will affect the operation to get reliable accounting and financial results.

Keywords: Accounting ethics / Ethical behaviors / Decision making / Accounting firm executives

¹ Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University, Lampang, Thailand

* Corresponding author E-mail: suthira2015@hotmail.com

Introduction

Ethics is essential in work and living. Ethical actions are the result of individual decisions. If it is at the organization level, mostly ethical operations are a result of an executive's decisions about whether to decide to comply with ethics or not. Failure to comply with the code of ethics may cause damage to the organization and affect the work performance of employees. Therefore, ethical behaviors within the company is a direct result of the actions and decisions of the company executives (Loeb, 1991; Needles et al., 1999).

In conducting business, business ethics are an integral part of business and industry growth. Especially after the financial scandal affecting many reputable businesses and industries. Most of these scandals are illegal, bribery, abuse of power, financial corruption, and fraud. As a result of these actions, it is necessary to establish additional ethical standards. In general, the ethical standard serves as a framework for defining relationships between employees, customers, businesses, and the public. It is also used as a guideline to achieve the objectives, goals, and plans of the company. In the conduct of accounting business, accounting ethics are an essential part of accounting or auditing principles. Accountants must perform their duties with utmost care and honesty in order to ensure the accuracy of reliable and auditable financial statements, which brings to the business profits that are reliable and free from errors and bias sensibly. The honest means to present numbers and explanations of things that actually or occur. These numbers and explanations are intended to represent business turnover. In other words, financial accountants must perform their duties and make ethical decisions (Jackling et al., 2007; Alnasser et al., 2014).

Currently, accounting emphasizes the importance of ethics. There are provisions relating to international and national business ethics and accounting ethics. It is to provide an understanding of 1) the components and mechanisms for enforcing the various codes of ethics contained in accounting, and 2) social control mechanisms that society can use to ensure that the public accounting profession has self-control and to punish public accountants who do not comply with professional standards. Besides, ethical requirements can respond to the ethical dilemmas that arise in accounting effectively and able to manage the nature of the ethical environment that is in accounting currently (Sanchai et al., 2017).

One of the significant failures in operating and auditing business is improper ethical operations. Therefore, the accounting profession is vital to businesses, and external users that benefit from the accounting data provided will help to make crucial decisions. However, these data and decisions may disrupt capital markets and society. Therefore, having professional ethics and correct accounting decisions will make financial reports beneficial to the capital market and society as a whole. The performance and behavior of the accounting firm executives who are unethical of an accountant can lead to dangerous results for both the executives and the business. A valid code of ethics will control the operation, job results, and fraudulent acts. Therefore, every company must have a code of ethics in order to be able to reduce risks and build credible financial statements (Loeb, 1991).

The accounting firm's executives are important in establishing policies and monitoring the accounting and operating procedures of the accountants in the accounting firm to comply with the code, regulations, and relevant laws. Therefore, they must adhere to accounting ethics, which is a framework in line with morality and the principles of living to be seen by customers and the public. It will create credibility and trust in the work of the accounting profession and resulting in accounting information which is produced by accountants to be most reliable and useful to users (DBD, 2018; Thapthanee, 2560). Besides, many previous studies in Thailand have demonstrated the relationship between accounting ethics and management responsibilities that affect the quality and success of the accounting profession (such as Phongthani, 2008; Charoensawang, 2012; Chantudom, 2014; Thipwiwatpotjana, 2017).

This study aims to investigate the effects of accounting ethics on ethical behaviors and decision making of accounting firm executives in Thailand. The findings can be used as a guideline for improving and developing accounting firm executives in terms of accounting ethics, ethical behaviors, and decision making, which will affect the operation to get reliable accounting and financial results.

Literature Reviews

Accounting Ethics

Accounting ethics is a code of ethics in which professionals involved in accounting must behave in a profession that requires transparency in their work. They are independent in their work discretion and can work freely under the professional framework, not subject to force; work with honesty, fairness, and

honesty to the profession without considering any relationships or events; consider evidence without prejudice; performing an accounting job with honesty, without corruption, and working according to actual evidence. The essential principles of the code of ethics for accounting professions in Thailand, which Thailand Federation of Accounting Professions (TFAC) has stipulated in order to set the code of ethics for the professional accountants or those registered with the Federation of Accounting Professions consists of (1) transparency, independence, fairness, and honesty; (2) knowledge and ability and operational standards; (3) confidentiality; (4) responsibility to clients; (5) responsibility to shareholders, partners, persons or juristic persons that the accounting profession performs in their duties; and (6) responsibility to their colleagues and general ethics (Thailand Federation of Accounting Professions [TFAC], 2013). Besides, the accounting ethics about the accounting office executives, the Federation of Accounting Professions has also set Thai Standard on Quality Control (TSQC 1) to control the quality of the office that provides services, auditing, and review of financial statements and other assurance work, including related services. This standard was enforced in 2014 for the accounting firm to have quality control standards at the office level and to give reasonable assurance that the office and its personnel comply with professional standards and relevant legal requirements (the Department of Business Development [DBD], 2018). In this study, accounting ethics of accounting firm executives refer to knowledge and understanding of accounting ethics, awareness and perception of accounting ethics, communication and promotion of compliance with accounting ethics standards of accounting firm executives. These features were assigned as a code of ethics for the accounting profession.

Ethical Behaviors

Ethical behaviors refer to the behaviors that a person, especially a leader, must have in order to lead the organization and society to be successful and happy. Ethical behavior is caused by the values and effects set by friends and supervisors. In order to better understand ethics, a person must understand that factors such as values, norms, convictions, honesty, choices, and interactions with one another affect ethical behavior (Tanner & Christen, 2014). The ethical behaviors of accounting firm executives are the actions or performance of an executive according to Lennick and Kiel's Moral Intelligence (MI). It is a general principle used to make judgments based on principles or underlying reasons for evaluating ethical values of generally practiced human behavior (Lennick & Kiel, 2005,

2011). It consists of four ethical principles were considered and assigned to observed variables, include:

1. The Principle of autonomy means respecting the decisions or wishes of others; providing complete and accurate information for decision making; keeping confidentiality, do not reveal or conceal personal information; and accepting other people's opinions.

2. The principle of harmlessness means performing duties, not violating the rights of others, and not doing anything to endanger others.

3. The Principle of beneficence means promoting good things, good wishes, generosity, and aims to benefit others.

4. The principle of justice means non-discrimination, equality, or equal treatment.

Decision Making

Decision making is at the heart of management, right and effective decisions must be rational decisions that reflect the benefits and disadvantages of various alternatives, compared with supporting information, which are decisions aimed at the benefit of the organization or majority. Successful executives must have the right decisions that are legitimate, in line with regulations, and are timely decisions. Also, as the current environment is changing rapidly; therefore, the sound decisions of executives are not merely solutions to problems that have accumulated in the past or current problems, but must analyze trends that will occur in the future and make advance decisions to avoid future problems, which are visionary decisions. In this study, the decision making of accounting firm executives refers to operational and administrative decisions with due regard to ethical requirements, professional ethics, and relevant regulations in making decisions based on four decisional roles (Tanner & Christen, 2014) were as follows:

1. An entrepreneur's role is the role of finding a management and opportunity environment, and initiating or recommending controls within the organization.

2. Disturbance Handler's role is the role of working in the right direction when the organization faces unexpected disturbances.

3. Resource Allocator role is a role in allocating resources to various departments by the strategic plan.

4. A negotiator's role is the role of being an organization representative in negotiating with other organizations.

Methodology

The conceptual research model (hypothesized model) consists of three latent variables and three hypotheses (Figure 1) were identified as follows:

1. Accounting Ethics (ACE) is a latent variable that consists of three observed variables, namely (1) Knowledge and understanding in accounting ethics (ACE1), (2) Awareness and acknowledgment of accounting ethics (ACE2), and (3) Communication and promotion of compliance with accounting ethics standards (ACE3).

2. Ethical behaviors (EBE) is a latent variable that consists of four observed variables, namely (1) Autonomy behaviors (EBE1), (2) Harmlessness behaviors (EBE2), (3) Beneficence behaviors (EBE3), and (4) Justice behaviors (EBE4).

3. Decision making (DEM) is a latent variable that consists of four observed variables, namely (1) Decisional roles as an entrepreneur (DEM1), (2) Decisional roles as a disturbance handler (DEM2), (3) Decisional roles as a resource allocator (DEM3), and (4) Decisional roles as a negotiator (DEM4).

H1: Accounting Ethics (ACE) influenced Ethical behaviors (EBE).

Accounting ethics is the behavior that an accounting professional treats to oneself and the public in order to gain trust in their work. It is a reflection of the ethical behaviors of individuals that follow the principles of goodness and within the guidelines of professional ethics (Sanchai et al., 2017; Tanner & Christen, 2014).

H2: Accounting Ethics (ACE) influenced Decision making (DEM).

H3: Ethical behaviors (EBE) influenced Decision making (DEM).

Accounting ethics and correct accounting decisions will make financial reports beneficial to the capital market and society as a whole. The performance and behavior of the accounting firm executives who are unethical of an accountant can lead to dangerous results for both the executives and the business. A valid code of ethics will control the operation, job results, and fraudulent acts. Therefore, every company must have a code of ethics in order to be able to reduce risks and build credible financial statements (Loeb, 1991).

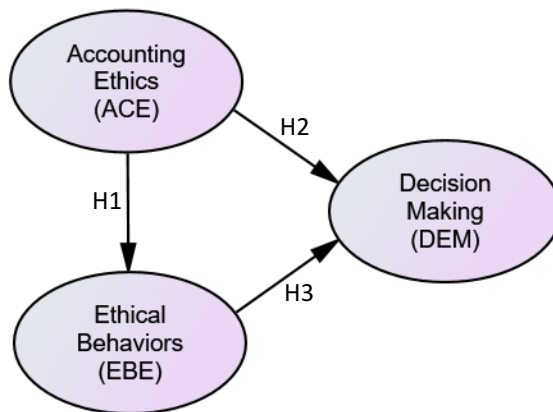

Figure 1 The conceptual research model (hypothesized model)

The research used a quantitative methodology. The population used in this study was 1,614 accountants of 153 accounting firms in Thailand that have been certified by the Department of Business Development (DBD, 2018). The sample size was determined based on Stevens’ (1986) criteria, which indicates the sample size for linear structural relationship analysis. This should be at least twenty units per one observed variable. Eleven observed variables were involved. A sample of 220 accountants of 153 accounting firms was assigned as a sample. The samples were selected by a quota sampling method, with samples in each accounting firm determined by population proportion and selected by simple random sampling.

The instrument used in the research was a research-developed questionnaire, which was examined the content validity by five experts. The index of item-objective congruence (IOC) of all questions in the questionnaire greater than .60. Then, the questionnaire was tested with thirty, non-sample accountants to determine its reliability using Cronbach's alpha coefficient method (Cronbach, 1951). The reliability of the questionnaire was 0.96, and the reliability of the questionnaire used to measure the variable of the accounting ethics, ethical behaviors, and ethical decision-making were 0.95, 0.97, and 0.94, respectively. In this study, in this study, the questionnaires were sent via mail to 300 samples in 153 accounting firms. The 250 questionnaires were responded and returned by respondents of 122 accounting firms. The researcher examined and selected 220 questionnaires that were accurate and complete for data analysis.

The data were analyzed by frequency, percentage, Pearson’s product-moment correlation using IBM SPSS 23, and AMOS 23 software was used for the structural equation modeling analysis

(SEM) to determine the consistency of the hypothesized model with empirical data. The consistency criteria included 1) chi-square probability level ($p > .05$), 2) relative chi-square ($\chi^2/df < 2$), 3) goodness of fit index ($GFI > .90$), and 4) root mean square error of approximation ($RMSEA < .08$) (Browne & Cudeck, 1993; Byrne, 2001; Schumacker & Lomax, 2004; Kline, 2005).

Research Results

The general data analysis showed that most of the respondents were female (76.8%), aged between 31-40 year (35.5%), who graduated with a bachelor's degree (65.0%), their job positions were officers (33.6%), their work experience was more than 10 years (46.8%). 21.9% of respondents were professional licenses in accounting include Certified Public Accountant (CPA) of 20, Certified Internal Auditor (CIA) of 5, Tax Auditor (TA) of 22.

The accounting ethics, ethical behaviors, and ethical decision-making were related at a statistically significant level of .01. The correlation coefficients were as shown in Table 1.

Table 1 Relationship Analysis between the accounting ethics (ACE), ethical behaviors (EBE), and decision making (DEM)

Variables	<i>M</i>	<i>SD</i>	ACE	EBE	DEM
ACE = Accounting ethics	3.57	.43	1	.770**	.810**
EBE = Ethical behaviors	3.18	.48		1	.879**
DEM = Decision making	3.18	.51			1

Note. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Structural equation analysis conducted to examine the hypothesized model's fit with empirical data showed that the proposed model was consistent with the empirical data after the model was adjusted, chi-square (χ^2) = 32.150, degrees of freedom (df) = 27, probability value (p) = .227, relative chi-square (χ^2/df) = 1.191, goodness of fit index (GFI) = .975, and the root mean square error of approximation ($RMSEA$) = .030, as shown below in Table 2 and Figure 2.

Table 2 Consistency Analysis of Proposed Model Compared to the Criteria

Evaluating the Data-Model Fit	Criteria	Statistical analysis results
1) Chi-square probability level: p	$p > .05$.227
2) Relative chi-square: χ^2/df	< 2	1.191
3) Goodness of fit Index: GFI	$> .90$.975
4) Root mean square error of approximation: $RMSEA$	$< .08$.030

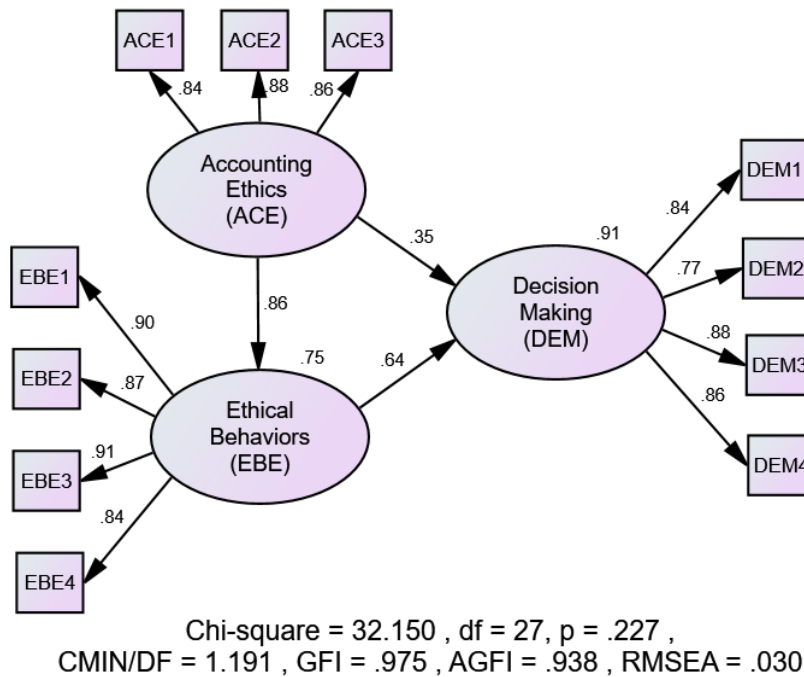

Figure 2 Significance Fit of the Proposed Model to the Empirical Data

Data in Figure 2 indicates that the influence exerted by latent variables in the proposed model could be summarized as follows:

1. ACE had a direct effect on EBE, with a path coefficient of .86, and could predict EBE by 75% (Squared Multiple Correlations: $R^2 = .75$)
2. ACE had a direct effect on DEM, with a path coefficient of 0.35 and an indirect influence on EDM through EBE, with a path coefficient of .55 (.86 x .64). Therefore, the total coefficient influence was .90 (.35 + .55).
3. EBE had a direct effect on DEM, with a path coefficient of .64.

Aiso, Figure 2 data showed that the predictive coefficient (Squared Multiple Correlations: R²) of decision making (DEM) was .91 (R² = .91), therefore, it concluded that accounting ethics (ACE), and ethical behaviors (EHE) could together predict decision making (DEM) was 91% at a statistically significant level of .01 (p < .01).

The standardized factor loadings of eleven observed variables that were components of three latent variables were as follows:

1. Accounting ethics (ACE) was composed of three observed variables that were ACE1, ACE2, and ACE3. They showed standardized loadings of .84, .88, and .86, respectively.

2. Ethical behaviors (EHE) was composed of four observed variables that were EBE1, EBE2, EBE3, and EBE4. They showed standardized loadings of .90, .87, .91, and .84, respectively.

3. Decision making (DEM) was composed of four observed variables that were DEM1, DEM2, DEM3, and DEM4. They showed standardized loadings of .84, .77, .88, and .86, respectively.

The standardized factor loadings of eleven observed variables were statistically significant at the 0.01 level, as shown in Table 3.

Table 3 Standardized Factor Loadings of Eleven Observed Variables

Variables	Standardized loadings	SE	t-value
Accounting Ethics (ACE)			
1) Knowledge and understanding in accounting ethics (ACE1)	.836**	.050	15.843
2) Awareness and acknowledgment of accounting ethics (ACE2)	.876**	scaling	
3) Communication and promotion of compliance with accounting ethics standards (ACE3)	.857**	.055	16.717
Ethical behaviors (EBE)			
1) Autonomy behaviors (EBE1)	.904**	.054	18.057
2) Harmlessness behaviors (EBE2)	.868**	.057	16.684
3) Beneficence behaviors (EBE3)	.910**	.053	18.397
4) Justice behaviors (EBE4)	.945**	scaling	

Table 3 (continued)

Variables	Standardized loadings	SE	t-value
Decision making (DEM)			
1) Decisional roles as an entrepreneur (DEM1)	.839**	.055	16.621
2) Decisional roles as a disturbance handler (DEM2)	.771**	.060	14.589
3) Decisional roles as a resource allocator (DEM3)	.881**	scaling	
4) Decisional roles as a negotiator (DEM4)	.858**	.052	17.588

Note. ** $p < .01$

Table 4 Hypothesis Testing Results

Hypotheses	β	SE	t-value	Summarized
H1: ACE \rightarrow EBE	0.865**	0.055	13.405	Supported
H2: ACE \rightarrow DEM	0.348**	0.084	8.844	Supported
H3: EBE \rightarrow DEM	0.639**	0.101	6.652	Supported

Note. ** $p < .01$

Table 4 showed the hypothesis testing results were as follows:

Hypothesis 1 (H1): Accounting ethics (ACE) influenced Ethical behaviors (EHE), with a path coefficient of 0.865 ($\beta = 0.865$) at a statistically significant level of .01 ($p < .01$), which supported Hypothesis 1.

Hypothesis 2 (H2): Accounting ethics (ACE) influenced Decision making (DEM), with a path coefficient of 0.348 ($\beta = 0.448$) at a statistically significant level of .01 ($p < .01$), which supported Hypothesis 2.

Hypothesis 3 (H3): Ethical behaviors (EHE) influenced Decision making (DEM), with a path coefficient of 0.639 ($\beta = 0.639$) at a statistically significant level of .01 ($p < .01$), which supported Hypothesis 3.

Conclusion and Discussion

The results showed that the hypothesized model was consistent with empirical data, which indicated that accounting ethics influenced ethical behaviors and ethical decision-making both direct and indirect with a statistically significant, it is because ethics are used to control individual behavior by family, beliefs, traditions, communities, laws, ethics of organizations, and professional organizations in writing. Ethics, therefore, is a principle of importance in deciding what is right or wrong based on absolute morality that arises from the relationships of people in society, or in other words, social relationships define the form of ethics that is standards to measure whether something is right or wrong. In the business or occupation, business ethics or professional ethics is used as a framework for actions or behaviors, which is the individual's actions as a member of the profession. It, therefore, affect all personnel, all levels, and all departments within the organization (Srichanpetch, 2009). As well as accounting ethics, which are codes of ethics to be used as methods and guidelines for determining the ethical behavior of executives and organizations (Jackling et al., 2007). The accounting firm executives with knowledge, understanding, awareness, and acknowledgment of accounting ethics, including communication and promotion of the practice of accounting ethics, will affect behavior and decisions based on roles and duties ethically, which will lead to honest and non-fraudulent accounting practices and work according to valid evidence (Alnasser et al., 2014). In line with the study of Ibidunni et al. (2018) that studied accounting ethics and the performance of accounting firms. The findings from this study revealed a significant association between accounting ethics and performance of accounting firms, and it furthermore revealed that there is a significant relationship between the level of awareness of the code of ethics and organization performance. The study consequently recommended that management of accounting firms should ensure that members of staff are fully aware of the code of ethics, and observance of these codes should be enforced. Therefore, the accounting firm executives that have sound ethics and behaviors must be at the level of positions in corporate governance where the decisions are made due to the excellent performance of the accounting firm, success in professional practice of accountants, and professional behavior relates to the quality of executive decisions, which is one of the critical issues in organizational management (Solano, 2018).

Suggestions

Accounting ethics are the essential principles that accounting professionals choose to abide by to enhance their profession, preserve public trust, and reveal honesty and fairness. Proper ethics and ethical behavior are tremendously crucial in accounting for a variety of decisions. In the same way, the business itself must not become pilloried as an unethical one, something that could potentially destruction business for all accounting firms. Ethics and integrity are valued features in an accountant. They must know right from wrong and always integrity in accounting and bookkeeping. Therefore, business executives involved in bookkeeping and professional accountants must have knowledge, understanding, awareness, and strict adherence to accounting ethics due to the impact on appropriate behavior and decisions in the professional accounting practice.

Reference

- Alnasser, N., et al. (2014) The impact of accounting ethics in improving managers' behavior and decision making in the Jordanian companies, *British Journal of Economics, Management & Trade*, vol. 4, no. 9, pp. 1441-1456.
- Browne, M., & Cudeck, R. (1993) 'Alternative ways of assessing model fit', in K. A. Bollen & J. S. Ling (Eds.), *Testing structural equation models*, Beverly Hill, CA: Sage.
- Byrne, B. M. (2001) *Structural equation modeling with AMOS basic concept, application, and programming*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate.
- Cronbach, L. J. (1951) Coefficient alpha and the internal structure of tests, *Psychometrika*, vol. 16, no. 3, pp. 297-334.
- Chantudom, W. (2014). *Effects of quality performance towards the achievement of the organization's accounting office in the Northeast (ผลกระทบของคุณภาพการปฏิบัติงานที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)*, Mahasarakham, Thailand: Mahasarakham University. (in Thai)
- Charoensawang, A. (2012). *Relationship between operational quality and excellent service of accounting offices in the northeastern region (ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการดำเนินงานกับการบริการที่เป็นเลิศของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)*, Master's thesis, Mahasarakham University. (in Thai)

- Department of Business Development (DBD). (2018) *Quality accounting office that is certified quality accounting office according to the accounting firm's certification requirements (สำนักงานบัญชีคุณภาพที่ผ่านการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีที่ตามข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี)*, Available: https://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=5303/ไฟล์.XLS [10 December 2018] (in Thai)
- Ibidunni, O. M., et al. (2018) Accounting ethics and the performance of accounting firms in Lagos, Nigeria, *Journal of Finance and Marketing*, vol. 2, no. 2, pp. 10-16.
- Jackling, B., et al. (2007) Professional accounting bodies' perceptions of ethical issues, causes of ethical failure and ethics education, *Managerial Auditing Journal*, vol. 22, no. 9, pp. 928-944.
- Kline, R. B. (2005) *Principle and practice of structural equation modeling*, New York: The Guilford Press.
- Lennick, D., & Kiel, F. (2005) *Moral Intelligence: Enhancing business performance and leadership success*, Upper Saddle River, NJ: Prentice Education Wharton School Publishing.
- Lennick, D., & Kiel, F. (2011) *Moral intelligence 2.0: Enhancing business performance and leadership success in turbulent times*, Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Loeb, S. E. (1991) The evaluation of outcomes of accounting ethics education, *Journal of Business Ethics*, vol. 10, no. 2, pp. 77-84, doi: 10.1007/BF00383611
- Needles, B. E., et al. (1999) *Principles of accounting*, 7th edition, Boston: Houghton Mifflin.
- Phongthani, P. (2008). Factors affecting the quality of services of accounting firms in the country (ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริการของสำนักงานบัญชีในประเทศไทย), *Sutti Paritut*, vol. 22, no. 67, pp. 17-36. (in Thai)
- Sanchai, S., et al. (2017) Effects of modern accounting professional ethics on job success of cooperatives auditors in northeast (ผลกระทบทางจริยธรรมของวิชาชีพบัญชีสมัยใหม่ที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ), *Journal of Accounting and Management, Mahasarakrm University*, vol. 9, no. 3, pp. 58-68. (in Thai)
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2004) *A beginner's guide to structural equation modeling*, 2nd edition, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Solano, H. O. (2018) *Accountant's professional behavior and its effect on decision-making process in the companies*, Colombia: Consulting Partner Auren.

- Srichanpetch, S. (2009) Business ethics and good governance (จริยธรรมทางธุรกิจกับธรรมาภิบาล), *Journal of Business Administration*, vol. 32, no. 123, pp. 1-6. (in Thai)
- Stevens, J. (1986) *Applied multivariate statistics for the social sciences*, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tanner, C., & Christen, M. (2014) 'Moral Intelligence – A framework for understanding moral competences', in M. Christen et al. (Eds.), *Empirically informed ethics: morality between facts and norms*, pp. 119-136, Zurich, Switzerland: Springer International Publishing.
- Thailand Federation of Accounting Professions (TFAC). (2013) *Explanation of the regulations of the federation of accounting professions (No. 19) regarding the ethics of the professional accountants 2010 (คำชี้แจงข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ 19) เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553)*, Available: tfac.or.th/upload/9414/OzmzikNLfQ.pdf [15 October 2018] (in Thai)
- Thipwiwatpotjana, S. (2017). Factors of standard on quality control affecting to the success of accounting firms in Thailand (ปัจจัยของมาตรฐานการควบคุมคุณภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีในประเทศไทย), *Journal of the Association of Researchers*, vol. 22, no. 2, pp. 52-64. (in Thai)